דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

יום שישי, י"ב באדר תשמ"ז, 13 במארס 1987 ● גליון 19066

● המחיר 1.35 ש"ח, באילת 1.17 ש"ח

היום בדבר

ג'ונתן פולארד / חיי כמרגל ציוני, מסמך. פרשת פולארד / אמיר אורן, חגי אשד, אמנון דנקנר, ניבה לניר. נקש והבג"צ / ד"ר אריאל רוזן־צבי. זמנים ומקומות / חיים גורי. בין שריר וחריש / טובה צימוקי. „המחוז", טעם של מעצמה קטנה / עליזה ולך. חמישה חיילים „ופלאטון" / טלי זליגר. משחקי דמוקרטיה / יעל פישביין. בימות / אהוד מנור, ג'וזף קונרד

מזג האויר

הטמפרטורות החזויות להיום: ירושלים 2–6, רמת־הגולן: 1–6, נהריה: 7–12, צפת: 1–5, חיפה: 7–13, טבריה: 7–13, נצרת: 5–11, עפולה: 5–13, השומרון: 3–8, תל־אביב: 7–13, נתב"ג: 7–13, יריחו: 8–18, עזה: 8–15, באר־שבע: 7–14, אילת: 7–21.

ועדת הבירור מתחילה עבודתה בשבוע הבא

רוטנשטרייך: אתפטר אם יוסתרו עדויות; רבין: אין מה להסתיר!

מאת הסופר המדיני, הסופר בכנסת והכתבת הצבאית של „דבר"

ועדת המישנה לענייני השירותים החשאיים של ועדת חוץ ובטחון שמעה אתמול דיווח משר הבטחון יצחק רבין בפתח עבודתה לבירור ההיבטים השונים של פרשת פולארד.

הישיבה התקיימה בלישכת שר הבטחון בתל־אביב וארכה כשלוש וחצי שעות. פרט לח"כ מיכה חריש, השוהה בחו"ל, נכחו בישיבה כל חברי הוועדה ובראשם יו"ר ועדת חוץ ובטחון ח"כ אבא אבן. אלוף (מיל.) אהרון ידיב, מי שהיה ראש אגף מודיעין במטכ"ל, ישמש יועץ קבוע לוועדה.

נראה כי הוועדה תקיים כשתיים־שלוש ישיבות בשבוע עד שתסתיים חקירתה בפרשת פולארד. הישיבות יהיו חסויות לחלוטין, ואפילו פרטים טכניים כגון: מועדי הישיבות, מיקומן והמוזמנים אליהן יישמרו בסוד.

במהלך החקירה יזמנו חברי הוועדה את כל המעורבים הישראלים בפרשה, וייעינו במסמכים במטרה לחשוף את הנוהל לפיו הפעיל אלוף־משנה אביאם סלע את המרגל האמריקאי פולארד. כן ייבחנו צינורות הדיווח, העידכון והבידור בין הדרג הצבאי, ובראשו הרמטכ"ל ומפקד חיל האוויר, לבין הדרג המדיני ובראשו שר הבטחון.

לא נקבע מועד לסיום החקירה.

רבין: אין מה

(עי). – „לממשלה אין מה להסתיר", אמר אתמול שר הבטחון יצחק רבין, בהתייחסו למינוי ועדת הבירור בפרשת פולארד. השר, שהשיב לשאלות כתבים לאחר טקס ארגון חברי ה„הגנה" בתל אביב הטעים, כי הקמת הוועדה תאפשר לממשלה להוכיח לציבור, שאין לה שום סיבה לא לבדוק את כל העובדות הנוגעות למקרה פולארד בידי גורם בלתי תלוי.

„אם זה יפתור את בעיית יחסינו עם ארה"ב – מוקדם לומר", אמר השר.

(עי). – „אם ארגיש שמסתירים ממני עדות או מסמך כלשהו – לא אמשיך בתפקידי", אמר אמש ד"ר יהושע רוטנשטרייך בהתייחסו למינויו כאחד משני חברי ועדת־הבירור בפרשת פולארד.

ד"ר רוטנשטרייך ציין, כי אחד התנאים של שני חברי הוועדה היה, שלא יוסתר מהם דבר, ואם הבטחה זו לא תקויים – הם יסיקו את המסקנות. במקרה כזה, תהיה לצעדם השלכה הרבה יותר גדולה וחשובה בדעת הקהל מכל דבר אחר. לכן נראה לו, שוועדת הבירור איננה נופלת בחשיבותה ובכוחה מוועדת חקירה. כן הטעים, כי ההבדל התיאורטי־משפטי היחיד בין ועדת בירור לבין ועדת חקירה, המתמנה לפי „חוק ועדות חקירה", הוא העובדה, שוועדת חקירה יכולה לחייב עדים להופיע בפניה, להזהיר את העדים שיגידו את האמת, וכן לקבל מסמכים. עם זאת בנקודת מבט מעשית אין הבדל, לדעת ד"ר רוטנשטרייך, בין ועדת בירור לוועדת חקירה.

כתב המינוי

זהו נוסח הודעת מזכיר הממשלה שנמסרה אתמול בעניין ועדת הבירור.

„עו"ד ד"ר יהושע רוטנשטרייך ורב־אלוף (מיל.) צבי צור נענו לפניית ראש הממשלה, בעקבות החלטת הקבינט מאתמול, לכהן כחברים בוועדת הבירור בקשר למקרה פולארד".

בכתב המינוי לחברי הוועדה כותב ראש הממשלה יצחק שמיר:

כיום י' באדר התשמ"ז 11.3.87 החליט הקבינט על כינון ועדת בירור בת שני חברים, בקשר למקרה פולארד.

בהתאם לכך, הנני מתכבד למנותכם, בהסכמתכם, כחברים בוועדת הבירור לנושא זה. ד"ר רוטנשטרייך יכהן כיו"ר הוועדה.

בעבודתכם תהיו מוסמכים לקבל כל מידע דרוש לפי

(המשך בעמ' 2)

יהושע רוטנשטרייך

גורמים ישראלים שלחו 75,000 ד' להגנה משפטית על הזוג פולארד

המשפחה מכחישה: לא קיבלנו דבר מישראל

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – סכום ראשון של 75,000 דולר נשלח בימים האחרונים בידי גורמים ישראליים לצורך מימון ההגנה המשפטית על בני הזוג פולארד. מקורות מהימנים שמסרו על כך לא יכלו לומר אם המדובר בכסף ממשלתי או ציבורי, אולם הם הבהירו כי אין מדובר בכסף שנאסף בימים האחרונים על ידי גופים מתנדבים שהתארגנו בישראל לעזרת בני הזוג.

בני משפחת פולארד ועורכי הדין של בני הזוג הכחישו אתמול כי סכום כסף כלשהו הגיע מישראל למימון ההגנה המשפטית שעלותה לבני המשפחה כ־200,000 דולאר.

אביו של ג'ונתן פולארד, מקס פולארד אמר

(המשך בעמ' 2)

ועדת הבירור לא תוכל לכפות על עדים להופיע

שמיר: לא מתחייבים לקבל ההמלצות

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

סירובו של השופט משה לנדוי לכהן בוועדת בירור נובע מהעובדה שאין לוועדה סמכויות. הוא גם התמך על תקדים מ־1982 כאשר נשיא בית המשפט העליון יצחק כהן סירב להשתתף בוועדת בדיקה לאירועי סברה ושתילה. כתוצאה מכך הוחלט אז להקים ועדת חקירה ממלכתית ובראשה אכן הסכים כהן לעמוד.

גם ועדת אולשן/דורי, שהוקמה ב־1954, ונועדה לחקור את „עסק הביש" היתה מורכבת מרמטכ"ל לשעבר (דורי) ושופט בית המשפט העליון (אולשן), והשנים הודו בזמנו כי בגלל היעדר סמכויות לא הצליחה הוועדה להגיע לחקר האמת.

משפטנים אמרו אתמול ל„דבר" כי לוועדת בירור המתמנה על־ידי הממשלה אין סמכות לכפות על עדים להופיע בפניה ולמסור עדות או להציג מסמכים. כן אינה יכולה לכפות עליהם עדות בשבועה.

ועדת בירור אינה כפופה גם לחוקי הסוב־יודיצה שחלים על ועדת חקירה. לממצאיה והמלצותיה של ועדת הבירור אין כל מעמד סטטוטורי ואין הממשלה חייבת לאמצם, כפי שכבר הודיע אתמול ראש הממשלה יצחק שמיר.

חבר ועדת החוץ והבטחון של הכנסת יוסי שריד (ר"צ) קרא ליהושע רוטנשטרייך ולצבי צור לקחת דוגמא ממשה לנדוי ולחזור בהם מהסכמתם לכהן בוועדת הבירור, ובמיוחד לאחר שראש הממשלה כבר הודיע כי אין הממשלה מחויבת למסקנות הוועדה.

לשאלת כתבים בפרשת פולארד אמר יצחק שמיר, כי מעולם לא היה נגד חקירה, והקמת הוועדה היא דרישת הקבינט. „ועדה זו אינה ועדת חקירה. זו ועדת בירור. חברי הקבינט חשבו שזו הוועדה המתאימה לנושא זה ואף אחד מחברי הממשלה לא הציע חקירה משפטית. אנחנו לא מתחייבים לקיום המלצות הוועדה. אבל תהיה להמלצותיה חשיבות גדולה ונתחשב בהן או שנקבל אותן". לדברי שמיר קיבלו חברי הוועדה הנחיה לסיים את הבירור בהקדם האפשרי.

פרס: כנראה שהולכים לבחירות עד סוף השנה

מאת עליזה ולך, כתבת „דבר" לענייני מפלגות

בפגישה סגורה העריך השבוע ממלא־מקום ראש הממשלה שמעון פרס, כי הבחירות לכנסת ה־12 יתקיימו במהלך שנת 1987.

„כנראה שהולכים לבחירות עד סוף 1987", אמר פרס. „זה רק עניין של מי יצבור יותר נקודות".

לתחושה הזאת שותפים גם במפלגה הליברלית העצמאית ולכן תקיים המפלגה ועידה ביוני 1986. כיום יש בל"ע רוב התומך בגיבוש גוש מרכז ליברלי, שישתתף על „שינוי", המרכז והליברלי ול"ע.

בפגישה שקיימו עם הנהלת ל"ע באמצע השבוע השר פרס ומזכ"ל מפלגת העבודה עוזי ברעם, אמר פרס שמפלגת העבודה מעוניינת בהמשך השותפות עם ל"ע, אך עם זאת אינה פוסלת הליכה של ל"ע לגוש של מפלגת מרכז.

דיפלומטים בכירים מוחים:

השגרירות בוואשינגטון כמו ספינה בלי קברניט; רוזן לא נראה ולא נשמע

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – שגרירות ישראל בוואשינגטון סובלת ממוראל נמוך, חוסר מנהיגות, מבוכה ובילבול שוררים בה בשבועות האחרונים. עובדים בכירים בשגרירות ששוחחו עם כתב „דבר" השבוע הדגישו כי השגרירות היא כספינה בלי קברניט, כי השגריר מאיר רוזן „אינו נראה ואינו נשמע" וכי בתקופה בה התמונה ביחסי ישראל־ארה"ב היא „אסון לאומי" לא לחזק את השגרירות ולא למנות שגריר חדש במקום רוזן, הנחשב כבר מספר חודשים ל„ברווז צולע" בוושינגטון משום שידוע כי הוא עומד לסיים בקרוב את תפקידו.

המקורות מתחו ביקורת חריפה על ניהול משק הזמן של השגריר ואמרו כי אם „מישהו היה רואה את יומן הפגישות של רוזן ועל מה הוא מבזבז את זמנו בימים אלה – היה מזדעזע". השגריר רוזן והציר המדיני הבכיר עודד ערן, הירבו בימים האחרונים להיעדר מוואשינגטון לימים ארוכים והותירו את השגרירות בלי צוות מנהיגות מדיני שיוכל להתמודד עם הגיאות האנטי־ישראלית שפרצה בעקבות מתן גזר הדין של בני הזוג פולארד.

אתמול הסתבכה שגרירות ישראל בסיכסוך עם ועדת טאואר, שחקרה במינוי מטעם הנשיא רייגן את הפרשה האיראנית. דובר מטעם הוועדה, הרברט האטר, הכחיש אתמול נמרצות טענה של דובר שגרירות ישראל יוסי גל, כי מכתב ששלחה

(המשך בעמ' 2)

דאגה בצרפת בעקבות הודעת הארגון האיראני

„ארגון הצדק המהפכני" מאיים להוציא להורג בן־ערובה צרפתי

מאת גדעון קיץ, כתב „דבר" בפאריס, ובסוכנויות הידיעות

ביירות (עיתו). – „ארגון הצדק המהפכני" ואחד מארגוני החיזבאללה, איים אתמול להוציא להורג תוך 48 שעות את בן העירובה הצרפתי ז'אן־לואי נורמנדן, „אם שיראק (ראש ממשלת צרפת) לא יסביר במפורש" את הדברים של הנשיא מיטראן, לגבי [illegible] „העיראקי".

בפאריס שררה אתמול דאגה בעקבות הודעת ארגון הצדק המהפכני הפרו־איראני המחזיק באיש הטלוויזיה הצרפתי ז'אן לואי נורמנדן שהעבירה לסוכנות ידיעות מערבית בביירות, כי הוא יוצא להורג עד מחר בצהריים אם לא „יבהיר" ראש הממשלה שיראק את דבריו של הנשיא פרנסואה מיטראן בנושא הטרור ואספקת נשק לעיראק. להודעה צורף צילום צבע של נורמנדן ונאמר בה כי בחלוף ארבעים ושמונה השעות יישפט ויוצא להורג והארגון יראה עצמו „חופשי" מכל ההסכמים שכבר הושגו וההתחייבויות הנמצאות במשא ומתן". לפי ההודעה מתקיימים איפוא מגעים לשחרור נורמנדן. מיטראן אמר השבוע לכתבים דיפלומטיים בפאריס, כי צרפת תמשיך לספק נשק לעיראק, הגם שלא תרחיב אספקה זו בגלל החוב העיראקי, וכי היא מוכנה למכור נשק לאיראן.

„אם לא יפורסם הסבר תוך פרק

(המשך בעמ' 2)

קצין צה"ל מקיבוץ עין־חרוד שנהרג בלבנון יובא היום למנוחות

המחבלים השיבו אש, פצעו למוות את סרן רמי ונעלמו בחסות החושך

חייל נוסף נפצע קל ● אלוף פיקוד הצפון: המלחמה על שלום הגליל טרם הסתיימה

מאת שמעון ויס, סופר „דבר" בצפון

קצין צה"ל, סרן רמי ברבצבי מקיבוץ עין־חרוד איחוד, נהרג, וחייל אחר נפצע קל בהיתקלות בין חוליית מחבלים לבין כוח צה"ל [illegible] כ־6 ק"מ [illegible]

ההיתקלות אירעה אתמול סמוך לשעה 2.30 אחר הצהריים. כוח צה"ל [illegible] הכוח פתח באש [illegible] נפגע קצין צה"ל בראשו וחייל אחר נפצע קל. המחבלים הצליחו להימלט [illegible]

מסוק של צה"ל שהגיע למקום, העביר את שני החיילים [illegible] נפצע קל.

[illegible] אלוף פיקוד הצפון [illegible]

[illegible] חיזבאללה [illegible]

(המשך בעמ' 2)

רמי ברבצבי (חכמון)

בטרם יוגש כתב־האישום:

חריש יאפשר לעו"ד כספי לעיין בחומר הראיות נגדו

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש, יאפשר לעו"ד רם כספי לקבל את חומר הראיות הקשור בו בפרשת „הפגישה הלילית" וכן לטעון טענותיו טרם החלטה על הגשת כתב האישום נגדו. על כך החליט היועץ אתמול.

עו"ד כספי פנה בראשית השבוע ליועץ חריש וביקש לעיין בפרוטוקול החקירה על הפגישה הלילית ובחומר הראיות. כן ביקש כספי כי היועץ יאפשר לו לטעון טענותיו ולהתייחס לחומר בטרם תתקבל החלטה.

כזכור החליט צוות בכיר בפרקליטות שיש לפתוח בהליכים פליליים נגד משתתפי הפגישה הלילית ובהם עורך דינו של ח"כ שלמה עמר, רם כספי.

ועדת הכספים נוטה לאשר היטל אשראי במט"ח מחו"ל

ברונו: בנק ישראל עלול להיאלץ להעלות הריבית הריאלית על אשראי בשקלים לגובה בלתי־רצוי

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

נגיד בנק ישראל אמר אתמול, כי אם לא יוטל היטל בשיעור של 3 אחוזים על אשראי במטבע־חוץ המגיע מחו"ל, ייאלץ בנק ישראל להעלות את הריבית הריאלית לגבהים בלתי־רצויים על אשראי בשקלים.

עוד אמר, כי אם יאושר ההיטל על אשראי במט"ח, יבוטל היטל בשיעור של אחוז אחד הקיים כיום על הלוואות. הפרופסור ברונו אמר את הדברים במהלך דיון שקיימה ועדת הכספים על ההיטל המוצע. הוועדה עדיין לא קיבלה החלטות.

אולם חבריה נוטים לאשר אותו, אם כי בשינויים והגבלות על הממשלה בעניין זה.

ברונו גם אמר אתמול כי היטל כזה יאפשר הפחתה משמעותית של הריבית הגבוהה הקיימת היום על אשראי חופשי בשקלים – ריבית הגורמת לעיוותים רבים במשק.

נציגי התאחדות התעשיינים אשר הופיעו בפני הוועדה התנגדו בצורה נחרצת להיטל. הם אמרו כי אינם מבינים מדוע הנגיד דורש את ההיטל וטענו כי הם משלמים ריבית חסרת הצדקה של 6 עד 8 אחוזים בשנה, וההיטל החדש לא יסייע להורדתה. נציגי לשכות המסחר אמרו כי הם מוכנים לתמוך בהיטל אך ורק אם ינקטו לצידו צעדים לרפורמה כוללת בשוק ההון.

חבר ועדת הכספים יורם אריזור דרש בתחילת הישיבה כי מומחים מקצועיים בלתי תלויים יביעו את דעתם בפניה על הצעת בנק ישראל משום שהבנק כבר הוכיח את כשלונו בטיפול בנושאי הריבית בשנתיים האחרונות ולא ניתן לסמוך על חוות דעתו בנושאים אלה.

מרכז המערך חיים רמון מתח ביקורת על אותם תעשיינים אשר דורשים באחרונה שוב פיחות גדול – כנראה, לדעתו, משום שהם נהנו מן האינפלציה ומתגעגעים אליה.

סטודנטים שחורים ולבנים מאוניברסיטת קייפטאון בדרום־אפריקה צועדים ברחובות העיר בהפגנת סולידריות עם העצורים הבלתי־חוקיים במדינה. (צילום: א.פ.)

מורה להתעמלות מרמת־גן חשוד כ„אנס מן הדרום"

(עי). – מורה להתעמלות מרמת־גן נעצר כחשוד בפרשות האונס והרצח שהיו בדרום הארץ. המורה נחקר בידי אנשי צוות החקירה המיוחד של משטרת מרחב הנגב, החוקר את פרשות האונס והרצח בדרום.

החשוד נעצר ביום ג', לאחר שהורי אחת מתלמידותיו התלוננו נגדו במשטרה על ביצוע מעשה מגונה בבתם בת ה־8. חוקרי המשטרה הופתעו מהדמיון הרב של מראה פני החשוד לקלסתרון שהוכן על־פי תיאור שמסרה החיילת מהדרום לגבי תוקפה. המורה נעצר לחקירת המחלקה המיוחדת בנגב העוסק בתיק „אנס הדרום".

נודע שלחשוד יש קרובת מדורה העולה על חברתו, וכי הוא לוקה בעוויתות עצבנות. שני פרטים אלה היו כלולים גם בעדות החיילת שהותקפה בדרום.

נציג מחלקת המדינה ביקר בחשאי במצרים

מאת אמנון דנקנר, סופר „דבר" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – אחד מראשי מחלקת המדינה של ארה"ב היה בימים האחרונים בביקור של 24 שעות במצרים. דבר הביקור נשמר בסוד.

מרפי נפגש במהלך ביקורו עם הנשיא חוסני מובארק ועם יועציו ודן עימם בנושא פריסת החובות על הריבית של הלוואות הסיוע הצבאי. נודע כי מרפי הביא עימו הצעות חדשות להסדר החובות, אך לא היה בהם כדי לספק את המצרים שטענו כי אין בהן חידוש רב.

ישראל עוקבת בעניין אחרי הדיונים בין ארה"ב למצרים בעניין פרישת החובות משום שלה עצמה בעייה דומה. נודע כי במגעים המתנהלים בין נציגים ישראלים בוושינגטון לבין הממשל האמריקאי בשבועות האחרונים בנושא פריסת החובות לא הושגה כל התקדמות.

חוגים ישראלים בוואשינגטון הביעו דאגה מאפשרות כי הסיוע לישראל בשנת התקציב 1988 יקוצץ. הם אמרו כי מגמה כזאת מסתמנת הן בממשל והן בקונגרס. מקורה של המגמה הוא בדאגה האמריקאית נוכח הגרעון התקציבי של ארה"ב ומההתנגדות לפתרונות של הטלת מיסים חדשים כדי להתמודד עם הגרעון.

בנוסף לבעייה האובייקטיווית, אמרו המקורות, צצה גם הבעייה הסובייקטיווית של המתיחות האחרונה ביחסיה של ארה"ב עם ישראל, גורם העשוי להקל על המבקשים לקצץ בסכום הסיוע. „יש לזכור" אמרו החוגים כי כל אחוז המקוצץ מסכום הסיוע הוא 30 מיליון דולאר וזהו סכום משמעותי ביותר במסגרת הנסיונות האמריקאים לאיזון תקציבי".

שוב עימות בין השר ליועץ המשפטי

שריר כועס על חריש ש„מיהר לתקשורת" בעניין הסגרת ויליאם נקש

מאת טובה צימוקי, סופרת „דבר" בירושלים

עימות בין שר המשפטים, אברהם שריר, לבין היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש בעניין בג"ץ נקש. שר המשפטים הביע אתמול בפני היועץ תרעומת קשה על כך, שבטרם החל באיסוף נתונים חדשים ובטרם הספיק לקרוא את מסקנות הבג"ץ שפורסמו ביום ג' – הוא מסר לכלי־התקשורת כי יפרסם מיד חוות דעת הקוראת להסגרת נקש לאלתר.

לשריר נודע הדבר ממהדורות החדשות „כבב"", דקות ספורות לפני שנכנס לאולפן מוקד, והוא נדהם. שריר נקט צעדי תגובה מיידיים. הוא הורה אתמול למנכ"ל משרדו, מאיר גבאי, לטפל באיסוף נתונים ועובדות בכל השאלות המתעוררות בעקבות פסק־הדין בעניין הסגרתו של נקש, ובמיוחד פרטים הקשורים לסכנה לחייו בצרפת. שריר הדגיש בפני חריש, כי הוא אוסר עליו בשלב זה לטפל באיסוף נתונים אלו עד אשר תתקבל התמונה במלואה.

שריר הדגיש אתמול, כי יקבל את החלטתו רק לאחר שהנושא ייבדק בדקדקנות במצוות בית־המשפט ולא ייכנע ללחצים. הצוות שיבדוק את בקשת ההסגרה כולל גם את מנהל המחלקה הבינלאומית, דניס גולדמן, יועץ השר אלישע צידון ונציגת הפרקליטות בבג"ץ נקש, נילי ארד.

מכבי בגמר – לא נזקקה לנצחון הרוסים

מאת משה כהן סופר „דבר"

קבוצת מכבי תל־אביב תשחק מול טרסר מילאנו במשחק גמר גביע אירופה לאלופות, שיערך ב־2 באפריל בלוזאן.

עוד לפני שריקת הפתיחה למשחקה של מכבי מול ריאל מאדריד כבר הבטיחה לעצמה האלופה הישראלית את הופעתה הרביעית במעמד המכובד ביותר של הכדורסל האירופי.

את „העבודה השחורה" עבור הישראלים עשו שחקני אלופת ברה"מ, ז'אלגיריס קובנה, שלעגו לכל הפרוגנוזות ובמשחק שאפשר הצליחו לגבור בביתם על האלופה הצרפתית חסרת הנסיון, אורטז, בתוצאה 84:94. בנצחון זה הבטיחה גם את עלייתה של טרסר מילאנו למשחק הגמר עוד לפני פתיחת משחקה הביתי מול זאדאר היוגוסלאווית.

שחקני מכבי הוכיחו כי עלייתם למשחק הגמר היא מוצדקת לאחר שזכו בנצחון היסטורי על אדמת ספרד מול ריאל מאדריד – 83:89.

נהג מונית הותקף בירושלים

(עי). – נהג מונית יהודי הותקף על־ידי נוסעים ערבים, לאחר שסירב להסיעם למחוז חפצם.

הנהג התבקש על־ידי משפחה להסיעה מביה"ח הדסה הר־הצופים לאיזור שעל הר הצופים. בהגיעו לכפר, סירב הנהג להיכנס פנימה ואז הוכה באגרוף על ידי בן המשפחה.

הנהג נפגע וקיבל טיפול בחדר המיון של ביה"ח הדסה הר הצופים. זהות התוקף ידועה למשטרה ושוטרים מחפשים אחריו.

هكذا من الأصل

مكان الأصل

תגובות

תביעות להשעיית אל"מ סלע ואיתן עד סיום החקירה

מאת עליזה ולך ויצחק מרידור, סופרי „דבר" וכתבי סוכנות עתים

מזכירות „שינוי" תובעת להשעות את רפי איתן ואת אביאם סלע עד סיום חקירת ועדת הבירור בפרשת פולארד.

עוד קובעת מזכירות „שינוי", שמינויים של השניים „היה מרגיז ומיותר וביטוי לאובדן שיקול־הדעת, שגרם נזק ליחסי ישראל עם ארצות הברית". בהחלטת המזכירות נאמר גם, שכל מי שוועדת הבירור תקבע בעניינם, „ישאו באחריות מיניסטריאלית למחדליהם ולמעשיהם".

בהתייחסו למנויו של אל"מ סלע כמפקד תל נוף אמר אתמול שר המשטרה חיים בר־לב: „סלע הוצב בתפקיד חדש ולא הועלה בדרגה... העיתוי היה לא נכון, אבל זה כבר נעשה ועכשיו צריך לתת לוועדה לברר את העניין ולהחליט לפי הממצאים..."

ח"כ רן כהן (ר"צ) פנה אתמול ליועץ המשפטי לממשלה ותבע להפעיל את סמכותו הקבועה בחוק לפתוח בחקירה נגד ראש הלשכה לקשרי מדע לשעבר, רפי איתן, בחשד שעבר על סעיף 121 בחוק העונשין, לפיו, הקושר קשר ללא סמכות ובלא רשות לעשות מעשה נגד מדינה ידידותית דינו שבע שנות מאסר.

ח"כ כהן טוען בתביעתו, כי לפי סעיף 163 לחוק העונשין, מוטלת סמכות שבחובה לביצוע החוק על היועץ המשפטי לממשלה ועל כן, מוטלת עליו מלוא האחריות להורות למשטרה לפתוח בחקירה ולהגיש כתבי אישום נגד רפי איתן. „רק אם יסתבר, שאיתן פעל בסמכות ברשות הממונים עליו, יהא פטור מהרשעה בדין", אומר ח"כ כהן.

ועדת בירור

ההסתבכות בפרשת פולארד עלתה אתמול בישיבת לשכת מפלגת העבודה. בשתי שאילתות, של מיכאל בר־זוהר ורענן כהן, נאמר, שלא ייתכן שמפלגת העבודה לא תביע עמדה בנושא. רענן כהן אף דרש ועדת חקירה ממלכתית לבדיקת ההסתבכות.

מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם, הדגיש שעמדת מפלגת העבודה קובעת שיש לעשות חקירה ואין לטשטש את הפרשה. עוד אמר ח"כ ברעם, כי יתייעץ עם ממלא־מקום ראש הממשלה שמעון פרס, עם שר הביטחון יצחק רבין ועם יו"ר סיעת „המערך" בכנסת, ח"כ רפי אדרי, על זימון ישיבה משותפת ללשכה ולסיעה לדיון בנושא.

שר התקשורת אמנון רובינשטיין הציע אתמול להעניק לוועדת הבירור סמכויות של הבאת עדים והשבעתם. „אינני סבור כי ועדת חקירה משפטית, בצורה הנהוגה כיום בישראל, מתאימה לבירור הפרשה. הנושא הוא חסוי ועדין. בפני ועדה כזאת עשויים להופיע עורכי דין רבים ותהליך הבירור שלה מסורבל ואיטי", אמר השר.

שחל: להחריד

שר האנרגיה והתשתית משה שחל הציע אתמול, כי ועדת הבירור תגיש את מסקנותיה תוך חודשיים, בשל רגישות הנושא והמטרה לטהר את האווירה ולספר את מערכת היחסים.

שר המשטרה חיים בר־לב אמר אתמול כי „המדובר בנושא רגיש שהצורה הנכונה לבירור היא ועדה מצומצמת, עם רקע בטחוני ומשפטי, שאפשר לסמוך עליה באופן מלא. הפומביות של ועדות חקירה משפטית או פרלמנטרית גדולה יותר, ולבירור בנושא זה דרושה סודיות. נכון שלפי החוק, אין לוועדת הבירור אותו מעמד חוקי אבל סמכות מוסרית יש לה, ומעבר לכך אנו יודעים מי צריך להופיע בפניה ומתוך הכרות עם האנשים ועם מעמד הוועדה אין ספק שמי שיוזמן לבוא – יבוא".

קיסר מתנגד לרפורמה שהגיש האוצר לכנסת

מאת אמנון אבוי, סופרו הכלכלי של „דבר" בירושלים

מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר הביע אתמול התנגדות לרפורמה במיסים שהגיש האוצר לאישור הכנסת.

קיסר אמר כי הרפורמה במתכונתה הנוכחית תיטיב עם העשירים, וכי לדעתו יש להעלות את מדרגת המס העליונה מעבר ל־48 האחוזים שמציע האוצר.

קיסר, שדיבר בתוכנית „מפגש" בטלוויזיה בערבית, אמר עוד כי בהסכמי השכר החדשים בשירות הציבורי יש לתת תוספות שכר לבעלי ההכנסות הנמוכות. בתשובה לשאלה אמר מזכ"ל ההסתדרות כי לא יתכן שאנשים בארץ ירוויחו 20,000 דולר לחודש בשעה שאנשים אחרים ירוויחו רק 500 או 600 ש"ח לחודש.

קיסר הביע התנגדות נמרצת לכוונה לייקר את תעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית ושלל כל פיחות אפשרי בשער השקל.

עובדי „שיכון ופיתוח" פרצו לישיבת ההנהלה לאחר הפגנה סוערת

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

עובדי חברת הבניה „שיכון ופיתוח" הנוקטים עיצומים קיימו היום הפגנה סוערת מול משרדי הנהלת החברה ופרצו לתוך ישיבת מועצת המנהלים.

עובדי החברה דורשים לקבל הטבות שכר שהובטחו להם ותובעים את סילוקם המיידי של עשרת היועצים החיצוניים לחברה, אשר נהנים מחוזים אישיים דולאריים בסכומים גבוהים המגיעים כדי 10,000 דולר לחודש, למעט הוצאות רכב.

עד כה לא קבעה הנהלת החברה את מדיניותה, מה גם שזה זמן מה אין לשיכון ופיתוח מנכ"ל, לאחר שראשיה הקודמים הודחו בעקבות פרשת סרוסי. וכוונת העובדים להמשיך ללחוץ כדי להביא להחלטות בעניין זה. בחברה שוררת באחרונה אנרכיה מוחלטת ותסיסה רבה.

הפיקוח על הבנקים מתהדק

מועצות מנהלים יחוייבו לבדוק שכר עובדי הבנקים

מאת סופר „דבר" לענייני כלכלה

מועצות המנהלים של הבנקים חייבות מעתה לדון ולאשר את שכרם של המנהלים בבנקים ואת תנאי הפרישה שלהם. כך הודיע בנק ישראל למועצות המנהלים, בהוראות חדשות שיוצאו בימים אלה.

גם תנאי השכר והפרישה של כל עובדי הבנקים יחוייבו בבדיקה מחודשת. על פי ההוראות החדשות חוייבו מועצות המנהלים להעביר את ההחלטות ואת הפרוטוקולים של הדיון אל המפקחת על הבנקים עד תחילת מאי.

על מועצת המנהלים של כל בנק הוטל השבוע לקבוע נהלים ברורים בכתב לטיפול בנושא השכר. לפני כל דיון חייבים מנהלי הבנקים להעביר לדירקטורים את כל החומר, כנדרש. הדירקטוריון יבדוק בין היתר אם הסדרי השכר והפרישה של עובדי הבנק נקבעו על פי כללי הנוהל התקין. כן עליו לוודא ששכר המנהלים תואם את מצבו העסקי של הבנק. הכללים החדשים יחולו גם על ישראלים העובדים בשלוחות בנק בחו"ל.

יצויין כי זו ההתערבות המשמעותית הראשונה של הפיקוח על הבנקים במערכת השכר בבנקאות בעקבות השערוריות האחרונות שהגיעו לשיאן בפרשת יפת.

רוטנשטרייך: אתפטר

(המשך מעמ' 1)

שיקולכם, בעל־פה ובמסמכים באשר למקרה זה, מכל אדם ככל שתמצאו לנכון.

על דיוניכם יחולו כללי הסודיות המחייבים בכל הנוגע לשמירת בטחון המדינה ויחסי החוץ שלה.

אודה אם תגישו לממשלה באמצעותי את דיווחכם, לרבות המלצות, ככל שתמצאו לנכון, בהקדם האפשרי.

לנדוי סרב

הנשיא לשעבר של בית המשפט העליון, משה לנדוי, הודיע אתמול לראש הממשלה, לאחר ששקל בדבר, כי לצערו, אין בידו לכהן, כמוצע, בוועדת הבירור בעניין פולארד. לנדוי הוסיף כי הגם שאיננו פוסל מעיקרא את הרעיון של ועדת הבירור, הרי כשופט בדימוס, על־פי גישתו שלו, עניין הסמכויות המשפטיות של ועדת הבירור אינו מאפשר לו אישית למלא את התפקיד. השופט לנדוי הודה לראש הממשלה ולקבינט על האמון שניתן בו בפנייתם אליו.

● יחידה ראשונה מסוגה המתמחה במתן ייעוץ ופיקוח מקצועי בכל הקשור במחלות ויהומיות במסגרת הקהילה – דלקות גרון, סטרפטוקוקים, זיהומים בדרכי השתן, שלשולים, שפעת ועוד – הופעלה באחרונה על־ידי קופת־חולים בחיפה ובגליל המערבי. בראש היחידה עומד ד"ר ראול רז.

זעם בחב' החשמל במזרח־ירושלים על הודעת שחל

מאת סופרת „דבר" בירושלים

זעם הובע אתמול בוועד העובדים ובהנהלת חברת החשמל המזרח־ירושלמית נוכח הודעת שר האנרגיה משה שחל ברבר כוונת משרדו לסיים את זכיונה של חברת החשמל המזרח־ירושלמית בתום השנה.

בגילוי דעת שפרסם אתמול הוועד נאמר, כי מאחורי ההחלטה להשתלט על החברה עומדים מניעים פוליטיים ואין היא נובעת מהמשבר הכלכלי של החברה.

בגילוי הדעת נאמר כי „הכוח הכובש" אינו רשאי להחליט על סיום תוקף הזיכיון. הוועד קורא לכל הגופים הלאומיים הפלשתיניים „לעמוד בחזית אחת נגד ההחלטה הישראלית". לפני כחודש הושג הסדר בין הנהלת החברה למשרד האנרגיה לפיו יימחקו חובות החברה ותוקף הזיכיון שלה יוארך בתמורה לויתור שלה על אזורי זיכיון שבהם רוב התושבים יהודים.

„מקורות" מאיימת לנתק אספקת המים לצפת

מאת שמשון וייס, סופר „דבר" בצפון

„מקורות" עומדת לנתק מחרתיים את אספקת המים לצפת בשל חוב מצטבר של יותר מחצי מיליון ש"ח שחבה לה העיריה.

דובר „מקורות" מסר כי חוב זה הצטבר מאז אוקטובר האחרון ולמרות התחייבויותיה של העיריה לפרעו, היא לא עשתה זאת.

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

עיר	טמפ'	
אוסלו	-15 – 2	בהיר
אמסטרדם	-7 – 4	בהיר
באנוס איירס	12 – 20	מעונן
הלסינקי	-14 – 0	בהיר
הונג קונג	19 – 22	מעונן
וינה	-7 – -2	בהיר
ז'נבה	-7 – 1	מעונן
טוקיו	2 – 12	בהיר
טורונטו	-13 – 1	מעונן
יוהנסבורג	17 – 27	בהיר
לונדון	2 – 9	בהיר
ליסבון	10 – 22	מעונן
מדריד	8 – 20	מעונן
מונטריאול	15 – 10	בהיר
ניו יורק	-9 – 2	מעונן
סאן פאולו	12 – 22	מעונן
פאריס	-1 – 8	בהיר
פרנקפורט	-5 – 6	בהיר
ציריך	1 – 4	מעונן
ריו דה ז'נרו	16 – 27	מעונן
שטוקהולם	-5 – -3	בהיר
שיקאגו	-7 – 2	מעונן

תל־אביב: רח' בן־יהודה 1, טל' 5102623
ירושלים: רח' יפו 34, טל' 233373
חיפה: דרך הים 2, טל' 384655
באר שבע: רח' האבות, טל' 35282

swissair

דבר DAVAR دافار

מאוחד עם [illegible]

העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מגיד מערכת מרדכי ברקאי
עורך „דבר־השבוע" טוביה מנדלסון
מנהל כללי אהרון קראוס

המו"ל – „דבר" בע"מ
נדפס בדפוס „דבר" בע"מ
המערכת והמנהלה תל־אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מיקוד 61001
טלפון 286141 (6 קווים)
מחלקת המודעות. טלפונים ישירים 286156, 281960, 298032

סניפים:
ת"א, בית „דבר" רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233

ירושלים:
המערכת רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאזיה קומה ג טלפון 242203 מ 94229

חיפה: רח' הנביאים 27 טלפונים 642111־2־3, מ. 33104

השגרירות

(המשך מעמ' 1)

הוועדה לשגריר רוזן הגיע, בחודש שעבר, באיחור של שישה ימים ולפיכך לא יכלה השגרירות לשתף פעולה עם הוועדה.

המדובר במכתב שכתבה הוועדה ובו שאלות למעורבים הישראלים בפרשה. המכתב, הנושא את התאריך ה־10 בפברואר, נשלח בידי שליח מיוחד ולדברי האמו הגיע לשגרירות באותו יום. אולם דובר שגרירות ישראל טען בזמנו כי המכתב הגיע רק ב־16 לחודש ולפיכך לא נותר זמן לענות לשאלות הוועדה, מכיוון שהוועדה ביקשה תשובות עד ה־19 בחודש.

אתמול אמר דובר השגרירות כי „ייתכן" שהמכתב הגיע לשגרירות לפני ה־16 בחודש אולם הוא עוכב יום או יומיים בשל בדיקה בטחונית ובשל ימי שבתון. דובר ועדת סאואר הביע תרעומת על כך שמכתב התשובה של השגרירות היה מתאריך ה־20 בחודש, כלומר יום לאחר המועד בו התבקשה השגרירות להגיב, והוא נשלח בדואר רגיל לוועדת סאואר ולא על ידי שליח מיוחד.

מקור בממשל אמר אתמול כי אם דבריו של דובר הוועדה נכונים, מצטייר עוד מעשה־התחמקות של ישראל, תקיפת סתבת מצידה.

עובדים בכירים בשגרירות ישראל, שאינם מרוצים מהמצב הנוכחי בשגרירות וביקשו שלא להיות מזוהים בשמותיהם אמרו אתמול ל„דבר" כי הסכסוך על המכתב הוא רק דוגמה נוספת לבילבול ולחוסר האונים של השגרירות. הם אמרו כי לדעתם ההימנעות ממינוי לאלתר של שגריר חדש בעל שיעור קומה בוואשינגטון היא מחדל חסר אחריות של ממשלת ישראל העוסקת בהשכחנאות קואליציונית במקום לדאוג לכך שהשגרירות כאן תהיה מסוגלת להתמודד עם האתגרים התמורים ועם הקשיים בהם נתקלת ישראל בממשל, בקונגרס ובעיתונות.

בשגרירות ישראל 35 דיפלומאטים, כולל הנספחים המקצועיים והצבאיים, והצוות המדיני הוא קטן יחסית ומורכב מן השגריר, הציר המדיני, היועץ המדיני ושני יועצים המטפלים בבית הנבחרים ובסינאט. צוות ההסברה כולל שלושה דיפלומטים ורק דובר אחד.

שגריר ישראל בארה"ב מאיר רוזן אמר בתגובה כי הוא מכחיש מכל וכל את הטענות. הוא אמר כי יחסי האנוש בשגרירות מצויינים, כי הוא נעדר מוואשינגטון רק לעיתים נדירות וגם אז לצורך הופעות חשובות במקומות שונים בארה"ב וכי סדר היום שלו עמוס בפגישות חשובות.

ארגון הצדק

(המשך מעמ' 1)

הזמן הקצוב, פירושו של דבר שנורמאנדן יועמד למשפט ויוצא להורג", נאמר בהודעה חתומה על־ידי „ארגון הצדק המהפכני". ההודעה, הכתובה ביד בערבית, הונחה אתמול בצהריים בפתח סוכנות ידיעות מערבית בביירות. להודעה צורף צילום „פולארויד" של נורמאנדן. „ארגון הצדק המהפכני" הודיע בעבר כי הוא מחזיק גם באמריקאים ג'וזף סיסיפיו ואדוארד טרייסי.

„ארגון הצדק המהפכני" הזהיר בעקיפין את סוריה כי בני הערובה ייהרגו אם ייעשה נסיון לחלצם. סבורים כי רבים מבני הערובה מוחזקים בדרום ביירות, בשכונות שבהן לא התפרסו כוחות סוריים.

בהודעה נאמר „לאנשים אלה (הסורים) בהחלט יהיה תפקיד להעביר גופה או גופות תוך זרם של התנצלויות והבעות צער על אפשרויותיהם המוגבלות ואי־יכולתם לשחרר אותם (בני הערובה) בעודם בחיים".

בגבל... „אזי כנעאן", ראש המודיעין הצבאי הסורי בלבנון, הכחיש לעיתונאים, שעות ספורות לפני פירסום ההודעה של „ארגון הצדק המהפכני" כי „סוריה תמשיך לפעול כדי ליישב את פרשת בני הערובה, בייחוד הצרפתיים, אולם לפי שעה אין שום דבר באופק".

אתמול התפוצץ מטען קטן של חומר נפץ, הרביעי תוך שלושה ימים, בשכונת מגורים במערב ביירות המוסלמית, בלי לגרום לנפגעים.

דברי מיטראן

בפגישה עם עתונאים בפאריס אמר הנשיא מיטראן: „צרפת תמשיך לספק נשק לעיראק אם כי אין היא אוייבת של איראן. צרפת סיפקה נשק לעיראק ב־11 השנים האחרונות". הדברים נאמרו ביום ג' השבוע.

מיטראן הוסיף כי המשא ומתן בין מדינה למדינה לא הביא לשחרור כל בני הערובה, „משום שהתנאים שקבעו החוטפים לא התקבלו על הדעת". הוא הוכיח כי הוא מסרב „להחליף רוצח תמורת אדם חף מפשע", אפילו עלולה עמדה זו „לשלול תקווה" מבני הערובה.

להלן אמר נשיא צרפת כי ארצו „לא הסכימה למכור נשק לאיראן, ויתכן כי גם זו אחת הסיבות לקשיים בנורמליזציה של הקשרים עם טהראן ובבעיית בני הערובה".

גורמים ישראלים

(המשך מעמ' 1)

אתמול, כי לא ידוע לו דבר על מצבו של בנו השוהה זה שבוע בבית חולים של כלא בספרינגפילד מיסורי. הוא אמר כי בשבוע שחלף מאז גזר הדין לא קיבל לא מכתב ולא שיחת טלפון מבנו. לעומת זאת אמר עורך דינו של פולארד כי ידוע לו שג'ונתן פולארד נמצא במצב של דכאון. אשר למצבה של אן הנדרסון־פולארד מסר אביה ברנרד הנדרסון כי עליה לעבור שני ניתוחים קשים, מכיוון שבמצבה היום היא מתקשה לאכול, ועוברים שלושה עד ארבעה ימים עד שהמזון במעיה מתעכל. הוא הביע חשש כי היא תגווע בכלא בשל תת תזונה.

מקס פולארד דיבר במרירות רבה, ואמר כי אם ממשלת ישראל מבקשת לנער חוצנה ביחס לבנו – ההיסטוריה תשפוט אותה על כך. הוא עצמו חושב שישראל אינה ראויה למה שעשה בנו עבורה.

המחבלים השיבו אש

(המשך מעמ' 1)

מקורות צבאיים בצפון אמרו אתמול, כי צה"ל, עם צד"ל, יוסיף לבצע פעולות מגוונות למניעת חדירת מחבלים לרצועת הבטחון ולגליל. המקורות ציינו כי בתקופה האחרונה סיכלו צה"ל וצד"ל עשרות נסיונות חדירה ופיגוע של מחבלים שהתכוונו לחדור לרצועת הבטחון ודרומה ממנה. יצויין עוד כי אלוף פיקוד הצפון, יוסי פלד, אמר השבוע כי המלחמה על שלום־הגליל כרם הסתיימה וצה"ל מחוייב לשמור על בטחון ישובי הצפון. יחד עם זאת, הדגישו המקורות הצבאיים כי צה"ל לא ישנה ממתכונת פעולות הבטחון השוטף שלו בצפון בעקבות תקרית אתמול בלילה ונפילת קצין צה"ל.

מאז יציאת צה"ל מלבנון נהרגו 13 חיילי צה"ל, שניים נחטפו וגורל של חיל האוויר מצוי בידי ארגון „אמל". בפעם האחרונה נהרג חייל צה"ל בהיתקלות עם מחבלים מצפון לראש הנקרה ביולי שעבר.

הלוויה היום

סופר „דבר" בעמק יצחק מרידור, מוסר:

סרן רמי בן־צבי הכמון יובא לבנוחות בקיבוצו, עין חרוד מאוחד, היום בשעה 11.

רמי נולד בעין חרוד מאוחד ב־1961 להוריו אמנון ולאה. סבו, צבי סקן, ממייסדי עין חרוד, הוא עתה חבר עין חרוד איחוד.

רמי התגייס באוגוסט 1985, בתום שרותו הסדיר בצה"ל, ולאחר שנת שרות בצבא הקבע. אחרי מספר חודשי עבודה ברפת של הקיבוץ, הוא חתם, בפברואר 1986 על שנת שרות נוספת בקבע, וחזר לפקד, כסרן, על פלוגה בגבעתי.

לפני שבועיים, הוא פנה אל מזכירות קיבוצו, וביקש שיאפשרו לו להתום על חצי שנת שירות נוספת – כדי שיוכל בתקופה זאת לסיים את מסלול האימונים של פיקודיו ולעבור קורס מפקדי פלוגות.

עין חרוד מאוחד שכל במלחמת יום הכיפורים 11 מבניו – חבריו. צבי שמעוני, מזכיר הקיבוץ, אמר אתמול ל„דבר" שרמי בלט בין בני מחזורו, ברצינותו ובכשרונותיו ובמסירות הרבה בה התייחס לתפקידיו, בקיבוץ, בתנועה ובצבא. לפני גיוסו לצה"ל עסק בהדרכה ב„נוער העובד", והקים סניף לתפארת בכפר סבא, שם מתגוררת משפחת אימו, (משפחת הכמון) וגם חברתו. את שירותו הסדיר בצה"ל עשה כצנחן ואף הדריך בחיל הים באימוני חי"ר.

מלחמת של"ג זיעזעה אותו קשות, הוא הושפע עמוקות ממה שהתרחש במהלכה ואף חיפש תקופת מה תשובות לסימני השאלה הרבים שהתעוררו אצלו תוך התקרבות לדת ולמסורת.

למשפחת בן־צבי בן נוסף שהשתחרר מצה"ל לפני שנה ועובד עתה במוסך של הקיבוץ, ובת בשירות סדיר ברמת הגולן.

קבוצת סרור מוענת לאחריות

(ע"צ). – „חזית התנגדות הלאומית הלבנונית" – ארגון הגג של קבוצות הסרור הלבנוניות – טענה לאחריות לתקרית שהיתה אתמול לפנות בוקר, ואשר בה נהרג קצין צה"ל ונפצעו שני אחרים בדרום לבנון.

ארגון זה טען לאחריות לרוב הפיגועים האנטי־ישראליים לפני נסיגת צה"ל מחלק גדול בדרום לבנון ביוני 1985. בהודעה שנמסרה לכתבים בדרום לבנון נאמר, כי אנשי „חזית ההתנגדות" הציבו מארב לסיור ישראלי בכביש של הכפר רפייש, בקצה רצועת הבטחון הישראלית.

בהודעה נאמר כי התפתחו חילופי אש אוטומטית, שנמשכו כרבע שעה, ובהם נהרג איש צבא ישראלי ונפצעו שני אחרים, ואילו המחבלים הצליחו לשוב לבסיס ללא אבידות.

גורמים בנקאיים: הישג מופלג לצדיק בינו

עובדי בל"ל לשבוע עבודה של 5 ימים בתמורה על קיצוץ בשכרם

מאת סופרו הכלכלי של „דבר"

עובדי בנק לאומי עוברים בהדרגה לשבוע עבודה מקוצר של חמישה ימים. במקביל תבוטל עבודת שעות נוספות בתשלום בבנק, בהדרגה, ותמורת זאת יותרו כל עובדי הבנק על 8 אחוזים משכרם.

להסכם ברוח זו הגיע אתמול המנכ"ל החדש של הבנק צדיק בינו בישיבה עם ראשי הוועדים של הבנק. גורמים בנקאיים רואים בהסכם הישג מופלג של בינו, הן בשל עובדת היותו חדש בבנק והן משום שהצליח לשכנע את הוועדים להיענות בתוך ימים ספורים של דיונים מזורזים. נראה שבינו הביא את החידושים מן הבנק הבין־לאומי שבו עבד – שם עובדים כבר זמן רב חמישה ימים בשבוע.

סוכם, כי בשלב ראשון עוברות יחידות המטה של הבנק לעבוד חמישה ימים. היחידות האלה נמצאות בהנהלה המרכזית וההנהלות האזוריות. בהקדם אפשרי יעברו כל יחידות ההנהלה להסדר זה ובשלב מאוחר יותר גם יתר עובדי הבנק. החל בין באפריל תופסק עבודת שעות נוספות בתשלום ביחידות המינהלתיות אשר אינן מעניקות שרות ישיר ללקוחות, ורק בשלב מאוחר יותר תימצא הדרך להעביר את הנוהג החדש גם לסניפים. על־פי חישובי הנהלת הבנק יחסכו השינויים האלה 300 משרות בשנה. מעריכים כי ההתארגנות החדשה אשר תלווה כנראה גם בהתאמה מחודשת של שעות הפתיחה של הסניפים על פי צרכי הלקוחות בכל סניף, תביא לחיסכון ניכר ותגדיל את רווחיות הבנק בשנת 1987. עוד מעריכים, כי הנוהג החדש יביא לחיקויים גם בבנקים הגדולים האחרים. בבנק ישראל הובעה שביעות־רצון רבה מן החידושים בבנק לאומי, אשר תואמים את הדרישות של הבנק המרכזי להתכווצות בפעילות הבנקים וליתר חסכון והתייעלות בעבודתם.

שיחת היום בבורסות הגדולות בעולם

ארה"ב עשויה לדרוש את הסגרתם של וסקביץ וסופר – להעמידם לדין פלילי

מאת דרור שרביט, סופר „דבר" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל„דבר"). – ארה"ב עשויה לדרוש את הסגרתם של דוד סופר ונחום וסקביץ' כדי להעמידם לדין פלילי בחשד שניצלו מידע פנימי לגריפת רווחים גדולים בניירות ערך. וסקביץ' מתגורר כיום בבריטניה וסופר בישראל.

בבית־משפט במנהטן הוגש שלשום כתב־אישום אזרחי על־ידי רשות ניירות הערך האמריקאית נגד השניים. וסקביץ' המשמש מנהל אגף המיזוגים והרכישות בשלוחתה הלונדונית של חברת הברוקרים "מריל לינץ'" נחשד, שיחד עם איש העסקים הישראלי דוד סופר ניצל מידע פנימי שהגיע אליו במסגרת תפקידו לביצוע עסקות בניירות־ערך שהכניסו 4 מיליון דולאר.

וסקביץ' המחזיק בנתינות כפולה בריטית־ישראלית, נחשב אחד הישראלים המצליחים ביותר ב"סיטי" של לונדון. לחברת "מריל לינץ'" הצטרף בשנת 1981 לאחר שקודם־לכן הועסק בבנק ההשקעות "היל סמואל". שותפו לעסקות אלה, דוד סופר, איש עסקים מירושלים, הוא מבעלי השליטה על חברת "ירדן השקעות" ומלון הילטון בירושלים ופעיל בבורסות שונות בעולם. בשנה האחרונה ריכז קבוצת משקיעים שרכשה בבורסה בניו־יורק חלק ניכר ממניות ההון של חברת "אמפ"ל" מקבוצת בנק הפועלים.

בתיק האישום נגד השניים מצויין, שבמשך השנתיים האחרונות הם היו מעורבים בעסקות לא חוקיות בניירות ערך ב־12 מקרים. מובא פירוט מלא של העסקות שנעשו באמצעות שתי חברות: "פלימר" הרשומה בבריטניה ו"מרה" הרשומה בליכטנשטיין. העסקות כללו רכישה מוקדמת של מניות רשת חנויות הספורט הגדולה מסוגה בארה"ב "הרמן ספורטינג גודס" עליה השתלטה החברה בעלת רשת הסופרמרקטים "גטווי" תמורת כ־400 מיליון דולאר.

וסקביץ' ליווה את כל שלבי ההשתלטות במסגרת תפקידו ב"מריל לינץ'". באותה תקופה – פברואר־מארס 86, נרשמו 20 שיחות טלפון בין וסקביץ' וסופר, בהן הועבר המידע על ההתפתחויות הצפויות. בסך־הכל אותרו 50 שיחות כאלה בין השניים, בהן נמסר מידע פיננסי פנימי על עסקות השתלטות ומיזוגים גדולות של חברות שמניותיהן נסחרות בבורסה, ואשר טופלו על־ידי "מריל לינץ'" כאשר בעקבותיהן קנה או מכר סופר מניות במיליוני דולארים.

כתב האישום מוכיח, שלוסקביץ' היה אינטרס פיננסי ישיר עם סופר לאחר שהעביר לחברת "פלימר", מחשבונו האישי בחברת "מריל לינץ'" בפריז, 250 אלף דולר ועוד 250 אלף דולר ממקור כספי אחר.

עם הגשת כתב האישום בבית המשפט בניו־יורק פוטר וסקביץ' מחברת "מריל לינץ'". מתברר כי בחודשים האחרונים שיתפה החברה פעולה עם חוקרי רשות ניירות הערך האמריקאית, ובהודעה שמסרה ציינה כי לחברה לא היתה כל נגיעה לעיסקות הפרטיות שלו.

הפרשה זכתה בלונדון ובניו־יורק להדים גדולים והפכה לשיחת היום בבורסות הגדולות בעולם. ה"פיננשל טיימס" הלונדוני הקדיש לפרשה את הכותרת הראשית שלו ומסר, כי הגילויים יחישו כנראה את החקיקה נגד ניצול מידע פנימי למסחר בניירות־ערך.

זהו טנק ה„טי. 72" הסובייטי, שלפי דוברי הממשל האמריקאי סופק ל„סי.איי.אי" ממקור זר לשם בדיקה. מקורות מסרו, כי יותר מטנק אחד מסוג זה נמצאים בבדיקה בארה"ב. (צילום: א.פ)

3 אוטובוסים נרגמו ברצועה

ועדת הבטחון של יישובי גוש קטיף מתריעה על היעדר תגובה הולמת של צה"ל ● תושבים מתריעים: עלולה לקום מחתרת שניה

(עט). – שלושה אוטובוסים ישראליים נרגמו ביום ה' במקומות שונים ברצועת עזה. לא היו נפגעים.

ועדת הבטחון של יישובי גוש קטיף דנה בהסלמה של ניסיונות הפיגוע, הקיימת לדעתם בחודש האחרון, ובתוך כך הובעה הערכה, שהיעדר תגובה הולמת של צה"ל לניסיונות הפיגוע, עלול להוביל להתארגנות אזרחית להתגוננות.

ראש מועצת גוש קטיף, ראובן רוזנבלט, פנה במברקים לגורמי הבטחון וכתב בין היתר: „לא ניתן למנוע התארגנות עצמית של תושבים, כולל תגובות חריפות. אנחנו אחרי שעת האפס, ויש לפעול מיידית ובתקיפות, כדי למנוע הסלמה מוחלטת".

סמוך לשעה 7.30 בבוקר יום אתמול, נרגם אוטובוס „אגד" שנסע מגוש קטיף לבאר־שבע. בהגיעו לצומת מואזי פגעו באוטובוס אבנים ושמשותיו נשברו. איש לא נפגע מיידוי האבנים. יום קודם־לכן נפגע קל באותו מקום, חבר מושב גדיד, שאף לעבר מכוניתו הושלכו אבנים. סמוך לשעה 1 בצהריים הושלכו אבנים לעבר אוטובוס טיולים ישראלי שעבר בחאן־יונס, ובשעה 16.30 נרגם באבנים אוטובוס ישראלי אחר שעבר ליד מחנה הפליטים בוריג' בעזה.

על רקע ריבוי יידויי האבנים לעבר כלי רכב ישראליים ברצועת עזה, התכנסה אתמול ועדת הבטחון של מועצת גוש קטיף, והתריעה על היעדר תגובה הולמת של צה"ל. בתום הישיבה שיגר ראש המועצה מברקים לשר הבטחון יצחק רבין ולעוזרו לענייני התיישבות שמעון שבס. הוא התריע במברקים על החמרת מצב הבטחון ברצועת עזה, ומברקים זהים שוגרו גם לאלוף פיקוד הדרום יצחק מרדכי, לראש המינהל האזרחי ברצועה, תת־אלוף שייקה ארז ולמפקד הצבאי של האיזור.

לדעת המתיישבים, גישה זו עלולה להוביל להקמת מחתרת שניה.

הועדה המקומית לתכנון ובניה רעננה

הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה – 1965 (להלן החוק)

ניתנת בזה הודעה, בהתאם לסעיף 149 לחוק, כי הוגשה לועדה המקומית לתכנון ובניה רעננה (להלן הועדה המקומית) בקשה להיתר בניה בגוש 6578 חלקה 93 רח' בן יהודה. מבוקשת הקלה 3% משטח הבניה דהיינו 28% במקום 25% המותרים לפי תכנית רע/1/א.

כל המעונין רשאי לעיין בתכנית במשרדי הועדה המקומית רעננה בימים ובשעות שהמשרדים האמורים פתוחים לקהל.

כל הרואה עצמו נפגע מהקלה זו רשאי להגיש התנגדותו להענקת ההקלה הנ"ל תוך שבועיים מתאריך הודעה זו לועדה המקומית במשרדי העיריה.

ב. וולמרק
יו"ר הועדה לתכנון ובניה

תיקון

במאמר „מסר מרגיז־בטחוני ברור" שפורסם ב„דבר" (10 במארס 87) השתבש שם המחבר. השם הנכון הוא עמנואל ויסמן, מזכיר מחוז ירושלים של מפלגת העבודה.

● בבית החולים בילינסון יתקיים ביום ראשון הקרוב אירוע פורימי לילדים חולים המאושפזים בו: עשרות כלבי הצלה יופיעו על המדשאות בבית החולים במשחק כדורגל היתולי, בתחרות משיכת חבל ותרגילי משמעת.

להברתנו וינשבום פולינה
השתתפותנו הכנה באבלך על מות
האם ז"ל
ומביעים את השתתפותנו בצער המשפחה
קראוף „צרכן" חיפה בע"מ
ההנהלה והעובדים

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של
רבקה טופל
ההלוויה תתקיים היום, יום שישי 13.3.87
י"ב באדר בשעה 13.00 בבית העלמין של
קיבוץ מפלסים
המשפחה
ובית מפלסים

המועצה המקומית יהוד
משתתפת באבלה העמוק של
משפחת אלטלף
על מות ראש המשפחה
אברהם בן רחל ויעקב אלטלף ז"ל
ראש המועצה הנבחר הראשון וממייסדי הישוב.
מרדכי ליניק, ראש המועצה
חברי המועצה מכל התקופות
ועובדי המועצה

המועצה האזורית הגלבוע וישוביה
אבלים בנפול
סרן רמי בן צבי
ומשתתפים באבל המשפחה
וקיבוץ עין חרוד מאוחד

דמיאניוק אמר לי: בשביל מה אתם משכנעים אותי להודות? אני מתרשם שאין לכם הוכחות

מאת אוריאל בן־עמי, סופר „דבר"

רפ"ק אריה קפלן, איש צוות החקירה המשטרתי, „שהשתול" כסוהר בכלאו של דמיאניוק סיים אתמול את עדותו, בתום השבוע השביעי למשפט.

רפ"ק קפלן סיפר בעדותו כי דמיאניוק „לא קנה" את דמותו המוסרית כסוהר אוהד וכי למעשה סיפור הכיסוי שלו כסוהר דובר רוסית – לא פעל כראוי.

במהלך החקירה הנגדית העלה שוב הסניגור אוקונור את זעמו של השופט לוין בשאלות מסורבלות. השופט לוין קטע אותו מדי פעם וביקש לשאול שאלות קצרות, כדי לקבל תשובות ענייניות. הסניגור אוקונור הביע בחקירה הנגדית תמיהה מדוע לא הקליט קפלן את דמיאניוק בכלאו ומדוע כל עדותו נשענת על זכרון־דברים בלבד, שנרשם רק לאחר שיחותיהם של קפלן והנאשם. אוקונור גם זעם על הפעלת צנזורה על מכתביו של דמיאניוק למשפחתו בארה"ב.

בתום החקירה הנגדית, ביקש גם הסניגור הישראלי יורם שפטל לחקור את העד. השופט לוין נזף בו בחומרה על שהוא מנצל לרעה את יחסו של בית־המשפט להגנה, ומנע ממנו לשוב ולשאול את שאלותיו של אוקונור.

(ע). – האם המלה „ז'יד" היא מלת גנאי אנטישמית או שמא כינוי לגיטימי ליהודי – סוגיה זו נדונה, בין השאר, במהלך חקירתו של עד התביעה רב־פקד אריה קפלן, על־ידי סניגורו של איוואן דמיאניוק עו"ד אוקונור, בהמשך המשפט אתמול.

רפ"ק קפלן קרא מתוך דו"ח פעולה שרשם משיחתו עם דמיאניוק בכלא איילון ב־28.4.86: „שאלתי את דמיאניוק אם אנשי הכנסיה האוקראינית בארה"ב היו תומכים בו במידה שלא היה מכחיש את המעשים המיוחסים לו, כלומר שהיה מודה כי שהה בטרבלינקה וחיסל שם יהודים. תשובתו לא היתה חד־משמעית. הוא אמר לי, כי אנשי הכנסיה האוקראינית בארה"ב מבינים היטב כי אדם שהוטל עליו תפקיד חייב לבצעו, אולם לא היו מקבלים כי אדם, ביוזמתו, עושה מעשים חריגים כאלו, ועל כך הוא צריך לבוא על עונשו" – ציטט העד מהדו"ח. „אמרתי לו" – ממשיך קפלן לצטט – „שאייכמן לדוגמה, לא רצח אישית איש. נכון, השיב לי דמיאניוק, אבל הוא נתן פקודות, ואולם אלו שקיבלו פקודות, השאלה היא אם הם הוסיפו מעשים מעצמם. ואז הוסיף הנאשם ואמר: הרי כל העולם יודע מי זה היה אייכמן ומי היה מנגלה" – סיפר העד.

העד קפלן ציטט עוד מפגישתו האחרונה עם דמיאניוק, ב־19.5.86, בטרם סיים את תפקידו כ„משתל". „בשלב ההתחלתי של השיחה אמר לי דמיאניוק שאין הוכחות כנגדו, וכי ההוכחות שבידיו חזקות מאלו של המשטרה. 'אמרתי לחוקרים', אמר לי דמיאניוק, 'במידה שיש לכם הוכחות בשביל מה אתם משכנעים אותי להודות. אני מתרשם שאין לכם שום דבר, אלא רק מה שהרוסים פירסמו וזייפו. אתם לא יכולים לתאר לעצמכם איזה חומר יש בידי וכידי עורך דיני'".

העד סיפר עוד, כי בהמשך שיחה זו אמר לו דמיאניוק, בתשובה לשאלתו, כי „איש לא היה מסוגל לבצע דבר ללא הגרמנים. כשהייתי שבוי – סיפר לי דמיאניוק – שמרו עלי רומנים ולהם אסור היה להכנס למחנה". לדברי העד רצה בכך דמיאניוק להוכיח שכל אלה שאינם גרמנים פעלו רק לפי פקודת אדוניהם. בהמשך השיחה בין השניים, המשיך העד, הציג לדמיאניוק תמונה. הנאשם אמר לו כי אינו זוכר תמונה זו, וכי הוא סבור „שהיא נלקחה מתעודת חבר קומסומול שלי ושתולה במסמך גרמני". דמיאניוק הסביר, כי הוא שלח חבילות, כשהיה עצור בידי הרוסים בזמן מלחמת העולם, לבני משפחתו באוקראינה, „זו אחת הסיבות שהרוסים כעת מתנקמים בי".

לאחר מכן החל הסניגור או'קונור בחקירה הנגדית, וניהל „ויכוח" באשר למונח „ז'יד", האם הוא מלת גנאי או לא.

להלן חקר הסניגור אודות האמצעים שנקט העד בעת ש„השתול" בכלא איילון, כדי להוציא מן הנאשם פרטים שונים. רפ"ק קפלן אמר כי ה„השתלה" היא אחד ממרכיבי העבודה של מודיעין משטרתי, אולם הוא נמנע מלפרט בנושא זה. „הדו"חות שחיברתי בעקבות שיחותינו נערכו מיד לאחר כל פגישה, ורק פעמיים, כשהדברים נראו לי חשובים ביותר, רשמתי אותם דקה או שתים לאחר אמירתם. מצאתי סיבה כלשהי לצאת מן החדר ולרשום. ביתר המקרים, רשמתי את הדו"חות באותו יום או למחרת בבוקר".

הסניגור: מדוע לא שמת עליך מכשיר הקלטה? זה הרי מקובל מאד בעבודות בילוש ומודיעין?

תשובה: לא קיבלתי הוראה כזאת.

הסניגור: אבל כך יש אפשרות לפרשנות ללא ציטוט מדוייק של הדברים?

רפ"ק קפלן: כתבתי רק מה ששמעתי ותו־לאו.

בנושא אחר סיפר העד, כי דמיאניוק דיבר איתו בכלא אודות שר הפנים היוגוסלבי לשעבר, אנדרי ארטוקוביץ', וכן אודות יהודי בן 85 מטריסט (איטליה). „היהודי הזה הטריד אותו משום מה" – ציין העד קפלן – „כך התרשמתי מדבריו, מאחר שאיש זה היה הראשון שהזכיר את שם משפחתו של איוואן דמיאניוק, ולא דיבר רק על איוואן האיום".

בנושא אחר סיפר העד, כי דמיאניוק אמר לו בכלא איילון, שמבחינה מעשית הוא בכלל לא יכול היה להפעיל שום מנוע (הכוונה למנוע שהזרים את הגזים לתאי ההשמדה) – כי לא היה לו ידע להפעלה כזו. כמו כן סיפר דמיאניוק, כי בברה"מ למי שאין שבע שנות לימוד, אינו יכול ללמוד נהיגה ולקבל רשיון, ואילו הוא למד ארבע שנים בלבד.

קפלן סיפר עוד, כי דמיאניוק אמר לו באחת ההזדמנויות שסניגורו גילה לו יום אחד, שהוא עומד להפגש בתל־אביב עם יהודי אשר יעיד לטובתו. הוא הוסיף כי אינו יודע את שם היהודי. העד סיפר כי הוא ביקש לרכוש את אמונו של דמיאניוק בכלא ויעץ לו להעביר אישית מכתבים אינטימיים שלו לבני משפחתו, מבלי שיעברו דרך השלטונות הרשמיים של בית־הסוהר, כדי „למצוא בהם ממצאים חקירתיים".

בתשובה לשאלות הסניגור עו"ד יורם שפטל, מסר העד קפלן כי בשיחותיו חזר וסיפר לו דמיאניוק כי הוא נפל בשבי הגרמני בקרב קרץ' בשנת 1942, בחצי האי קרים. אז הוא עסק בעבודות כפיה, ובעיקר בבניית פסי רכבת. משם הועבר למחנה־שבויים ברובנה, ולאחר מכן למחנה השבויים בחולם. מהמחנה הזה התגייס לדיביזיה האוקראינית, הקרויה „הארמיה של ולאסוב".

שפטל: נכון שמי ששירת בצבא ולאסוב, היה שם נרדף לבוגד בברית המועצות?

העד: אכן, לפי הידע האישי שלי, מי ששירת בארמיה זו, לא ראו אותו בעין יפה.

שפטל: הנאשם דיבר אתך מדי פעם על שני סוגי משתפי פעולה עם הגרמנים. האחד שמבצע פקודות – והוא אינו פסול, ואילו סוג אחר שפעל ביוזמה עצמית, מעבר לפקודות. האם ניתן היה להסיק מדבריו אלו, שחזרו ונשנו, כי לא הוא האדם המבוקש, איוואן האיום?

רפ"ק קפלן: לא ניתן להסיק זאת, כי בכלל קשה מאד היה לפתח איתו שיחה כלשהי, ובמיוחד כאשר דיבר על ביצוע פקודות וכל הפילוסופיה מסביב לזה – אז הוא מיד היה נסגר ולא מוסיף.

בתשובה לשאלה אחרת אמר העד, כי דמיאניוק סיפר לו בכלא, שאנשים ששירתו איתו ביחד בארמיה של ולאסוב, אכן הכירו אותו, אולם הם סירבו להעיד לטובתו, כיוון שאז היו מוסגרים לשלטונות ההגירה של ארה"ב, אולם הם ללא ספק, שירתו איתו שם ויכולים להעיד.

אב בית־הדין השופט דב לוין, ציין כי בית המשפט מתייחס באורך־רוח ולפנים משורת הדין לחקירות שעורכים הסניגורים – אך העיר כי אין לנצל זאת יותר על המידה.

הדיונים יתחדשו ביום ג' הבא.

רפ"ק אריה קפלן (צילום: יצחק הררי)

המדינה נגד דמיאניוק

אוריאל בן־עמי

שפטל מעצבן את לוין

יורם שפטל הסניגור הישראלי של דמיאניוק משתולל בכל כוחו, להישמע במשפט הזה. הוא יכול היה לקנות את עולמו כסניגור מוליד המונע על־ידי הצדק והרצון להוכיח כי יש משפט חסר־פניות בישראל. אבל יורם שפטל מנסה בכל מהלך המשפט הזה להאפיל על הסניגור האמריקאי ומושתק על־ידו מיד.

שפטל מבקש, בכל פעם כשהסניגור אוקונור מסיים את החקירה הנגדית, להוסיף חקירה משלו שאינה עניינית בדרך־כלל. לא פעם הוא זוכה להשפלה פומבית מפיו של אוקונור, על שאינו מסייע בידו באיתור המסמכים הדרושים, או על אופן חקירתו הבוטה, המקומם את השופטים.

שפטל מעורר זעם בקהל ומשמש אחד הנושאים העיקריים לשיחה. המקטרגים עליו אינם מבינים כיצד יהודי ישראלי מסוגל להגן על הנאשם בזוועה הנפרטת לפרטי פרטים. המסנגרים עליו טוענים ששפטל פועל מתוך אמונה שלמה שג'ון דמיאניוק איננו איוואן האיום. כך או כך התלהבותו של שפטל הפקיעה אתמול את סבלנותו של השופט לוין. בסמכותיות המרשימה ובסבלנות הברזל קצף אתמול לוין על שפטל והשיבו במקומו.

בתום חקירתו הנגדית של אוקונור ניסה שפטל שוב לחדד את שאלותיו של אוקונור. השופט לוין קטע אותו בזעף: „אתם מנצלים לרעה את אורך־הרוח של בית־המשפט. אני יוצא מגדרי כדי לסייע לסניגוריה. אתמול איפשרתי לשלושה סניגורים לחקור עד אחר. אוקונור הציע שאתה תחקור בנושא שהוא לא חקר. בבקשה לא לנצל את היחס החיובי של בית־המשפט".

שפטל „מנסה להיאבק בשופט לוין. הוא מנסה לאמר שיש לו שאלה שאוקונור לא שאל. השופט לוין זועם עליו ואומר שהשאלה נשאלה ואינו מתיר לו לשוב עליה. החקירה שמתנהלת במתכונת של התשת העדים והיטפלות לפרטים שוליים, אינה נוחה לבית־המשפט. יורם שפטל, סניגור ישראלי, שביקש אולי להיבנות מן המשפט הזה – יושב שוב מושפל במקומו, נזוף על־ידי האמריקאי אוקונור ומרגיז את הקהל המעורב כל־כך בנעשה כאן.

פעילי המועצה הציבורית למען ברה"מ, חברי־כנסת ונשות ישראל למען אידה נודל, קיימו הפגנת הזדהות עם אילנה פרידמן השובתת רעב זה היום החמישי בווינה, למען הותרת עלייתה של אחותה אידה. (צילום: יונתן סלינגר)

אחותה של נודל שובתת רעב בווינה זה היום ה־6

(ע). – אחותה של אידה נודל, אילנה פרידמן מישראל, שובתת רעב זה היום השישי מול הארמון המלכותי בווינה, שם נערכות שיחות המעקב ליישום אמנת הלסינקי לזכויות־האדם.

„כל עוד לא תשוחרר אחותי אידה נודל לא אאמין, כי מתחוללים שינויים משמעותיים במדיניות הסובייטית כלפי מסורבי העליה" – הגיבה אילנה פרידמן לדבריו של חבר המשלחת הסובייטית שניסה לשכנע אותה כי בברה"מ מתחוללים שינויים. הסובייטי אמר לאילנה פרידמן שאל לה להסתכל רק על הבעיה האישית שלה. „זו צרות מוחין לא לראות את השינויים שבאו לידי ביטוי עם שחרורם של אנטולי שצ'רנסקי ויוסף ביגון", אמר איש המשלחת הרוסי.

אילנה פרידמן שוחחה טלפונית מווינה אתמול בבוקר עם שמואל בן צבי מנהל ההסברה של המועצה הציבורית למען יהודי ברה"מ. אילנה סיפרה לו, כי השיחה עם הנציג הסובייטי ארכה שעה ובסופה הודיעה לו, כי תמשיך בשביתה – עד שאידה תורשה לצאת לישראל.

אילנה פרידמן ביקשה משמואל בן צבי למסור תודה ל„נשות ישראל למען אידה נודל", המקיימות שביתת שבת ליד בית סוקולוב בתל־אביב ובירושלים.

אילנה סיפרה, כי קיבלה שיחות טלפון ממ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס, מהאמנית ג'ין פונדה מארה"ב, הפועלת למען אידה נודל, ואחרים. הם ביקשו ממנה להפסיק את שביתת הרעב, כדי שתוכל להמשיך ולהאבק יחד איתם למען עליית אחותה.

המסורב שפייזמן קיבל התקף־לב כשחידש מסמכים לבקשת „האוביר"

(ע). – מסורב העליה יורי שפייזמן (55) החולה בסרטן־הדם לקה בהתקף־לב, בשעה שהצטלם בלנינגראד עבור תמונות חדשות שתבעו ממנו פקידי משרד ה„אוביר", בנימוק שהדבר נחוץ ל„עדכון מסמכיו". שפייזמן אושפז במחלקה לטיפול־נמרץ בבית־החולים בלנינגראד.

פרטים אלה נודעו אתמול במרכז למידע על יהדות ברה"מ, במהלך שיחות טלפון עם פעילי העליה.

עשר שנים מנהלים יורי שפייזמן ואשתו גלי מאבק לעלייתם ארצה. בתם היחידה של בני הזוג ריטה לוין, מתגוררת בישראל ולה שני ילדים. מצבו הבריאותי של שפייזמן, הלוקה בסרטן־הדם, הידרדר בחודשים האחרונים, אולם השלטונות הסובייטיים סרבו להתיר את עלייתו לישראל. בעקבות המאבק הציבורי והבינלאומי למענו, הוזמן ביום ד' יורי שפייזמן למשרד האוביר בלנינגראד. הוא נחקר, מדוע מגיעים מברקים רבים כל־כך הדורשים את יציאתו.

עיתון אופוזיציה במצרים

איומים ברצח נגד הישראלים שישתתפו ביריד בקאהיר

קאהיר (עי"צ). – ארגון המחתרת „מהפכת מצרים" איים להרוג את הישראלים העומדים להשתתף ביריד הבינלאומי בקאהיר החל ממחר – מסר אתמול עיתון האופוזיציה הימנית הליבראלית „אל־ואפד" בעמודו הראשון.

שגריר ישראל בקהיר, משה ששון, הוסיף העיתון, קיבל איומים ברוח זו, ואמצעי הביטחון מסביב לשגרירות ולמקומות מגוריהם של אזרחים ישראליים, תוגברו.

דובר של שגרירות ישראל הכחיש ידיעה זו בתשובה על שאלה של סוכנות הידיעות הצרפתית, ואמר כי 25 מפעלים ישראליים ישתתפו השנה ביריד קאהיר ה־20.

עוד טען העיתון, כי משרד החוץ הישראלי הזהיר את אזרחי ישראל בקאהיר מפני גל של פיגועים, אשר, לדבריו, מתכוונים לבצע במצרים ארגונים המתנגדים לחוזה השלום עם ישראל.

„אל־ואפד" טען גם כי סוכנים של ה„מוסד" באו בשבוע שעבר לקאהיר כדי לתגבר את ההגנה על אנשי הסגל הדיפלומטי הישראלי. אתי טלאור ז"ל שמונתה לביתן הישראלי ביריד קאהיר, נהרגה ב־19 במארס אשתקד ושלושה עובדי השגרירות נפצעו קשה. על פיגוע זה קיבל אז את האחריות הארגון „מהפכת מצרים". לא היה זה הפיגוע האנטי־ישראלי הראשון של ארגון זה.

ארגון זה גם טען באוגוסט 1985 לאחריות להריגתו ביריות של דיפלומט ישראלי, אלברט אטראקצ'י, בצאתו מביתו בפרבר מעדי בדרום־קהיר.

ישראל כבר אינה משתתפת זה שנתיים ביריד הספרים הבינלאומי המתקיים בסוף ינואר בקהיר. שלטונות מצרים החליטו לא להזמין עוד את ישראל ליריד זה, בעקבות התקפת חיל האוויר הישראלי על מיפקדת אש"ף בתוניס באוקטובר 1985. ביריד המסחרי שייפתח מחר בקהיר, ישתתפו כ־31 מדינות.

חאשוגי בצרות: החרימו את כל אדמותיו בסודאן

חארטום (עי"צ ורויטר עתיים). – ממשלת סודאן החרימה 420,000 הקטארים של אדמה, השייכים לאיש העסקים הסעודי עדנאן חאשוגי, מסר אתמול שר החקלאות הסודאני עומאר נורדאיים.

הוא אמר בפרלמנט, כי אדמות אלה ניתנו על־ידי הנשיא המודח של סודאן ג'עפר נומיירי, לחברת „טריאד" שבבעלות חאשוגי.

השר הוסיף, כי איש העסקים לא עיבד אדמות אלה, „אלא משתמש בהן כקלף כלפי חברות אמריקאיות".

אתמול גם נכשל חאשוגי – שמילא תפקיד מרכזי בפרשת משלוחי הנשק לאיראן – בנסיון להחזיר לעצמו את השליטה על דירתו במנהטאן, ששוויה נאמד ב־30 מיליון דולאר.

שופט בית המשפט הגבוה במנהטאן, מרטין סטיקר, דחה את בקשתו של חאשוגי להעביר לאנגליה את הטיפול במשפט, שהוגש נגדו לאחר שלא פרע הלוואה בסך 2.2 מיליון דולאר לחברה, שמרכזה באיי קיימאן.

מדובר בדירה בשדרה ה־5, המשתרעת על פני שטח של 2790 מ"ר, התופסת את הקומות ה־46 וה־47 של מגדלי „אולימפיק". היא כוללת גינת חורף ובריכת שחיה מקורה.

טקסי ארגון חברי ה„הגנה" בשבעה אתרים בתל־אביב

(ע). – „התכנסנו כאן לציין פעילות ההגנה בתל־אביב באשר רבים מדברים על מה שההגנה עשתה ועל מה שאמור לישראל לעשות, במדינה ריבונית. כאן כן עתה נמשיך להישען על כוחנו ועל בית הבחירה שלנו, לגבי מה שצריך לעשות כדי להבטיח את עצמאותה, במהותה [illegible] של מדינת ישראל".

דברים אלה אמר אתמול שר הבטחון יצחק רבין בטקס הסרת הלוט משלט ארגון ה„הגנה" לציון מקום „הבית האדום" בתל־אביב, שהיה מושב מפקדת ה„הגנה" בשלבים הראשונים של מלחמת העצמאות.

שר הבטחון הזכיר, כי היה ב„בית האדום" בעת שתוכנן שם „מבצע נחשון" בו נפרצה הדרך לירושלים הנצורה, ואשר שימש נקודת מפנה במלחמת העצמאות ומעבר ה„הגנה" וצה"ל מהגנה להתקפה.

הטקס בו השתתפו ותיקי ההגנה, אישי ציבור ותלמידים בתל־אביב, התקיים ליד מלון „שרתון" שנבנה על האתר בו היה קודם לכן „הבית האדום". בית זה שימש כמקום תצפית של ה„הגנה" לעבר הים, ואחר כך היה מושב הפיקוד העליון של הצבא העברי בדרך, עד להקמת צה"ל.

בעוד שישה מקומות בתל־אביב נערכו אתמול טקסים לציון מוקדי פעילות ההגנה באזור בתקופת טרום־המדינה: נחל הירקון, מקום בו התקיימו אימוני פלוגות הים של ההגנה – כיום מעגן סירות טיול מול קלנוע „פאר"; „בסיס א'", בית הדרשות לעדות של לבקוביץ', ברחוב הירקון (בין המלונות „רמאדה" ו„פלאזה"), ששימש בית־חרושת לנשק בשביל ההגנה; בכנסיה „הצליה", שהיתה משכן למפקדות ההגנה ואשר בה גם נערכו אימוני חברי ההגנה (כיום ניצב שם מגדל שלום); מגדל המים ברחוב מאז"ה, אשר שימש כמגדל איתות, פיקוד ותקשורת של ההגנה ועומד על כנו עד היום; „קו הכלבים", כינוי סתר לעמדות בקו קדמי של תל־אביב בקו הלחימה בשכונת התקוה. „ליל וינגייט", הלילה של ה־5.3.1946 בו נפלה חברת ההגנה ברכה פולד, בצומת רחובות אבן־גבירול־המאספים (כיום מגדל חברת הביטוח „אליהו").

כל הטקסים נערכו ביום י"א באדר, יום תל־חי, בו נפל יוסף טרומפלדור. השלטים נקבעו על־ידי ארגון חברי ההגנה, עיריית תל־אביב ומרכז ההסברה. נכחו בהם ותיקי ההגנה, תלמידי בתי־ספר, חברי תנועות הנוער, אישי ציבור ואורחים רבים.

האוצר שוקל מכירת נכסי ממשלה לציבור בתמורה על התחייבויותיה

מאת דויד מישיוב, סופר „דבר"

משרד האוצר בודק אפשרות של מכירת נכסי ממשלה שונים, בכגון חברות ממשלתיות, לציבור הרחב תמורת התחייבויות שיש לממשלה ובדרך זו לחסוך בכספים שעל הממשלה היה לשלם לציבור, כמו מניות בנקאיות, ומלוות – מסר אתמול הממונה על התקציבים במשרד האוצר, אהרון פוגל.

המדובר במכירת נכסים באמצעות מכירת מניות של חברות ממשלתיות לציבור. פוגל אמר, כי לפי נתוני משרד האוצר, צפוי השנה פדיון מניות בנקאיות בסך 1.1 מיליארד דולר ועדיין אין יודעים כמה מסכום זה יחזור למערכת בצורת פקדונות. סביר להניח, שאם היציבות במשק תימשך חלק גבוה מפדיון המניות הבנקאיות השנה יחזור לחסכונות ולא יוצא לצריכה.

לדעת הממונה על התקציבים במשרד האוצר, הרפורמה במס, האמורה להיכנס לתוקפה ב־1 באפריל השנה לא צריכה לעלות לאוצר מבחינת תזרים המזומנים בשנת 1987, משום שיהיה פיגור בהשפעה של עלות המס. כמו כן כאשר מורידים את המס השולי מ־67 אחוז ל־54 אחוז יש תמריץ לא להעלים הכנסות דבר העשוי להגדיל את ההכנסות ממסים.

פוגל הדגיש, כי תקציב המדינה לשנת 1987 מתוח ביותר. ההסכם עם ההסתדרות בדבר ויתור של 2.7 אחוזים מתוספת היוקר הקטנת תשלומי המעביד לביטוח הלאומי בשיעור 2.7 אחוזים מקטינים את עלויות המעביד בשיעור 5.4 אחוזים וזה יקזז תוספת יוקר שתשולם על ידי המעבידים כאשר תשולם בשיעור 6 עד 6.5 אחוזים.

זכו בפיס

בהגרלת רב־פרס מצטבר של מפעל הפיס במס. 11/87 שהתקיימה ביום 12.3.87 זכו הכרטיסים הבאים:

בהגרלה הרגילה ובהגרלת כדור המזל

זכה כרטיס מס. 086030 בסך כולל של 280,000 ש"ח.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 280,000 ש"ח.

בסך 12,000 ש"ח זכה המספר: 609671.

בסך 6,000 ש"ח זכו המספרים: 752946; 809093.

בסך 300 ש"ח זכו המספרים: 010028; 065110; 079262; 096003; 183623; 193619; 227189; 236609; 254901; 306635; 322042; 328060; 337725; 386684; 397205; 398239; 415405; 426951; 484949; 531933; 549751; 598052; 600609; 637804; 648269; 736412; 756331; 787871; 801095; 820164; 855409; 878476.

בסך 150 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 2436; 5837.

בסך 25 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 291; 584.

בסך 16. ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 032; 381; 803.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 0 או 1 או 9 זכו בסך של 2.5 ש"ח.

בסך 5 ש"ח זכו המספרים התלת־ספרתיים: 023; 039; 057; 150; 187; 230; 264; 303; 354; 361; 399; 421; 430; 472; 486; 520; 610; 665; 690; 696; 698; 739; 805; 845; 871; 898.

בסך 2.5 ש"ח זכו המספרים הדו־ספרתיים: 00; 03; 05; 14; 18; 19; 31; 33; 41; 43; 45; 46; 47; 48; 50; 53; 61; 62; 64; 65; 66; 77; 84; 90; 93.

רק הרשימה הכוללת של תוצאות ההגרלה מחייבת את מפעל הפיס.

השנה נוסעים ל־רומניה

כי רומניה מציעה לך הרבה יותר בהרבה פחות כסף

- טיולים למשך שבוע, שבועיים או שלושה שבועות באוטובוס תיירים נוח בכל מרחביה הקסומים ונופיה של רומניה.
- הצצה לעולמה התרבותי – סיורים במוזיאונים, פולקלור, אתרי המורשה היהודית ביאסי, קלוז' וברשוב, ועוד.
- תכנית „סע – סע" הכוללת: טיסה, השכרת רכב לנהיגה עצמית וחבילות בתי מלון.
- חופשות המשלבות בילויים, טיולים ומנוחה בהרי הקרפטים: בפואינה בראשוב, סיניה ופרדיאל או על שפת הים השחור: במאמיה ונפטון.

מס נסיעות 50% הנחה

למידע נוסף צלצל או כתוב אלינו. להזמנות פנה אל סוכן הנסיעות שלך.

גזור ושלח

לכבוד – משרד התיירות הרומני
רח' בן יהודה 1
ת"א 69181, טל. 03-663536

אבקש לשלוח אלי חוברת מידע על חופשות ברומניה.

שמי ______

כתובתי ______

הפרקליטות תבקש דחיית הגשת הערעור בעניין התוספת לעובדי רשות השידור

מאת יעל אדמוני, סופרת „דבר" בירושלים

פרקליטות המדינה תיפנה לבית־הדין הארצי לעבודה בבקשה לדחות את מועד הגשת הערעור על פסיקת בית־הדין אשר אישר תשלום תוספת של שישה אחוזים לעובדים העיתונאים ברשות השידור כפי שהיא שולמה בעיתונות המודפסת.

כזכור, התגלעה מחלוקת בין הפרקליטות והאוצר לבין הנהלת רשות השידור סביב תשלום התוספת. יו"ר רשות השידור, מיכה ינון, חתם בזמנו על התחייבות, לפיה לא תערער הרשות על פסיקת בית־הדין אם הדבר נקבע כדי לאשר את תשלום התוספת לעובדים. הפרקליטות מבקשת להגיש ערעור נגד הפסיקה והממונה על השכר באוצר, הלל דוראי, הודיע כי משרדו לא יעביר בחודש הבא את הסכום הדרוש לתשלום תוספת השכר.

בשל שהותו של ינון בחו"ל, הורה אתמול היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, לבקש דחיית מועד בקשת הערעור עד שובו של ינון מחו"ל. הדיון בנושא התקיים אתמול על רקע טענת האוצר, כי יו"ר הרשות לא היה מוסמך לתת התחייבות כזו לעובדים משום שהיא נוגדת את הנוהג המשפטי ואת חוק התקציב.

הוועד המנהל של רשות השידור יתכנס היום לדון בעמדה העקרונית שיש לנקוט במקרה שבית הדין ידחה את הבקשה להאריך את מועד הגשת הערעור עד שובו של ינון מחו"ל.

פייסל חוסייני נחקר במשטרה

ירושלים (עתיים). – משטרת ירושלים חקרה אתמול את פייסל חוסייני המשמש בראש המרכז ללימודים ערביים במזרח ירושלים, בעקבות דברים שאמר בזכות אש"ף בראיון לעיתון בירושלים שהתפרסם בחודש ינואר השנה.

חוסייני נחקר בעקבות תלונה שהגיש נגדו עו"ד אליקים העצני. פייסל חוסייני הוא בנו של מנהיג הכנופיות עבדול קאדר אל־חוסייני. הוא אחד האישים הבולטים בשטחים, המזוהה עם הפת"ח.

איגרת סורית לאו"ם נגד פעולות ישראל בגולן

מרכז האו"ם, (רויטר־עתיים). – שר החוץ הסורי פארוק אל שרע מחה בפני האו"ם נגד מה שכינה „הדיכוי והטרור של ישראל" בגולן.

במכתב אל מזכיר האו"ם שהופץ אתמול צויין, כי סוריה מבקשת להסב את תשומת הלב ל„מעשי הדיכוי והטרור המבוצעים בידי שלטונות הכיבוש הישראליים נגד האוכלוסיה האזרחית בגולן".

הוא הוסיף, כי תופעות אלה הגיעו לממדים מדאיגים וגרמו למותם של אזרחים חפים מפשע, שהמאבק היחיד היה לדחות את הכיבוש הישראלי. הוא לא דרש צעדים ספציפיים כלשהם מלבד הפצת איגרתו כתוך מסמך של האו"ם.

נציג מפ"ם באירופה בדיון משותף עם נציג אש"ף בצרפת

מאת גדעון קרן, כתב „דבר" בצרפת

פאריס (מיוחד ל„דבר"). – נציג מפ"ם באירופה אריה ספיר, ונציג אש"ף בצרפת אברהים סוס, יופיעו על במה אחת עם משתתפים נוספים בדיון פומבי על הנושא „ערבים פלשתינים ויהודים לקראת דו־שיח" שייערך בשבת הקרובה בעיירה סרדוני.

ספיר אמר, כי הסכים להופיע בדיון בתנאי שיהיה פומבי וחשוף לכלי התקשורת.

هكذا من الأصل

● חדשות חוץ ● חדשות חוץ ● חדשות חוץ ● חדשות חוץ ● חדשות חוץ ● חדשות חוץ ●

"אנו מתנגדים לחוקים נגד העיתונות החופשית", נאמר בכרזה שנושאים מפגינים בהונג קונג. המפגינים מוחים על חוק חדש, שמתכוונת המועצה המחוקקת שם לאמץ בקרוב. (צילום: א.פ.)

פועלים בספרד חטפו מנהל מפעל במחאה נגד פיטורים

60 נפצעו בהתנגשויות אלימות עם המשטרה

מאדריד (רויטר). – לפחות 60 איש נפצעו אתמול בקריבות רחוב בין המשטרה ובין פועלים מפגינים בעיר ריינוסה שבצפון ספרד. המפגינים מחו נגד תוכנית פיטורים, במסגרת גל ההפגנות נגד תוכנית הצנע החדשה של ממשלת ספרד.

פקידים רשמים מסרו, כי השוטרים חיסלו את אספקת כדורי הגומי שלהם ונאלצו לסגת מפני המפגינים. לפחות שני בני אדם נפצעו קשה במהומות, וכמה מנהיגי איגודים מקצועיים נעצרו. המהומות החלו, לאחר שהפועלים שחררו מנהל מפעל, שאותו לקחו בכן ערובה במחאה על הפיטורים הצפויים.

קרבות הרחוב בריינוסה באו בשעה שפועלים בארבעים ערים בספרד מתכוננים לנהל הפגנות ענק נגד תוכנית הצנע הממשלתית. הממשלה חוששת עתה מפני שביתה כללית, שתסכל את נסיונותיה להוריד את האינפלציה בספרד.

"זהי ראשיתה של מחאה כללית נגד אלימות הממשלה והמעסיקים", אמר דובר איגוד העובדים הקומוניסטי, האיגוד הגדול במדינה. יצויין, כי להגנות הצטרפו גם פועלים מאיגוד העובדים הסוציאליסטי, אף שבראש הממשלה עומד הסוציאליסט פיליפה גונזאלס.

נמסר, כי הפועלים במפעל מתכת בריינוסה, עיר כתבל הבאסקים, לקחו כבן ערובה את מנהל המפעל יחד עם שבעה מחברי ההנהלה, והודיעו כי ישחררו אותם רק לאחר שיובטח להם, שתוכנית הפיטורים במפעל תבוטל. אתמול בבוקר החליטו הפועלים לשחרר את בני הערובה ללא תנאי, אולם ערכו הפגנה רבתי ברחובות העיר, שנסתיימה כאמור בהתנגשויות אלימות עם המשטרה.

ספרד נתונה עתה באמצעו של גל שביתות רחב היקף, ובחודש ינואר בלבד שבתו יותר מ־800,000 איש בתחומים שונים – החל בכורים וכלה ברופאים ומורים. בימים אלה מתקיימים עיצומים בחברת התעופה "איבריה" ובנמלים תיירותיים אחרים.

ארגון העובדים הקומוניסטי שוקל שביתה כללית בחודש אפריל במחאה על כוונת הממשלה להעלות את השכר בחמישה אחוז בלבד, לעומת עלייה של בתשעה אחוז ביוקר המחיה. יצויין, כי עד כה זכו השביתות להצלחה, ובמרביתן קיבלו העובדים תוספת שכר גבוהה יותר ממה שקבעה הממשלה.

לכל הפחות את נעלי הטניס שלו מנסה לחלץ תושב העיירה צ'וסיקה, שבפרו, לאחר שהעיירה הוצפה בנהר בוץ. לפחות 12 בני אדם נהרגו ועשרות אלפים נותרו ללא קורת־גג באסון. (צילום: א.פ.)

איראן: לא סיפקנו טנקים לארה"ב

טהראן (ע"צ). ראש ממשלת איראן חוסיין מוסאוי הכחיש אתמול את הידיעה של רשת הטלוויזיה האמריקאית, שלפיה קיבלה ארה"ב מאיראן טנקים סובייטים מדגם "טי. 72" – כך מסר רדיו טהראן.

ראש הממשלה אמר בישיבת ממשלה, כי "המשטר העיראקי הוא משרת של ארה"ב, וכדי לרכוש משהו הנמצא בידי עיראק, אין ארה"ב צריכה לפנות לכל גורם אחר".

40 מיליון ד' ל"קונטראס"

ואשינגטון (ע"ר). – ראשי הקונגרס האמריקאי סבורים, כי הנשיא רייגן ישיג השנה 40 מיליון דולאר כסיוע למורדים בניקרגואה, למרות ההצבעה נגד סיוע זה, אך עשוי להפסיד יותר במאבק למען המשך הסיוע.

הרפובליקאים בקונגרס הודו, כי אף שהנשיא ישיג 40 מיליון דולאר כסיוע לשנה זו, אולם בקשתו בסך 105 מיליון צפויה לקשיים רבים.

מדען מזרח גרמני "ערק" חזרה לארצו

מזרח ברלין (רויט"ר עתי"ם). – מזרח גרמניה הודיעה אתמול, כי חבר בכיר באקדמיה למדעים שלה, שערק למערב גרמניה, חזר לארצו.

בין אישרה בחודש שעבר, כי פרופ' קלאוס הניג, בן 52, העומד בראש המכון למדעי המכניקה של האקדמיה למדעים, ביקש להישאר במערב גרמניה, כאשר ביקר שם במסגרת משלחת רשמית.

ממשלה חדשה במערב גרמניה

בון (רויט"ר עתי"ם). – הפרלמנט המערב גרמני השביע אתמול ממשלת קואליציה חדשה ללא שינויים ניכרים, אולם עם מספר פנים חדשות, המשקפת בחלקה את עליית הליבראלים בבחירות הכלליות שנערכו לפני חודש וחצי.

הקאנצלר הלמוט קוהל תפס את מקומו הרגיל בראש השולחן והנס דיטריך־גנשר חזר לתפקידו כשר חוץ, גרהארד שטולטנברג כשר האוצר ומנפרד וורנר כשר ההגנה.

קוראי עיתונים בברה"מ: המערב לא נורא כל־כך

מוסקווה (ע"ר). – קוראים סובייטים מבקשים מעיתונים רשמיים להקדיש יותר מקום לאורח החיים ולהשקפות במערב, ולא רק לכתוב על האבטלה, הפשיעה והאלימות במערב – כתב אתמול העיתון "סובייטסקאיה רוסיה".

מאגומד שאחרוינוב, קורא בן 21, כתב לעיתון, כי אין הוא מסכים לדיווח הפשטני על החיים בעולם המערבי, כפי שהוא מתפרסם בעיתונות הסובייטית. "אני רוחה תמונה של העולם, שבה מוצגת אחת שחורה כמו לילה, והמתצית האחרת כולה טובה", כתב הקורא.

קורא אחר, ג. סבטלישב, קרא לעיתונים להפגין יותר כבוד ואמון בקוראיהם, כאשר הם כותבים על השקפות והחיים במערב.

העיתון ציין כי הפתיחות אותה דורש המנהיג הסובייטי מיכאיל גורבאצ'וב בכל תחומי החיים מאפשרת יותר דמוקראטיה, והוא הבטיח לפרסם את דעותיהם של מתנגדים מערביים לשלטון הסובייטי.

בחודשים האחרונים הקדישו עיתונים סובייטיים מקום לפוליטיקאים מערביים מסוימים, והדפיסו את מאמריהם לצד דעותיהם של מחברים סובייטים על אותם נושאים.

מצד שני פרסם בטאון הנוער הקומוניסטי, "קומסומולסקאיה פראוודה", מכתבים של קוראים, שתקפו את המשורר ייבטושנקו, על שהוא מגן על חשיבות הדת בהיסטוריה הרוסית והסובייטית.

הקוראים הגיבו על מאמר, שפרסם בדצמבר יבטושנקו, אחד המשוררים המובילים בארצו, בו קרא להדפיס את כתבי הקודש בברה"מ ואמר, כי אין להשכיח את מקומה של הדת בספרי ההיסטוריה.

ארה"ב הגישה הצעת פיקוח לצמצום טילים לטווח בינוני

ז'נבה (א.פ.). – ארה"ב הגישה אתמול לברה"מ תוכנית מפורטת לאמצעי פיקוח על הסכמי פירוק הנשק, ובכך השלימה את מיטותה להסכם על הוצאת הטילים לטווח־בינוני מאירופה – כך מסר אתמול דובר אמריקאי.

את המסמך הגיש הנציג האמריקאי, לשיחות פירוק הנשק בז'נבה, מיינארד גליטמאן, לעמיתו הסובייטי לב מאסטרקוב, במהלך פגישה בת שלוש שעות בנציגות הסובייטית. גליטמאן הסביר, כי החלק הבלתי מוסכם היחידי בהסכם, הוא שאלת אמצעי האימות או ה"אירהנאה", כפי שכינה זאת הנציג האמריקאי.

על ארה"ב לעבד את אמצעי האימות בהסכם יחד עם בעלות בריתה בנאט"ו, שעל אדמת חמש מהן מוצבים בסיסי טילי "פרשינג 2" וטילי "קרוז". אם יגיעו ארה"ב וברה"מ להסכם בדבר סילוק הטילים לטווח־בינוני מאירופה, יפורקו בסיסים אלה.

"חמש מדינות אלה – בריטניה, הולנד, בלגיה, מערב גרמניה ואיטליה – יתבקשו "ככל הנראה במקרה כזה להרשות לפקידים סובייטיים לערוך בדיקות שגרתיות בבסיסיהן. נציגי חמש המדינות נפגשו באחרונה עם נציגים אמריקאים בוואשינגטון, והבטיחו להם, כי לא ימנעו מהסובייטים לערוך בדיקות אלה.

ההצעה האמריקאית החדשה עשויה לסלול את הדרך להסכם קרוב על פינוי הטילים לטווח בינוני מאירופה. עם זאת עדיין לא ברור אם הסובייטים יסכימו לאמצעי האימות, כפי שהוצעו על ידי ארה"ב.

שאלות נוספות המעכבות הסכם בנושא זה הן בעיית הטילים לטווח קצר, המוצבים במזרח אירופה, וכן בעיית מיקומם של 100 הטילים לטווח בינוני, ששני הצדדים יורשו להשאיר על אדמתם.

מהומות דתיות בניגריה

לאגוס (רויט"ר־עתי"ם וע"צ). – מתפרעים, שפעלו בעקבות חיכוכים דתיים בין מוסלמים ונוצרים, הרסו כנסיות ובארים בהתנגשויות שהיו השבוע במקומות שונים בצפון־ניגריה, ולפחות 11 איש נהרגו.

חיילים הצטרפו אמש ליחידות משטרה, כדי לקייב סיורים בערים בחבל קארונה, שם הטילה הממשלה הצבאית הפדראלית עוצר־לילה.

בהודעת המשטרה זוהו אחדים מהנביינים שנהרסו כמסבאות, אולם ידיעות וצילומים בעיתונות אישרו, כי גם כנסיות נוצריות שימשו יעדים למתפרעים המוסלמים.

ברה"מ: פיצוץ גרעיני שני תוך 15 יום

מוסקווה (רויט"ר־עתי"ם וע"צ). – ברה"מ ערכה אתמול ניסוי גרעיני שני תוך 15 יום, לאחר ששמה קץ למוראטוריום בן 19 חודש, שעליו הכריזה באורח חד־צדדי, בלא הצטרפות ארה"ב.

הפיצוץ התת־קרקעי נערך לפנות בוקר באתר הניסויים ליד סמיפאלאטינסק ברפובליקה קאזאחסטאן שבמרכז אסיה. סוכנות הידיעות הסובייטית מסרה, כי מטרת הפיצוץ היתה "לשפר ציוד צבאי".

עוצמת הפיצוץ היתה פחות מ־20 קילוטונות, ולכן עמד הפיצוץ במסגרת הגבולות של ההסכם על ניסויים גרעיניים, שנחתם בין ארה"ב וברה"מ ב־1974.

הסכם זה עדיין לא אושרר, אף ששתי המדינות אומרות, כי הן מכבדות את סעיפיו, הקובעים שאין לערוך פיצוצים תת־קרקעיים מעל לעוצמה של 150 קילוטונות.

שינוי הנהגה בנאט"ו: רוג'רס פורש בשל סכסוך עם רייגן

"אקונומיסט" – מיוחד ל"דבר"

מטה נאט"ו בבריסל הודיע ב־24 בפברואר באכזבה על סיום תקופת כהונתו של גנרל ברנארד רוג'רס האמריקאי כמפקד הכוחות באירופה ביוני הקרוב. מחליפו יהיה גנרל ג'ון גלווין, המפקד עכשיו על הפיקוד הדרומי בפאנאמה. גנרל רוג'רס כיהן כמפקד העליון "באירופה". במשך שמונה שנים, יותר מכל קודמיו בתפקיד זה, ויש המוסיפים, כי היה גם הטוב ביותר.

במשך תקופת כהונתו הוסיף לחיזוק הכוחות הלא־גרעיניים כדי למנוע שימוש בנשק גרעיני. יחד עם זה דגל בהצבת כמות מסוימת של נשק גרעיני באירופה, בנשק כימי טוב יותר ובמערכת נוספת של פיקוח מדיני על השימוש בנשק הגרעיני. הוא עסק בפיתוח מערכת "מהלומה־עמוקה" שתוכל לתקוף את כוחות האויב הרבה לפני הקרב. כמעט בכל התחומים פעל הגנרל לטובת נאט"ו: הוא היה הקרוב ביותר, מבחינת האירגון, למפקד נאט"ו אמיתי, להבדיל ממפקד אמריקאי עם כובע של הברית.

ייתכן שזו סיבת נפילתו. הוא רצה להישאר בתפקיד בשנתיים הבאות שעלולות להיות שנים קשות לנאט"ו. באוגוסט שעבר ביקש ממנו המזכיר הכללי של הארגון להישאר בתפקיד. כל שאר המדינות החברות למעט ארה"ב תמכו בבקשה זו. מה שהיה בעוכריו זו כנראה המיכתו בהגברת כוחו של ראש המטות המאוחדים והחלשת כוחם של ראשי הזרועות. אף שרוב הצעותיו אומצו הפכו לחוק, ירדה קרנו בעיני ראשי הזרועות. נוסף על זה, הוא התבטא בפומבי נגד הבית הלבן ונגד תוכנית מלחמת הכוכבים בנימוק שהמשאבים הדרושים למימוש התוכנית ינגסו בתכניות לאי־גרעיניות. "אחרי הפסגה ברייקיאוויק בשנה שעברה הוא אמר שתוכנית שהתקבלה על ידי הנשיא רייגן, להוציא את כל הטילים לטווח בינוני מאירופה, גרמה לו כאבי בטן.

גנרל ברנארד רוג'רס, מפקד נאט"ו הפורש. (צילום: א.פ.)

תפקיד הפיקוד העליון של כוחות הברית באירופה הוא צבאי כמו גם מדיני. משימתו העיקרית ללחוץ על מדינות החברות בעניין השתתפותן בהוצאות. בזמן שלום הוא מפקד על כוחות האויר באירופה ואילו בעיתות מלחמה יהיו רוב הכוחות של המדינות החברות כפופים לפיקודו.

גנרל גלווין ידוע בדעותיו האנטי־קומוניסטיות שאינן פגם במפקד נאט"ו. נאמר עליו גם שהוא חושב שהפיכות בעולם השלישי, כמו באמריקה המרכזית, מסוכנות יותר למערב מאשר התקפה מצד כוחות ברית וארשה. אירופים רבים אינם מסכימים עמו בעניין זה, ואלה המסכימים, טוענים שזה נכון רק מפני שהברית האטלנטית שמרה על כוחות המגן שלה באירופה. גנרל גלווין ייבנב לתפקידו בתקופה שבה פועלים כוחות חזקים לקיצוץ בהוצאות ההגנה כדי לחסוך בכספים.

חידוש באמשטרדאם: משלוח חשיש ביתי

אמשטרדאם (א.פ.) . – נתקעת בבית בלי מריחואנה או חשיש, ולא בא לך לצאת לחפש ברחובות? בתחומי העיר אמשטרדאם, כל שעליך לעשות הוא לחייג 777־381, והחשיש יגיע עד מהרה לפתח ביתך.

החברה החדשה, הפועלת באחד מ־120 בתי הממכר לחשיש בעיר, היא הראשונה המציעה שירות אספקה ביתית של מה שהשלטונות מכנים "סמים רכים".

באורח רשמי, אסור בהולנד למכור ולהחזיק "סמים רכים", אולם המשטרה מפנה את עיקר מאמציה למלחמה ב"סמים הקשים", ועוצמת עין מסחר זעיר בחשיש ובמריחואנה.

השירות החדש, שנחנך ככל הנראה בחודש שעבר, מציע שירות אספקה חינם לכל ההזמנות העולות על 25 גילדן (12.5 דולאר) בתחומי העיר אמשטרדאם – כך נאמר בהודעה המוקלטת של החברה, ששמה "ספקי שאכטה ביתית".

הסובייטים יחפשו נפט ליד קפריסין

ניקוסיה (רויטר) . – ספינות סובייטיות יחלו בקרוב בחיפושי נפט ליד חופי קפריסין – כך מסר אתמול השגריר הסובייטי בניקוסיה.

"נחקור את קרקעית הים בתקווה להגיע לשכבות, העשויות להכיל נפט ואולי גז או חומרים אחרים המרמזים על קיום אוצרות טבע אלה", אמר השגריר יורי פוקין במסיבת עיתונאים.

הסקר, שייערך באמצעות גלי קול בטווח של חמישה ק"מ מחופי קפריסין, ינוהל באישורה של הממשלה הקפריסאית. מדענים מקומיים ישתתפו בסקר, והתוצאות יועברו לממשלת ניקוסיה לשם בחינתן.

השגריר פוקין אמר, כי מוסקווה מנהלת את הסקר כחלק למאמציה לחזק את היחסים בינה ובין קפריסין. הוא אמר, כי צעדים נוספים למטרה זו יינקטו בתחומי המסחר, הפוליטיקה והתרבות.

שליט עומאן: גם בני עומאן צריכים לעבוד

מוסקאט (רויטר).– שליט עומאן הסולטאן קאבוס בין סעיד מתח אתמול ביקורת על המעסיקים בארצו, המעדיפים לשכור זרים במקום לשכור מקומיים – כך מסרו עיתוני עומאן.

הסולטאן קאבוס אמר, כי הממשלה מנסה להילחם בהעסקת זרים, אולם לכמה מעסיקים בעומאן יש עדיין רשיונות לייבא פועלים זרים למדינה.

מנהיג עומאן קרא לבני ארצו לתפוס את מקומם של הפועלים הזרים בכל תחומי המקצועות השונים. עם זאת הוזהר מפני נוהג הנפוץ במדינה של קניית מסמכים, המעידים על הכשרה מקצועית גבוהה. בעזרת מסמכים מזויפים אלה, מצליחים בני עומאן להשיג משרות בעלות שכר גבוה יותר.

הקונגרס היהודי מגנה את ארה"ב על העברת גופתו של טריפה

מאת נח זבלוני, סופר "דבר" בירושלים

הקונגרס היהודי העולמי מגנה בחריפות משרד החוץ האמריקאי, על שהגיש עזרה להעברת גופתו של הכומר הרומני והאנטישמי האלריאן טריפה לקבורה בפורטוגל.

לפני כמה שבועות מת בפורטוגאל הבישוף הרומני הגולה ואלריאן טריפה שגורש מארה"ב בשנת 1984. טריפה גורש משום ששיקר והעלים את השתייכותו לתנועה הפאשיסטית ברומניה בזמן מלחמת העולם השניה. טריפה עצמו לקח חלק פעיל בהסתה נגד יהודים ברומניה.

לאחרונה הועברה הגופה מפורטוגאל לקבורה בדטרויט, שם קיים מרכז רוחני של הכנסיה האורתודוכסית הרומנית באמריקה.

מסעדה פרטית ראשונה במוסקווה: "טוב מבפאריס"

מוסקווה (רויטר).- המסעדה הקואופרטיבית הראשונה נפתחה אתמול במוסקווה והציעה ללקוחותיה חזיר מפוטם, שהסועדים הגדירוהו כ"טוב יותר מאשר בפאריס".

קהל גדול התקבץ אתמול בבוקר בפתח המסעדה ברחוב קרופוטקינסקיה, לאחר שנפוצו שמועות, כי המסעדה נפתחה לקהל. המסעדה שוכנת בבית מפואר, שהיה שייך בעבר לאציל הרוסי הנסיך טרובטסקוי.

צוות המסעדה, המונה שמונה אנשים המטפלים בכל המלאכות השונות החל מקניית מזון בחוות הקולקטיביות וכלה בבישולו ובהגשתו, נתנו רק לראשונים בתור להיכנס וסידור לקבל הזמנות מראש.

התפריט היה פשוט וקצר וכלל מרק, חזיר מפוטם, סלט וקפה תמורת שני רובל ושלושים קופקות (3.30 דולאר). "זה היה מעולה", אמר אחד הלקוחות, "יותר טוב מאשר בפאריס חוץ מאוד".

מסעדות ובתי קפה הנמצאים ברשות הממשלה בברה"מ ידועים כמקומות לא נעימים והשירות בהם גרוע מאוד. המסעדה הקואופרטיבית החדשה היא נסיון להוציא את המונופול על המסעדות מידי המדינה ולתיתו לאנשים פרטיים.

בצלאל – אקדמיה לאמנות ולעיצוב ירושלים
מודיעה על
סיום ההרשמה
לשנה"ל תשמ"ח 1987/88
במחלקות
• אמנות • צורפות
• עיצוב גרפי • צילום *
• עיצוב סביבתי • עיצוב קרמי
• עיצוב תעשייתי
ההרשמה תסתיים ביום חמישי 19 במרס 1987
חוברות־מידע, טפסים והרשמה בקמפוס בצלאל
הר־הצופים, טלפון 02־822181, 02־822191
*לא תתקיים הרשמה לתשמ"ח

יהושע אורנשטיין, הוצאת ספרים "יבנה" בע"מ
תל־אביב, רח' מזא"ה 4, טלפון 297856
יצאו לאור
• הגדה של פסח
מצויירת בידי נחום גוטמן
הנוסח המסורתי המלא של ההגדה
מוגש בתבנית גדולה, צבעונית
ובאותיות מאירות עיניים.
• בצאת ישראל ממצרים
סיפור יציאת מצרים בציורים
מצויירים על־ידי נחום גוטמן
מילים לציורים: אהוד בן עזר
סיפור יציאת מצרים לילדים מוגש
בסגנון קריא וקל ומשלים את ההגדה.
ציוריו המקסימים של נחום גוטמן –
חגיגה לקורא העברי
הגדות נוספות לקראת הפסח:
● הגדה של פסח עברית
● הגדה של פסח עברית־אנגלית
צייר צבי לבני
ההגדות הן בתבנית גדולה
● הגדה של פסח – כיס
להשיג בהוצאה ובחנויות הספרים בארץ

היתר להעלאת מחיר ייצור של מרכבי אוטובוסים
לפי חוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים והוראת שעה, התשמ"ז – 1987.
בהופף בסמכותנו לפי סעיף 7 (א) (2) לחוק יציבות מחירים במצרכים ובשירותים והוראת שעה, התשמ"ז – 1986, אנו קובעים כי מותר להעלות מחיר ייצור מרכבי אוטובוסים בשיעור של 14 אחוזים מעל המחיר הקובע.
חיים קורפו, שר התחבורה · משה נסים, שר האוצר · אריאל שרון, שר המסחר והתעשייה

קבלת מודעות 24 שעות ב"דחף"
מודעות משפחתיות דחופות
וכל יתר סוגי המודעות ל־
הלוח הכללי
דבר
מתקבלות
24 שעות ביממה
ב"דחף" דיזנגוף
רח' דיזנגוף 118
(מול כסית)
טל' 246363 239952

למשפחת גרינברג
השתתפותנו העמוקה בפטירתו של ראש המשפחה
אברהם גרינברג ז"ל
יו"ר ועד ההורים של ביה"ס לשעבר
בית מישלב
ההנהלה, בי"ס בוקר לנוער, ועד ההורים

אנו משתתפים באבלה הכבד של
משפחת שוורץ
במות אבי המשפחה
ועובדנו
פיליפ ז"ל
הארגז בע"מ

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של חברנו הפנסיונר
אברהם כהן ז"ל
ומשתתפים באבלה הכבד של המשפחה
ועד עובדי חברת החשמל לישראל
מחוז הדרום
החברים הפנסיונרים בחברת החשמל

במלאות שנה לפטירת יקירנו
ישראל גורודצקי (סשה) ז"ל
נעלה לקברו להתייחד עם זכרו ביום שני
ט"ו באדר תשמ"ז 16.3.87 בשעה 16.00
בבית העלמין בשיכון ותיקים נתניה
המשפחה

לנחום גונן
איתך באבלך הכבד
במות רעיתך
נעמי ז"ל
הנהלת התעשיה האוירית/ארגון העובדים
הנהלת חטיבת הנדסה
והחברים בעבודה

תורנות בית מרקחת

ליום שישי 13.3.87

תל־אביב
בס – פרישמן 66 – 237326
מעיין חיים – צהלון – שד' ירושלים 98 יפו – 822986

ירושלים
ירושלים – יפו 212 – 520073

חיפה
נ. שאנן – התיכון 37 נ"ש – 235530

פתח־תקוה
סופרפארם – שפירא 43 – 909030

בני־ברק – רמת־גן
אסותא – ז'בוטינסקי 41 רמת־גן – 7511874

בת־ים – חולון
מור – חביבה רייק 20 בת־ים – 583360

ד"ר חורי – סוקולוב 70 חולון – 842433

פתח־תקוה
מרכז השרון – אהרון קציר 40 – 911078

בני־ברק – רמת־גן
רמת־יצחק – ירושלים 96 רמת־גן – 777506

בת־ים – חולון
עצמאות – בלפור 75 בת־ים – 865583

קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854

מידען
מוקד מידע מלאוני
של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת וחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.
בתל־אביב
בימים א'–עד ה'
מ־8.00 בבוקר עד 20.00 בערב
ביום ו' ובערב חג
מ־8.00 בבוקר עד 13.00 אחה"צ

מרפאת שיניים לעזרה ראשונה
אגוד תל־אביב
רחוב בר כוכבא 49 – 03־284649
בימים א' – ה' מ־21.00 עד 23.00
בימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00
שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
חיפה
הנבון 26 קומה ג' 04־523566
כל יום כולל ערבי חג, שבת ושבתות וחגים מ־20.00 עד 23.00

ער"ן – עזרה ראשונה נפשית
תל־אביב
קו למבוגרים 03־261111
קו לילדים ונוער 03־261113
בירושלים – 02־227171
בחיפה 04־672222/3

קו פתוח – ארגון קשבת
לילדים ובני נוער
בתל־אביב 03־221680 (24 שעות)

ליום שבת 14.3.87

תל־אביב
בס – פרישמן 66 – 237326
זיוה – אצ"ל 52 שכונת התקוה – 378403
בס – פרישמן 66 – 237326 – מוצ"ש
זיוה – אצ"ל 52 שכונת התקוה – 378403 – מוצ"ש

ירושלים
מרפאת רוממה – המ"ג 28 – 523191
ביקור חולים – שטראוס 5 – 223141 – מוצ"ש

חיפה
הדס – חורב 53 – 252214

★ דבר של היום הוא דבר חדש ★

חדשות • חדשות •

מזכ"ל ההסת' תומך במאבקם של העובדים הסוציאליים

מאת כתב „דבר" לענייני עבודה

מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר, הביע אתמול תמיכה במאבקם של העובדים הסוציאליים נגד ההדרדרות בשירותי הרווחה לנוכח הקיצוץ המתמשך בתקציבים.

מזכירות איגוד העובדים הסוציאליים, שרה זילברשטיין, הבהירה בפגישה שקיימה עם מזכ"ל ההסתדרות שמאות עובדים סוציאליים נטשו את המקצוע בגלל הגידול בעומס העבודה והשחיקה בשכרם.

★ ★ ★

ועדת התעסוקה של ההסתדרות דרשה אתמול מחברת „רסקו" בעלת מפעל „מבט" בשדרות, להפסיק את השבתת המפעל ולהפעילו עם 50 עובדים לפחות.

יו"ר הוועדה, עליזה תמיר, אמרה שאם תמשיך הנהלת המפעל לעמוד בתביעתה לפיטורי 62 עובדים והשארת 17 עד 20 עובדים בלבד בשטח המפעל, תפעל ההסתדרות למינוי של כונס נכסים פעיל למפעל. „לא יתכן שבעלי המפעל יפטרו עובדים ויביאו במקומם קבלני משנה", הטעימה תמיר.

★ ★ ★

הסתדרות עובדי המדינה התריעה אתמול מפני צמיחתן של לשכות תעסוקה פרטיות, הכופות תשלום על דורש העבודה.

מחזיק תיק שירות התעסוקה בהסתדרות עובדי המדינה, מנחם לרין, טען שהממשלה לא טרחה לדאוג לתנאי עבודה מתאימים בלשכות העבודה, לרכישת והתקנתם של קווי טלקס ומסופי מחשב לריכוז הנתונים והאינפורמציה. בכך, אמר, היא עודדה את תופעת הלשכות הפרטיות, הפועלות על בסיס מסחרי.

מזכיר מועצת פועלי חולון, משה דינת, גרס שהלשכות הפרטיות הורסות את כוחה האירגוני של ההסתדרות.

הרחבה בניו־יורק שבה היה מלון „בילטמור" נקראה על שם בן־גוריון

מאת מרים סוקה, סופרת „דבר" בארה"ב

ניו־יורק (מיוחד ל„דבר"). — רחבה בניו־יורק נקראה שלשום על שם דוד בן־גוריון במסגרת חגיגות ה־100 שנה להולדתו.

אורחי הכבוד בטקס היו ראש עיריית ניו־יורק אד קוץ', הקונסול הכללי של ישראל בניו־יורק הד"ר משה יגר, חברי מועצת העירייה שיזמו את החקיקה שאיפשרה להקדיש את הרחבה להנצחת זכרו של בן־גוריון, ואישים אחרים.

קהל צופים מכובד במעילי חורף מפאת הצינה האזין לדברי קוץ' אשר נשא נאום קצר בו הצהיר שאילו מדינת ישראל היתה קיימת בעת מלחמת העולם השניה, יתכן שמיליוני יהודים היו ניצולים ממוות. כיום, הוסיף ואמר קוץ', משמשת ישראל מקלט ליהודים רבים ביניהם הפאלאשים, והוא מקווה שהיא תהיה גם המולדת ליהודי ברה"מ.

בתום הנאום ניסה קוץ' לגלות את השלט הנושא את השם החדש של הרחבה, אולם החבל נקרע בלי שהצליח להסיר את המכסה מעל השלט. קוץ' בעל התושיה קפץ בזריזות על מנוף שהיה בקרבת מקום וזה הרימו מעל הקהל. במו ידיו חשף ראש העיריה, לקול מחיאות הכפיים של הנוכחים, את השלט הנושא את השם „רחבת דוד בן־גוריון", כשברקע מנגנת תזמורת שירים ישראליים.

לא בכדי נבחר מקום זה, הנמצא מאחורי תחנת הרכבת המרכזית של מנהטן וממוקם במרכז המסחרי של העיר, כמקום ההנצחה. בפינה הצפונית־מערבית של הרחבה, במקום בו עומד כיום בניין משרדים רב־קומות, שכן בעבר מלון „בילטמור" הזכור בהיסטוריה הציונית כמקום בו נערכה במאי 1942 הוועידה, שלאחר זמן דבק בה השם „ועידת בילטמור", בה שיכנע בן־גוריון את מנהיגי יהדות ארה"ב להכריז שהקמת מדינה יהודית בארץ ישראל היא המשימה העיקרית של העם היהודי.

תביעת ה־120 מיליון דולר נגד „הפניקס" עלולה להפוך לתביעה נגד מפרקי „פ.י.ט."

הסדר זמני: ביהמ"ש אישר ביטול צווי מניעה ועיקולים נגד דוד ויוסף חכמי

מאת נתן רועי, כתב „דבר" לענייני משטרה

עורכי הדין ד"ר יעקב וינרוט וד"ר אמנון גולדנברג, המייצגים את יוסף ודוד חכמי, מבעלי חברת „הפניקס", הבהירו השבוע בבית המשפט המחוזי בתל־אביב כי „תביעת המיליונים" שהגישו מפרקי פ.י.ט., ד"ר יוסף שגב ועו"ד מיכאל שפיגלמן, עלולה להפוך לתביעת נזיקין שתוגש נגד המפרקים בעקבות נזק עצום שנגרם לחברת „הפניקס" [illegible] ופגיעה קשה במוניטין החברה.

התביעה הגדולה נתנה אותותיה בעסקי החברה. חברות אלקטרוניקה ונפט הפסיקו ביטוחים בחברת „הפניקס", הנחשבת לאחת החברות האמינות בשוק הביטוח הישראלי, סוכנים של חברת „הפניקס" הודיעו כי יקנו „תיקי ביטוח" גם בחברות ביטוח אחרות כדי שלא ייפגעו אם החברה תיפגע.

עובדי החברה, ההמומים מן הפרסומים בעיתונים, נפגשו עם ראשי החברה כדי לשמוע הסברים. החברה נאלצה לעמוד ב„התקפות" עסקיות בבורסה לניירות ערך. אך עתה ייאלצו, כנראה, המפרקים של פ.י.ט., שתבעו מהחברה 120 מיליון דולר להתמודד עם סוללת עורכי הדין של „הפניקס" שיתבעו בבית המשפט המחוזי בתל־אביב תביעות שונות עד לדיון בתביעת המפרקים שנקבע ל־23 באפריל השנה.

יוסף חכמי

לבית המשפט המחוזי בתל־אביב הוגשו השבוע תשובות ראשונות של עורכי הדין של דוד ויוסף חכמי, ד"ר וינרוט וד"ר גולדנברג. התשובות היו זהות לגמרי כיוון שהתביעות היו נגד שניהם. העיקולים הוצאו על רכושם ולא על רכוש „הפניקס". ד"ר וינרוט קובע בהודעה שהוגשה לבית המשפט המחוזי כי תביעתם של המפרקים מעלה על פניה „תהיות, אם להשתמש בלשון המעטה, והתביעה סותרת את עצמה במקומות שונים". ולא רק זאת. וינרוט קובע עוד כי „כתב התביעה נופח ביודעין ובכוונה תחילה כחלק ממסע שיטתי של הכפשת באמצעי התקשורת נגד חברת הפניקס. אפשרות אחרת היא שהמפרקים (המבקשים במקרה זה — נ.ר.) נפלו בפח שטמנו להם החברים סלנט וגליק (שני בעלי פ.י.ט. שנמלטו מהארץ לדרום אמריקה לאחר שרוקנו את קופת פ.י.ט. — נ.ר.) על מנת להציל את עורם שלהם על ידי מסירת „אינפורמציה" שנבדקה על ידי המשיבים ברשלנות רבתי. האמור לעיל מעלה בעליל כי המפרקים (שגב ושפיגלמן) עושים שימוש לרעה בסמכויותיהם".

וינרוט אומר עוד בתשובתו כי גם אם ישולמו כל הוכחותיה של פ.י.ט., „יצטרכו יוסף ודוד חכמי לשלם לפ.י.ט. סכום נוסף של 66 מיליון דולר. „לכיסו של מי ילך סכום זה?" שואל וינרוט „לכיסם של בעלי המניות, הלא הם החברים גליק וסלנט אשר לכל הדעות היו אלה שרימו, הונו ומוטטו את חברת פ.י.ט. על פני הדברים, אם כן, נופחה התביעה בסכום של 66 מיליון דולר". כן טוען וינרוט כי יוסף ודוד חכמי מתעתדים להגיש תביעה על מלוא סכום הנזק שנגרם להם בגלל ניצול לרעה, כדבריהם, של הליכי בית המשפט." דברים אלה צורפו לבקשת עורכי הדין להסיר את העיקולים על נכסי דוד ויוסף חכמי ועל צווי עיכוב היציאה מן הארץ שהוטל בית המשפט המחוזי על בני משפחת חכמי.

כדי לבסס את הדברים הללו צרפו עורכי הדין חוות דעת רואה החשבון שלמה זוהר מתל־אביב ושל ד"ר שכמה סרן, מרצה לכלכלה ומינהל עסקים באוניברסיטת תל־אביב. השניים נתבקשו, בתצהיר שהגישו, לחוות דעתם על המסמכים שהוגשו לבית המשפט על ידי המפרקים כדי לבסס את תביעתם נגד דוד ויוסף חכמי. זוהר הגיב על טענת התובעים כי דוד ויוסף חכמי נטלו מקופת פ.י.ט. לביתם וקבע, על ידי בדיקה של שני מקרים שעלו במסמכים, כי „המסקנה היא כי בדיקה ראשונית של כתב התביעה ונספחיו מעלה שכתב התביעה מבוסס על נתונים שלא נבדקו וכי קיים חשש שנתונים אלה נלקחו באופן חלקי וסלקטיבי." ד"ר סרן טען בחוות הדעת שהגיש לבית המשפט כי חלק מהטענות שהועלו על ידי המפרקים, שגב ושפיגלמן, אינם מבוססים היטב כיוון שאין להם בסיס במסמכים שהוצגו.

נראה אם כן כי „המהומה" העיתונאית שקמה סביב „תביעת המיליונים" נעשית לדרמה בין עורכי דין. בית המשפט המחוזי ידון בעניין ב־23 באפריל אך עד אז צפויות הפתעות לא מעטות. בינתיים יש פשרה מוסכמת: בוטלו צווי עיכוב היציאה מהארץ והעיקולים השונים ובתמורה שיעבדו דוד ויוסף חכמי 26 אחוז ממניותיהם בחברת „הפניקס".

שמיר באילת

מאת שמואל תגר, כתב „דבר" באילת

ראש הממשלה, יצחק שמיר, ביקר אתמול באילת. העירייה אירחה אותו בישיבה חגיגית של מועצתה במלון סונסטה בטאבה והוא אמר שם, כי אילת אינה זקוקה לתקציבי בריגה, והוא צופה לה עתיד גדול ותנופת פיתוח.

האחיות דורשות את התפטרות שרת הבריאות

משרד הבריאות: ארבלי־אלמוזלינו עושה כל שביכולתה להביא ליישום ההסכם

מאת רנקה הרניש, סופרת „דבר"

מזכירות חטיבת אחיות בתי־חולים תובעת משרת הבריאות שושנה ארבלי־אלמוזלינו להתפטר מתפקידה.

„אם אלמוזלינו אינה מסוגלת ליישם הסכם חתום עם אחיות אין לה שום זכות לשמש בשרת הבריאות", קבעה המזכירות.

הדיון במזכירות נתן ביטוי לתחושה הקשה בקרב ציבור אחיות בתי־החולים, שאינן רואות „סוס דבר" מהסכם שנחתם איתן לפני ארבעה חודשים.

מזכירות החטיבה תתכנס שוב באמצע השבוע. לסופרת „דבר" נודע כי המזכירות עומדת לאשר לביצוע מיידי תוכנית מפורטת, המבססת איוש מחלקות איספוז בהתאם לקריטריונות סיעוד וכוח אדם הסיעודי הקיים בפועל. הפעלת תוכנית זו תיאלץ כמעט בוודאות את רוב בתי החולים לסגור חלק מהמחלקות. על־פי ההערכה חסרות היום בפועל כ־1,500 אחיות בבתי־החולים.

מקורות בכירים במשרד הבריאות דחו בשאט נפש את דרישת האחיות להתפטרות שרת הבריאות ואמרו כי היא עושה כל שביכולתה להביא ליישום הסכם האחיות, עליו חתום האוצר.

לטענת מקורות במשרד הבריאות, לפי שעה נותרה רק בעיית המעונות לילדי האחיות ללא פתרון והנושא זה נמצא בבדיקה עם ארגוני נשים. בהתייחס לתוכנית האחיות לגבי איוש מחלקות אמר המקור כי גם עתה קשה להשיג אחיות לעבודה בבתי־החולים על אף שקיימים תקנים. לכן הוצע לאחיות להגיע להסדר שעות נוספות בתשלום – אמר המקור.

לסופרת „דבר" נודע כי האחיות תובעות תשלום של 150 אחוז עבור שעות נוספות והאוצר מוכן ל־125 בלבד.

נהריה מתרחבת: מספחת אי ועיר לתחומה

(עט). — האי שבניון, ששטחו כמה מאות מטרים רבועים והנמצא במרחק של כ־700 מטר מחוף ימה של נהריה, יסופח לעיר ויהפך לאתר תיירות.

נמסר, כי ועדת הגבולות של משרד הפנים סיירה במקום לבקשת העירייה והודיעה, כי תמליץ על סיפוחו של האי לנהריה. בינתיים כבר הציע יזם לבנות קו סירות קבוע מנהריה לאי. באי עצמו יהיו משטחי שיזוף ובית קפה קטן, להנאת הנופשים.

אם לא יהיו תקלות של הרגע האחרון, הרי שכבר בקיץ זה יוכלו תושבי העיר והתיירים הבאים לתחומה, להינות מבילוי באי קטן זה.

אטרקציה נוספת המצפה לתיירים ולתושבי העיר, הוא בית־קפה צף, שיוקם על ספינה שתעוגן מול שפך הגעתון ותשמש, בין היתר, גם כמועדון לילה לתיירים ולתושבי העיר.

אנשים • אנשים • אנשים • אנשים • אנשים •

בלי חשבון, ארצי

בעקבות ההדרדרות במערכת היחסים עם ארה"ב, עלה שוב לדיון עניין מינוי שגריר ישראלי חדש בוואשינגטון. המועמד היחיד עד כה, השר גד יעקבי, שכבר הודיע על סירובו לקבלת התפקיד, זכה כעת לעידוד ממקור בלתי צפוי. ח"כ יצחק ארצי (בתמונה) שיגר מכתב לשר החוץ שמעון פרס ובו הוא דורש למנות מיד את יעקבי לתפקיד. ארצי טוען כי בכך ייפתח דף חדש ביחסים עם ארה"ב, והוא מקווה כי הדיון במינוי ינותק הפעם „מהחשבונות הקטנוניים הכרוכים בחלוקת שלל מפלגתי".

תמיד „קפטן"

כטייס מן השורה ב„סוויסאייר" מאז 1948 נחת רוברט שטאובלי (בתמונה) בנמל־התעופה בן־גוריון מאות פעמים. אולם רק השבוע, כאשר בא לארץ כנשיא חברת־התעופה השווייצית, ביקר לראשונה בירושלים. „זה גורלם של טייסים", הוא אומר, „הם מגיעים לכל הארצות שבעולם, אבל רואים רק את הדרך שבין נמל־התעופה והמלון, ולעיתים גם זה לא".

כמו הטייסים הישראלים, גם שטאובלי זכה בכנפי הטיס בחיל־האוויר. במקביל לעבודתו ב„סוויסאייר" שירת גם הוא כטייס במילואים, עד שהגיע לשנות ה־55. אולם שלא כטייסי ישראל, את שירותו הצבאי החל רק בהיותו בן 25. כטייס ב„סוויסאייר" הטיס את כל סוגי המטוסים שהיו בחברה ב־31 שנותיו כטייס פעיל. כאשר פרש מהטיסה היה קברניט גם בג'מבו וגם בדי.סי. 10. והחל ממלא תפקידי ניהול, החל בהדרכת טייסים ובבחינתם וכלה בתפקיד סגן־נשיא לתיפעול – הכל במקביל לעבודתו כטייס מן השורה. „המעבר מן הטייסות אל הניהול היה כל־כך הדרגתי, שכאשר עברתי סופית אל מאחורי המכתבה לא הרגשתי כל שינוי מיוחד", הוא אומר.

כיום, שטאובלי הוא נשיא החברה, „הקפטן של החברה", כדבריו. על יחסיו עם הטייסים הוא אומר: „יש ויכוחים על שכר ושעות עבודה, אבל אנחנו תמיד מגיעים לסיכום ברוח טובה. אני מבין אותם והם מבינים אותי".

אביה ארד.

מס מרתיע

בארבעים שנות פעילותה של „סוויסאייר" בישראל היו לסניף בארץ רק שלושה מנהלים. הראשון, שהיה ממונה על שני עובדי הסניף (!) שימש בתפקידו 22 שנה. הבא אחריו 11 שנה, ואילו המנהל הנוכחי אלכס אקרמן הממונה כבר על 89 עובדים, משמש בתפקידו 6 שנים. אקרמן נולד בשווייץ, ובגיל 22 עלה לישראל. מעטים יודעים שהאיש ההדור והמנומס היה כ־4 שנותיו הראשונות בארץ חבר קיבוץ גבולות שבנגב. לאחר מבצע קדש הצטרף ל„סוויסאייר־ישראל", והיה מנהל מסחרי של החברה בארגנטינה ובפרגוואי; ממונה על התיפעול המסחרי של כל נציגויות החברה בעולם, מן המרכז בציריך, ולבסוף מנהל הסניף הישראלי. מאז נכנס לתפקיד עבר עולם התעופה בארץ תהפוכות קיצוניות. „מסתבר שלמס על נסיעות יש השפעה יותר גדולה על הישראלי מאשר להתפתחות סביית של שערי חליפין", מסכם אקרמן. „ב־85, כאשר עמד המס על 300 דולר, פחת מספר היוצאים באורח דרמטי. אחרי־כך הוקטן המס במחצית ומספר הנוסעים גדל. המעניין הוא, שהישראלי לא שם לב להיחלשות הדולר, שהעלתה את מחיר הנסיעה לחו"ל הרבה יותר ממס־הנסיעות המוגדל".

אריה ארד

קוקאין

ויקטוריה סלרס (במרכז התמונה), בתו של השחקן המנוח פיטר סלרס, נראית כאן יוצאת מבית־המשפט הפדראלי בניוארק שבניו־ג'רזי, לאחר שנשפטה ל־3 שנות מאסר על תנאי ו־600 שעות שירות קהילתי בעקבות חלקה בפרשה עסקות קוקאין. מימינה של סלרס עורך־דינה, ג'ון באריי.

הסכם

מזכ"ל ההסתדרות ח"כ ישראל קיסר (מימין) הגיע להסכם שיתוף פעולה בתחומי האיגוד המקצועי, חינוך, תרבות והכשרה עם נשיא פדרציית האיגודים המקצועיים בדנמרק קנוד

קריסטנסן (משמאל), בפגישה שהתקיימה אמש. נשיא האיגודים בדנמרק עושה עתה בארץ כאורח ההסתדרות ונילוים אליו רעייתו והיועץ הבינלאומי של הפדרציה הדנית גיון סביניגנסן.

על חבל דק

פסטיבל ישראל, ירושלים 1987 ייפתח ב־18 במאי ב־6 בערב בהופעתו של „הולך על החבל" פיליפ פטי, שיתהלך בגובה רב את גיא־בן־הינום על רקע „תרועות לירושלים" מאת יוסף טל, בן ציון אורגד, רון ויידברג ונעם שריף. במסיבת עיתונאים סיפר פטי, כי הוא אמן צרפתי המתגורר כ־15 שנים בארה"ב וכי הוא רואה במקצועו תפקיד של אמן שהתיאטרון שלו נמצא בין שמים וארץ. לפני שהוא מהלך על החבל הוא עושה עבודה הנדסאית, בודק את המגדלים או המקומות שאליהם יקשור את החבל. קוטר החבל בו ישתמש בירושלים הוא 19 מילימטר וארכו 300 מטר והגובה שימתח יגיע עד 60 מטר. הוא יתחיל בהתקנת החבל 3 שבועות לפני הופעתו, ביחד עם צוות שיביא עמו, ויהלך על החבל עד פיסגת הר ציון. לאחר ההליכה על החבל, תוענק קרן לייזר ע"י הפסל דני קרוון.

קריאה לעזרה

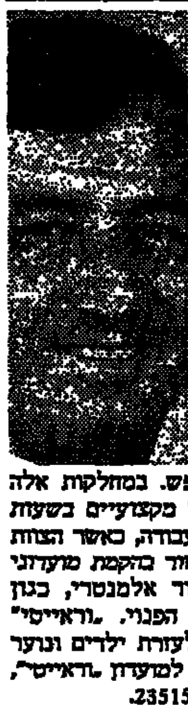

באסיפה הכללית ה־18 של מועדון „וראייטי" בישראל בראשות שבתאי אנגל (בתמונה), בה השתתפו בין היתר אייבי נתן, אסתר רדי־בין, יעקב ויקנטי והדוד דודו, הרצה פרופ' ש. מיאנו, מנהל חטיבת ילדים ונוער בבית החולים הפסיכיאטרי גהה, על בעיות גיל ההתבגרות בגיל מעבר. זאת במסגרת הפרוייקט החדש של „וראייטי" – אירגון מחלקות ילדים ונוער בבתי־חולים לחולי נפש. במחלקות אלה חסרים כיום מדריכי נוער מקצועיים בשעות ה„מתות" שלאחר שעות העבודה, כאשר הצוות עוזב. כמו כן יש צורך לעזור בהקמת מועדוני נוער לחולים ולספק ציוד אלמנטרי, כגון מחשבים, להעברת הזמן הפנוי. „וראייטי" קוראת למתנדבים לבוא לעזרת ילדים ונוער חולי נפש. המעוניינים יפנו למועדון „וראייטי", רנ"ק 13 תל־אביב, טלפון 235151.

אורה זרניצקי

וולף־רידיגר הס (בתמונה), בנו של סגן־לשעבר של היטלר, רודולף הס, נראה כאן לאחר שביקר אמש את אביו בן ה־92 בבית־החולים הצבאי הבריטי במערב ברלין. הס אמר באוזני כתבים כי הוא מודאג ממצבו של אביו, הנמצא בטיפול לאחר דלקת־ריאות, ואף הצהיר כי יש בכוונתו לחדש את בקשתו לבעלות־הברית לשחרר אביו מבית־הכלא שפנדאו.

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון גם בבוקר

זהב ונסאן ניהול ופירסום בע"מ
– אנשי מכירות –
לאזור ת"א והמרכז
בעלי התמדה אדירה חריצות,
מעל גיל 24, בעלי יכולת
עצמית, רכב פרטי חובה.
למתאימים משכורת
עמלות ובונוסים
לקביעת ראיון להתקשר ביום א'
03-7522214-6

טבע
לחברתנו דרושים/ות
למפעלנו "אסיא" בפתח־תקוה
סכנאי כימיה – לבורנטים
לעבודה במערכות יצור ממוחשבות.
מפעילים כימיים
• 11 שנות לימוד
• מצב בריאות תקין
• מגורים באזור גוש דן
• העבודה ב־3 משמרות
• עבודה קבועה, משכורת מלאה גם בתקופת ההכשרה.
• ארוחות צהרים ולילה
• תנאים סוציאלים משופרים
• פנסיה מקיפה, חופשה והבראה.
המועמדים מתבקשים לפנות למח' כח־אדם, רח' דנמרק 2, פתח־תקוה, ע"י בי"ח בילינסון.
לחטיבת מחקר ופיתוח
כימאי אורגני,
בעל תואר BSc/MSc
• 3 שנות נסיון בעבודת מעבדה.
• ידיעה טובה של השפה האנגלית
• 5 ימי עבודה
המועמדים מתבקשים לפנות בכתב למח' כח־אדם, ת.ד. 3190 פתח־תקוה, בציון כתובת, מיקוד וטלפון להתקשרות.
– סודיות מובטחת –

לחברת שיווק ארצית למוצרי צריכה השייכת לקונצרן תעשייתי גדול
דרושים
אנשי שיווק בכירים
לאזורים: באר־שבע, המרכז וחיפה
דרישות התפקיד:
• יוצאי־צבא עד גיל 30.
• השכלה תיכונית לפחות, רצויה השכלה אקדמית.
• בעלי רשיון נהיגה.
• תושבי האזורים המצויינים לעיל.
• נכונות לעבודה קשה ורצון חזק לקידום.
מועמדים מתאימים מאזור באר־שבע יפנו אל ת.ד. 149, באר־שבע 84101. מועמדים מאזור המרכז וחיפה יפנו אל ת.ד. 3953, פתח־תקוה 49517, עבור "איש שיווק" ת"א/חיפה, תוך פירוט קורות־חיים (גיל, השכלה, מס' טלפון להתקשרות ונסיון קודם במידה ויש).
סודיות מובטחת

מטבחי דניה
• אדריכלים/יות
• מעצבים/ות פנים
לתכנון ומכירת מטבחים.
יתקבלו מועמדים בעלי נסיון קודם בענף.
• מרכזנית
לאולם התצוגה המרכזי.
נא לפנות טלפונית
לאתי גלר 03-700117
קבוצת מבוא
מבוא. רהיטים ומטבחים לבית המעוצב
מודיעין 19 רמת־גן
גלר נסיס

U-MAN
עבור מפעל תעשייתי גדול בבני־ברק, דרוש
איש מכירות
צעיר, בעל השכלה תיכונית לפחות ו־3–4 שנות נסיון מוכח במכירות. שיעבוד כאיש קידום מכירות וכן יסייע באספקה מוצרים ללקוחות.
רשיון נהיגה ובגרות בגוש דן – הכרחיים.
למתאימים תנאים טובים, הכוללים הבריצי מכירות.
לפנות לעמליה – טל. 03/297741, מישרה 110.

caprice d'art
International marketing L.t.d.
דרושים
1. אנשי מכירות
★ בעלי נסיון מוכח במכירות
★ באזורים: ירושלים, תל־אביב, חיפה באר־שבע, טבריה ואילת
★ רצוי – רכב, ידע באנגלית, גיל 25+
2. מנהלי אזור
★ נסיון מוכח במכירות, ארגון ופיקוח
★ באיזורים: ירושלים, תל־אביב, חיפה ובאר־שבע
★ בעלי רכב, רצוי שליטה טובה באנגלית
3. מנהלת משרד
★ נסיון מוכח בארגון ובניהול משרד
★ בעלת יוזמה לעבודה עצמאית.
★ שליטה מלאה באנגלית
★ מגורים בירושלים
★ רצוי ידע בהפעלת מחשב
על המעוניינים לפנות בימי א' – ד'
בין השעות 9.00 – 17.00 לטלפון 02-721362
או בצירוף קורות חיים לת"ד 24051
סודיות מובטחת

תשמ"א 1981
[illegible]

משאבי אנוש
גיוס והערכת מנהלים בע"מ
לחברת ביטוח גדולה
דרוש
מנהל מחלקת ביטוח ימי
כישורים: המועמד המתאים חייב להיות בעל נסיון מוכח בנושאי ביטוח ימי ובניהול צוות עובדים
שליטה מלאה באנגלית, הכרחית.
המועמדים המתאימים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 189 רמת־גן 52101
סודיות מובטחת.

לתפקידי ניהול
בירושלים / תל-אביב
דרושים
- בעלי תואר ב.א. במקצועות כלכלה, מנהל עסקים, סטטיסטיקה, מחשבים ומדעי החברה
- גיל 27-35
- נכונות לעבוד שעות רבות
למתאימים מובטחים תנאי שכר טובים כולל רכב צמוד
יש לפנות בכתב לת.ד. 29182 ת"א 61291 בצרוף קורות חיים ומס' טלפון עבור "תפקידי ניהול".
אריה
חברה ישראלית לביטוח בע"מ
(מקבוצת כלל)

U-MAN
עבור אחת מלקוחותינו,
חברה ליבוא ושיווק בתל־אביב, דרוש
עוזר למנכ"ל
בתחום השיווק
בעל נסיון מוכח בשיווק, רצוי בענף המזון, לתפקיד מעניין ורב אתגר, הכולל ניהול מו"מ עם ספקים וקניינים, קשר עם לקוחות ואחריות על הזמנת סחורה ושחרורה מן הנמל. שליטה בשפה האנגלית והרב – הכרחיים. השכלה אקדמאית בתחום השיווק ונסיון ביבוא – יתרון.
למתאים תנאים ושכר הולמים ואפשרויות קידום.
לפנות לעמליה – טל. 03/297741, מישרה 907.

למשרד נסיעות גדול
בתל אביב
דרוש/ה
פקיד/ת נסיעות
BOOKING CLERK
★ תעודת פקיד מורשה או מוסמך
★ נסיון של 3 שנים לפחות בתיירות יוצאת
★ ידיעת השפות עברית ואנגלית
מועמדים מתאימים העונים על הדרישות הנ"ל יפנו בכתב לת.ד. 582 תל-אביב
עבור "פקיד נסיעות".

هكذا من الأصل

مكان الأصل

מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה שערים • מאה

התייצבות ועליות שערים בשוק המניות

מאת שמואל רוזנבלום

לאחר יומיים של שחיקת שערים שעיקרה התרחש במניות הכבדות, נבלמה מגמת ההצעים ולחלק מהמניות אף נרשמו ביקושים שלהו בעליות שערים. שינוי המגמה בא תוך התבססות על פירסום מדד נמוך מהרגיל וירידה אפשרית בריבית למפקידים.

עפ"י הערכות כלכלנים, עשוי מדד המחירים להיות נמוך משני אחוזים ודבר זה יגרום להורדת הריבית. הכלכלנים השונים טוענים שהמדד יושפע הוולה ניכרת במחירי הפירות וירקות ובסעיפים נוספים. רמת אינפלציה בסדר־גודל של כ־2% תשקף יציבות מסויימת במשק ועשויה לתת דחיפה נוספת לפעילות חיובית במניות. עד לימים האחרונים, העיקה הריבית המשולמת למפקידים בפיקדונות שיקליים על מעבר כספים להשקעה בורסאית, זאת בהנחה שהמדד הנמוך משקף ריבית ריאלית למפקידים. נראה שבמערכת הבנקאית יאלצו להוריד הריבית בפרק הזמן הקרוב ולפיכך עשויה לחזור אטרקטיביות או עדנה קלה לאמצעי ההשקעה הבורסאיים.

חשיבה זו הביאה אתמול את הסוחרים והפעילים להצטייד בסחורה והתהליך בלם את מגמת השחיקה וייצב את הבורסה אתמול. הרגיעה שהושגה בשלב הנוכחי עם ארה"ב, על רקע הקמת ועדת בדיקה לפרשת פולארד, הקטינה אף היא חששות בנוגע לקיצוץ אפשרי בסיוע מארה"ב. עם זאת ברור שתהליך ההתייצבות בשוק עשוי להימשך מעט יותר זמן מהצפוי, זאת כאמור במידה והמדד לא ייצג רמת אינפלציה גבוהה מהצפוי.

שינויי שער – מניות כבדות

במהלך השבוע האחרון איבדו מניות כבדות רבות מסוג: כלל תעשיות, כלל ישראל, דיסקונט השקעות, הבינלאומי ונוספות, כ־10% לערך מרמתן מתחילת החודש. להלן דוגמאות: כלל תעשיות עמדה בתחילת מרץ בשער 3128 ושערה המעודכן לאתמול 2635. דיסקונט השקעות עמדה בתחילת החודש בשער 6130 ושערה אתמול 5660. ים המלח עמדה בתחילת מרץ בשער 4090 ואתמול 3800, פולגת 4 3420 לעומת 3190 אתמול. תופעה דומה שררה בנ"ע כבדים נוספים.

שחיקת השערים במרבית הכבדות החזירה מעט את האטרקטיביות ברכישתן מחדש. קרנות הנאמנות המתמחות במניות ניצלו מצב זה לרכישת סחורה ולהגדלת פוזיציית המניות שברשותן. עליות נרשמו אתמול בפ"ב. 2.7%+, הסנה 2.4%+, רלק 2.8%+, פולגת 4 1.3%+, קופסאות פח 2.5%+. תופעה זהה שררה בכלל תעשיות ודיסקונט השקעות. עודפי הביקוש היו בינוניים בנפחם. הפסקת מסחר נרשמו באורים, בכלל סחר, ובכלל ישראל.

פעילות בקלילות

במרבית מניות הפרדייקטים והקלילות נרשמה אתמול המשך פעילות ערה. במניות התכוף נרשמו ביקושים ועליות שערים בנפח עיסקאות גדול. האופציות של התכוף עלו ב־12.7% בביקוש נאה. הפעילות התכוף מוסברת כנראה בציפיות להודעות מעודדות של החברה בקרוב. [illegible] נרשמה עליה של 3.5% אף הן בביקוש גדול ובנפח עיסקאות מעניין. מניות תים הוחזקו זמן רב ע"י ברוקר פרטי, שבאחרונה העביר הבילות [illegible] ניכרות למספר חברי בורסה הפעילים במניה. גם במניות גל 5 נרשמה עליה של 5.4% זאת כאשר ברקע נשמעות שמועות אודות הנפקה והסבה. מניות פוליגון עלו ב־7% ובאחרונה מתנהלת בפוליגון פעילות ערה. תנודות שערים חדות יחסית נרשמו במניות: זנלכל 5.6%+, אמנונים 7.2%+, רדטה 5%+, אבריין 10%+, אלקו 0.1 6.1%+, טרומאסבסט 5 10%+, המן 10%+, בנק הספנות אופציה 11.4%+, בנק הספנות 5 קנים בלבד. הפסקת מסחר נרשמה במניות המסויות המאוחדות.

פעילות ערה ברובק

במניות רובק נמשכת פעילות ערה בביוהוד, תוך רישום נפח עיסקאות כספי הצע באחרונה באופן יומיומי סביב כ־110,000 דולר ועד לכ־170,000 דולר. כפי שפירסמנו בדבר מגלה קונצרן כלל עניין בכניסה לחלק מהשליטה ברובק. פרשני שוק נוטים להאמין שכשלב הנוכחי יש למספר גורמים עניין רווקא בציבון עליות שערים במניות רובק, וזאת במישרין בגין העיסקה. נראה שצפויה פעילות מעניינת ברובק בעתיד.

פעילות ערה בסקטור הנפט

כותורי עיסקאות גדולים מאוד נרשמים באחרונה בסקטור מניות הנפט. שמועות שאינן מבוססות די הצורך עוסקות באפשרות לגילוי נפט בקידוח כוכב 29. במידה ושוק המניות ימשיך במגמה חיובית, תצטרפנה מניות הנפט לחגיגה הכללית. במידה ואמנם יחשף גילוי נפט מעניין, עשויה החגיגה להתרכז בסקטור הנפט. נראה שבשבוע הבא צפויות הודעות בנושא.

הודעות הבורסה

★ ליפשיץ – החברה מתעתדת להגדיל את הונה הרשום מ־1.35 מיליון ש"ח ל־10 מיליון ש"ח. גיוס ההון עשוי להתבצע בדרך של זכויות ובהנפקה לציבור. סך הגיוס המתוכנן נע בין 4 עד 5 מיליון דולר לערך.

★ ברטון – בעל עניין בחברה ברוך בעל טכנא רכש 4452 ע.נ. מניות ברטון 1 לפי שערים של 1557 נקודות.

★ לביש – אריה לוי בעל עניין בחברה מכר 7438 ע.נ. מניות לביש 5.

★ גליל טכנולוגיה – החברה דיווחה כי בהצעת הרכש מתאריך 12.2.87 הוגשו בקשות למכירת 25080 ע.נ. מניות גליל טכנולוגיה בשער 478 נקודות.

רשימה ב' – הנחיות הרשות

הבורסה החליטה לאשר הנחיות הרשות לרישום המסחר של ני"ע במסגרת רשימה ב'. מטרת ההנחיות הרשות, לאשר רישומן למסחר של חברות שאינן עומדות בקריטריונים הנוכחיים והקיימים לרישום חברות. חברות אלה אמורות לייצג פעילות עסקית בעלת פוטנציאל בתחומי המסחר, התעשייה והשירותים.

ההחלטה אינה חלה על חברות נכסים. עפ"י ההנחיות הרשות אין חובה שלחברה המבקשת להירשם יהיו רווחים או מחזור מינימלי לפני הרישום למסחר. בעת הרישום צריכה החברה להציע לציבור לפחות 25% מהונה שפוחון במחירי ההנפקה לא יהיה נמוך מ־0.75 מיליון דולר. החברות הללו ינפיקו מניות מסוג אחד בלבד, לא תותר הנפקת אופציות אך תתאפשר הנפקת אג"ח. בעלי העניין [illegible] החברה, עד תום שלוש שנים מעת רישום המניות למסחר בבורסה. לבורסה תהיה אפשרות להעביר לרשימה ב' מניות שחל במצבן שינוי מהותי כאלו שנרשמו למסחר ועקב סיבות שונות הן הפכו לעתירות סיכון. ההנחיות הרשות אושרו לשנת נסיון.

★ יועץ לעניינים השקעות.

שערי המניות

בנקים מסחריים

שאינם בהסדר ההצמדה

א.ה.ה. ש	24600	14.0	+400	+1.7	+12.0
הספנות 0.1	2185 תב	8446	+175	+8.7	+12282
הספנות א 0.5	1219 קן		+58	+5.0	+21122
הספנות אופ 2	1961 תב	2598	+201	+11.4	+2922
כללי לא בהסדר	26800	343	+900	+3.5	+198
בנק צפ' אמרק 1.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אמרק 5.	— הפסקת מסחר —				
הבינלאומי 5.0	4830	1186			+412
פ.ב.י. 0.5	5925	1951	+155	+2.7	+3071

כלולים בהסדר הצמדה

אידיבי רג 100.0	91200	689			+70.0
אידיבי ב 100.0	90500				
אידיבי בכ א 2.0	559500	3.0	+11000	+2.0	+2.0
אגוד ושה	68400	351	+700	+1.0	+380
דיסקונט ב	117100	23.0	+1400	+1.2	+38.0
דיסקונט א	116300	111	-350	-.3	-225
דיסקונט שה 2	13680	6.0			-6.0
המזרחי ש	37670	471	+150	+.4	+414
המזרחי ב	37400	158			-58.0
המזרחי שה 9	17815	95.0	-85	-.5	-75.0
הפועלים בכב	95100		+100	+.1	+3.2
הפועלים ש	62350	1464	+640	+1.0	+1945
הפועלים ב	62100	208	+200	+.3	+93.0
כללי א 1.0	137750	9.0			-10.0
כללי שה 7	7500	22.0	-220	-2.9	-60.0
כללי סחק 100.0	39650	3071	+460	+1.2	+3835
כללי שה 11	14800	80.0			+26.0
מימון ושחר 1.0	52100				
מימון ושחר 5.0	26500	59.0			-59.0

בנקים למשכנתאות

אדנים 0.1	35300	15.0	+700	+2.0	+18.0
לאומי משכנתא ש	9190	138			+36.0
לאומי משכנתא ב	9140	223			-225
כרמל ש	5300 תב	112	-550	-9.4	-112
כרמל שה 1	3810	44.0	+25	+.7	+1076
בנין ב 5.0	10600	11.1	+35	+.3	+12.6
מת משכ ש	4180	942			-1188
משכן ב ש	3780	1299			-142
עצמאות 0.1	16100	50.0	+460	+2.9	+89.0
טפחות משכ ש	23400	51.0			-51.0
טפחות רג ש	23700	114			-84.0
טפחות שה 1	9701	230			+197
טפחות שה 2	4920		+22	+.5	+1100
ישכר 1.0	1860	200	-10	-.5	-168
ישכר 5.0	1150	335	-20	-1.7	-532
מרכז 1.0	7802	98.0	-78	-1.0	-74.0

מוסדות מימון

שלמון א ש	871	4190			-1296
התקלאות בכב א	— לא נסחר —				
התקלאות בכב ב	— לא נסחר —				
לפתוח תעשיה א ש	12305	70.0			-50.0
פתות תעשיה בכב	— לא נסחר —				
פת תעש בכ 3	— לא נסחר —				
פת תעש בכ גנ	— לא נסחר —				
פת תעש בכ גנ	— לא נסחר —				
פת תעש בכ ד	— לא נסחר —				
פת תעש בכ דד	— לא נסחר —				
מרס לבניינים 5.0	1280	10753			+2736
תיירות בב	— לא נסחר —				
כלל ליסינג א 0.1	30000 תב	143	+2010	+7.2	+245
כלל ליסינג ב 0.5	22950 תב	717	+1600	+7.5	+1876
כלל ליסינג אג"ח	18399	391			-63.0

ביטוח

איתן ביטוח ושה	— הפסקת מסחר —				
ארדים 0.1	1660	827	+60	+3.8	+734
ארדים א 0.5	900	1000	+10	+1.1	+425
כנוח משנה 0.1	697	667	-3	-.4	-903
כנוח משנה 0.5	350 תב	52250	+25	+7.7	+40550
הדר ושה	365	5166	+3	+.8	+1594
הדר 5שה	231	3690	+5	+2.2	+11180
הדר אופ 2	190.0	17082			-10991
המנה ושה	425	37591	+10	+2.4	+75000
הפניקס 0.1	740	6911	+25	+3.5	+4819
הפניקס 0.5	642	3345			-208
המשמר-הראל 1.0	6770	37.0	+70	+1.0	+37.0
המשמר-הראל 5.0	3880	374	+120	+3.2	+426
מנורה 1.0	2882 תב	395	+262	+10.0	+724
מנורה 5.0	1389	804			-389
עמי שירותי 3	8020	520	+220	+2.8	+231
סקורים ושה	1359	1558			-274

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון	הקרן	מחיר היחידה	מחיר הפדיון
אב	5419.22	5404.01	חלב	220.42	215.76	לפיד	434.59	426.06	עבגר	1195.11	1169.58
אביקר	527.42	512.27	ורוון	1456.32	1427.65	לקט	1729.71	1694.90	עגת	2637.42	2612.68
אגוז	235.89	231.35	ורתן	252.30	247.35	לשם	986.83	967.91	עפרוני	668.84	654.34
אר"ד	1568.26	1537.52	זליה	534.85	524.98	מכתר	1218.81	1195.67	ערמון	141.36	138.67
אורם	2720.02	2667.15	נדר	424.23	416.38	מסמת	3519.56	3488.07	פ"א	1629.21	1617.42
אופיר	1825.35	1804.91	זקל	440.66	432.17	מגנ	234.30	230.92	צבר	554.28	543.32
אור	418.27	409.49	חרם	423.54	422.08	מעון	3491.38	3459.21	צופית	714.98	700.96
אדירן	155.27	152.27	חדר	505.87	494.67	מגל	746.97	742.41	צוק	118.11	117.64
אורלי	255.30	253.42	חגבית	2755.25	2697.76	מור	2054.90	2006.78	צמיד	1003.76	982.88
אורן	767.65	752.89	זהר	19891.86	19602.11	מורן	960.12	956.57	צמרות	8598.00	8473.85
א"ל	3725.84	3652.97	דר	18256.92	17990.35	מנת	27477.48	26974.41	צמרת	1751.97	1717.42
אריים	5160.31	5136.79	זכיר	1103.70	1082.53	מימר	928.74	910.90	קלע	2268.82	2257.49
איתן	710.88	696.57	חותה	147.09	143.84	משוף	4435.31	4352.49	רונית	18701.71	18521.35
אלון	569.71	558.00	חליפ	128.99	128.43	מעיין	752.22	738.05	רימון	118.20	117.95
אלמוג	668.98	635.93	חלמיש	627.17	624.15	מקשה	1015.69	996.46	רקפת	727.20	714.12
ארז	731.24	717.18	חן	134.28	134.01	מרגלית	1445.41	1417.66	רשף	752.15	735.98
אש	181.37	180.55	חצב	1336.79	1306.38	מרוה	113.45	113.06	שבים	802.79	787.40
אשל	181.01	177.65	טל	5635.21	5569.62	מרום	1196.12	1173.17	שוהם	939.38	916.30
אתגר	225.97	223.83	יבל	819.19	805.63	נוגה	27381.25	26987.66	שירה	429.94	426.91
בזולה	2752.50	2681.88	יהלום	2472.97	2426.30	נטף	1023.39	1004.32	שמיר	360.97	358.36
ברוש	551.74	531.57	יסודות	429.70	425.68	נטע	522.70	512.75	שנהב	963.17	949.60
ברק	547.76	537.30	ישרה	665.19	648.77	נילי	6965.81	6867.02	ששן	926.41	903.82
בריקה	852.48	835.76	ככב	1268.36	1243.85	נרבין	627.62	615.57	שקר	179.15	175.62
גביש	1456.37	1446.51	כפל	131.68	129.10	סגולה	131.89	129.28	תאנה	246.32	244.10
גבע	1036.20	1021.26	כלנית	590.58	579.56	סלע	980.05	975.68	תדהר	579.36	576.74
גורן	728.52	714.60	כספית	731.95	714.75	סנונית	716.35	702.47	תדידים	505.16	499.19
גיא	9455.19	9411.68	כרמל	146.94	144.83	ספיר	830.35	814.82	תמר	217.10	212.96
גיל	3171.85	3112.23	כתר	1125.66	1103.65	ספר	538.42	535.75	תפוח	201.76	200.05
גלית	595.64	586.59	לום	4543.92	4457.82	עירי	924.54	907.26	תרשיש	1426.41	1416.45
דובדבן	415.94	411.99	לבשקיי	113945.88	111873.44	עירית	2597.89	2549.86	תשרי	478.15	476.52
דוכיפת	723.35	709.47				עדן	7427.95	7323.21			

שערי מטבע חוץ ביום 12.03.87

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	העברות והמחאות לאומי מכירה	העברות והמחאות הפועלים קניה	העברות והמחאות הפועלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	—	1.58	1.65	1.58	1.65	1.58	1.65	1.6119	1.6321	1.6119	1.6321	1.6124	1.6327	1.6221
1 מארק גרמני	-0.014	0.85	0.89	0.85	0.89	0.85	0.89	0.8675	0.8784	0.8655	0.8763	0.8649	0.8757	0.8716
1 ליש"ט	-0.004	2.51	2.62	2.52	2.64	2.52	2.64	2.5629	2.5950	2.5622	2.5942	2.5660	2.5983	2.5632
1 פרנק צרפתי	—	0.25	0.27	0.25	0.27	0.25	0.27	0.2602	0.2635	0.2603	0.2635	0.2607	0.2640	0.2620
100 ינים יפאניים	+0.001	1.03	1.07	1.03	1.08	1.03	1.08	1.0484	1.0615	1.0498	1.0629	1.0504	1.0636	1.0564
1 גולדן הולנדי	-0.001	0.75	0.79	0.75	0.79	0.75	0.79	0.7672	0.7768	0.7681	0.7777	0.7667	0.7763	0.7717
1 פרנק שוויצרי	+0.001	1.01	1.06	1.02	1.07	1.01	1.07	1.0333	1.0462	1.0356	1.0485	1.0352	1.0482	1.0398
1 כתר שוודי	—	0.24	0.26	0.24	0.26	0.24	0.26	0.2492	0.2523	0.2491	0.2522	0.2496	0.2527	0.2507
1 כתר נורבגי	—	0.23	0.24	0.23	0.24	0.22	0.24	0.2308	0.2337	0.2308	0.2337	0.2311	0.2340	0.2323
1 כתר דני	—	0.23	0.24	0.23	0.24	0.22	0.24	0.2303	0.2332	0.2304	0.2333	0.2310	0.2339	0.2318
1 מארק פיני	—	0.35	0.36	0.34	0.36	0.34	0.37	0.3546	0.3590	0.3547	0.3591	0.3547	0.3592	0.3568
1 דולר קנדי	+0.016	1.20	1.25	1.20	1.26	1.20	1.26	1.2235	1.2388	1.2237	1.2390	1.2228	1.2382	1.2314
1 דולר אוסטרלי	+0.007	1.02	1.12	1.07	1.15	1.08	1.15	1.1106	1.1245	1.1106	1.1244	1.1101	1.1241	1.1175
1 ראנד דרא"פ	-0.001	0.50	0.60	0.52	0.78	0.49	0.68	0.7681	0.7777	0.7687	0.7782	0.7697	0.7794	0.7732
10 פרנקים בלגיים	—	0.41	0.43	0.41	0.43	0.40	0.43	0.4165	0.4217	0.4184	0.4236	0.4196	0.4249	0.4211
10 שילינגים אוסטריים	-0.002	1.12	1.26	1.21	1.27	1.21	1.27	1.2322	1.2476	1.2320	1.2474	1.2350	1.2505	1.2397
1 "סלי" (ECU)	-0.001	—	—	—	—	—	—	1.8015	1.8240	1.8014	1.8238	—	—	1.8128
1000 לירות איטלקיות	-0.003	1.19	1.25	1.19	1.27	1.19	1.27	1.2193	1.2346	1.2190	1.2342	1.2229	1.2363	1.2269
1 דינר ירדני	—	4.52	4.79	4.39	4.68	4.45	4.71	—	—	—	—	—	—	4.6879
1 לירה לבנונית	—	—	—	0.14	0.15	0.12	0.17	—	—	—	—	—	—	0.1527
1 לירה מצרית	—	0.78	0.83	0.78	0.83	0.76	0.82	—	—	—	—	—	—	0.8192

מסחר ושרותים

מסחר

כלל סחר אגח 2	— הפסקת מסחר —				
מיצפור 1.0	1065	3785	-50	-4.5	-4705
רשף 0.1	31500				+35.9
רשף 0.5	15300 תב	90.0	+860	+6.9	+182
שופרסל א 2.0	11100	392	+50	+.5	+38.0
שופרסל ב 10.0	9430	1205			-62.0

שרותים

דלקב 0.1שה	5470	3566	+150	+2.8	+2878
הראל 1.0	2670	73.0			-71.0
הראל 5.0	2094	75.0			-27.0
סמנת הספקה 0.1	24050	65.0	+900	+3.9	+65.0
סמנת הספ 0.5א	12100 תב	811	+600	+5.2	+792
קשר 0.1	1246	6481	+1	+.1	+5772
קשר 1.0	313	75922			+53634
חברת השוכל 0.1	— הפסקת מסחר —				
מוסדי עיבוב 0.1	3142	803	+31	+1.0	+29.0
ביצוע חלקי 96.80%					
מוסדי עיבוב 0.5	1434	2867	+40	+2.9	+2560
קונפורטים 0.1	3880 תב	501	+501	+8.4	+1285
קונפורטים 0.5	2814 קן		+134	+5.0	+3604
שופל 1.0	4640	116	-205	-4.2	-98.0
שופל אופ 1	2920	120	-346	-10.6	-158
ביצוע חלקי 77.50%					

מלונות ושרותי תיירות

גלי זוהר 1.0	6000	20.0			+23.0
גלי זוהר 5.0	4100 תב	35.0	-220	-5.1	-35.0
מלונות דן 1.0	1800	735	+80	+4.7	+1221
מלונות דן 5.0	1450	432	+15	+1.1	+640
עמי השקעות 0.1	6400	242	+105	+1.7	+272
כנס ושה	2310	315	+109	+5.0	+378
מלונות ירדן 1.0	2740	271	-100	-3.5	-649

מחשבים ושרותי מחשוב

אליכות ושה	1620	1963	+9	+.6	+448
רטה מיכון 1.0	11550	279	+550	+5.0	+117
תבלב 1.0	— הפסקת מסחר —				
יטפא 1.0	11300	64.0	+461	+4.3	+158
כלל מחשבים 1.0	— הפסקת מסחר —				
מ.ל.ל. 1.0	12900	49.0			-37.0
מ.ל.ל. 5.0	4235	300			-248
משוב 1.0	730	716			-148
משוב אופ 1	598	140			-160
ניקוב ושה	2367	415			-465
ניקוב 5שה	1178	3961	-50	-4.1	-8410
ניקוב אופ 2	5430	785	+280	+5.4	+3387
תים מחשבים 1.0	1110	11253	+40	+3.7	+15176

מקרקעין ופיתוח

תעשייה

חברות להשקעה

השקעה ואחזקה

אדיבי ש	8100	185			-235
אדיבי פתוח 2.0	8700	2036			-842
אינקוכה ושה	99.0	41471			-6758
אלגד ש	17800	79.0	+200	+4.1	+320
אלגד ב	17300	52.0	+200	+1.2	+7.0
ביצוע חלקי 88.10%					
אלרן ש	5500	1616	+220	+4.2	+1865
אלרן ב	3400	165			-72.0
אבישר בב 1.0	30000 תב	75.0	+2000	+7.1	+117
אפיק 1.0	342 תב	28580	+22	+6.9	+43290
אפיק 5.0	290	15250	+9	+3.2	+11992
בולות השקעות ושה	2124	1563	+100	+4.9	+1033
רנבסר 0.1	623	1102			-670
רנבסר 0.5	456	3280			-1825
חברה לישראל ושה	18400	444			-193
חברה לישראל 5שה	16500	310	+400	+2.5	+228
הלספון 0.1	143500	7	-3000	-2.1	-1.5
הלספון 1.0 ש	30000	86.0	+500	+1.7	+89.0
אומגא א 0.5	26500	113	+802	+3.1	+32.0
דיסקונט השק ש	10600 תב	1264	+600	+5.9	+1770
דיסקונט השק ש	5660	5211	+156	+2.4	+6078
מזרחי השק ש	30600	37.0	+200	+.7	+10.0
מור השק אגח 124	14320	6.0	+420	+3.0	+6.0
מרדן 1.0	4334	413			-18.0
מרדן 5.0	1770	2310	+70	+4.1	+2707
ישום השקעות ושה	248	15287	+9	+3.8	+20531
יצוא ש	14500	139	+400	+2.8	+50.0
ירדן א 0.1	3550	958	+50	+1.4	+512
כלל ישראל 10.0	— הפסקת מסחר —				
כלל ישראל 50.0	— הפסקת מסחר —				
לבניש ושה	2810	358			+175
לבניש 5שה	1200	598			-396

סנור ושה	748	528			-1139
סנור א 5שה	450	384			-184
סנור אופ ב	329	5539			-5784
סנור אג"ח 1	119.0	608			-688
שח השק ב 0.1	5208 תב	801	+473	+10.0	+969
שח השק 1 0.5	3100 תב	2768	+230	+8.0	+2110
שח השק ש	3865	740	+185	+5.0	+3945
ספנה א 0.1	12692	67.0			-12.0
ספנה 0.5	8590	485	+290	+3.5	+845
פריון ב 0.2שה	8810	663			-254
קדרון ושה	208	25415	+5	+2.5	+15246
קדרון 5שה	178.0	35311			-5531

מחקר ופיתוח

גליל טכנולוגיה — הפסקת מסחר —

דלק ונפט

דלק חיפושים 1.0	4499	594	-1		-179
דלק חיפושים 5.0	3060	2080			+153
דלק נפט אופ 2	2140	3041			-4814
נר חיפושי נפט	30000	124	+1195	+4.2	+133
י.ט.ב.ל. 5.0	5700	1474	-57	-1.0	-1522
מ.ת.ב. 1.0	9050	849			-985
מ.ת.ב. 5.0	3350	997	+10	+.3	+1276
שראיל ב 0.03 5שח	9400	314	-200	-2.1	-363
נפט ש	2997300	5.0	-3000	-.1	-2.0

נסחרות במט"ח

בזית מ	225	-986

שערי אגרות חוב

לגמר בלוזאן – מבלי להיזדקק לנצחון ז'אלגיריס על אורטז

עוד לפני תחילת המשחק כבר ידעה המשלחת הישראלית במאדריד כי מכבי תל־אביב הבטיחה לעצמה את הופעתה בגמר (נגד טרייסר מילאנו) ב־2 באפריל לאחר שאלופת ברה"מ, ללא כוכבה סאבוניס, הכניעה את אלופת צרפת • על מנת שהמכבים לא יזקקו לזכותם את עליית מכבי ת"א למשחק הגמר, הצליחו הישראלים לעשות מה שלא עלה בידיהם מעולם: נצחון ראשון על ריאל באדמת ספרד בתוצאה 82:89 • במחצית הראשונה התנהל המשחק ביתרון מוחלט של מכבי (36:49) ובפתיחת המחצית השניה כבר הגיע ההפרש עד כדי 20 נקודות (40:60) • בהמשך ניצלו הספרדים רפיון תמוה כדי לצמק ואף לאיים על הנצחון הישראלי •

מאת משה כהן

אפילו אוהדיה המושבעים ביותר של מכבי ת"א לא היו מאמינים לפני חודשיים, כי קבוצתם תצליח להעפיל לגמר גביע אירופה לאלופות. אך המכבים הוכיחו שוב, כי הם מהווים תופעה יוצאת דופן בספורט הישראלי ובשישה נצחונות רצופים הצליחו ברקוביץ וחבריו לזכות בכרטיס ההשתתפות למשחק הגמר. הלפתן ניתן אמש בנצחון ההיסטורי על אדמת ספרד מול ריאל מאדריד – 82:89 (36:49).

על התאוששותם המהירה של המכבים עוד ידובר רבות. כל מי שראה את חניכיו של צבי שרף אחרי הפסדם הצורב באורטז מתקשה להבין כיצד הצליחו מאגי וחבריו לקום מהקרשים.

מה לא נאמר על המכבים לאחר אותו הפסד. רבים הספידו את ברקוביץ וארואסטי וקיתונות ביקורות נמתחו על המאמן הצעיר, צבי שרף.

הפסד זה היווה את ההוכחה, כי משהו חורק במכונה התל־אביבית. אומנם המכבים ניצחו במשחקם הראשון את האלופה היוגוסלאווית החלשה, אך תבוסתם הביתית במשחקם נגד טרסר מילאנו נתן את האות למחול השדים סביב הקבוצה.

משחקה הראשון של מכבי ת"א מול ז'אלגיריס קובנה הסתיים אף הוא בכי רע. הרוסים נהנו מיום מצויין של חומיציוס והצליחו לזכות בנצחון קל. לאחר אותו הפסד לא העיז צבי שרף לרדת ל"לובי" של המלון והשחקנים הסתגרו חפויי ראש בחדריהם.

במשחק הגומלין בין שתי הקבוצות לא התקשו הליטאים להוליך ללא קושי במחצית הראשונה. חלק מאוהדיה השרופים של מכבי נטשו את האולם הקפוא בבריסל. דווקא אז, החלה ההתעוררות הגדולה של המכבים, שזכו בנצחון נאה בזכות יכולתם המצויינת במחצית השניה.

עם שובם לארץ הובסו שחקני מכבי במשחק ליגה ע"י הפועל חולון בהפרש של 19 נקודות ורבים כבר השלימו עם נפילתה של האימפריה. כעבור שלושה ימים אירחה מכבי את יריבתה הוותיקה, ריאל מאדריד. הספרדים הוליכו ללא קושי ברוב דקות המשחק, אך רוח הלחימה של מאגי, ג'ונסון וחבריהם בסיום אלילת הכול העניקו בסיום נצחון דחוק לקבוצתם – 80:81.

באותו ערב נוצחה קבוצת וארזה באולמה הביתי ע"י טרסר מילאנו. הפסד זה הוציא את היוגוסלאווים מתמונת המאבק על ההופעה במשחק הגמר. שחקני מכבי ת"א ניצלו זאת היטב כעבור שבוע ובראשותם של ארואסטי, ברקוביץ וג'ונסון הם הצליחו לזכות בנצחון חוץ ראשון בבית הגמר.

גם לאחר נצחון זה לא היו למכבים סיכויים רבים להעפיל לגמר. כאן בא משחקם הבלתי נשכח מול טרסר מילאנו בביתה. כל שחקני האלופה הישראלית ניצלו יום שחור של האיטלקים ובמשחק מעולה הם הותירו את האלופה האיטלקית הגאה – המומה.

משחק המפתח היה בין מכבי ת"א לבין הפתעת בית הגמר, קבוצת אורטז. הצרפתים חסרי הניסיון הגיעו חמישה ימים לפני המשחק לירושלים והסתפקו בטיולים במקומות הקדושים לנצרות במקום הכנות יסודיות למשחק החשוב ביותר בבית הגמר. מחיר שאננותם היה יקר. הם הובסו ע"י מכבי והיו תלויים בחסדי אחרים.

הצרפתים סברו לתומם, כי הם יזכו בנצחון קל על ז'אלגיריס קובנה, אך הרוסים שיחקו על שמם הטוב וכבודם הרמוס. גם ללא סאבוניס הם הדהימו את שחקניה חסרי הניסיון של אורטז וסללו בכך למכבי ת"א את הדרך למשחק הגמר.

מהלך המשחק

שחקני מכבי ת"א הוכיחו אמש, כי הם זכו בצדק בכרטיס העליה למשחק הגמר, לאחר שגברו לראשונה בתולדותיהם על ריאל מאדריד בבירתה בתוצאה 82:89 (36:49).

יש אמש קשה המכבים למתוח את אוהדיהם הרבים. הם הוליכו בפתיחת המחצית השניה ללא קושי – 40:60 ועמדו על סף הבטחת יריבתם, אך רפיון מפתיע בשורותיהם והתעוררות של שחקני מאדריד כמעט שגרמו בסיום המשחק למהפך.

הספרדים נראו כשבר כלי. אמש התברר שוב, כי הם מצויים במשבר חריף. רק שחקנם שחור־העור, לארי ספריגס, גילה יכולת המתאימה לצמרת הכדורסל האירופי.

כל שחקני מכבי ששותפו במשחק תרמו את חלקם לנצחון המרשים. קווין מאגי ולי ג'ונסון שלטו ללא עוררין מתחת לסלים. הל ליפין ניהל ללא דופי את משחק קבוצתו. גם מחליפו, מוטי ארואסטי גילה יכולת סבירה.

מיקי ברקוביץ ודורון ג'מצ'י לא היו אומנם בשיאם, אך כמה סלים חשובים שלהם הבטיחו את הנצחון לקבוצתם. האחרון לאסוף וגרג קורנליוס שיחקו בשאפתנות רבה ותרמו את חלקם לנצחון.

פתיחת המשחק היתה שקולה, בזכות יכולתו המעולה של לארי ספריגס, אך מנוהלת, ניתן האות לבריחה הגדולה של המכבים, שעד לסיום המחצית יצרו לעצמם יתרון של 13 נקודות – 36:49.

פתיחת המחצית השניה של מכבי היתה מוחצת. תוך שלוש דקות עלו חניכיו של צבי שרף ליתרון מרהיב של 20 נקודות – 40:60.

באותן דקות נראו הספרדים חסרי אונים. לעזרתם באו המכבים, שנתפסו לשאננות בלתי מובנת. הם החלו לאבד כדורים ולהחטיא ברשלנות ממצבי קליעה נוחים. הספרדים ניצלו זאת להתקפות מתפרצות, שהסתיימו בסלים קלים.

כל ניסיונותיו של צבי שרף לדרבן את חניכיו עלו בתוהו באותן דקות. הספרדים המשיכו להלום. גם יציאתו של רומאיי בגלל חמש עבירות אישיות לא עצרה את תנופתם.

בדקה ה־37 צומק היתרון המכבי עד לשלוש נקודות. במצב זה חטפו הספרדים כדור נוסף, אך למזלם של המכבים הם החטיאו מתחת לסל. עובדה זו נוצלה עד תום ע"י מיקי ברקוביץ, שבקליעה נאה הוציא את הרוח ממפרשי הספרדים.

הסל של ברקוביץ שבר כליל את שחקני מאדריד והמכבים לא התקשו לזכות בנצחון המזהיר. השמחה במחנה הישראלי בתום המשחק היתה אדירה. כולם התחבקו וקשה היה שלא להתרגש משמחתם. מאמן הקבוצה, צבי שרף אמר: "זכינו בהישג אדיר ולראשונה בתולדות המועדון ניצחנו בספרד". יו"ר מחלקת הכדורסל, שמעון מזרחי אמר: "הבאנו שמחה לעם ישראל. אני מקווה כי אלפי אוהדים יבואו לעודד אותנו בלוזאן". מוטי ארואסטי ציין בהתרגשות: "זהו הישג נוסף למועדון המפואר שלנו. אני מקווה לסיים מתוק בלוזאן".

נקודות למכבי ת"א: ג'ונסון (27), מאגי (23), ג'מצ'י (17), ברקוביץ (13), ליפין (5), לאסוף (4).

נקודות לריאל מאדריד: ספריגס (31), קורקלה (18), דהיקדאל (15), [illegible] (11), [illegible] (6).

שלב בית הגמר

1. מילאנו	10	824:870	17
2. מכבי	10	820:861	17
3. אורטז	10	823:809	16
4. וארזה	10	835:819	14
5. קובנה	10	862:821	13
6. מאדריד	10	893:862	13

הליגה הלאומית

הקבוצה	מש'	נצ'	תיקו	הפ'	שערים	נק'
1. בית"ר ירושלים	19	12	6	1	20–41	42
2. בני־יהודה	19	7	12	–	15–26	33
3. הפועל כפר־סבא	19	8	7	4	18–26	31
4. מכבי תל־אביב	19	7	7	5	16–29	28
5. הפועל לוד	19	7	7	5	10–18	28
6. הפועל פתח־תקוה	19	7	5	7	17–23	27
7. שמשון ת"א	19	5	12	2	11–17	27
8. מכבי נתניה	19	7	6	6	22–20	27
9. הפועל תל־אביב	19	5	11	3	14–17	26
10. מכבי חיפה	19	6	8	5	13–15	26
11. מכבי פ"ת	19	6	7	6	15–19	25
12. הפועל ב"ש	19	4	9	6	12–10	21
13. בית"ר תל־אביב	19	4	6	9	27–18	18
14. מכבי יבנה	19	3	8	8	22–14	17
15. מכבי יפו	19	2	7	10	30–13	13
16. בית"ר נתניה	19	2	1	16	52–9	7

„הדרבי הגדול" חוזר לתמונה חרף הנפילה במניות של ת"א

מאת ברוך דגן

„הדרבי הגדול" ישוב ויכבוש מחר את המקום הראוי לו בסולם ההתעניינות. למרות הפיחות במעמדן של הפועל ומכבי ת"א יהווה העימות ביניהן אבן שואבת לקהל, בהשפעת היריבות העיקשת שלהן או בהשראת המסורת הארוכה.

מעבר למאבק היוקרתי על ההגמוניה העירונית לא יהיה ל"דרבי" השפעה מעשית על פני הטבלה. אם מחפשים משחקים קובעים, יש להתמקד דווקא אצל קבוצות התחתית או לדלג אל עבר החלק העליון של הטבלה.

פ"ת תיצור, איפוא, מוקד חשוב, בעיקר משום שיתארחו בה שתי קבוצות, הנרדפות עד צוואר ומחפשות קרש הצלה. בשעה שלהפועל באר־שבע ניתן להעניק סיכויים די טובים מול הפועל פ"ת, קשה לחזות הצלחה גדולה למכבי יפו בקרב שלה מול מכבי פ"ת.

מכבי יבנה תולה תקוות רבות במשחקה הביתי עם שמשון. המכבים מצפים להפסד של בית"ר ת"א במאבק „המשפחתי" עם המוליכה, בית"ר ירושלים, ומאמינים, כי נצחונם הם על השמשונים יאפשר להם לנוע קדימה ולברוח מהאזור המסוכן.

אם בית"ר ת"א תשכיל להמעיד את מלמיליאן וחבריו, היא תזכה לתודות רבות של בני־יהודה. „המושבניקים" מקווים בסתר־לבם להצית את קרב האליפות בתום המפגש הביתי שלהם עם הפועל לוד.

בחיפה לא תיתקל מכבי המקומית בקשיים כדי לצבור את מלוא הנקודות על חשבונה של בית"ר נתניה. הנתנייתית האחרת, מכבי, תתמודד במגרשה עם הפועל כפ"ס במשחק רגוע, אולי גם איכותי.

מכבי יבנה – שמשון

היכולת הגבוהה של השמשונים צריכה להדאיג מאד את יבנה. יבנה תהנה, ודאי, מאווירה ביתית חמה, אולם שמשון – שאפתנית ונועזת – לא תתרגש יתר על המידה. הצלחה מקומית אפשרית רק אם ימצא מפתח לשיפור קוסמי ביכולת הבקעה של חלוצי יבנה.

התחזית: תיקו.

בית"ר י־ם – בית"ר ת"א

קרב בלי סנטימנטים. ירושלים מגלה, אמנם, סימנים מטרידים של רפיון ועייפות, אך יש לה כלים עדיפים מיריבתה. ת"א תוכל לעצור את התנופה הירושלמית אם תצליח לייצב את מערכה ולאלץ את מלמיליאן ואוחנה לחרוג מהשיטה ההתקפית שלהם. גם במקרה כזה קשה יהיה לבוא לתל־אביבים יותר מאשר נקודה אחת.

התחזית: נצחון לירושלים.

מכבי חיפה – בית"ר נתניה

ההפסדים הגבוהים כבר הפכים שיטה אצל נתניה ולא מעוררים שום התרגשות אצל שחקניה. אפילו קבוצה אפורה כחיפה תוכל להינות מחגיגת שערים ונקודות ולצפות, אולי, לתפנית לאחר השיבה למסלול הנצחונות. המשחק הבטוח ביותר בטופס ההימורים.

התחזית: נצחון לחיפה.

בני־יהודה – הפועל לוד

בני־יהודה שואפת לסיים גם את השליש השני ללא הפסד, וככל שהמשחקים מתקרבים לסיומם גדל התיאבון של שחקניה לרשום הישג מיוחד. לוד, שהבטיחה את מעמדה בליגה, לא תרים ידיים והיא תטמון פח למארחתה מתוך אמונה, כי תהיה הראשונה להפיל את „החומה הזהובה". משחק פתוח לכל אפשרות.

התחזית: נצחון ללוד.

מכבי פ"ת – מכבי יפו

יפו שכחה כבר מתי זכתה בפעם האחרונה בנצחון, וספק אם תשוב לחוש את הטעם דווקא במשחק החוץ שלה. פ"ת עשתה, אמנם, צעד גדול לקראת ביסוס מעמדה בליגה, אולם קרבתה לתחתית לא תרשה לה להרפות מהמתח השאפתנות.

התחזית: נצחון לפ"ת.

הפ' פ"ת – באר־שבע

החולשה של שתי הקבוצות מעניקה סיכויים פתוחים. הביתיות תהווה, אמנם, גורם מדרבן, אך לא יהיה בה כדי להכריע את המאבק. הנחישות של האורחים עשויה לאזן את הכוחות וליצור סימני שאלה לגבי המנצחת. לא נופתע אם דווקא האורחים יעלצו בסיום.

התחזית: תיקו.

מכבי נתניה – הפ' כפ"ס

השיבה המהירה של נתניה לכושר משחק טוב והרמה הגבוהה של כפ"ס יוצרים בסיס לקרב מעניין. אם ניקח בחשבון, ששתי הקבוצות ישחקו ללא מתח של אליפות או ירידה, נקבל רקע נוח לעימות איכותי. עם זאת, ההר יכול גם להוליד עכבר ולהפוך את האירוע הזה למשעמם.

התחזית: תיקו.

מכבי ת"א – הפ' ת"א

האימרה השחוקה מדברת על חוקים מיוחדים ל"דרבי". יש, איפוא, לתת קרדיט נוסף לשתי הנציגות הבכירות של ת"א, המצפות להיבנות זו על גב רעותה ולהשיג, לפחות, יוקרה ואהדה. צפו לקרב אמיתי מבלי שנתחייב גם על רמה טובה.

התחזית: תיקו.

בלי סאבוניס גברה ז'אלגיריס על אורטז 84:94

שירות „דבר"

שחקני אלופת ברה"מ, ז'אלגיריס קובנה הוכיחו אמש, כי הם ספורטאים אמיתיים. הם לעגו לכל התחזיות והדירוגים ובמשחק מלא הקרבה הם גברו על שחקניה התמימים של אורטז בתוצאה 84:94 (43:40).

גם חסרונו של הכוכב הגדול, ארווידאס סאבוניס, לא מנע מקבוצתו להדהים את הצרפתים. חומיציוס, בראזיס וחבריהם שיחקו במהירות רבה ובעידוד אוהדיהם הקנאים הם לא הותירו שום סיכוי לחניכיו של ג'רג' פישר.

שחקני אורטז שילמו ביוקר על חוסר ניסיונם בזירה האירופית. הם הירבו להחטיא ולאבד כדורים ולא הצליחו לשחזר את יכולתם הטובה מהשבוע שעבר.

ברוב דקות המשחק היו אלה דווקא הצרפתים, שהוליכו ביתרון שנע בין 3 ל־8 נקודות. אבל בדקות הסיום הצליחו הסובייטים במשחק מהיר ויעיל למוטט את יריבתם המאוכזבת.

למרבה המבוכה ראויים שחקני אורטז, שבסיום המשחק לחצו כיאה לספורטאים אמיתיים את ידי שחקני קובנה. אין ספק, כי אורטז היוותה את הפתעת בית הגמר. אופנאגל וחבריו לא הפסידו אף משחק באולמם הביתי ובניגוד לכל התחזיות הצליחו להוות יריב עיקש לכל אריות הכדורסל האירופי. רק חוסר נסיונם מנע מהם לעשות את הבלתי יאמן.

נקודות לז'אלגיריס קובנה: חומיציוס (23), בראזיס (14), לקראוסקאס (12), ונקלובאס (12), קורטינייטיס (19), צ'יבוליס (9), קפריקאס (2), יאנקבסקה (2), ויסוצקאס (1).

נקודות לאורטז: ספלד (23), קארטר (22), קאבה (20), האוקה (4), אורטגה (1).

5000 צופים חזו במשחק שנערך בקובנה.

מילאנו הביסה בביתה את זאדאר

יריבתה של מכבי ת"א במשחק הגמר, קבוצת טרסר מילאנו, לא התקשתה להביס באולמה את האלופה היוגוסלאווית החלשה זאדאר בתוצאה 85:106.

האיטלקים בעידוד רעשני של אלפי אוהדיהם נטלו את היוזמה כבר בפתיחת המשחק ולא הותירו כל סיכוי ליוגוסלאווים. אין ספק, כי בזכותה השורח של מילאנו ובצמרת הכדורסל של מכבי ת"א הוכיחו שהם, כי שתי הקבוצות הטובות ביותר הגיעו למשחק הגמר.

מנסדורף – מצ'יר וגליקשטיין – שרייבר בפתיחת הדיוויס בצ'כיה

הארד"ן קראלובה (צ'כוסלובקיה). – במלון צ'רניקוב המפואר כאן שלפה דקה אחרונה לאחר השעה אחת בצהרים נערה חינגית את הפתקים שקבעו, כי אלוף ישראל עמוס מנסדורף יפגוש במשחק הפתיחה היום ב־5 אחה"צ את הטניסאי הצ'כי הבכיר מילוסלאב מצ'יר. במשחק השני יתמודד שלמה גליקשטיין עם מילאן שרייבר. במשחק הזוגות בשבת ישחקו גליקשטיין – פרקים נגד מצ'יר – שמיד.

פתיחת התחרות תהיה בהיכל ספורט נאה מאד המשמש ברוב ימות השנה למשחקי הוקי קרח. האולם כאן מוצף אור נגוהות ונפרשה עליו ריצפה מיוחדת עליה התאמנו הישראלים מדי יום ביומו כדי להתרגל לכדורים האיטיים והמאמן שלמה צורף בטוח כי המקצוענים שלנו יתגברו על המיכשול הזה וידייקו מאד בחבטותיהם.

מיד לאחר ההגרלה אמר הקפטן הישראלי, כי לגבי הנבחרת הישראלית אין חשיבות לתוצאות ההגרלה משום שקשה יהיה לצפות ביום הראשון נצחון של מנסדורף על הצ'כי המצויין מילוסלאב מצ'יר, שאחרי הטורניר הבינלאומי בקי בייסקין שבפלורידה תופס את המקום ה־5 – 6 בעולם. החשוב במשחקי היום הראשון לצאת בנקודת זכות אחת ולסיים בתיקו 1:1. פירוש הדבר, כי גליקשטיין חייב לנצח את המחבט הצ'כי השני מילאן שרייבר.

שני הקפטנים, גם הישראלי שטבהולץ וגם הצ'כי קודאש אמרו, כי תוצאות היום הראשון הם המפתח לנצחון בהמשך. הצ'כי בטוח כי גריפת שני נצחונות של מצ'יר ושרייבר תעניק לצ'כים מיקדמה של 0:2 ואז לא יהיה להם כל קושי לזכות בנקודת הכרעה נוספת אם במשחק הזוגות ואם באחד משני משחקי היחיד ביום א' שהוא היום השלישי למשחקים.

שטבהולץ סבור, כי אם יסתיים היום הראשון בחלוקת הנקודות הרי שיותרו לארבעת האסים הישראלים סיכוי ואתגר להוציא את הנקודה במשחקי הזוגות, ואז לקוות כי עמוס מנסדורף במשחק היחיד ביום השלישי יעשה מאמץ עליון נגד שרייבר כפי שהוא יודע לעשות כדי להביא את הנקודה השלישית המכרעת לטובתנו.

אתמול הצליח סוף סוף הצוות הישראלי לחזות באימון הטניסאים הצ'כים. הוא עשה זאת מהצ'יע ולדעת כולם מצ'יר הוא טניסאי מעולה וכוכב אמיתי. אחרי האימון ירדו הישראלים למשטח, בידם את מצ'יר על הישגו נגד לנדל בטורניר בפלורידה. אין ספק כי הצפיה בסגנונו של מצ'יר פתרה לישראלים את הנעלם הזה. היום עד שעות הערב ירד קצב האימונים כדי להכניס את מנסדורף וגליקשטיין לריכוז מירבי וכל היתר יהא תלוי בשני אלה החל מ־5 אחר־הצהרים.

העתונות הצ'כית אינה נותנת סיכוי גדול לנבחרת הישראלית והעתונאים בטוחים בהכרעה כבר ביום ששי (היום). הקפטן קודאש לעומת זאת מאד מצטער שאיבד את איוואן לנדל שבן איתו לא היה כלל מה לדאוג.

שופט הכדורסל הרמן: כלל לא הרחקתי את ג'ונסטון

מאת משה כהן

„שופט השבוע", מנשה הרמן הגיש אתמול דו"ח חריף לאיגוד הכדורסל, בעקבות האירועים החריגים שהיו במשחק בין קבוצות מכבי ת"א ואליצור נתניה.

בדו"ח השופטים נאמר, כי בעקבות התנגשות בין הרמן לבין שחקן אליצור נתניה, ג'ונסטון, נפגע השופט, אך הוא לא הרחיק את השחקן הנתנייתי.

שופטי המשחק מציינים, כי בתום המשחק היו תנועות לא ספורטיביות במגרש. לטענת השופטים היו האירועים החריגים בעקבות התפרצות חלק מהצופים למגרש, דבר שגרם לעימותים מילוליים ופיזיים.

אין ספק, כי בעקבות הדו"ח יצליח היועץ המשפטי של איגוד הכדורסל לזמן את אליצור נתניה לשיחת המשמעת. בינתיים דוחה ועדת הליגה והגביע של איגוד הכדורסל את ערעורה של נתניה על תוצאת המשחק.

מנשה הרמן טען בפני חברי הועדה, כי הוא לא הרחיק את ג'ונסטון והשיקול להוציאו מהמשחק היה של המאמן בלבד.

ברצוני לציין, כי שיפוטו של הרמן אינו מרשים בלשון המעטה, שכן בגמר אוזני שמעתי אותו אומר למנהלי אליצור נתניה: „תוציאו אותו עד המחצית כאשר לא אצטרך את הרחקתו". רק לאחר בקשתו זו התאפשר חידוש המשחק, שהופסק בגלל ירידת שחקני נתניה לחדר ההלבשה.

ארבע משש הראשונות יתמודדו ביניהן מחר בליגה הארצית

מאת שמואל טל

שני מאבקי צמרת מרתקים, בהם יהיו מעורבות ארבע משש הראשונות בטבלה, יעמדו במוקד המחזור ה־20 המשלים את השליש השני, בליגה הארצית.

ביהוד תארח הפועל המקומית המדורגת במקום השלישי את המוליכה, הפועל צפרירים חולון. [illegible] שערים אחרי המוליכה.

את שני מפגשי הצמרת ישתדלו לנצל השותפות האחרות למאבק על כרטיס העליה, קבוצות הפועל מחיפה ומחדרה. החיפאים יתארחו אצל הכח ר"ג בשעה שחדרה תתייצב למשחק חוץ בבית־שאן.

ביתר המשחקים: בית"ר נהריה – הפועל ר"ג; הפועל דימונה – מכבי שעריים; הפועל מרמורק – הפועל טבריה; בית"ר רמלה – הפועל עכו.

בית"ר נהריה – הפועל ר"ג

נהריה בצרות. עוד הפסד עלול לסתום את הגולל על תקוותיה הארציות. מול הרמת־גנים חסרי הציצית זו הזדמנות כמעט אחרונה לזכות בשלוש נקודות מלאות. ר"ג תגיע כדי לחלץ נקודה. היא מסוגלת לכך.

התחזית: תיקו ומעלה לנהריה

בית־שאן – הפועל חדרה

חדרה המפגרת רק בשתי נקודות אחרי המוליכה יוצאת למשחק חוץ לא קל. על הנייר החדרתים טובים יותר ולרשותם עומד סגל שחקנים מנוסה וטכני יותר. אולם בית־שאן תרצה לנצל את ביתיותה כדי להטיב את מצבה בחלק התחתון של הטבלה. הסיכויים נוטים לטובת האורחים אבל גם תיקו יתקבל בהבנה.

התחזית: תיקו ומעלה לחדרה

הפועל יהוד – צפריריים

המשחק המרכזי של המחזור. יהוד השלישית מפגרת רק בנקודה אחרי המוליכים. בתוך תהילתם הדרמטית להלוך על פני אורחיהם. אבל חולון מעודדת מנצחונה בגביע על יבנה תגיע ליהוד במטרה אחת ברורה – נצחון ושמירה על הפיסגה. צפוי משחק מעניין ורב מתח בו כל תוצאה אפשרית.

התחזית: תיקו

דימונה – שעריים

סוגרת הטבלה תעשה נסיון להוסיף נצחון למאזנה הדל. סיכוייה לכך טובים מול האורחים משעריים שאיבדו כל עניין במאבקי הליגה. שעריים תנסה אמנם לחזור הביתה עם נצחון אך דומה שקותה מנקודה לא תצליח לחלץ.

התחזית: תיקו ומעלה לדימונה

מרמורק – הפועל טבריה

מרמורק הנאבקת על חייה בארצית מארחת את אחת המפתיעות של סיבוב הגביע. אולם למקומיים לא יהיה זמן לחלק כבוד לאורחיהם. הם ישחקו במטרה לנצח. מאידך תנסה טבריה לנצל את תנופתה כדי לבסס את עצמה בליגה. ביום טוב היא מסוגלת לכך.

התחזית: תיקו ומעלה לטבריה

בית"ר רמלה – עכו

עוד מפגש בין קבוצה הנאבקת על מקומה בליגה עם קבוצה שמקומה מובטח. עכו טובה הרבה יותר אולם הביתיות והרצון העז להוסיף שלוש נקודות למאזנם הדל מציבים את המקומיים בעמדה טובה יותר.

התחזית: נצחון לבית"ר רמלה

הכח ר"ג – הפועל חיפה

חיפה שאיבדה במחזור הקודם את מקומה בפיסגה יוצאת למשחק חוץ קשה נגד [illegible] לאחרונה שינוי לטובה המציב אותם בעמדה נוחה יותר מאשר לפני חודש. נכון אמנם שחיפה טובה יותר אולם היא תצטרך להתעלות על עצמה כדי לחזור הביתה עם מלוא הקופה.

התחזית: תיקו ומעלה לחיפה

רמת־עמידר – הפועל י־ם

ירושלים מעודדת מנצחונה המוחץ על בית"ר נתניה בגביע מגיעה לעמידר כפייבוריטית. גם מבחינת הרכב השחקנים יש לירושלמים עדיפות. אבל המארחים מודעים לעובדה שהפסד יקלקל את סיכוייהם להאבק בצמרת. עשוי להתפתח משחק מעניין בו יהיה לירושלמים יתרון.

התחזית: נצחון לירושלים

מחר באנגליה

מאת ג. שרון

באנגליה יתחיל מחר סיבוב רבע הגמר בגביע. ארסנל שספגה הפסד ליגה באמצע השבוע מול ליברפול תארח במגרשה הביתי את ווטפורד. במשחק נוסף תארח שפילד וונסדיי את קובנטרי.

שני משחקי הסיבוב הנותרים ייערכו ביום ראשון. בלונדון תארח ווימבלדון את התרנגולים של טוטנהאם. ויגן אתלטיק נציגת הליגה השלישית תארח את לידס יונייטד מהליגה השניה.

הקבוצות שלא ישחקו בגביע יקיימו מחזור ליגה: אברטון – סאות'המפטון; לסטר – צ'רלטון; לוטון – מנצ'סטר־יונייטד; מנצ'סטר־סיטי – צ'לסי; אוקספורד – ליברפול; ק.פ.ר – נוטינגהאם; ווסטהאם – נוריץ'.

בליגה הגרמנית

משחק מעניין יהיה מחר בליגה הגרמנית בשעה שפ.צ. קלן תארח את המוליכה באיירן מינכן. המבורג השניה תשחק בבית עם בוכום.

יתר המשחקים: דיסלדורף – לברקוזן; קייזרסלאוטרן – וורדר ברמן; שאלקה – המבורג; דורטמונד – מאנהיים; נירנברג – פרנקפורט; שטוטגרט – אורדינגן; מינשנגלדבאך – בלאו וייס ברלין.

EXCITINGLY HYATT.
בקרוב מאד יפתח מלוננו המפואר, בן למעלה מ־500 חדרים, על מורדות הר הצופים. אנו מנסים לאתר אנשים יחודיים המעוניינים להצטרף לצוות הדינמי שלנו ולצמוח ביחד. אנשים שביכולתם להציג בפני אורחינו את ישראל במיטבה, אנשים השואפים להגיע לרמה מקצועית מושלמת תוך עבודה קשה.
בשלב הזה, דרושים לנו בעלי נסיון לתפקידי מפתח במחלקת:
חדרים
* Security Manager / מנהל מחלקת ביטחון
* Assistant Front Office Manager
* Team Leaders – Housekeeping / מפקחים במחלקת משק בית
מחלקת כח אדם בהייאט ריג'נסי ירושלים תשמח לפגשכם בצרוף תמונה
הייאט זו ההזדמנות שלך להצלחה. נצל אותה!
HYATT REGENCY JERUSALEM
32, LEHI STREET
JERUSALEM 97665
TELEPHONE (02)821333 TELEX: 26174 HYTJR

לחברה למרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע"מ
דרושים יזמים חברתיים
לתפקיד מנהלים
למתנ"סים בתל־מונד ומגדל העמק
דרישות התפקיד:
• השכלה אקדמאית (ב.א. לפחות) • נסיון מוכח בארגון מינהלי ותכלכלי בהיקף רחב • עדיפות לנסיון בניהול חינוכי ובחינוך המשלים • נכונות לעבודה בשעות לא שיגרתיות • מגורים במקום תנאי הכרחי.
יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, שמות ממליצים ותיאור הנסיון אל עמי טגב, החברה למתנ"סים, גבעת ג'ינס ירושלים 91034
על המועמד, בציון המקום המבוקש, להגיע עד ל־ 27.3.87
יענו מועמדים מתאימים בלבד.

קופת חולים מאוחדת
דרוש/ה
טכנאי/ת אולטרסאונד
למשרה חלקית
בעל/ת ידע בבדיקות בטן עליונה ובדיקות גניקולוגיות.
עדיפות לבעלי ידע בבדיקות גניקולוגיות או רנטגנאי/ת
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהלת כוח אדם רח' ארלוזורוב 100 תל־אביב טלפון: 03-233251.

אם
★ אתה מחפש אתגר, מוכן לעבוד קשה להתעקש ולהצליח ★ אתה מעוניין למלא תפקיד בו תהיה יוזם, מציב מטרות ופועל למימושן ★ אותך אגודת אקי"ם מחפשת לפרויקט מיוחד באזור הדרום (המרכז בבאר־שבע)
שני עובדים קהילתיים
במשרה מלאה – שיעבדו באיתור אוכלוסיות, צרכים, תכנון שרותים למפגרים, עבודה עם סניפי אקי"ם באזור הדרום, הפעלת הסניפים, הדרכה, יעוץ, עזרה ארגונית והפעלת שרותים להורים.
הכישורים: עובדים סוציאלים עם נסיון בעבודה קהילתית ובעבודה קבוצתית, רשיון נהיגה ובעלות על רכב.
בקורות חיים נא לפנות בכתב יד למרכז אקי"ם ת.ד. 24003, תל־אביב.

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
בית מרכז הרשת, תל־אביב, רח' קהילת קיוב 15, ת.ד. 303 מיקוד 61002, טלפון 499444
דרוש:
מנהל מרכז הכשרה מקצועית והשכלה למבוגרים באזור חיפה
הכישורים הדרושים:
1. מהנדס או השכלה פדגוגית מקבילה.
2. בעל נסיון ויוזמה בהכנת תוכניות להכשרה מקצועית למבוגרים.
3. נסיון בהוראה ובניהול.
4. שליטה טובה בלשון העברית.
כושר ניהול קשרים עם גורמי חוץ ויחסי ציבור טובים.
מועמדים בעלי נתונים מתבקשים לפנות בכתב למחלקה הפדגוגית במרכז רשת „עמל" רח' קהילת קיוב 15, תל אביב
"עמל" רשת המכללות לטכנאים והנדסאים.
בתי ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים
בתי־ספר לחניכים ובתי־ספר תעשייתיים
נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות
ומרכזי הכשרה למבוגרים.

דרושה מזכירה
לעבודה קבועה במשרה מלאה
(6 ימים בשבוע).
★ ידיעת כתבנות במכונת כתיבה עברית
★ ידיעת השפה האנגלית רצויה
לפנות בין השעות 10.00 – 12.00
בטלפון: 03-371792

לבית ספר תיכון באזור חיפה
דרושים:
לשנת הלימודים תשמ"ח מורים למקצועות
1) מתמטיקה.
2) אנגלית.
3) פיסיקה.
4) ביולוגיה/כימיה.
מורים בעלי רשיון הוראה ונסיון
יפנו בהצעה בכתב יד לת.ד. 4094 חיפה 31040 עבור „מורים".

מלונות ירושלים
מוריה
למלון מוריה ירושלים
דרוש
מנהל מזון ומשקאות
בוגר בית־ספר למלונאות
בעל נסיון קודם
מועמדות יש להעביר בכתב בלבד לת.ד. 4372 ירושלים.

למפעל אלקטרוניקה בפתח־תקוה
דרושות
מלחימות/מהדקות
★ 5 ימי עבודה בשבוע
★ שעות העבודה 07.00 – 16.30
★ תנאים סוציאליים מלאים
★ ארוחות במקום
להתקשר: 03 - 907797

לחברה מסחרית
דרושה
מזכירה
[illegible]

דרוש
מורה לאנגלית
ללימוד בשעות הערב
בעל נסיון מוכח בהכנה לבגרות
נא לפנות לתיכון רון ת"א
רח' תל־חי 5 ת"א טל. 288121

هكذا من الأصل

مكان الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

דרוש/ה

אחראי תפעול חדר מחשב

דרישות התפקיד:
– בעל נסיון של 3 שנים ומעלה בתפעול חדר מחשב.
– הבנה בתפעול מערכות מאוג, חשמל, UPS, תקשורת.
– הפעלת צוות עובדים.
– עדיפות לבעלי נסיון על מחשבי VAX/DIGITAL.

מועמדים בעלי רצון לעבודה אחראית ועצמאית, יפנו בכתב יד, תוך פרוט קורות חיים לדפי־זהב, ת.ד. 33023, תל־אביב 61330, עבור לאה לוין. מח' מיכון.

דפי זהב

למפעל תעשייתי עתיר ידע במרכז הארץ

דרושים/ות

בוגרי אוניברסיטה בצרופי חוגים:

כלכלה ומדעי המחשב
פסיכולוגיה ומדעי המחשב
מדעי התנהגות ומדעי המחשב / נתוח מערכות מידע
מינהל עסקים ונתוח מערכות מידע · בלכלה ולימודי עבודה

העבודה המוצעת הינה בתחום מערך משאבי אנוש במגוון תפקידים בהתאם לנתוני השכלה ונסיון.

מועמדים לאחר שירות צבאי, בעלי תואר ראשון ומעלה, השולטים בשפה העברית, ובעלי ידע טוב באנגלית – מתבקשים לפנות בכתב בצרוף קורות חיים, השכלה, נסיון ומספר תעודת זהות אל ת.ד. 10773 רמת־גן.

ייענו מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל

סודיות מובטחת

EXCITINGLY HYATT.

בקרוב סאד יפתח מלונם המפואר, בן למעלה מ־500 חדרים, על מורדות הר הצופים. אנו מנסים לאתר אנשים יחודיים המעוניינים להצטרף לצוות הדינמי שלנו ולצמוח ביחד. אנשים שביכולתם להציג בפני אורחים את ישראל במיטבה, אנשים השואפים להגיע לרמה מקצועית מושלמת תוך עבודה קשה.
בשלב הזה, דרושים לנו בעלי נסיון לתפקידי מפתח במחלקת:

אחזקה

* חשמלאים (בעלי תעודת מוסמך)
* מומחי קרור ומיזוג אויר
* אינסטלטורים
* מחסנאי טכני

מחלקת כח אדם בהייאט ריג'נסי ירושלים תשמח לפגשכם בצרוף תמונה.
הייאט זו ההזדמנות שלך להצלחה. מל אותה!

HYATT REGENCY JERUSALEM
32, LEHI STREET
JERUSALEM 97665
TELEPHONE (02)821333 TELEX: 26174 HYTJR

תלם עי"ת
שרותי כוח אדם

אנו מחפשים אותך!!!

למחלקה הטכנית
דרושים

★ **מבלטן מעולה**
לעבודות פח ומתכת
העבודה בפתח תקוה.

★ **כרסם מעולה C.N.C.**
העבודה בפתח תקוה.

★ **כרסם מעולה**
נסיון בעבודות קונבנציונליות
העבודה בפתח תקוה.

★ **מפעיל מכבש** מנוסה
נסיון על מכבשים אקסצנטריים
העבודה בפתח תקוה

★ **מחווטות/מלחימה**
נסיון בהרכבת מעגלים מודפסים + ידע בחיווט ויירא״פ
העבודה באיזורים: רמת גן, רמת־השרון והרצליה

★ **מחסנאי/ת פקיד/ה טכני/ת**
רצוי בוגר חיל האויר
לעבודה בהרצליה

★ **קופאי/ת**
לעבודה בתיאטרון עירוני בת"א
רצוי נסיון על מסוף DATA GENERAL
העבודה בשעות מפוצלות
בין 10.00-13.30, 17.00-21.00

למשרות אלו נא לפנות
טל. 03-615652

למחלקה המשרדית
דרושים

★ **מזכירה אנגלית/עברית**
יכולת הדפסה טובה בשתי השפות
דיבור שוטף בשפה האנגלית
נסיון של שנתיים לפחות כמזכירה

★ **מנהל/ת חשבונות לשכר**
נסיון בהכנת שכר
כולל איסוף נתונים

★ **קלדנית**
נסיון על PC תואם I.B.M.
ממרי ומלל

★ **פקידת מבצעים**
בחורה נמרצת לעבודת אחה"צ
נסיון בעבודה עם טכנאים

למשרות אלו נא לפנות
טל. 03-222171

★ **מסגר**
בעל יכולת עבודה עצמית עפ"י שרטוטים, נסיון בריתוך צנרת.

★ **מבלטן**
נסיון של 3 שנים לפחות
מאיזור פתח תקוה

★ **מכונאי תחזוקה/ מכונאי מטוסים**
לעבודה במשמרות
באיזורים פתח תקוה ורמת גן.

★ **מסיק דודים**
תחילת העבודה בשעה 5.30 בבוקר
רצוי נסיון.

★ **מבקרי טיב...**
בחורים בוגרי ב"ס מקצועי בהשמת לימוד לעתיד
נכונות לעבודה במשמרות.

למשרות אלו נא לפנות
טל. 03-222171

★ **מנהל/ת חשבונות**
סוג ג'-ד' צעיר/ה ודינמי/ת
נסיון בתחום התעשיה
לעבודה בהרצליה

★ **מזכירה אנגלית**
שליטה בהדפסה אנגלית + ידע והבנה בשפה הגרמנית

★ **קלדנית/מעבדת תמלילים עברית/אנגלית**
בעלת נסיון על I.B.M 36 / I.B.M-P.C.
גמישות בשעות

★ **טלקסיסטית גרמנית/אנגלית**
לעבודה ברמת גן בשעות 13.00-16.30

★ **מעבדת תמלילים** עברית
נסיון על I.B.M ותוכנת א.ב.

★ **פקיד/ה הנהח"ש** מנוסה
רצוי סוג 2-3 בהנהח"ש
לטיפול בנושאי הזמנות, מלאי והשבונות
דינמי/ת ועצמאי/ת.

למשרות אלו נא לפנות
טל. 03-615652

רשת עמל
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

בית מרכז הרשת, תל־אביב, רח' קהילת קייב 15, ת.ד. 303 מיקוד 61002, טלפון 497444
לשנת הלימודים תשמ"ח דרושים לבתיה"ס המקיפים, למכללות הטכנולוגיות ולבתי הספר התיכוניים מקצועיים בכל רחבי הארץ

מורים/ות במקצועות: –
אלקטרוניקה־מחשבים, מכשור ובקרה, על״א – חשמל, אוטומציה ובקרה, מכניקה, מכונאות רכב, טרסוט, ציור ורישום.
מתמטיקה, פיסיקה, כימיה, ביולוגיה, מקרא, ספרות ולשון עברית, אנגלית, הסטוריה ואזרחות, תנועת העבודה, חנוך גופני, אומנויות.
מועמדים בעלי רשיון הוראה/הדרכה מתבקשים לפנות בכתב למחלקה הפדגוגית ברשת עמל רח' קהילת קייב 15, תל־אביב.

"עמל" רשת מכללות לטכנאים והנדסאים,
בתי־ספר תיכוניים טכנולוגיים ומקיפים
בתי־ספר לחניכים ובתי־ספר תעשייתיים
נתיבים טכנולוגיים בהתיישבות
ומרכזי הכשרה למבוגרים.

לעבודת שטח מעניינת
ובלתי שגרתית
בכל רחבי הארץ
דרושים

צעירים וצעירות

בוגרי 12 שנות לימוד משוחררי צה"ל, בעלי רשיון נהיגה אזרחי בריאות תקינה וגיל עד 28:

המעוניינים מתבקשים לפנות לאביבה טל 02-280382

·למוסד ממלכתי·

קציני מילואים

דרושים

ליחידה מיוחדת העוסקת במשימות בלתי שגרתיות

אנו מציעים:
* תפקיד דינמי ומעניין.
* אפשרות לקידום ולמיצוי היכולת האישית.
* קביעות בעבודה.
* שכר גבוה, כולל הטבות מיוחדות.
* תנאי שירות טובים.
* אפשרויות מגוונות לשינוי בתחום העיסוק, לרבות יציאה לחו"ל או ללימודים אקדמאיים לאחר מספר שנות עבודה.
* אווירת עבודה נעימה, בצוות צעיר ומגובש.

אם גילך עד 28 שנים, בוגר תיכון לפחות, ובריאותך תקינה, אנא פנה בכתב לת.ד. 39351 ת"א (מיקוד־61392) עבור ר.ס. וציין קורות חיים ופרטים אישיים מלאים כולל מס ת"ז וטלפון.

פונים מתאימים ייענו

אם –

– אתה מחפש שינוי, לתחום שונה ומעניין;
– אתה מעוניין להביא לידי ביטוי את כשרונך וכישוריך;
– אתה שואף למלא תפקיד, שבו אתה קובע את סדר יומך, מציב מטרות ופועל למימושן;
– אתה נכון להתמודד עם אתגרים, לעבוד קשה, להתעקש – ולהצליח.
– אתה מעריך את יכולתך, מעוניין למצותה בתפקיד הולם, ולהתקדם.
ומעל לכל – אם חשוב לך לעשות למען בטחון המדינה.

אנו זקוקים לך!

ומציעים לך שכר הולם, קביעות בעבודה, תנאי שרות מיוחדים (לרבות רכב צמוד).
פנה נא אלינו, רק אם אתה:
★ בן 23-32.
★ בעל השכלה אקדמית, או לפחות תיכונית מושלמת.
★ לאחר שירות מלא בצה"ל (רצוי כמפקד)
ובעל בריאות תקינה.

כתוב נא לת.ד. 33171 מיקוד 61331 ת"א עבור ליאת בציון קורות חיים, מס' ת.ז. וטלפון.

רותם דשנים בע"מ

לאגף האחזקה וההנדסה במפעלה בדרום הארץ
דרושים:

מנהל בתי מלאכה
מהנדס מכונות בכיר, עם נסיון ניהולי בתחום האחזקה.
התפקיד כולל אחריות ניהולית על מחלקות מקצועיות בתחום מכונאות, מסגרות, עיבוד שבבי ואל־מתכתי.

מהנדס מכונות
לתפקיד מהנדס אחזקה במתקנים כימיים.
התפקיד מתאים גם למהנדסים מתחילים

•••

מהנדס תכנון
במשרד הטכני באגף האחזקה דרוש נסיון כ־3 שנים בתכנון בתעשיה הכבדה

למועמדים מחוץ לאזור תנתן עזרה בדיור.
נא לפנות בצירוף קורות חיים ל"רותם דשנים" מישור רותם ד.נ. ערבה 86800, לידי "מהנדסי".
או טלפונים: 03-256126/7

בקבוצת כימיקלים לישראל

לחברה־קבלנית
דרושים

א. קבלן שלד
ב. מנהל עבודה לשלד

באזור תל־אביב
03-496999, 03-477534

למחלקה הכלכלית של חברה תעשייתית גדולה

דרוש/ה

כלכלן/ית

★בעל/ת נסיון של שנתיים לפחות, יועדפו בעלי נסיון בתעשיה ★ בקיא/ה בשימוש במחשב וב־P.C.
★מגורים בגוש־דן

נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים, לת"ד 2897 תל־אביב 61028, בציון המשרה המבוקשת.

לחברה ליבוא ושיווק מתנות

סוכן מכירות נמרץ!

★ השכלה תיכונית
★ נסיון קודם
★ גיל 25-35
★ כושר לעבודה לשעות רבות
★ משכורת + אחוזים + לרכב. עבודה ינתן ע"י החברה

נא לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 520 חולון 58105 עבור שוכן נמרץ

למושב נהלל

דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות דרגה 3

לפרטים וראיון נא לצלצל 06-566358, 06-566314

למשרד נסיעות ותיירות
דרושים:

1. מפעיל תיירות
למחלקת קבוצות השולט באנגלית ובגרמנית

2. מפעיל תיירות
למחלקת F.I.T השולט באנגלית.

המשרות הנ"ל ליום עבודה מלא בלבד.
מועמדים בעלי נסיון במפעילי תיירות מתבקשים להתקשר החל מיום א'
טל' 03-652140 שלוחה 42
– בעלי נסיון בלבד ייענו –

לקו מנחה למידע פיננסי בע"מ
החברה המובילה באספקת מידע בורסאי
דרושים:

★ **תוכניתן** לפיתוח אפליקציות תקשורת במחשבי VAX. נסיון הכרחי.

★ **מדריך/מפעילה** להפעלת והדרכת לקוחות במערכת על – PC.
נסיון לא הכרחי.
טלפון: 03-291461

לאחזקת מטוסים
דרושים לעבודה במרכז הארץ

★ **מכונאים**
רשיונות לבואינג 707
בעל רשיונות תעופה אזרחית

★ **עובדים**
בלתי מקצועיים
בעלי רשיון נהיגה
לאחר שרות צבאי
לקביעת ראיון נא להתקשר מיום א' 15/3/87
לטל. 03-425556

לקולוסאום דרוש

קב"ט ראשי

התפקיד כולל: אבטחת המקום לרבות סקירות הבאים בכל ערבי הפעילות. ניהול צוות עובדים.
דרישות: בגרות מלאה וידע באנגלית, ידע בקרב מגע, רקע בטחוני מוכח.

לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ל: קולוסאום ככר נמיר תל אביב 63573

דימד בע"מ
לחברה בתחום האלקטרוניקה הרפואית
דרוש

הנדסאי/טכנאי אלקטרוניקה

המועמד המתאים
יעסוק בהעברת מערכת מפתוח לייצור (הנדסת מוצר) במשולב עם בצוע אינטגרציה ובדיקות סופיות.
למועמד המתאים תהיינה התכונות הבאות:
– יכולת לבצע דברים ביסודיות ובדייקנות
– יכולת ארגון, נהול ודחיפת נושאים.
– רצון להקלט בחברה קטנה וצעירה תוך שאיפה לצמוח עם החברה.

יש לפנות בכתב יד על נייר חלק תוך ציון שם, טלפון וכתובת, פירוט קורות חיים וניסיון מקצועי קודם ל"רימד" בע"מ, ת.ד. 4879 ת"א 61048.
-סודיות מלאה מובטחת-

כימאגיס

למעבדות המחקר והפיתוח בת"א
דרושים

כימאים

בעלי תארים Ph.D, M.Sc, B.Sc
עם נסיון בסינתזה כימית אורגנית

נא להתקשר טלפונית
03-227131
בין השעות 9:00 – 15:00
או לפנות בכתב
לת.ד. 20087 ת"א 61200

- סודיות מובטחת -

למחלבת "תנובה" תל-אביב

דרושים

הנדסאי/טכנאי חשמל
★ לטיפול ואחזקת מכונות ייצור ואריזה משוכללות
★ בעל ידע באוטומציה ובקרה
★ העבודה במשמרות

חשמלאי תעשייתי מוסמך
★ בעל נסיון מעשי בתעשיה
★ העבודה במשמרות

טכנאי כימיה/ לבורנט
★ לעבודה במשמרות

מסיק דודים מדופלם
★ בעל הכשרה נוספת בתחום האינסטלציה
★ העבודה במשמרות

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב למחלבת "תנובה" תל־אביב מחלקת המנגנון, דרך פתח־תקוה 144 תל־אביב 64921.

– סודיות מובטחת –

לחברה לביטוח אשראי בע"מ
דרושים:

בוגרי תואר ראשון בכלכלה או מנהל עסקים

למשרה מלאה.
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית
03-664861

דרוש
מהנדס תעשיה וניהול
התמחות: הנ"י, שיפור שיטות, מערך, ייסוד מחשב כתעשיה.
L.I.T – הנדסת תעשיה –
03-761477, 919980

למשרד רואי־חשבון
דרושה

מנהלת משרד

בעלת נסיון
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 14069 תל־אביב מיקוד 61141.

אוניברסיטת בן־גוריון בנגב
מכרז 2/87
שם המשרה:

עובדות מעבדות הוראה ומחקר

במחלקה להנדסת חומרים
תאור התפקיד:
א. אחזקה מונעת על ציוד המחלקה.
ב. הכנת מתקנים הדרושים להוראה ומחקר.
הכישורים הדרושים:
א. טכנאי/הנדסאי מכונות.
ב. נסיון של שנתיים, רצוי ידע בעיבוד שבבי וידע בסיסי במערכות ואקום.
הדרגה:
5-8 בדרוג טכנאים.
פניות בכתב יד בצרוף קורות חיים
יש לשלוח למח' כח־אדם אוניברסיטת בן־גוריון, ת.ד. 653 באר־שבע,
עד לתאריך 19.3.87, עבור מכרז 2/87.

תברה המתמחה בעבודות רחבות היקף בתחום החשמל ותקשורת מחשבים מחפשת

אדם מוכשר

לניהול פרוייקטים מורכבים

★ בעל כושר ארגון וניהול צוותי התקנה
★ בעל יכולת ונסיון במו"מ וקשר עם לקוחות וספקים
★ בעל ידע ונסיון במערכות חשמל ותקשורת נתונים
★ בעל יוזמה

השכר יותאם לכישורי המועמד

לקביעת ראיון להתקשר 03-7510983
בין השעות 12.00 – 16.00

EXCITINGLY HYATT.

בקרוב סאד יפתח מלונם המפואר, בן למעלה מ־500 חדרים, על מורדות הר הצופים. אנו מנסים לאתר אנשים יחודיים המעוניינים להצטרף לצוות הדינמי שלנו ולצמוח ביחד. אנשים שביכולתם להציג בפני אורחים את ישראל במיטבה, אנשים השואפים להגיע לרמה מקצועית מושלמת תוך עבודה קשה.
בשלב הזה, דרושים לנו בעלי נסיון לתפקידי מפתח במחלקת:

חשבונות

Senior Accountants
* Accounts Payable
* Income Auditor
* Accounts Receivable
* F & B Controller

מחלקת כח אדם בהייאט ריג'נסי ירושלים תשמח לפגשכם בצרוף תמונה.
הייאט זו ההזדמנות שלך להצלחה. מל אותה!

HYATT REGENCY JERUSALEM
32, LEHI STREET JERUSALEM 97665
TELEPHONE (02)821333 TELEX: 26174 HYTJR

רוכשי מוצלות · אנשים · בלבד
אם־אתם טובים · באמת · ואוהבים להתפתח
אצלנו תקבלו · הרבה · יותר

התקשרו לקביעת ראיון אל סחדר
טל' 288592, 03-283852

למושב באר־טוביה
דרוש/ה

חשב/ת שכר

דרישות:
1. נסיון בן שנתיים לפחות במשכורות ממוחשבות.
2. איזור מגורים קרית מלאכי/אשדוד/אשקלון.

בפרטים לפנות וקסמן משה
055-81005, 055-86963

למושב אמץ
דרושה

מזכירה

נדרש ידע ונסיון בעבודה עם מעבד תמלילים ומחשב אישי.
טלפון בעבודה 06-366381, 06-366272
אחה"צ וערב 06-372004

דרוש

טכנאי לתנורי מיקרוגל

כשורים:
טכנאי אלקטרוניקה מוסמך + ידע ונסיון בתנורי מיקרוגל
מקום העבודה באזור חולון

נא לפנות בכתב עם קורות חיים לת.ד. 14229 תל־אביב 61141

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרים צפויים לעונש על פי החוק.

לקבוצת פיתוח בחיפה
דרושים

★ **מהנדסי תוכנה – UNIX**
הכרת UNIX ברמת SYSTEM
נסיון בשילוב חומרה/תוכנה.

★ **מהנדסי תוכנה – REAL TIME**
נסיון במערכות INTEL (מיקרו מחשבים ומערכות פיתוח) ICE, MDS
ושפות PLM, ASM
★ ★ ★
תנאים טובים למועמדים המתאימים.
נא לשלוח קורות חיים בכתב לתע"ש 1 רמת־גן 52521
טל: 03-7510255

EXCITINGLY HYATT.

בקרוב מאד יפתח מלונו המפואר, בן לחמשה מיליון דולרים, על מורדות הר הצופים. אנו מחפשים לאתר אנשים ונשים המעוניינים להצטרף לצוות הדגל שלנו ולצמוח בו. אנשים שביכולתם להציג בפני אורחינו את יחס אל במיטבה. אנשים השואפים להגיע לרמה מקצועית כוללת תוך עבודה קשה.

בשלב הזה, דרושים לנו בעלי נסיון לתפקידי מפתח במחלקת:

מזון ומשקאות

- Valentino's Nonhern Italian Specialty Restaurant Manager
- Castal Tea Lounge Manager
- Banquet Manager
- Assistant Banquet Manager
- Maitre D'Hotel Banquet
- Stewarding Manager

מחלקת כח אדם בהייאט ריג'נסי ירושלים תשמח לפגשכם בצרוף תמונה.

הייאט זו ההזדמנות שלך להצלחה. גאל אותה!

HYATT REGENCY JERUSALEM

32, LEHI STREET JERUSALEM 97665

TELEPHONE (02)821333 TELEX: 26174 HYTJR

מלונות DAN

למלון דן תל־אביב

דרושים/ות

טבחים/יות – עם נסיון.

צ'קר/ית

מלצרים/יות – למחי ארועים.

בל־בוי

חדרנים/יות

חשמלאי/ת אחזקה

כתבנית – עברית / אנגלית לחצי משרה.

המעוניינים/ות

המתאימים/ות יפנו לפחי כ"א במלון דן – הירקון 99 ת"א בין השעות 10.00–15.00.

מכון ויצמן למדע

דרוש/ה

כימאי/ת ביוכימאי/ת

בעל/ת תואר Ph.D. או M.Sc. רצוי ידע בתחום החלבונים – פפטידים: בידוד (כרומטוגרפיה), אנליזה (כגון HPLC), סינטזת פפטידים או („אורגנית") – לבידוד, אפיון וסינטזה של פפטידים אנטיבקטריאליים.

נא לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים ונסיון קודם אל מחלקת כח אדם, מכון ויצמן למדע, רחובות 76100.

למפעל תכשיטים לייצוא באור־יהודה

דרושים

פקיד/ת מלאי

מלוטשים/ות, צורף, עובדי גימור (בומינג, מרכאית).

יועדפו בעלי נסיון בכל אחד מהתחומים הנ"ל. ראיונות למועמדים יתקיימו ביום שלישי 17.3.87 בין השעות 11.00–17.00 במפעל, רח' התעשייה 16 אזור התעשייה הישן אור־יהודה (לשעבר „דנות רוזנטסר") סודיות מובטחת

לחברת תוכנה בעלת מגוון פעילויות רחב בתחום האזרחי והצבאי הנמצאת בתהליך גידול

דרוש:

מנכ"ל

כישורים נדרשים:

1. כשר ניהול צוות מקצועי בתחום המחשבים.
2. כשר מנהיגות.
3. כשר ניהול מו"מ בדרגים בכירים ביותר.
4. נסיון בתפקיד דומה – יתרון.

תנאים מצויינים למועמד המתאים.

נא לפנות בכתב לת.ד. 2028 בני ברק מיקוד 51120. כל הפניות תישמרנה בסודיות מוחלטת

לחברת מחשבים ציבורית גדולה

דרושים

★ **הנדסאי מחשבים**

בעלי ידע ונסיון במערכת IBM S/36.

★ **הנדסאי מחשבים**

בעלי ידע בכרטיסי פיקות לעבודה כפקידי ביצוע.

על המועמדים להיות בעלי נסיון בעבודה עם לקוחות וכושר ביטוי בכתב ובע"פ.

מועמדים מתאימים ישלחו פירוט נתונים אישיים ונסיון מקצועי בכתב יד לת.ד. 20265 ת"א 61202.

למפעל „אדרת" בהרצליה

(אזור התעשיה)

אחראית למשרד יצוא – יבוא

- ניהול עצמאי של המשרד
- נסיון קודם הכרחי.
- ידיעת השפה האנגלית.
- משרה מלאה.

נא לפנות בכתב למנהל כח אדם ת.ד. 301 הרצליה או טלפון 052–554446

---

dore דורה

ייצור חגורות ודברי עור

דרושים

סוכנים ומנהל עבודה

טל' – 03–825916

המעביר 13 ת"א

לחברת מר ושות'

דרושים

מסגרים רתכים

★ יכולת קריאת תוכניות קונסטרוקציה

★ שירות צבאי מלא

★ מגורים באיזור חולון – בת־ים.

★ עד גיל 35

מתקינים

★ ידע טכני כללי

★ רשיון נהיגה (רצוי)

★ טלפון בבית

★ מגורים באיזור חולון, בת־ים, יפו

★ שירות צבאי מלא – רצוי ביחידת שדה

★ העבודה בכל חלקי הארץ (כולל לינה מחוץ לבית)

★ עד גיל 30

הנדסאי / טכנאי אלקטרוניקה

★ התמחות ל־IBM־PC ותיעוד כלווה לעבודות אחזקה ותיקונים במעבדה

★ הכרת תוכנה – יתרון

תנאים טובים למתאימים

לקביעת ראיון יש להתקשר לטל' 03–229631

לרונלד ששון

דרוש

מחסנאי

★ לאחר שרות צבאי

★ רשיון נהיגה

★ רצוי עם נסיון

נא לפנות טלפונית 03–252557.

דרושים/ות

1. כתבניות עברית ו/או אנגלית

נדרש נסיון קודם.

ידע במעבד תמלילים או סדר־צלם – יתרון.

2. פקידות

שעות העבודה: 7.30–15.00.

מתאים במיוחד לנשים עם ילדים בוגרים הרוצות לחזור למעגל העבודה.

שתי המשרות הינן קבועות, 5 ימים בשבוע.

נא לפנות בכתב, תוך פירוט קורות חיים, נסיון בעבודה וטלפון להתקשרות, לת.ד. 33023 תל־אביב 61330 עבור „פקידות".

דפי זהב

ליקב ראשל"צ

דרוש

מלגזן

★ בעל נסיון בהפעלת מלגזה

03–942021 מיום ב'

למפעל מתכת נען

דרוש/ה

בקר/ית איכות

עם נסיון 3 שנים, מגורים באזור רחובות

נא לפנות בשעות העבודה לטל: 08–442233

גלידת הצפון בע"מ

אזור התעשיה חולון

דרושים

1. מנהל עבודה
2. מחסנאי קירור
3. עובד פיסטור
4. פועלות ייצור

לקביעת ראיון נא לפנות לרליה טלפון 03–808918

לחברת עסיס בע"מ

דרושים

חשמלאי מוסמך ומכונאי אחזקה

עם נסיון בתעשיה

רצוי מאזור נתניה.

על המעוניינים נא לפנות במקום ליוסף אמו בין השעות 07.00–15.00 טלפון 053–59191.

למפעל אספקת מזון למטוסים

דרושים

1. מבקר – SUPERVISOR

2. מחסנאי

המועמדים חייבים להיות דוברי אנגלית, שפה נוספת – יתרון, 11 שנות לימוד, העבודה בנתב"ג וקשורה לעבודה במטוסים

לפנות בכתב יד לת.ד 57 נתב"ג

למפעל תכשיטים בירושלים

דרושים

צורפים ומשבצים

בעלי נסיון

לפנות 02–721058

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א-1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה. אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. המפרסמים צפויים לעונש על פי החוק.

לחברה גדולה

דרוש

מנהל עבודה במחצבה באזור תל־אביב

מועמדים בעלי נסיון, המוכנים לעבוד בשעות בלתי שגרתיות, מתבקשים להתקשר: 03–7515757 לשרון מיום שני

לאדריכל עקיבא לומניץ

דרושים

★ **אדריכל/ית מנוסה**

★ **הנדסאי/ת מנוסה**

נא להתקשר: 03–241397; 03–234254

מיום ב' 9.30–14.00

למפעל תעשייתי באיזור הדרום

דרוש

חשב

★ רואה־חשבון מוסמך

בעל נסיון של 3 שנים בתעשיה

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ושכר נדרש לת.ד. 4353 חיפה עבור מס' 2240 מיקוד 31040

קינג בע"מ

למפעל מתכת באזור התעשיה החדש

בראשון לציון

דרושים

מבקר איכות

בוגר ב"ס מקצועי במגמת מתכת

נסיון לא הכרחי

שליח עם וספה

למשרה מלאה

★ ארוחה חמה בצהרים

★ 5 ימי עבודה בשבוע

תושבי האזור יתקשרו 03–9612336, 03–9612199 החל מיום שני 16.3.1987

לחברה ותיקה

לשיווק לבתי מלון ומסעדות

דרושים

אנשי מכירות

ידיעת אנגלית יתרון, תנאים טובים למתקבלים.

נא לפנות בצירוף קורות חיים לת.ד. 6123 תל אביב מיקוד 61061 עבור „מכירות".

– סודיות מובטחת –

דרוש

אדריכל ו/או טכנאי אדריכלות

עם כ־5 שנות נסיון

טל. 238948, 03–239152 בשעות העבודה

דרושים

במרכז שקום רחובות

★ **מדריכים/מורים**

מקצועיים בתחום המשרדאות, הנהלת חשבונות

★ **מרפאים בעסוק**

לתפקיד אבחון

לפנות טלפונית 08–461133 08–465575

תלמה

לסניף המכירות בירושלים

דרוש

מנהל מחסן

הכישורים הדרושים:

★ השכלה תיכונית ומעלה

★ בוגר קורס בניהול מחסנים

★ ידע ונסיון בניהול מחסן ממוחשב של שלוש שנים ומעלה

★ גיל 30–40

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים וממליצים לפי הכתובת: מח' כח אדם תלמה בע"מ ת.ד. 707 חיפה מיקוד: 31006

למשרד יחסי צבור

דרושים

★ **מזכירה** מעולה

★ **גרפיקאי/ת** מקצועי/ת

נסיון והמלצות חובה

טל: 03–287325

גרפיקאי־מתכנן

עתיר נסיון ודמיון יוצר

הצטרף לצוות היוצר של חברת פרסום בתל־אביב

נא לפנות בכתב יד עם פירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 1049 ת"א 61009 עבור „גרפיקאי"

לודזיה רוטקס

דרושים/ות למפעלנו בחולון:

★ מסיק דוודים

★ גורן טריקו

★ נהג רכב ג'

★ מחסנאי

★ עובדות אריזה וביקורת

הסעות מחולון, בת־ים, יפו

2. למפעל הסריגה באשקלון

דרוש

★ אומן (מאייסטר למכונות סריגה עגולות)

לפנות איזור התעשיה

חולון רח' המגור 2, 03–807111

בוא תרגיש לודזיה

ליקב ראשל"צ

דרושים:

נהגים

★ בעלי רשיון נהיגה ג'

★ לחלוקת סחורה.

טלפון 03–942021 מיום ב'.

דרוש **עובד** לצוות־יצרה של מועצה־התחבורה, בעל השכלה ונסיון בהנהלת־חשבונות רצוי בגדולי־עדה

טל: 03–260145

למשרד שמאות רכב

דרוש

מתמחה

נא לכתוב בכתב יד כולל פירוט קורות חיים לת.ד. 6457 ת"א

למשרד בבקאי

דרוש

עובד

בעל השכלה על תיכונית לתפקיד אחראי

רצוי נסיון קודם

נא לפנות בצירוף קורות חיים בכתב לת.ד. 29858 ת"א

מלונות מוריה

לרשת מלונות מוריה

דרושים/ות

פקידי CITI LEDGER

בעלי נסיון עבודה (במלונות)

יתקשרו ללאון 03–219166

החל מיום א'.

אלכס

אלכס אוריגינל

בעידן החדש של אקלים אלקטרוני במכוניות האירופיות והיפניות

דרושות דיילות

לעבודה עם קהל בשטח הרוכש תוצרת אלכס

על המועמדות להיות בעלות השכלה תיכונית לפחות, רצוי סטודנטיות, הופעה נאה והתקשרות ביכולת אישית טובה. רשיון נהיגה ונסיון בנהיגה – חובה. העבודה בשתי משמרות

נא לפנות לטלפון 03–691112

לפורת אופנת־עור

דרושים/ות בדחיפות

תופרים/ות (מודלים), תפרים וגזרנים.

תנאים מצויינים למתאימים/ות

טל: 880576 משעה 17.00

למשרד לפרסום

דרוש מיד!!!

תקציבאי צעיר ונמרץ (בעל נסיון)

הכישורים הדרושים:

מיומנות בניסות, ידע בעימוד מודעות, התמצאות בנושאי דפוס, כשר בנהול צוות.

יועדף בעל לקוחות פוטנציאלית.

לטלפן לקביעת ראיון בלבד: 03–298160/1

למועצה איזורית ערבה תיכונה

דרושים לשנת תשמ"ח:

1. פסיכולוג קליני־חינוכי לנהול התחנה

הפסיכולוגית עפ"י הוראה מיוחד.

נא להתקשר לטלפן 057–81068

2. מורים למקצועות הבאים:

★ מדעי החיים והחקלאות

★ אנגלית

★ פיזיקה

★ כימיה

★ מיחשוב ובקרה

– המורים יעסקו בהוראה בכתות ט'–י"ב תינתן עדיפות לבעלי רשיון הוראה קבוע ולבעלי נסיון בהוראה.

– המועמדים המתאימים יותנו מתנאי דיור מועדפים, (בית מגורים בעל 4 חדרים ותנאי שכר מועדפים)

נא להתקשר לבי"ס „שיטים" במרכז ספיר 057–81021 057–81144

לחברה המפעילה מתקני לונה פארק מיידים ברחבי הארץ

דרושים עובדים

בעלי ראש פתוח וידים טובות בעלי רקע טכני בחש־מל (תעודת הסמכה) במכונאות, במסגרות כללית, ובמערכות הדראוליות. העבודה היא בשעות לא שגרתיות וכרוכה בשהייה מחוץ לבית.

שכר הולם למתאימים

לצורך קביעת ראיון נא לפנות בכתב יד לת.ד. 28311 תל אביב. התחלת עבודה מיידית.

למשרד שמאים

דרוש/ה

בחור/ה

בעל/ת רכב לאחר 12 כתות לימוד אשר יתכשרו לעבוד כשמאים ובעריכים.

בפרטים נא לפנות לת.ד 4073 רמת גן 52148

סודיות מובטחת

לחברה מובילה בתחום המזון

דרושים:

למבצע שווק בחודשים מרץ־אפריל באזור המרכז

1. דיילים/ות

הדרישות:

★ גיל 20–30

★ קשר ישיר עם ציבור לקוחות גדול.

★ הופעה נאה.

2. מפקחים/ות

★ לניהול ופיקוח על המבצע השיווקי.

★ נדרש רכב פרטי.

לפרטים נא לפנות לטלפון 03–942021 וביום א' לטלפון 03–287222 ולבקש את יוסי.

לחברת השקעות ציבורית

דרושה

עורכת דין

בעלת נסיון בחוזים מסחריים בענף המקרקעין והבניה.

5 ימי עבודה 08.30–14.00

נא לפנות בכתב כולל קורות חיים לכתובת: אל־רוב, רח' יעבץ 33 תל־אביב, 65258 (לידי מרים).

למושב נאות הכבר

דרושות

שתי גננות מוסמכות

לטרום חובה וחובה

לשנת הלימודים הבאה

טלפון: 057–950760

למחלבת „דן" דרוש:

משווק

התפקיד: חלוקת סחורה לחנויות וקידום מכירות.

לפנות ביום ראשון בשעות 8.00–13.00 רח' היוצקים 4, אזור התעשיה בת־ים למודי

קיבוץ סאסא

מחפש

★ **רתך אלומיניום מעולה**

לעבודה כשכיר עם אפשרות קליטה.

נא להתקשר לצביקה

טל. 06–988680, 06–988555

לחברה העוסקת ביעוץ ניהולי וארגוני

לתפקיד עצמאי ודינמי

דרוש

מהנדס תעשיה וניהול

- נסיון בארגון ושיטות
- 1–3 שנות נסיון
- מגורים: באזור ת"א והמרכז
- רכב פרטי

נא לפנות מיום ו' 03–5400056

לסלון כלות בת"א

דרושים/ות

★ **מעצבי שיער**

★ **תופרות מעולות**

טל: 03–237394 03–733782

למשרד הנסיעות „מסלול" בקניון, רמת גן דרושים:

★ **מנהל חשבונות / חשב**

עם נסיון של 3 שנים לפחות במלונאות ו/או נסיעות.

★ **מקדמי מכירות**

עדיפות – לבעלי נסיון בענף

טל' 797621, 03–796762 בשעות: 9.00–19.00

למפעל תעשייתי גדול ברחובות

דרושים:

1. כלכלן

תאור התפקיד:

★ לעבודה במחלקת בקרה בנושאי תקציב, דיווח ובדיקות כדאיות.

דרישות התפקיד:

★ כלכלן בעל נסיון של שנתיים לפחות בתעשיה.

2. חשב שכר

תאור התפקיד:

★ לעבודה בצוות חשבי שכר, טיפול בשכר ותנאים סוציאליים של העובדים.

★ עיבוד נתוני שכר וכח אדם במערכות מידע ממוכנות והכנת דו"חות.

דרישות התפקיד:

★ מנהל חשבונות או כלכלן.

★ בעל נסיון בחשבות שכר ממוכן בארגון תעשייתי גדול.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בפי־רוט קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 2071, רחובות מיקוד 76120.

המשרות מיועדות לגברים ולנשים.

– סודיות תשמר בקפידה –

אאמספא

למערך השיווק באזור המרכז

דרושים

נציגי מכירות

- נסיון מוכח במכירות
- כושר ונסיון בניהול מו"מ
- השכלה פורמלית
- רשיון נהיגה – הכרחי

מועמדים יפנו בכתב־יד בצרוף קורות חיים לאמספא, דרך פתח־תקוה 16 ת"א 66181, לידי גב' בן דוב.

למפעל תעשייתי בבת־ים

דרוש/ה

מנהל חשבונות ראשי

בעל כישורים אלה: –

★ רואה חשבון

★ נסיון קודם בתעשיה

★ נסיון בהנהלת חשבונות ממוחשבת

★ נסיון בניהול צוות עובדים

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב־יד

המן צנון תולדות קורות חיים לת.ד. 50280 ת"א עבור משרה מס' 3.

למפעל לאספקת מזון לתעופה לעבודה הקשורה במטוסים

דרושים

מפקחים

ידיעת אנגלית ו/או גרמנית הכרחית

גיל 30–45, 11 שנות לימוד

לפנות טל. 9711090, 9711266 לנתן

לחברה מסחרית ארצית גדולה

דרוש:

מנהל לסניף פתח־תקוה

הכישורים הדרושים:

★ נסיון מינהלי ומסחרי

★ כשר ניהול צוות עובדים קטן

★ יכולת טיפול בלקוחות פרטיים ומוסדות

★ תושב פתח־תקוה

על המועמדים לפנות בכתב־יד בצירוף פרטי קורות חיים ונסיון קודם בעבודה לת.ד. 1468 ת"א.

– סודיות מובטחת –

לחברת קרייז ובניה בע"מ

דרושים

1. איש שרות

לאחר צבא

נסיון טכני כפיקוד

2. מכונאי דיזלים

נסיון 5 שנים לפחות

רצוי ידע באנגלית

★ רכב ותנאים סוציאליים מלאים

★ 5 ימי עבודה

טל' 03–356047, 03–363612

לחב' מלונות דן בע"מ

דרוש/ה

מזכיר/ה

הקלדה בעברית – הכרחית

ידיעת השפה האנגלית – יתרון.

מתאימים/ות מלבני יפנו לגלי

03–241111 03–241135 שלוחה 135

מ.ע.צ.ב. לכתב־יעת

נסיון של 3 שנים לפחות – בעיצוב כתבי עת.

בוא אתנו לכבוש קוראים חדשים עם מגאזינים חדשים

התקשר היום:

052–442417

לנגריה לייצור פרגולות

דרושים

עובדים בענף הנגרות המסיבית

בעלי נסיון + מתלמדים לעבודה באזור השרון

052–453731

למלון „ימית" בתל־אביב

דרושים

★ **מנהלת משק**

★ **חדרניות**

★ **מצילה**

למשרה חלקית

★ **פקיד לילה**

לקבלה

טל' 651111 לתמיר

מתפרה

מנהל יצוא/יבוא

נסיון וקשרים

ת.ד. 39627 תל־אביב

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

להוצאה לאור
דרוש
מנהל חנות בתל־אביב
(בעל יכולת ניהול כוח אדם, כספים, שווק ומכירות)
מהמועמד נדרש:
★ ניהול כספי של החנות
★ קשר עם סוכנים ומוסדות לשווק הספרים והרחבת מערך ההפצה
★ שרות לקהל לקוחות מגוון
★ ניהול צוות עובדים
מועמדים בעלי נסיון מוכח והמלצות יפנו בכתב יד לת.ד. 39062 מיקוד 61390 תל־אביב, ולציין על גבי המעטפה עבור „מנהל חנות"
(סודיות מלאה מובטחת)

ארדט
חברה לביטוח בע"מ
דרושים:
1. **מקבל/ת עסקים**
מנוסה, בעל/ת נסיון של 3 שנים לפחות בענף הרכב והאלמנטרי.
2. **קלדניות**
בעלות נסיון בהקשת פוליסות רכב
למשרות מלאות
להתקשר לטלפון: 03-640841
לדורית או ליוסי

דרושים דחוף
סיטונאים
להפצה בלעדית של סדרת מוצרי נקיון חדשה בצפון הארץ ובגוש דן.
אפשרות לרווחים גבוהים!!
טל. 03-9231606

דרוש
עובד "יצור אחראי"
להפעלת מתקן כימי
להתקשר 03-9228403/4
בין השעות 8.00-10.00 בבוקר

דרושים
לחברה בתחום הביוטכנולוגיה הצמחית
★ **עובד מחקר**
בעל תואר שני או שלישי בביולוגיה.
כישורים: נסיון בפרמנטציה, תרביות רקמה ורקע טכני בהפעלת ציוד.
★ **הנדסאים**
הגדרת התפקיד: הפעלת מערכות ועריכת ניסויים.
כישורים: הנדסאי מיכשור ובקרה/מכונות.
רצוי נסיון בתחומים הבאים: בקרת אקלים, בקרים ממוחשבים, ציוד סטרילי, רקע חקלאי.
★ **כימאי/ת אנליטי/ת**
בעל תואר ראשון או שני בכימיה, נסיון בעבודה ומכשור H.P.L.C ,G.L.C בליעה אטומית
העבודה באזור הגליל המערבי.
פניות בכתב יד בלבד בצרוף קורות חיים והמלצות.
סודיות מובטחת.
מען לפניות PBIND, עבור מיקי [illegible]
ת.ד. אשרת 25281

דרושה
מזכירת מפעל לאלקטרוניקה
הכישורים:
★ שליטה מלאה בעברית ואנגלית.
★ נסיון בהדפסה וניהול משרד.
★ רצוי ידע [illegible].
נא לפנות בכתב יד, בפירוט קורות חיים והמלצות ל: [illegible] בע"מ, בצלאל 8 ר"ג, מיקוד 52521 עבור צבי.

דרוש
מחסנאי
עם נסיון
עד גיל 30
רשיון ג' חובה
לראיון לפנות: 03-246183-4
החל מיום א'.

לחברה דינמית וצעירה
דרושים בכל הארץ
אנשים בעלי כושר הסברה
עבודה בשעות נוחות (מתאים לסטודנטים) עדיפות לבעלי רכב.
03-200935 [illegible]

דרושים
רוקח/ת עוזר/ת רוקח
לבית מרקחת בת"א
03-427170 03-286740

לחברה קבלנית
דרושה
מנהלת חשבונות
מנוסה בהנהלת חשבונות
לאיזור רמלה
ת.ד. 13154 ת"א
לציין מס' טלפון.

למלון באילת דרוש
מנהל/ת חשבונות
ראשי עם נסיון במלונאות כולל הפעלת מחשב
למשרה מלאה
לפנות בכתב יד לת.ד. 33025 ת"א מיקוד 61330
(עבור מנהח"ש)

דרושים
כרסמים
תנאים מצויינים לאנשים מתאימים
03-7513448 03-221053

למשרד מהנדסים
דרושה
מזכירה
לשעות 8.00-16.00
5 ימים בשבוע
לטלפן 03-219254

לחברת ביטוח דרוש
מנהל המחלקה האלמנטרית
הכישורים הדרושים:
● נסיון בניהול מחלקה אלמנטרית
● ידע נרחב ונסיון בחיתום בכל הענפים האלמנטרים
● נסיון בביטוח משנה קולקטיבי
● ידיעת השפה האנגלית
נא לפנות לת.ד. 29182 תל אביב מיקוד 61291 עבור המנכ"ל ולפרט קורות חיים ונסיון בעבודה.
סודיות מובטחת

דרוש
מנהל מפעל
למפעל טקסטיל בסדר גודל בינוני דרוש מנהל מפעל.
כישורים דרושים:
★ נסיון מוכח בניהול מפעל ★ שליטה בנושא כספים ★ כח אדם ★ יצור ושיווק.
פרטים בצרוף קורות חיים ובכתב יד נא להפנות: ת.ד. 20207 מיקוד 61202

גידרון תעשיות בע"מ
למפעל מזון מוכן בפ"ת
דרושים/ות
★ **עוזרי/ות טבחים.**
★ **עובדים/ות כלליים/ות לעבודת אריזה.**
★ **נהג מנוסה בעל רשיון נהיגה ג'.**
המעוניינים מתבקשים לפנות לגידרון תעשיות בע"מ, רח' שנקר 3, קרית אריה, פ"ת. טל' 9243166.

למשרד פרסום גדול בת"א
דרושים
★ **מנה"ח עצמאי**
לנהול חשבונות מלא של חברת בת.
5 ימי עבודה 08.00-16.00
★ **מנה"ח סוג 3**
נסיון 3 שנים, למח' מנהלת חשבונות.
5 ימי עבודה 08:30-17.00
להצגת מועמדות נא לפנות בפרטים מלאים וקורות חיים לת.ד. 7130 ת"א 61070 עבור מס. 2

אוריס קוסמטיקס
דרוש
נציג מכירות לאזור הצפון
צעיר דינמי עם נסיון במכירת מוצרי צריכה. יועדף בעל נסיון בענף התמרוקים.
פרטים בכתב יד להפנות להנהלת אוריס קוסמטיקס מגדל העמק ת.ד. 1.

בר־לוי מזוג אויר לרכב
למפעלנו בהרצליה דרושה
פקידה לעבודה עם קהל
★ בעלת השכלה תיכונית.
★ ידע בהפעלת מחשב
★ תקשורת בין אישית טובה
★ נחמדה, אדיבה ובעלת הופעה נאה.
★ צעירה, דינמית ואחראית עם נכונות לשעות נוספות
– משרה מלאה –
לקביעת ראיון להתקשר
052-552832 052-553777

---

pizi
דרושים
★ **תדמנית** למכנסי נשים
★ **מעצבת אופנה**
★ **גזרן** עם נסיון תנאים מצויינים.
★ **תופרת מודלים**
ת"א, חנן חיים 10, 03-210766, 03-219862-3

U-MAN
עבור חברה גדולה לשיווק עזרי לימוד בת"א, דרושים
אנשי מכירות
בכל רחבי הארץ. להתפקיד הכולל מכירה מרוכזת לוועדי עובדים, קיום מבצעי מכירה מיוחדים לצרכנים פרטיים במוסדות ציבוריים וארגון תערוכות למכירת המוצרים.
יחוסת. יכולת לעבודה עצמאית וכושר ניהול מו"מ – הכרחיים. רכב הכרחי. אפשרות לשכר גבוה מאד.
לפנות לעליזה – טל. 03/297741, מישרה 805.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים לבחור של בן אחר המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש ע"פ החוק.

למוסד רפואי באזור ת"א
דרושים
1) **אנשי בטחון** לעבודה במשמרות. עדיפות לבעלי נשק אישי.
2) **איש תנה** עם רשיון נהיגה
3) **עוזר חשמלאי** עם ידע ונסיון באחזקה שוטפת.
4) **אינסטלטור** לאינסטלציה סניטרית ורפואית (עדיף)
לפנות לשקד או לקצין הבטחון 03-240185.

שופר-סל
לאזור רמת־אביב
דרושה קלדנית
יתרון לבעלות ניסיון
המעוניינות מתבקשות לפנות ביום ראשון 15.3.87 בין השעות 10.00-12.00 למחלקת כח־אדם, בית שופרסל, רח' רוטשילד 79, פתח־תקווה. אוטובוסים: 49, 50, 51, 62, 66.

כור מפעלי קרמיקה בע"מ
היחידה לכלי בית
לאזור התעשייה ראשל"צ ליד „גלי"
דרושים
1. **מנהלת חנות**
2. **קופאיות/מוכרות מנוסות**
3. **עובד מחסן**
לראיונות לפנות לרבקה ליברמן ביום א' 15.3.87 החל מהשעה 9.00 עד 13.00 ברחוב ז'בוטינסקי 9 ב"ב

שופר-סל
לחברת הבת „קטיף"
אזור חולון
דרוש
עוזר למנהל חשבונות ראשי
דרישות התפקיד:
– מנהל חשבונות מדופלם.
– יכולת לעבוד באופן עצמאי.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד אל: שופרסל בע"מ, מחלקת כח־אדם, ת.ד. 84 פתח־תקווה 49100.
סודיות מובטחת.

תברה מסחרית ארצית
מחפשת
לסניף ת"א
מנהלי־חשבונות סוג 3
נסיון של 5 שנים לפחות
מגורים – גוש דן
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 866 ת"א 61008
עבור מס' 536.

לחברת בטחון ואלקטרוניקה
דרוש
מנהל התקנות ושרות
בעל ידע באלקטרוניקה ותקשורת
נסיון בהפעלת צוות טכנאים
ידע בארגון וניהול משא ומתן
לפנות בכתב־יד לת.ד. 36036 ת"א 61360
– סודיות מובטחת –

לחברת בטחון ואלקטרוניקה
דרושים
טכנאי התקנות
למערכות אזעקה ותקשורת
לעבודה עצמאית ואחראית ביותר
בעלי נסיון בהתקנות ומתן שרותים
טלפון: 03-650627

לחברה גדולה בענף האופטיקה
דרושים:
סוכן בעל נסיון מוכח במכירות
בעל הופעה נאה + רכב, משכורת + אחוזים
אחראי/ת + נסיון מוכח בניהול משרד וצוות עובדים
פקידה דינאמית מאוד, בעלת הופעה נאה
למתאימים אפשרות קידום ושכר הולם
ת.ד. 2817 ר"ג

טמפו
לטמפו תעשיות בירה בע"מ–חולון
דרושים
★★ **מפעילי מכונות הזרקה – פלסטיק**
בעלי ניסיון בעבודה דומה.
★★ **מפעילי מכונות ניפוח –**
בוגרי בתי ספר מקצועיים, רצוי רקע בהידראוליקה ופנאומטיקה, הכשרה תינתן במקום.
★★ **מחלקי תוצרת –**
בעלי רשיון נהיגה למשאית (רצוי מעל 15 טון), ניסיון בנהיגה של שנתיים לפחות.
המועמדים תושבי גוש דן יתקשרו טלפונית לחלקת כח־אדם, מיום א' בשעה 09.00 לטלפון מספר 03-800-131

U-MAN
עבור חברה ליבוא ושיווק בת"א, דרוש
איש מכירות
בעל נסיון מוכח במכירות, לעבודה מעניינת ודינאמית עם לקוחות קיימים וחדשים. ידיעת השפה האנגלית ברמה טובה + רשיון נהיגה – הכרחיים.
שכר נאה + עמלות למתאים.
לפנות ליהודה – טל. 03/295694, מישרה 262.

שופר-סל
לסניף עמק הברכה ת"א
דרושות קופאיות
– העבודה במשמרות בוקר ואחה"צ לסירוגין.
– הכשרה תינתן במקום.
– תנאי שכר טובים.
המעוניינות מתבקשות לפנות למנהל הסניף, רח' עמק הברכה 25, נחלת יצחק ת"א, אוטובוסים: 53, 63.

למפעל עתיד ידע
דרוש/ה
★ **מנהל/ת חשבונות בכיר/ה**
לפנות בכתב יד בפירוט קורות חיים אל ת.ד. 3956 פתח־תקוה 49134

לחברה המובילה בתחום דפוס רציף וטפסים
דרוש
איש שיווק ומקדם מכירות
המועמדים יפנו בכתב־יד לת.ד. 33263 ת"א עבור מס' 26

לחב' ישראלית לקירור והספקה בע"מ בחולון, דרוש
מלגזן מנוסה
בדבר פרטים נא לפנות לטל: 03-803216.

---

berger
דרוש/ה
מעצב/ת אופנה
להכנת קולקציות בקו צעיר
נסיון מוכח של 5 שנים, ידע בכל הליכי הייצור.
משרה מלאה – 5 ימי עבודה.
לפנות 03-660427 לעליזה.

מודן הוצאה לאור בע"מ
דרושים
★ **מזכירה**
למישרה מלאה
דרישות התפקיד: כתבנות עברית / אנגלית, ידע בסיסי בהנה"ח.
נסיון של 3 שנים לפחות.
★ **עובדים/ות למחסן**
לאחר שרות צבאי ובעלי רשיון נהיגה.
★ **מוכרת לחנות ספרים**
בד"א למשרה מלאה, בעלת נסיון קודם.
★ **קדלנית מחשב**
עם נסיון במלאי.
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 33316, ת"א ולציין את המישרה המבוקשת.

למפעל התעשייתי גדול
במפרץ חיפה
דרושים
1. **מכונאי דיזל**
נסיון של 3 שנים לפחות בתיקון מלגזות
1. **חרט מעולה**
נסיון של 10 שנים לפחות.
בדבר פרטים ובצרוף קורות חיים נא לפנות לת.ד. 767 חיפה.

קלאריטי
תיב"ם / VLSI
קלאריטי הינה חברה ישראלית צעירה ועתירת ידע, העוסקת בשטח התיב"ם ל־VLSI ובפתוח התקני VLSI.
בקלאריטי מעל 50 מחשבי APOLLO, המחוברים ביניהם ברשת תקשורת מהירה וציוד היקפי מגוון.
דרושים לנו:
★ **אחראי SYSTEM**
מהנדס תכנה בעל נסיון ויכולת אלתור. היכרות עם UNIX - יתרון.
התפקיד כולל תמיכת SYSTEM שוטפת, הגדרת כלים ופיתוחם.
קשר עם חברת APOLLO וספקי ציוד בארץ ובחו"ל.
★ **טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה**
בעל נסיון של שנתיים לפחות באחזקת מערכות מחשב מתקדמות.
ידע במחשבים וגישה לתכנה - ידיעת השפה האנגלית הכרחית.
סודיות מובטחת
קלאריטי בע"מ רח' מדינת היהודים 60, ת.ד. 3112 הרצליה 46103 טל. 052-551633.
- המודעה מיועדת לגברים ונשים כאחד. -

כצט CTS
לאזור חיפה והצפון
דרוש
מהנדס/ איש מכירות
★ מכירות, שיטות וציוד מיקרו־פילם
★ ציוד אור־קולי
★ ציוד למניעת גניבות מחנויות
העבודה כרוכה בלימוד נושאים שונים ומגוונים.
הכישורים הדרושים:
★ יכולת מכירה
★ יוזמה רבה
★ לבעלי השכלה בהנדסת תעשייה וניהול – יתרון
★ שליטה טובה בשפה האנגלית
המועמדים המתאימים מתבקשים לפנות בכתב־יד עם פירוט קורות חיים ונסיון קודם אל: ת.ד. 10, ת"א 61000.
– סודיות מובטחת –
כ.צ.ט. בע"מ כימיקלים וציוד טכני
בשירות הציבור מאז 1921

למפעל מתכת באזור תל־אביב
דרוש
הנדסאי ייצור
הכישורים הדרושים:
★ ניתוב עבודות
★ קשר עם לקוחות
★ שליטה בכח אדם משני
על המעוניינים לפנות בכתב לת.ד. 9294 ת"א 61092 עבור „הנדסאי ייצור"

דפי רפיד
מדריכי הטלפון המסווגים
דרושים לנו
נציגי מכירות
כדי להצטרף לצוות נציגי המכירות שלנו
נדרשים הכישורים הבאים:
★ יכולת מכירה
★ כריזמטיות ויוזמה
★ נכונות לעבודה בלתי שגרתית עם אתגר רב.
אין צורך בנסיון קודם.
הכשרה תינתן ע"י החברה.
המתאימים יפנו מיום א':
לדפי רפיד בע"מ – ארלוזורוב 1 הרצליה 052-573011, 052-540952

לסוכנות ביטוח גדולה
דרושות
1. **פקידה לביטוח אלמנטרי**
★ נמרצת בעלת ניסיון וידע מקיף עם המלצות.
2. **פקידה לביטוח חיים**
★ נמרצת בעלת ידע רב בכל הקשור לביטוח חיים כולל מיסוי וכו'.
יכולת לתת יעוץ ברמה מפעלית וברמת פרט.
על המועמדות להיות יוצאות צבא מעל גיל 25, יכולת לעבוד שעות מרובות תמורת שכר הולם.
נא לפנות טלפונית 03-7422020

למפעל באזור ראש־העין
דרוש/ה
פקיד/ה מכירות
דרישות התפקיד:
★ השכלה תיכונית
★ רשיון נהיגה
נא לפנות בכתב־יד, בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 21137 תל־אביב 61211 עבור „פקיד מכירות"

נירוסטה בע"מ
למפעלנו ברח' יגאל אלון 116 תל־אביב 67443
דרושים/ות
1. **איש שיווק**
בתחום כיורי מטבח, רצוי בעל נסיון, רכב מסחרי יתרון.
2. **רתכי ארגון.**
3. **מסגרים כלליים.**
4. **לטשים לעבודות גימור והשחזה.**
5. **עובדים כלליים בתחום המתכת.**
על המעוניינים, נא לפנות לטלפון 03-256271

למפעל אלקטרוניקה מתוחכם לייצור מערכות שקילה
דרושים
אנשי מכירות לאזור המרכז והצפון
תנאי העבודה: בסיס + ארוזים.
הכנסה גבוהה לבעלי יוזמה ונסיון.
מתאימים, בעלי רכב, יתקשרו לקביעת ראיון לטלפון 03-612411 בין השעות 08.00-16.00

למחלקת שרות גדולה המטפלת בהתקנות ושרות לציוד אלקטרוניקה ומערכות ממוחשבות
דרוש/ה
פקיד/ה מנוסה למשרד קבלה
התפקיד כולל:
טיפול בקריאות שרות, תיאום עבודות הטכנאים, קשר עם לקוחות, ניהול כללי של משרד.
יכולת ורצון לעבודה עם קהל, יכולת עבודה בתנאי לחץ, נסיון בעבודה דומה – יתרון, הדפסה בעברית הכרחית.
יום עבודה מלא 08.00-17.00
חמישה ימי עבודה בשבוע.
נא לפנות בכתב־יד ולפרט קורות חיים עבור שרות.
איסטרוניקס
ת.ד. 39300 תל אביב 61392

ד"ר הורביץ נסיעות ותיירות בע"מ
BOOKING CLERK
לתיירות יוצאת עם נסיון
משרה מלאה – יום עבודה מפוצל
תנאים טובים למועמד/ת מתאים/ה
להתקשר: 03-614025 03-621351
ובשעות הערב 03-428707

טל – יעד
שרותים לתעשיה בע"מ
מקבוצת תדיראן
דרושים
★ **חשמלאי רכב.**
★ **מכונאי רכב.**
★ **מתקיני מיזוג אויר לרכב.**
מועמדים מתאימים יפנו החל מיום א' לרח' הנפח 16
אזור התעשיה חולון, או טלפונית 03-5576298-9 לרפי.

איגיס יצרני **קרליין**

לרגל התרחבות פעילות החברה בארץ ובעולם

דרוש

מנהל חטיבת מוצרי צריכה.

הכישורים הדרושים:
- ★ נסיון בניהול מערכת יצור קוסמטיקה (או שטח דומה).
- ★ ידע נרחב בשווק מוצרי קוסמטיקה.
- ★ כושר משא ומתן.
- ★ כושר תאום בין מחלקות.
- ★ כושר ארגוני גבוה ויחסי אנוש מעולים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות למזכירת המנכ"ל גב' רות בוברמן לתאום פגישה בטל: 03-227131.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

פילת pilat

לחברה לייצור כימיקלים

דרוש

מהנדס/ת כימיה / כימאי/ת

לתפקיד שיווקי וייעוץ טכני לתהליכים כימיים של ייצור מעגלים מודפסים

המועמד המתאים יהיה בעל נסיון בתעשיה, בעל מרץ, יוזמה ויכולת עבודה עצמאית.

טכנאי/ת כימיה

בעל נסיון בתעשיה ונכונות לעבודה מאומצת.

נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה לפילת בע"מ, דרך פ"ת 114, ת"א 67012.

נא לציין על המעטפה "מהנדס/ת כימיה / כימאי/ת" או "טכנאי/ת כימיה" מס' משרה 1990.

סודיות תישמר בקפידה.

לחברה ישראלית עתירת ידע

דרוש

מנהל כספים ומינהל

עבור חברת הבת בגרמניה

הכישורים הנדרשים:
- השכלה בראיית חשבון או בכלכלה
- נסיון מעשי בניהול כספים והשבתאות
- שליטה מלאה בגרמנית ואנגלית
- יכולת יצירת קשרים וניהול משא ומתן עם מוסדות פיננסים, ממשלתיים ולקוחות.
- יכולת ניהול צוות עובדים.
- נסיון קודם בעבודה בגרמניה - יתרון

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 4353 חיפה עבור מספר 2239 (מיקוד 31940)

— סודיות מוחלטת מובטחת —

עבודה עם נופש!

לפרוייקט תיירות חדש, ראשון מסוגו לחוף הכינרת

דרושים:
1. מנהל מלון
2. סגן מנהל מלון
3. מנהל כוח אדם
4. מנהל קבלה
5. מנהל מזון ומשקאות

אוהבי עבודה ונופש עם נסיון מובח מתבקשים לפנות אל: ת.ד. 1154 צפת 13111

(נא לציין על המעטפה מסי המשרה המבוקשת)

נא לצרף קורות חיים.

- סודיות מובטחת -

*** אפשרות - שילוב מגורים באזור.

אינטל

חברה אינטל ביצעה את פריצת הדרך בתחום תכנון המעגלים משולבים VLSI וממשיכה בפיתוח הפעילה בארץ. אינטל ישראל מרחיבה את פעילויותיה בפיתוח דור העתיד של המיקרו מחשבים, הכנה מערכות והכנת תיב"ם מתקדמת.

מהנדסי אלקטרוניקה/ מחשבים מצטיינים

●משרה 5862

הגדרת התפקיד:

חבר בצוות פיתוח של רכיב VLSI

השתתפות בתכנון ובדיקה של מעגלים משולבים מתקדמים תוך שימוש בטכניקות מתקדמות של תכנון, בדיקה וכלי תיב"ם.

כישורים נדרשים:
- תואר בהנדסת חשמל או בהנדסת מחשבים.
- ממוצע ציונים מעל 80.
- ניסיון קודם (לא הכרחי) עד שנתיים.
- ידיעת השפה האנגלית.

●משרה 5863

הגדרת התפקיד:

פיתוח תכניות לניטור בדיקה אוטומטי משוכלל.

בדיקות תפקוד רכיבים בשלבי הפיתוח הסופיים וההעברה לייצור.

- בביצוע העבודה הינך נחשף לשימוש במערכות ממוחשבות, כלי תיב"ם ורובוטים העשייתיים, ורוכש היכרות מעמיקה עם אחד מרכיבי הקו הראשון של אינטל.

כישורים נדרשים:
- בוגרי הנדסת חשמל (עדיף)/הנדסת מחשבים.
- ידיעה השפה האנגלית.
- כושר ניהול לוגי ולימוד עצמי
- ניסיון קודם של 2-1 שנים בתכנון מעגלי VLSI או בעבודה עם מערכות בדיקה מתקדמות - יתרון, אך אינו הכרחי.

אנא פנה(י) בכתב למחלקת גיוס עובדים בצירוף קורות חיים, מס' תעודת זהות, גליון ציונים ומספר טלפון, תוך ציון מס' המשרה. המודעה מיועדת לגברים ונשים כאחד.

אינטל ישראל (74) בע"מ
ת.ד. 1659 חיפה 31015

-סודיות מובטחת-

אלסינט

למח' מע' מידע בחיפה דרוש:

ראש ענף עיבוד נתונים

נוס. משרה (842200)

לניהול ריית המחשבים והפיתוח ותפעול של מערכי מידע בחברה.

הכישורים הנדרשים:
- ★ בוגר מדעי המחשב בעל נסיון מוכח של 5 שנים לפחות בהנהגת פרוייקט מערכות ממוחשבות.
- ★ נסיון מוכח בניהול צוות פיתוח ואנשי מיחשוב.
- ★ יכולת להגדיר מערכות או לנהל פיתוח רב היקף.
- ★ יחסי אנוש טובים ומסוגל לעבוד בשיתוף עם אגפי החברה המשתמשים.

סודיות מובטחת

אנא פנה בצרוף קורות חיים, ת.ז. ומס. משרה למדור גיוס ת.ד. 550 חיפה. 31004 מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

אלקטרוניקה בשרות הרפואה

יצהר תעשיות (2000) בע"מ

למפעלנו באשדוד

דרושים:

1. **טכנאי יצור** בעל נסיון של 5 שנים בתעשיה (עדיפות בתעשיית המזון) בעל בקיאות בהדירת זמנים ובקרת טיב.
2. **מנהל משק וחצר** בעל רקע בתעשיה.
3. **מפעיל מכונה** לעבודת יום.
4. **חשמלאי** בעל נסיון של 3 שנים בתעשיה.
5. **עובדי אחזקה** בעלי נסיון במכונות אריזה.
6. **ראשי צוותים** בעלי רקע טכני לניהול עבודה במשמרות.
7. **מפעילים** לעבודה במשמרות בעלי רקע טכני.

מקום המגורים באשדוד או בסביבה. מועמדים מתבקשים לפנות טלפונית למחלקת כח-אדם 055-57667.8 או 055-52889 או לת.ד. 3093 אשדוד, מיקוד 77130 בצירוף קורות חיים ונסיון בעבודה.

— סודיות מובטחת —

לרגו LARGO

ללרגו מחשבים בע"מ
דרושים/ות

מהנדס אלקטרוניקה לאגף הטכני. בעל ידע ונסיון בתחום המיקרו מחשבים ותכנון מערכי בדיקה דיאגנוסטיים (יתרון לבעלי נסיון ב- I.B.M PC).

טכנאי/הנדסאי אלקטרוניקה בעל נסיון מוכח, לשרות ותיקון מערכות הנגזרות ממערכות I.B.M.

פקידת אגף לעבודות מגוונות הדורשות כושר ארגון, סדר ודיוק ברמה גבוהה.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לכתובת לרגו מחשבים, קרליבך 27 ת"א, מיקוד: 67132.

סודיות מובטחת

לחברת מחשבים
דרושים/ות בדחיפות

מתכנתים/ות

לעבודה ב- I.B.M P.C
בעלי נסיון בלבד יפנו לטלפון 03-444653 בשעות 11-14

דניאל - מלונאות מקצועית באוירה בינלאומית

- **פקיד/ות קבלה** עברית/אנגלית חובה.
- **אחראי/ת משמרת לקבלה** עברית/אנגלית ונסיון חובה.
- **פקיד/ת הזמנות** (משרה חלקית) עברית/אנגלית + הדפסה.
- **טבחים מקצועיים** ("סו-שף" "שף דה פרטי"). בעלי ניסיון במלון חמישה כוכבים.
- **טבח למסעדה מזרחית**
- **קונדיטור** בעל נסיון של 3 שנים לפחות.
- **צ'קרים/יות** דוברי עברית/אנגלית (אפשרות ל-½ משרה).
- **מפקחת קומה** בעלת הסמכה וניסיון קודם.
- **בל-בוי** עברית/אנגלית חובה.
- **חדרניות**
- **מעסה** מוסמך/ת בעל/ת נסיון.
- **מציל/ה** בעל/ת הסמכה וניסיון.
- **מדריך כושר גופני** בוגר וינגייט, דובר אנגלית.
- **טלפניות** עברית/אנגלית ונסיון חובה שפה נוספת יתרון.
- **טכנאי בכיר למיזוג אויר** ניסיון 5 שנים לפחות, במערכות מרכזיות.
- **טכנאי קירור** ניסיון של 3 שנים במערכות מרכזיות וקירור תעשייתי.
- **חשמלאי** עם רקע תעשייתי בעל רשיון מקצועי.

על המעוניינים לפנות אישית למחלקת כח-אדם במלון דניאל, חוף ים הרצליה.

THE DANIEL מלון דניאל

טרה

לחברתנו דרושים/ות
למפעלנו בירושלים

ראש צוות אחזקה במערך היצור

הכישורים הדרושים:
- הנדסאי/טכנאי מכונות או אלקטרומכניקה
- נסיון מוכח באחזקה בתעשיה
- יתרון לבעלי רקע בתעשיית המזון
- נסיון ורקע במכניקה ופנאומטיקה
- ידע בפיקוד חשמלי, אלקטרוניקה ובקרה תעשייתית.

מזכירה בכירה

הכשירים הדרושים:
- שליטה מלאה בעברית, כולל הדפסה ועיבוד תמלילים.
- ידיעת השפה האנגלית, כולל הדפסה.
- נסיון קודם בניהול משרד הכרחי.

- 5 ימי עבודה
- העבודה במשרה מלאה
- המשרות מיועדות לאנשים המחפשים אתגר במפעל מתקדם.

המועמדים מתבקשים לפנות למח' כח-אדם, לטלפון: 02-810790, או בכתב - לת.ד. 1142 ירושלים, מיקוד 91010.

פילת pilat

לחברה עתירת ידע בתחום האלקטרוניקה במרכז הארץ

דרוש/ה

מהנדס/ת / הנדסאי/ת

מכונות או מכשור ובקרה

למחלקת האחזקה
לתחזוקת מערכות ייצור

תאור התפקיד: אחזקת ציוד בתחום המיקרואלקטרוניקה, אוטומציה, רובוטיקה והאלקטרואופטיקה.

דרישות התפקיד:
- מהנדס/ת או הנדסאי/ת מכונות או מכשור ובקרה
- נסיון מוכח במערכות ייצור בתחום האלקטרוניקה
- ידע בטכנולוגיות HIGH VACUUM
- נסיון באחזקת מכונות
- ידיעת אנגלית טכנית - חובה.

נא לפנות בכתב יד, בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה, לפילת בע"מ, דרך פ"ת 114, תל-אביב מיקוד 67012.

נא לציין על המעטפה: "מהנדס/ת / הנדסאי/ת מכונות או מכשור ובקרה" מס' משרה 2010.

המודעה מיועדת לגברים ונשים כאחד.

סודיות תישמר בקפידה.

דרוש/ה

מנהל/ת חשבונות

סוג 3

לחברה מסחרית גדולה

דרישות:
- ידע בהנה"ח ממוחשבת.
- התאמת ספקים ולקוחות.
- 4 שנים ניסיון לפחות
- לצרף קורות חיים, המלצות ממקומות עבודה, כתובת ומספר טלפון.

לשלוח לת.ד. 50280 ת"א, מיקוד — 61500 עבור רוני

טנא נגה

מוצרי חלב גלידות ושלגונים

דרושים

עובדי אחזקה מכונאי/חשמלאי

עם נסיון בתעשיה
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 492 קרית-מלאכי 70900 עבור כת אדם

אלסינט

למפעלנו במעלות במסגרת חטיבת הייצור דרושים:

פחחים ורתכים

בוגרי בי"ס מקצועי ובעלי ידע בקריאת שרטוטים

פחחים - רצוי נסיון בקווים בניכוות ?

רתכים - רצוי נסיון בריתוך ארגון

אזור מגורים הריות וצפונה

אנו מציעים לך תנאי עבודה מצויינים הכוללים חוזה אישי, 5 ימי עבודה בשבוע, הסעות לעבודה ובחזרה, ארוחות מסובסדות, עבודה באולמות ממוזגי אוויר

נא להתקשר אל גבי יפה שדיקי או מר לבקוביץ יוסף, טל. 04-976256

אלקטרוניקה בשרות הרפואה

פילת pilat

לחברה עתירת ידע בתחום האלקטרוניקה במרכז הארץ

דרושים

למח' המיסים של החברה

רואה/ת חשבון

מתחיל או לקראת קבלת התואר

כלכלן/ית

בעל 2-3 שנות נסיון לבצוע עבודות מגוונות.

נא לפנות בכתב יד, בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה לפילת בע"מ, דרך פ"ת 114, ת"א מיקוד 67012.

נא לציין על המעטפה: "רואה/ת חשבון" מס' משרה 2020, "כלכלן/ית" מס' משרה 2030.

המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד.

סודיות תשמר בקפידה

למוסד ציבורי גדול

דרושים

1. **רוקחים**
2. **עוזרי רוקחים**

תנאי שכר הולמים למתאימים ובעלי נסיון.

נא לפנות טלפונית: 03-211042-201134

למפעל מזון באזור בית דגן

דרוש

מלגזן

בעל עבודה בחדרי קרור
בעל רשיון נהיגה
ניסיון בתפקיד דומה בצה"ל
גיל 25-30

בפרטים נא לפנות לקובי טלפון 03-985227

למוסד ציבורי גדול

דרוש

מהנדס אלקטרוניקה

בעל נסיון בתחום הוידאו והאודיו ונסיון בניהול צוות עובדים גדול.

המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב עד 13.3.87, תוך פירוט קורות חיים, ובצירוף מסמכים על השכלה ונסיון. לת.ד. 6741, ירושלים מיקוד 91067

למשרד מהנדסים הדרושה

מזכירה עברית/אנגלית

לשעות אחה"צ
תנאים טובים למתאימה
להתקשר מיום א' לתמר 03-??

חיפה כימיקלים

דרושה **מנהלת ליחידת עיב. ד נתונים ומערכות מידע**

כישורים נדרשים
- בעל תואר שני בהוראה מוכר בלימודי מחשב או ?
- נסיון של 5 שנים לפחות בניהול יחידה דומה בארגון גדול
- רצוי רקע ונסיון בארגון תעשייתי
- המועמד המתאים ידרש להתגורר באיזור חיפה

נא לפנות בכתב יד בצרוף פרטים למח' המנגנון חיפה כימיקלים ת.ד 1809 חיפה לציין משרה מס' 0?

סודיות מובטחת.

הכזא מן الأصل

هكذا من الأصل

חברה תעשייתית מצליחה ומתפתחת
מחפשת
מהנדס כימיה (משרה 1445)
לתפקיד ניהולי ומקצועי בכיר
בתחומי פיתוח מוצרים כימיים
יתאים מהנדס מוכשר בעל יכולת ניהולית טובה, אשר לו 10 שנות נסיון לפחות בעבודה מקצועית
העבודה באזור הדרום
מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11847 ת"א 61116
ויציינו מסי משרה
המודעות לשני המינים
— סודיות מובטחת —
צומת לתפקידים בכירים

האוניברסיטה הפתוחה
בית ספר לטכנולוגיה של האוניברסיטה הפתוחה הינו מסגרת חדשה להכשרת טכנאים והנדסאים במקצועות האלקטרוניקה והמחשבים.
ביה"ס מפתח קורסים ללימוד עצמי בשיטות חדישות ואמצעים טכנולוגיים מתקדמים. פיתוח הקורסים המקצועיים נעשה ע"י המרכז לטכנולוגיה חינוכית.
דרושים
* **בעלי תואר אקדמי שלישי או שני - במדעי המחשב ו/או הנדסת אלקטרוניקה** לתפקידי פיתוח מרכזיים במערכת הלימודים.
* **אסיסטנטים/יות** - בעלי תואר אקדמי (רצוי שני) באלקטרוניקה. נסיון בהוראה חיוני.
המעוניינים יפנו בכתב, תוך פירוט השכלה נסיון והמשרה המבוקשת אל: "מנהל הפיתוח ביה"ס לטכנולוגיה" המרכז לטכנולוגיה חינוכית ת.ד. 39513 תל־אביב, מיקוד: 69011.

למפעל תעשייתי בענף המתכת
דרוש
מחסנאי טכני
כאחראי במחסן כ... חלקים
שעות העבודה: 15:... 06:30
5 ימי עבודה בש..ע
רצוי מפ"ע בוגר קודם מפ"עים בצה"ל
נא לפנות למדור כח אדם
רח' יגאל אלון 94 ת"א
טל: 03-336721

לבי"ס תיכון בירושלים
דרושים:
1. מורה למתמטיקה לשנה"ל תשמ"ח
2. מורה - מרכז מערכת לשנה"ל תשמ"ח.
פרטים נא לפנות לת.ד. 11017 ירושלים.

א.מ. יועצים לניהול
עבור אחד מלקוחותנו
דרוש
מנהל התקנות
התפקיד: ניהול מח' התקנות בתחום התקשורת הקווית.
הכישורים: ידע בתחום תקשורת נתונים וטלפוניה; נסיון בהתקנות רשתות תקשורת; נסיון בניהול צוות עובדים.
אנו מציעים תמורה הולמת להצלחה ואפשרויות קידום.
נא לפנות בכתב אל ת.ד. 4104, תל־אביב 61040, בצירוף קורות־חיים ונסיון קודם, עבור "התקנות". סודיות מובטחת.

ארגמן תעשיות בע"מ
ת.ד. 172 יבנה 70600
למפעלינו דרושים/ות:
1. מנהל/ת מפעל
הכישורים:
* נסיון של 5 שנים לפחות בניהול מפעל טקסטיל - רצוי בתחום הכימיה הטקסטילית.
* עדיפות לכימאי טקסטיל
* כושר מסחרי ויכולת ארגונית
2. פקיד/ה בכיר/ה למחלקת תמחיר
הכישורים:
* השכלה תיכונית לפחות, רצויה השכלה משלימה בתחום התמחיר
* רקע בהנהלת־חשבונות
* נסיון בעבודה במחלקה כלכלית.
*
מועמדים/ות העונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב לכתובת דלעיל, עבור מחלקת כח־אדם

ללקוחותינו באזור ת"א דרושים
מתכנתים מומחים
2 שי' נסיון לפחות
1. NATURAL-ADABAS
2. CICS – IDMS
תואר אקדמאי חובה!
לפנות ל: CP&S טל: 03-5461586, 5461342 או רזומה באנגלית לת.ד. 22291 ת"א 61222

למפעל תעשייתי גדול בבני ברק
דרושה
קלדנית
* בעלת נסיון של שנה לפחות.
* ידע סביר באנגלית.
* תושבת גוש דן.
* משרה מלאה.
לפנות 03-741873 לחמדה או מיכל בין 8.30-14.30

דרושים
למפעל טכסטיל דינמי המתפתח במהירות
דרושים
1. מנהל שיווק
- רצוי השכלה בשיווק.
- נסיון בניהול הקמת רשת שיווק.
- הכרות של ענף הטכסטיל
2. מנהלי מכירות
- נסיון בניהול משא ומתן, עם לקוחות ובמכירות הכרחי.
משרדי המכירות של החברה באזור תל אביב.
לפנות לטלפון 02-917011-4

לחברת שלח אספקת מזון 1984 בע"מ
דרושים/ות
עובדים/ות
להגשה ונקיון לאזור הסינרמה
03-5562446, 03-5562150

תיירות יוצאת
רק אם הינך בעל נסיון מעשי של שנה לפחות בתיירות יוצאת וכירטוס
כדאי לך להתקשר אלינו
02-824527, 02-864274
לא בשעות העבודה.

לעבודה בקניה דרושים
1. מנהל מוסך בכיר
* בעל כשורים גבוהים ונסיון במערכת בקנה מידה גדול
2. מנהלי מוסך
* מכונאים בעלי נסיון מעשי רב בתקון ואחזקה של ציוד מכני כבד ומגוון
3. מנהל בכיר למחסן חלפים
* מחסנאי עם ידע בהזמנות עבור ציוד מכני ומשאיות כבדות
4. מנהל ציוד
* מהנדס מכונות או תעשיה וניהול בעל רקע בציוד מכני כבד
5. מנהל עבודה
* לעבודות בטונים מבנים וגשרים
6. מהנדס אזרחי
* לעבודות מים, צנרת ומבנים
לכל המשרות הנ"ל שליטה בשפה האנגלית - הכרחית
ולעבודה בארץ
מנהלת חשבונות
* נסיון וידע בעבודה על מחשב P.C
מועמדים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ותמונה לפי הכתובת ת.ז. ושות' רח' נורדאו 4 חיפה מיקוד 33123

לחברה ציבורית בבני־ברק
דרושים
* **מנהל/ת חשבונות בכיר/ה**
מנ"ח למשרה מלאה.
* **מנהל/ת חשבונות**
סוג 2 או 3
* **קלדנית מחשב אישי**
מנוסה ורצוי ידע בהנהלת חשבונות)
אפשרי משרה חלקית.
נא לפנות לת.ד. 412 גבעתיים 53103
סודיות מובטחת

לחברה תעשייתית במרכז הארץ הפועלת בהיקף ארצי
דרוש/ה
כלכלן/ית
למחלקת הכספים
לתפקיד מעניין עם אתגר.
* נסיון 5 שנים בתעשיה
* נסיון בתמחיר ותקציב
* ידע בבדיקות כלכליות
* הכרות טובה בתחום המיחשוב
* תואר שני במנהל עסקים, יתרון
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 86 חדרה.
סודיות מובטחת
מועמדים שאינם עונים לדרישות לא יענו

עירית תל־אביב־יפו — מינהל החינוך, התרבות והספורט
להרכב קולי חדש וייצוגי
בהדרכתו של צבי שרף
דרושים
צעירים/ות
גילאי צבא ומעלה בעלי יכולת קולית ומוסיקלית והופעה נאה. נסיון קודם בהרכבים קוליים - הכרחי.
מבחני קבלה יתקיימו בימי שלישי בשבוע ט"ז אדר תשמ"ז 17.3.87 וכ"ג אדר תשמ"ז 24.3.87.
בין השעות 18.00 20.00 במרכז "בכורי העיתים" רח' הפטנון 6 (מול בית מפעל הפיס) טל' 219510.

לחברת המזרח לשיווק מכוניות בע"מ
דרוש:
איש מכירות מעולה
לאולם תצוגה
רשיון נהיגה וידע אנגלית - הכרחיים
נסיון קודם יתרון.
נא לפנות דיאא' דרך פ"ת 76 ת"א.

O.R.S שרותי כח אדם — השרות המוביל 1987
דרושים:
★ **טכנולוג:**
— מהנדס מזון / כימיה (רצוי נסיון בתעשיה תהליכית)
— או בוגר הפקולטה לחקלאות
— ניהול ופיקוח על תהליך היצור
— 5 שנות נסיון בתעשיה תהליכית
— אנגלית גרמנית — יתרון
מקום העבודה בצפון הארץ.
★ **מהנדס אלקטרוניקה:**
— 1-2 שנות נסיון (מתחיל)
— תאום בין פיתוח ליצור והשתתפות בפיתוח
— ידע במקרו׳ פרוססורים, תוכנה וחומרה.
— יפנה בעל "סווג בטחוני" בלבד!!!
★ **מהנדס אלקטרוניקה / חשמל:**
— נסיון בתחום הטרנספורמטורים (5 שנים)
— רקע בתכנון ובקרה
★ **מנהל אחזקה:**
— מהנדס מכונות או הנדסאי בכיר רקע טכני מעולה
— 5 שנות נסיון בניהול אחזקה במפעל מתכת
— גיל 35-45. (העבודה בצפון הארץ)
★ **כלכלן:**
— M.A — התמחות בכלכלה חקלאית
— בדיקת מאזנים ותוכניות השקעה של משקים וחברות חקלאיות.
★ **מנהל תפעול:**
— מהנדס מכונות (גיל 35-45)
— 5 שנות נסיון בניהול תיפעול — מפעל מתכת.
— העבודה בצפון הארץ.
• • •
נא לפנות עם שני העתקים של תולדות — חיים לאסתר
O.R.S כיכר אתרים 134, תל־אביב
טלפון 03-202460

למפעל הידראוליקה בת"א
דרוש
חרט
לראיון: 03-333916 03-334264

דרוש
שותף
למחסן ברזל וחומרי בנין חדיש באיזור רמלה בעל ניקצוין
להתקשר 03-5464102

למשרד מדידות בקרית אונו
דרוש/ה
שרטט/ת מדידות
03-355773

לחברה לייצור בטון מוכן
דרושים
מנהלי סניפים
באזורים ירושלים, אשקלון, אשדוד
דרישות התפקיד:
1) השכלה אקדמאית, רצוי כלכלן
2) ידיעת השפות אנגלית ו .או ערבית.
3) בעל כושר ארגון ויכולת הפעלה של צוות עובדים.
4) רשיון נהיגה.
5) נכונות לעבודה מאומצת מעבר לשעות המקובלות.
6) נסיון בשיווק.
על המעוניינים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 3343 ירושלים.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד **דחף**
ת"א דחף מרכז	ת"א דחף דיזנגוף	ת"א דחף בן יהודה	ת"א דחף אלנבי	לפרסם מודעה! דחף סניפים ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון	חיפה דחף	ירושלים דחף	דחפון	ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ
622547	רח' דיזנגוף 118 (מול כסית) פתוח 24 שעות טל' 239952	רח' בן יהודה 9 (מול קולנוע מוגרבי) טל' 656120	רח' אלנבי 123 (ככר המושבות) טל' 614433		רח' הרצל 5 (הדר) טל' 645333/4	רח' יפו 43 (ככר ציון) טל' 226335	שרות מודעות טלפוני טלפון 03-611001	

Ramada Renaissance Hotel Jerusalem
דרושים
* סושף
* ברמנים
* קופאי ראשי
* מקצועיים
* קופאים
* מלצרים/יות
+ נסיון
* טבחים
* חדרנית/יות
• • • נא לפנות למחלקת כח אדם במלון 02-528111

תגבור חברה ארצית לשרותי כח־אדם
* מעבדי/ות תמלילים עברית + נסיון
* מעבדי/ות תמלילים אנגלית + נסיון
* קלדנים/יות מנוסים/ות.
* כתבנים/יות עברית מנוסים/ות על מכונת I.B.M.
* חרט/כרסם בעל נסיון של שנתיים לפחות לעבודה קבועה.
* צבעי אספט מעולים בלבד + נסיון בהדפסת צבע, 6 ימים לעבודה קבועה.
* מנהל יצור בתחום הטקסטיל דובר ערבית, גיל כ־50 + נסיון רב, 5 ימים לעבודה קבועה.
* מנהל עבודה עם נסיון רב במתכת, ידע בעיבוד שבבי וריתוך, 5 ימים בשבוע, עבודה קבועה.
* מכונאים לאחר שרות צבאי.
* צורפים+משבצים בעלי נסיון בלבד.
לעבודה קבועה תנאי שכר טובים.
* משגר/רתך בעל נסיון בלבד, לעבודה קבועה.
ירושלים רח' שמאי 12 א' קומה ד' טל' 02-240138
הדרך הטובה לעבודה!

לאיר קונסולידייטד ישראל - ACI
דרושה
פקידה עוזרת למנהלת־חשבונות
ידע באנגלית ובהדפסה רצוי
נא לפנות בכתב לת.ד. 123 נתב"ג

לאחד מלקוחותינו
חברה גדולה בענף המזון באזור ת"א
דרוש
מהנדס תחזוקה (משרה 1440)
מהנדס מכונות, בעל נסיון של 5 שנים לפחות בנושאי תחזוקה ובניהול אחזקה במפעל תעשייתי
* לניהול תחזוקה במערכת גדולה, הממעילה ציוד ממוחשב ומתוחכם
מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11024 ת"א 61116 ויציינו מסי משרה
— סודיות מובטחת —
תהל תחנת ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

למערכת חינוכית פנימיתית יחודית
דרושים
1. לעבודה מיידית - בפנימיה ממלכתית במרכז הארץ.
א. זוג נשוי - (משרה לאשה, ½ משרה לבעל בשעות אחה"צ).
ב. מדריך - במשרה מלאה עם כשורים ונסיון עם בנים בגילאי 17-15.
2. לשנת הלימודים תשמ"ח
א. זוגות נשואים לפנימיות מ"מ ומ"ד ברחבי הארץ (משרה מלאה לאשה ו־½ משרה לבעל בשעות אחה"צ)
ב. רכז חנוכי לכפר ילדים בצפון.
* כל המשרות דורשות השכלה ונסיון בתחום החינוך ומגורים במקום.
- המעוניינים יפנו בכתב כולל: קורות חיים מודפסים, השכלה, נסיון, ממליצים, פרטי המשרה המבוקשת ...
ישראל ת.ד. 8350 - ירושלים 93108.

למשרד ביטוח גדול ברמת גן
דרוש
בחור עם נסיון בביטוח חיים
תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות 052-558055 אבי שני.

למשרד נסיעות טמסה, רחובות
דרוש/ה
מורשה/ מוסמחה
08-455479

למשרד רואי חשבון בת"א
דרוש
רו"ח צעיר
לפנות בכתב לת.ד. 29817 ת"א 61294

למשרד מכירות בת"א
דרושה
מזכירה רצינית
* לארגון וניהול משרד.
* סיוע למנהל מכירות.
* תאום פגישות וקידום מכירות בטלפון.
• • •

למפעל מתכת גדול באריאל
דרוש
כרסם/חרט
+ ידע במכלעים לפה.
תנאים טובים למתאים
מיום א' 8.00
03-9366618
03-9366181

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611 001

דרושים
בואו אלינו לרשת הריבוע הכחול
לסניפינו ברמת אביב (רח' ברודצקי 43)
חיפה — חיפר (רח' גבורי ישראל 53, יד אליהו)
דרושים:
קופאיות (אמשרות למשרה חלקית)
• **ירקנים • זבנים • קצבים**
העבודה במשמרות סביב לשעון, 24 שעות ביממה, בתנאי שכר מיוחדים. אם אין לך נסיון בעבודה זו אנחנו נלמדך.
אצלנו תמצא שכר הוגן, מקום עבודה בטוח, תנאים סוציאליים מירביים והטבות נוספות.
• • •
המעוניינים יפנו למשרדי הכו־אופ' אגף משאבי אנוש (אזור המלאכה) בכל יום בין השעות 08:30 - 13.00. לקבלת פרטים ניתן להתקשר בטלפונים 03-7551279 או 03-7551298.
הצטרף אלינו
טוב לעבוד בקו־אופ'
קו־אופ. רשת הריבוע הכחול. 109 סופרמרקטים וסופרשוקים. מחדד ה ועד אילת
קו אופ

חברה מסחרית ארצית
מחפשת
לסניף ת"א
מפעיל מנוסה
למחשב י.ב.מ. 4381
עם נסיון של שנת ותק לפחות
לעבודה במשמרות
מגורים - גוש דן
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי לת.ד. 866 ת"א 61008 עבור מס' 537.

עירית תל־אביב־יפו
דרושה
מזכירה־כתבנית
בלשכת מהנדס העיר
תמצית תאור התפקיד:
1. מתן עזרה לראש הלשכה בכל הקשור לארגון המשרד וניהולו.
2. קיום קשר עם גורמים פנימיים וחיצוניים בנושא קביעת פגישות ודיונים.
3. הדפסת חומר בעברית.
דרישות המשרה:
1. השכלה תיכונית רצויה.
2. ידע ונסיון בהדפסה עברית.
3. נסיון של שנתיים לפחות בעבודה דומה.
4. נכונות לעבוד בשעות לא שגרתיות, בשעות אחה"צ והערב לפי הצורך.
5. כושר ביטוי בכתב ובע"פ.
לקביעת פגישה ראיון יש לפנות לטל' 03-437302-5

דרושים
דרוש
מתכנת
בוגר אוניברסיטה
בעל נסיון ב VAX/VMS
ונתוח מערכות. רצוי מאזור הצפון.
לפנות לגדעון טל' 08-880723

למשרד רואי חשבון בתל אביב
המתנוהר במוסדות ללא כוונת רווח
דרושים
1. **רואי חשבון**
בעלי רשיון ישראלי ו/או אמריקאי עם נסיון של מספר שנים בראיית חשבון ומערכות ממוחשבות
2. **בוגרי חשבונאות**
בעלי נסיון מעשי בראית חשבון ותחשיבות...
3. **מדפיסות עברית ו/או אנגלית**
...
לפנות בכתב יד בעברית ו/או אנגלית לת.ד. 7043 תל־אביב 61070, תוך ציון שכר נדרש, נסיון וממליצים

דרוש/ה
מרכזן/ית
לחברה ציבורית
בעל/ת נסיון
למשרה מלאה.
נא לפנות טלפונית.
03-251351 לגברת לינדה

דרושים
רוקחים/ות
לבתי מרקחת
בת"א, פ"ת.
בערב 03-413919
לפנה"צ 03-9321067

סנוקרסט
למח' השווק דרוש
מקדם מכירות
* נסיון 3 שנים בענף המזון
* נכונות לשעות עבודה מעבר למקובל
עדיפות לתושבי פ"ת והסביבה
לקביעת ראיון נא להתקשר החל מיום א' 03 9243222

מושב מנוף
דרוש/ה
גזבר למשרה חלקית
04-800592

למפעל פלסטיק חדיש בראשל"צ
דרושים
1. מכונאי משמרת
* בוגרי בי"ס מקצועי
* נסיון בתעשיה יתרון.
2. מבקרי טיב (לאשמרות)
* בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי
* נסיון קודם יתרון.
3. מפעילים לציוד חדיש (למשמרות)
* 11 שנות לימוד לפחות.
הדרכה תינתן במקום.
4. מלגזנים (למשמרות)
* בעלי נסיון.
5. עובדי צור (למשמרות)
כל המשרות לעבודה בשלוש משמרות.
לפנות 03-9612919 לאוריס.

דרוש/ה
טכנאי/ת אדריכלות
בעל/ת ותק של 5 שנים לפחות
למשרד אדריכלים ומתכנני ערים —
לייטרסדורף גולדנברג
טלפון: 03-411828

הא לביטוח
דרושים:
מועמדים מתאימים שיוכשרו כמנהלי מכירות
בביטוח חיים וביטוח כללי
• מתמיד הרוצה להצליח בעסק עצמאי
• מנהיג, ישר, בעל אופי ורצון חזק להצליח
אנשי מקצוע מנוסים יכשירו אותך בדרך הטובה ביותר להצלחה בקורס מקצועי ויסודי של ביטוח חיים וביטוח כללי כולל הכנה לבחינות האוצר
דרוש
עובד חוץ
לתפקיד חידושים גביה ומכירה
כנציג
הא לביטוח
טלפן עוד היום לקביעת פגישה היכולה לשנות את מהלך חייך ולשפר את מעמדך הכלכלי!
03-221573
03-242142
08.00-19.00 פרט לימי שישי וערבי חג יום ג' עד 15.00
תנאים טובים מאוד למתאימים!
יש לך מקום ב
הא לביטוח

ל-דבר דרוש/ה
תקציבאי/ת
עם נסיון במשרד פרסום.
לפרטים נא לפנות- בטל.03-622547 לריקי

LASER תעשיות לייזר

ליחידת מחשב בהקמה דרושים:
תכנת מנוסה

מפעל מחשב מנוסה (SYS-38)

תנאים טובים ואפשרות לקידום מקצועי למועמד המתאים.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד תוך ציון שם, טלפון, שם המשרה, פירוט קורות חיים ונסיון מקצועי, "משאבי אנוש", תעשיות לייזר ת.ד. 13135 תל-אביב 61131.
-- סודיות מובטחת -
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

תעשיות לייזר - קרן אור לקידום האנושות

חברה מובילה במוצרי חקלאות, ייצור ושיווק
מחפשת
מנהל שווק ומכירות
מן השורה הראשונה

לחברה ארצית לשרותי שמירה ונקיון
דרוש
מפקח איזורי

למפעל כרכום
מפעל לחומרים מרוכבים כרמיאל בע"מ
דרושים/ות
1. **מנהל/ת חשבונות**
2. **פקידה**

למפעל תעשיתי בתל-אביב
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות סוג ג'
(ממוחשב)
6 ימי עבודה בשבוע
שעות העבודה: 07:00-16:45
נא לפנות למדור כח אדם
רח' יגאל אלון 94 ת"א
טל: 336721-03

דרושים
דרוש/ה
מנהל/ת לשרותי מזון

לחברה מסחרית בניגריה
דרוש
עובד
לתפקיד ניהול בכיר
1. עדיפות לבעל ניסיון בעבודה באפריקה.
2. שליטה מוחלטת באנגלית.
3. רצוי ידע בסחר בינלאומי.
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 629 הרצליה 46106

לעבודה מעניינת ולא שגרתית
מקדם/ת מכירות
תנאים טובים למתאימים
טלפון: 242-03

לחברה לשרותי כ"א כלל ארצית
דרוש
1. **מנהל/ת** סניף בת"א.
2. **סוכנים/ות.**
• כל המשרות הנ"ל רק לבעלי נסיון בחברה לכ"א.
לפנות לת.ד. 45123 חיפה.

דרוש/ה
אדריכל/ית, מעצב/ת
לחצי משרה
03-283866

למפעל תעשיתי בתל-אביב
דרוש/ה
פקיד/ה במחלקת מחשב
כולל קלדנות חלקית
שעות העבודה: 13:00-20:30
6 ימי עבודה בשבוע
נא לפנות למדור כח אדם רח' יגאל אלון 94 ת"א החל מיום ב' טל. 336721-03

המרכז הרפואי בלינסון
דרושות
אחיות מוסמכות
במשרות מלאות וחלקיות
1. למחלקת ילדים.
2. למחלקה כירורגית.

משרה פנויה
למוסד ציבורי בירושלים
דרוש **עוזר מנהלי**

---

reshef רשף
טכנולוגיות צבאיות בע"מ
למפעלנו בשדרות
דרוש
מבקר איכות מכני

למתאד - מפעל המתכת בקיבוץ אדמית
דרוש
★ מהנדס מכונות - עיבוד שבבי
ל - א. בחירת תהליכי ושיטות יצור
ב. חישוב ובדיקת פרוייקטים
ג. קידום והכשרת צוות העובדים
ד. ארגון והקמת משרד טכני
הכרחי: - נסיון וידע בעיבוד שבבי בעיקר במכונות (.N.C) הכוללות רובוטים.
לבירור פרטים יש להתקשר לטלפון:
04-859115-6
• אפשרות למגורים במקום

לחברה בינלאומית לתרופות
דרוש
תעמלן רפואי
באזור המרכז
הכישורים הדרושים:-
• השכלה אקדמית (חלקית לפחות) במדעי החיים וכו'.
• ידיעת השפה האנגלית.
• רשיון נהיגה.
• עבודה מפוצלת ומרוחקת.
• מקום מגורים - במרכז.
• נסיון קודם - יתרון.
המעונינים יפנו בכתב יד, בציון קורות חיים לת.ד. 29312 תל-אביב

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

למושב כפר יחזקאל
דרושים
עובדים בוגרי צבא
בענף החקלאות (רפת)
לפנות בשעות 19:00-21:00
לגבי בן דרור
06-531410

דרוש
מנהל חשבונות
למחלקת ספקים
סוג 2
3 שנות נסיון לפחות
טל. 03-336231 לכח-אדם

א.זליג
אנשים מעולים לתפקידים בכירים
בכירים לקריירה חדשה

עבור לקוחתנו
למפעלי תשלובת תעשייתית מבוססת בתחום הטקסטיל והאריגה
דרושים/ות

מנהל שיווק בינ"ל*
מהות התפקיד:
קידום ופתוח שווקים בארצות אירופה (בסקנדינביה - עדיפות). התפקיד כרוך בנסיעות מרובות לחו"ל.
הכישורים הדרושים:
- נסיון מוכח בשיווק/מכירות בחו"ל.
- כושר ונסיון בניהול מו"מ והפעלת צוות עובדים.
- שפות: אנגלית הכרחית. גרמנית - יתרון.
- השכלה אקדמאית בתחום הכלכלה ו/או מנהל עסקים - שיווק יתרון.
- מגורים: אזור חיפה או מרכז הארץ.

מנהל מכירות ארצי*
מהות התפקיד:
קידום ופיתוח חשוק המקומי.
הכישורים הדרושים:
- כושר מעולה לניהול מכירות אגרסיבי.
- נסיון מוכח בניהול והפעלת צוות עובדים (סוכנים ואנשי מכירות).
- נסיון בתחום מכירות של מוצרי בר-קיימא - חובה. טקסטיל - יתרון.
- מגורים: אזור חיפה או מרכז הארץ.

* דרוש תפקיד כנ"ל עבור חברה מבוססת בתחום התרופות ומוצרי בריאות עם נסיון מוכח בשוק הבריאות/מוצרי קוסמטיקה.
סודיות מובטחת
נא להתקשר בימי א'-ה' בין השעות 9.00-17.00 לטל' 03-687810, או 03-687630, או להביא/להעביר למשרדנו ברח' גאולה 42, ת.ד. 4230, ת"א, קורות חיים כתובים בכתב יד על נייר ללא שורות, בעט כדורי ולציין את היד הכותבת.

הסתדרות מדיצינית הדסה
דרושים
לביה"ח בעין כרם
1. **טכנאיות רפואיות** בוגרות מגמת טכנולוגיה רפואית.
2. **טכנאי רנטגן מוסמכים** למשרות מלאות או חלקיות.
3. **שיניניות וסייעות מוסמכות** עם תעודה מוכרת ממשרד הבריאות.
4. **מזכירה בכירה,** ידיעה טובה של השפות עברית ואנגלית, כולל הדפסה במעבד תמלילים בשתי השפות.
5. **מגישות אוכל לחולים** עבודה במשמרות בוקר ואחה"צ, כולל שבתות וחגים.
* נא להתקשר לטל. 02-446226/447136 בימים א'-ה' עד 13:00, או בכתב לאגף כח אדם ת.ד. 12000, ירושלים.

לביה"ח בהר הצופים.
1. **רוקחים.**
2. **רשמת רפואית** במשרה מלאה.
3. **פקידי מודיעין** לעבודה במשמרות, בוקר, ערב, לילה שבתות וחגים.
4. **תורני בטחון** לעבודה במשמרות, אחרי שרות צבאי מלא.
* נא להתקשר לטל. 02-818111/4204-5 בימים א'-ה'.

המועצה המקומית ערד
דרושים
1. **פסיכולוג(ית) חינוכי(ת)**
מומחה או מתמחה לשרות פסיכולוגי חינוכי (תחנה מוכרת).
מועמדים מתאימים יפנו למחלקת החינוך טל: 057-957911/950640 או לשרות הפסיכולוגי 057-950926.
2. **עובד/ת סוציאלי/ת**
אחראי/ת לתכניות זקן בקהילה כשירות לעבודה סוציאלית (מכון או אוניברסיטה) + נסיון.
3. **עובד/ת סוציאלי/ת כוללני/ת**
כשירות לעבודה סוציאלית (מכון או אוניברסיטה).
לקביעת ראיון טלפונית: 057-950620/957911.

מעורים סוכנות לביטוח
עם הרחבת פעלותינו לאזור רחובות, ראשל"צ, אשדוד אשקלון והסביבה.
דרושים **מועמדים:**
לתפקידי ניהול מכירות בבטוח
הכישורים:
גיל: 25-45, השכלה תיכונית, רצוי אקדמאית, רקע ניהולי או פקודי.
למתקבלים תנתן הכשרה מקצועית, ולאחריה ישובצו בתפקידים
חוזה אישי, הכנסה גבוהה, אחזקת רכב והטבות שונות
לקביעת ראיון,
טל': 08-454641, או: 08-473248
בימים א, ב, ה, 09:00-13:00
16:30-19:00
וימי ג, ד, ו, 09-12:30
סודיות מובטחת

דרוש/ה
אדם אחראי, דייקן, מסודר ושקדן
בעל כושר ריכוז לעבודה משרדית.
• ידע במתמטיקה בסיסית.
• יתרון לדובר שפות.
• גיל 45-55.
למשרה מלאה ברמת-גן.
נא לצרף קורות חיים מפורטים ונסיון עבודה קודם, בכתב-יד, ממלצות ושכר מבוקש.
- סודיות מובטחת -
לת.ד. 7267 רמת-גן.

האוניברסיטה הפתוחה
דרוש
מנהל
יחידת מחסנים והפצה
תאור התפקיד:
ניהול עצמאי של יחידת מחסנים בעלת היקף פעולות רחב. אחריות על צוות עובדים. תיאום עבודות המחסן וההפצה עם הגורמים השונים באוניברסיטה.
כשורים דרושים:
• נסיון מוכח בניהול מחסנים.
• השכלה מקצועית מתאימה.
• ידע בעבודה באמצעות מחשב
• כושר ארגוני מעולה
המעוניינים נא לפנות בכתב למחלקת כח-אדם ת.ד. 39328 ת"א. מיקוד 61392.

למושב ותיק בעמק
דרוש
מרכז משק / גזבר
על המועמד להיות בעל נסיון רב במערכת מושבים
נא לפנות טלפונית בערב 04-933078

מנהל כח אדם
מסור מודעתך ב דבר
ב דבר תקבל יותר
לפרטים נוספים:
תל-אביב: 03-622233-4 עדי סאמט
ירושלים: 02-226335-6 יאיר צוברי
חיפה: 04-645333-4 אריה טל

החברה מובילה בתחומה הפועלת בכנה מידה ארצי
דרוש/ה:
למשרדיה במרכז הארץ
מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
אחראי למערך החשבונאי
• רואה חשבון מוסמך
• נסיון 5 שנים בתעשיה, בניהול מערכות חשבונאיות די מסובכות.
• נסיון בהפעלת צוות עובדים.
נא לפנות בכתב יד בצרוף נסיון וקורות חיים לת.ד. 40 חדרה.
סודיות מובטחת

דרוש
מזכיר/גזבר
למושב נחושה
לפרטים, נא לפנות לזכריה יוסף. 02-916788

לחברה לפיתוח לומדות
דרושים/ות:
* מעצבי לומדה
* כותבי לומדה/ תכנתים
* גרפיקאים
* פקידה/מזכירה
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ת.ד. 16285 תל-אביב

טרפולוקס
מפעל לייצור טרנספורמטורים (שנאים) בפ"ת
דרושים:
* מלפפים
* עובדי הרכבה

דיונש באוניברסיטת ת"א
דרושה
פקידה
לעבודות משרד שונות
טל. 03-411542

לעסק רציני בענף המזון
דרוש
שף מקצועי
סודיות מובטחת

אנו מחפשים
מזכירה
אשר תעזור ללקוחה, שלנו, חברה מסחרית בדרום ת"א
בשפה האנגלית ברמת שפת-אם.
בקבלת הכתבות הדפסה וטלקס.
טלפון: 03-659456
תנאים טובים
סודיות מובטחת

חושב/ת לעבוד בארה"ב? עכשיו זה הזמן!!

OPHIR אופיר אופטיקה ירושלים בע"מ
OPHIR OPTICS JERUSALEM LTD.
דרושים
1. **מהנדס אלקטרוניקה**
2. **מהנדס פיתוח וייצור**
מועמדים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים והמלצות לת"ד 16042 ירושלים 91160 עבור "מהנדס אלקטרוניקה" או עבור "מהנדס פיתוח וייצור"

למפעל תבונה "מאיר" לייצור בובות פרוה ומתנות
דרושים
סוכנים ומקדמי מכירות
טלפון 03-5516153

אנשי ונשות מכירה
שכר - 1500 + אחזקת רכב לכל חלקי הארץ

מכרז 3/87
המועצה המקומית גני-תקוה מכריזה על משרה פנויה במחלקה לשרותים חברתיים.
עובד(ת) סוציאלי(ת) כוללני(ת)
שלום חלק
ראש המועצה המקומית גני-תקוה

לעמותת מכבי הנוער דרושים
* מזכירה למקום
עמותת מכבי

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפרסם מודעה!
דבר סניפים
ב דבר תקבל יותר ובמחירי העיתון

תל-אביב דבר מרכז	תל-אביב דבר דיזנגוף	תל-אביב דבר בן יהודה	תל-אביב דבר אלנבי	חיפה דבר	ירושלים דבר	דבר פון	ובעוד 50 סניפי דבר בכל רחבי הארץ
טל' 622547	רח' דיזנגוף 116, טל' 239952	רח' בן יהודה 9, טל' 656120	רח' אלנבי 123, טל' 614433	רח' הרצל 5, טל' 645333-4	רח' יפו 43, טל' 226335	טלפון 03-611001	

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דבר

هكذا من الأصل

مكان الأصل

230 אלף דולר במכירה פומבית של ציורים

(ע). – סכום שיא בישראל במכירה פומבית של ציורים – 230 אלף דולר – השיגה השבוע הגלריה „בן עמי".

במכירה שנערכה בבית אסיה בתל אביב הוצגו כ־500 פריטים והם נמכרו, כמעט, עד לאחרון שבהם.

במחירים הגבוהים ביותר זכו עבודות של ציירים יהודיים מאירופה, כמו ציור שמן של מאוריצי גוטליב שנמכר ב־26 אלף דולר, ציור פסטל על נייר של מרקוביץ נמכר ב־9000 דולר, ציור שמן קטן־מידות של יוסף איזראלס נמכר ב־8000 דולר. תחריט קטן של רמברנדט בשם „יהודים בבית הכנסת" נמכר ב־3000 דולר. מהציירים הישראלים זכה ציור ישן של משה קסטל במחיר הגבוה ביותר, 7000 דולר וגם ציורי יוסל ברגנר, נחום גוטמן ומנחם שמי השיגו מחירים גבוהים.

עשה ג'וגינג ונתגלה כאסיר נמלט מדמון

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

ספורטאי לבוש אימונית בריצת בוקר כשבידו קופסת סיגריות, עורר את חשדו של סגן קצין הביניי במרחב חיפה, מפקח זכי פארג, כשנסע אתמול בבוקר בדרכו לעבודה בכביש עוספיה־חיפה.

המפקח עצר את מכוניתו ליד הספורטאי והלה החל להימלט. לאחר מרדף קצר נתפס והובא לתחנת המשטרה. התברר כי זה ישראל מיכלשווילי (30) מקריית אתא, אסיר שברח ערב לפני כן מכלא דמון. החיפושים אחריו נמשכו שלשום והופסקו בחצות והיו אמורים להתחדש אתמול בבוקר. מיכלשווילי שפוט לארבע שנים על דקירת אשתו ותקיפת שוטרים.

אזהרה: לא כסף – לא רחצה

מאת עמרם גבאי, סופר „דבר"

מרכז השלטון המקומי נתן הוראה ל־17 עיריות ומועצות אזוריות, המאוגדות בהסדרי חופי הרחצה, שלא יפתחו את החופים לעונת הקיץ 1987 אם עד השבוע הבא לא יוזרים מהאוצר כספים הדרושים להפעלת החופים.

מרכז השלטון המקומי, אשר התכנס השבוע, החליט לנקוט צעד זה עקב אי־העברת חוב של כ־10 מיליון ש"ח לעיריות. בכך הוא החריף את מאבקו נגד משרדי הפנים והאוצר, שאינם מקפידים לדבריו להעביר כסף להפעלת שירותים ממלכתיים שנותנות העיריות. „לחופים באים כל תושבי ישראל. ולא ייתכן שמשרד הפנים יטיל עלינו את האחריות להפעלת האתרים", אמרו הנציגים. בפגישה נכחו נציגי עיריות הרצליה, חדרה, נתניה, תל־אביב, נהריה, בת־ים, ראשון־לציון, מועצה אזורית גשר הזיו, חיפה, אשקלון, והמועצה האזורית רמת הגולן אשר בתחומה פועל חלק מחוף הכנרת.

אחרי שנות ברבורים: שניים חברו לשיקום חאן שער הגיא

מאת צבי אילן, סופר „דבר"

רשות שמורות הטבע והמועצה לארץ ישראל יפה חברו יחד לשקם ולשמר את חאן שער הגיא. הדבר נעשה לאחר עשרות שנות דיבורים על הצורך בכך, ולאחר שהמקום הלך ונהרס בשיני הזמן. כוונת היזמים היא להכשיר את האתר לביקורי קהל ולהציג בו את סיפור המקום, תולדות הדרך לירושלים וקרבות מלחמת השיחרור בבאב אל־ואד. כל זאת במסגרת חגיגות שנת ה־40 למדינה.

לצורך השימור מבקשת הרשות לקבל מהציבור כל חומר היסטורי על המקום (לפי כתובתו של זאב סמקין, רשות שמורות הטבע, ירמיהו 78, ירושלים).

★ ★ ★

קורס ראשון מסוגו לשמירת טבע, בהשתתפות ערבים מיהודה ושומרון, נערך בזכרון יעקב. השתתפו בו 50 איש, בהם אנשי מערכת החינוך, מנהלי בתי־ספר וראשי לשכות חינוך בשבע נפות. הקורס נערך ביוזמת המינהל האזרחי ביהודה ושומרון, בשיתוף קמ"ט חינוך ושמירת טבע. המשתתפים למדו שלושה ימים את נושאי שמירת הטבע ועקרונותיה, ערכו סיורים בשמורות טבע, וקיבלו הרצאות בביולוגיה, גיאולוגיה ובוטניקה. הקורס נכלל במאמץ של המינהל האזרחי להחק את שמירת הטבע ביו"ש. הכוונה היא שהמשתתפים יעבירו את הידע שקיבלו למערכת החינוך ויהוו גרעין של אוהדי שמירת טבע.

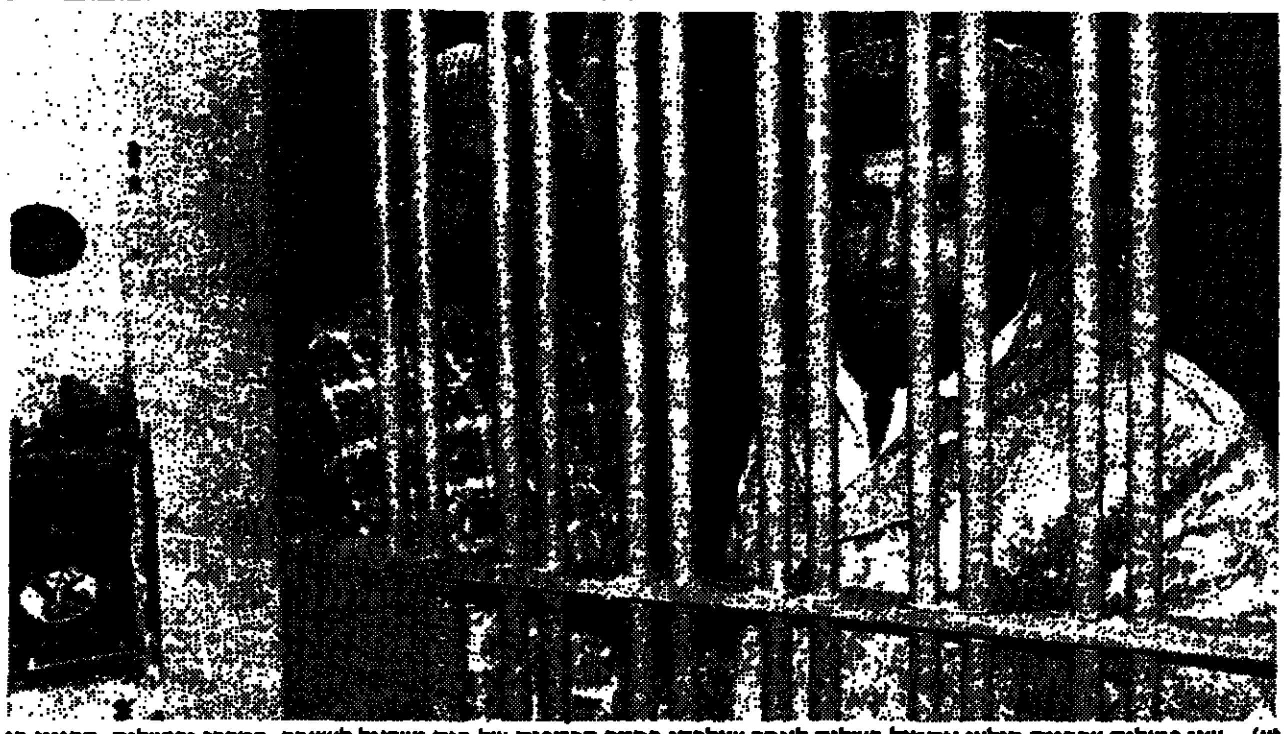

(ע).– שני פועלים ערביים חולצו אתמול בשלום לאחר שנלכדו בחדר הכספות של בנק ישראל לשעבר, במרכז ירושלים. הבניין בו שכן לפני כמה שנים בנק ישראל, בפינת רחוב יפו־שלומציון, משופץ בימים אלה ומוכשר לאולם תצוגות לשטיחים ולתכשיטים. אתמול סמוך לשעה 11 עסקו שני הפועלים בסיוד בחדר ששימש בעבר חדר הכספות של בנק ישראל. לפתע ננעלה הדלת המסורגת והשניים לא יכלו לצאת (בצילום). למקום הוזעק פורץ המנעולים הירושלמי דוד וייסנשטרן שהצליח כעבור כמה דקות לפתוח את המנעול ולהוציא מן החדר את השניים (צילום: יצחק הררי)

דמויות מהמצעד הפורימי שערכו אתמול תלמידי „בצלאל" ברחובות ירושלים (צילום: רחמים ישראלי)

„הרמת מסך" מבקשים בביהמ"ש רוכשי הדירות מחברת ג'מבו

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

55 רוכשי דירות ברמת קדרון תובעים בבית המשפט המחוזי בתל־אביב 800 אלף ש"ח מחברת ג'מבו, בבעלותם של עמיאל פרומצ'נקו, יחיאל שאול, דוד מור, היו"ר לשעבר של חברת "שיכון ופיתוח", ויעקב צבאג.

לבקשת בא כוחם של רוכשי הדירות הוטלו עיקולים על חשבונות הבנק של עמי פרומצ'נקו ויחיאל שאול. עו"ד ד"ר ברקוביץ מירושלים, המייצג את רוכשי הדירות, מבקש בתביעה שהגיש לבית המשפט המחוזי ל"הרים מסך" מעל היחסים שבין בעלי המניות לבין החברה כיוון שהיחסים הללו, לטענתו, נועדו לשמש מסווה למעשה תרמית. הליך זה של "הרמת מסך" ישרת את רוכשי הדירות בהגשת תביעות אישיות נגד בעלי המניות בחברה לאחר שהופרו זכויותיהם וכל תביעותיהם נדחו על ידי החברה ובעלי המניות של החברה.

55 רוכשי הדירות טוענים בכתב התביעה כי בעקבות מסע פרסום נרחב בעיתונות בשנת 1982 פנו אל החברה. בעליה הסבירו להם כי המדובר בהקמת ישוב עירוני „רמת קדרון" הנמצא על אדמות הכפר עבדיה, דרומית־מזרחית לירושלים. הם הציעו להם לרכוש מגרשים ב־5000 דולר ואמרו להם כי יש להם אישורים מכל משרדי הממשלה הנוגעים. הם גם הבטיחו לרוכשים ערבות כספית וכי האדמות שירכשו בהגרלה יירשמו כטאבו.

עוד התחייבו היזמים־הנתבעים כי במקום יוקמו 1200־1500 בתים דו־קומתיים ויהיו בו כל השירותים הקהילתיים לרבות בריכת שחיה, קולנוע, קאנטרי קלאב. התובעים טוענים עוד כי היזמים הודיעו שיש להם אישור של מיכאל דקל, סגן שר החקלאות, וכי העסקה שיעשו כדאית מאד. כדי לשכנעם עוד יותר הודיעו להם יזמי הדירות כי עו"ד רוני מילוא הוא אשר מיצג את החברה. פרט לכך הודיעו היזמים כי הושג הסדר בינם ובין בנק "טפחות" שעל פיו ינתנו לרוכשי הדירות הלוואות למימוש התישבותם במקום.

התובעים טוענים כי על סמך מסע השכנוע הם התמו על יפויי כוח במשרדו של עורך הדין רוני מילוא שעל פיו הוא אשר יעביר את הבעלות על הקרקע לידיהם. אולם, מסבירים התובעים, האדמות עוד לא עברו תהליך רישום מקרקעין והוגשו כ־100 התנגדויות של איזור רמת קדרון, תושבי השטחים, והוצא צו מניעה על כל הליך העלול לשנות את מבנה הקרקע. עד עצם היום הזה לא נדונו ההתנגדויות הללו אבל חברת "ג'מבו" לא הודיעה להם על צו המניעה הזה ולא הזמינה אותם מעולם לסיור באיזור הפרוייקט שלא הוקם.

פרט לכך, אומרים התובעים כי נגבו מהם כמיליון דולר לפיתוח תשתית ובמקום נסלל כביש על ידי "סולל בונה" שעשה זאת בהזמנת הצבא ולא בהזמנת "ג'מבו" שאמורה היתה לבנות במקום.

האב לא הצליח להימלט מן האש אך בזעקותיו הציל את אמו ובנו

(ע). – שלום בגרלן (50) תושב שכונת רמת אשכול באשקלון נשרף למוות אור לאתמול בדירתו, כנראה לאחר שנרדם עם סיגריה בוערת. אמו הישישה ובנו בן ה־25 הצליחו להינצל.

סמוך לשעה 1 אחר חצות התקבלה הודעה על דליקה בבניין מגורים בשכונה ולמקום הגיעו כבאים ושוטרים. במאמצים גדולים הצליחו לאחר את השריפה ולמנוע התפשטותה, אולם כשנכנסו לדירה, נמצא בעל הדירה ללא רוח חיים. כל תכולת הדירה עלתה באש.

כאמור, ניצלו האם והבן. זאת, בעקבות זעקות העזרה שהשמיע שלום בגרלן, כשניסה, לשווא, לחמוק מן החדר הבוער. הבן התעורר וכשפתח את הדלת, פרצו להבה ועשן פנימה. הוא נמלט, תוך שהוא מוציא ממיטתה את סבתו בת ה־80 שישנה בחדר שלישי.

לפי כל הסימנים אחזה אש בשמיכת הצמר של המנוח מסיגריה שככל הנראה הושארה בידיו לאחר שנרדם. הגופה נמצאה על הרצפה ונראה שבגרלן ניסה להגיע אל הדלת.

עובדי קרנות הפנסיה חוששים לפגיעה במעמדם עקב האיחוד

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

ועדי העובדים בקרנות הפנסיה ההסתדרותיות חוששים מפני פיטורים ופגיעה במעמדם של העובדים אם יתבצע האיחוד בין שש הקרנות.

בקרנות הפנסיה ההסתדרותיות מועסקים 1,650 עובדים, מהם 1,000 בקרן הגדולה ביותר „מבטחים". בשבוע שעבר נפגשו ועדי העובדים של רוב הקרנות עם יו"ר האגף לבטחון סוציאלי בהסתדרות, דב פלג, בהשתתפות סגנו אברהם אחיעזרא ואקטואר האגף יעקב אנטלר כדי להביע את דאגתם מפני פיטורים אפשריים. פגישה נפרדת נערכה השבוע בין ועד העובדים ב„מבטחים" לבין ראשי האגף.

ועדי העובדים של „מקפת", קרן הגמלאות המרכזית, קרן פועלי הבניין וקרן הפועלים החקלאיים, דרשו בפגישה לקבל תמונת מצב של כוח האדם שיועסק בקרנות הפנסיה לאחר האיחוד הצפוי. ראשי האגף לביטחון סוציאלי השיבו שאיחוד הקרנות לשלוש חטיבות (ובטווח הרחוק לקרן אחת) לא יהיה כרוך בפיטורים אלא בפרישת עובדים מרצון. עם זאת הוסיפו שחלק מהעובדים יצטרכו לגלות נכונות לניידות בתוך המערכת, כדי להקל על תהליך האיחוד.

ועד עובדי „מבטחים" הבהיר לראשי האגף לבטחון סוציאלי כי לא יאפשר פגיעה במעמדו של עובד כלשהו מ„מבטחים" לאחר שימוזגו בה הקרנות של פועלי הבניין והפועלים החקלאיים. יו"ר הועד, אבנר חשאי, הסביר: „מבטחים" היא הקרן הקולטת ולפיכך חייבת להישמר עדיפות למעמדם של עובדיה לעומת העובדים בשתי הקרנות האחרות".

18 פצועים בשתי תאונות

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר" בגליל המערבי

ארבעה חיילים ואזרח נפצעו אתמול בהתנגשות שארעה בין שני כלי רכב פרטיים בצומת שפרעם בסמוך לכפר תמרה שבגליל.

נהג מכונית „רנו", שנסע מצפון, הבחין לפתע בטרקטור שירד לכביש. הוא ניסה „לברוח" מהטרקטור כדי לא להתנגש בו, סטה שמאלה ופגע חזיתית במכונית שנסעה מולו. מעצמת ההתנגשות הועפו שני כלי הרכב וחמישה אנשים שהיו בהם נפצעו. אחד מהם נפצע קשה מאד בראשו.

(ע). – בתאונה שהיתה אתמול ליד נחל עוז נפצעו קשה שלושה אנשים ו־10 ילדי קיבוץ ברור חיל בני 12־13 נפצעו קל. הפצועים הם: יוסף אריאל (44) מברור חיל שנהג במכונית מסחרית, סעיד אל בטר (25) שנהג רכב פרטי מעזה ונוסע ברכבו, מוסטפה אבו חג'ר (23) מעזה.

בקצרה

מאת סופרי „דבר" ועתי"מ

● שר הקליטה יעקב צור קרא אתמול לראשי הערים ועיירות הפיתוח להיערך כבר עתה לקליטתם של עולים מברה"מ ולשילובם בתחומי התעסוקה, הדיור ושירותי הרווחה. לדבריו יהיה זה משגה להקים מערכות ארגוניות חדשות לטיפול בעולים.

● אנשי מילואים במחלקת מדעי ההתנהגות של צה"ל החלו במחקר למעקב אחרי פרוייקט מקא"ם (מרכז קידום אוכלוסיות מיוחדות) שעיקרו קליטה בשירות הצבאי של אוכלוסיות ברמה נמוכה וסיגולן לחיי הצבא תוך הקניית השכלה.

● בעקבות קביעתה של ועדת הפנים של הכנסת שלשום, כי אין להעלות השנה את המסים העירוניים, שלחה סיעת הליכוד בעיריית חיפה מכתב אל ראש העירייה אריה גוראל ובו נאמר בין השאר, כי אם בעקבות החלטתה של ועדת הפנים יאלצו הרשויות המקומיות לבטל את העלאת המסים, תתבטל מאליה הסיבה שאילצה את סיעת הליכוד לפרוש מהקואליציה העירונית ויהיה אפשר לקיימה במסגרתה הקודמת.

● מיה אנגיל (19) מתל־אביב נעצרה ושוחררה בערבות בבית־משפט השלום בתל־אביב אתמול, בחשד נסיון לסחיטה באיומים מרופא שיניים. בא כוח המשטרה טען, כי החשודה איימה בדצמבר, בטלפון, על רופא השיניים, שאם הוא לא יטפל בשיניה בחינם, יישברו רגליו. החשודה לא אמרה דבר בעת הדיון. בהסכמת המשטרה, הורתה השופטת אסתר קובו לשחררה בערבות.

● משרדי בית הדין הרבני בתל־אביב נפרצו אתמול לפנות בוקר. עובד שהגיע לבית הדין לעבודה, הבחין בחלון מנופץ באחד המשרדים בקומת הקרקע. נגרם נזק קל למספר תיקים, אולם לא נגנב דבר.

המומים מאסון על נפילתו של בננו־חברנו

רמי בן־צבי

בעת מלוי תפקידו

הלוויה היום, יום ששי י"ב אדר תשמ"ז 13.3.87 בשעה 11.00

המשפחה
ובית עין חרוד מאוחד

ב"ה

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע י"ג באדר תשמ"ז פרשת תצוה

ש"ש	מוצ"ש
ירושלים – 5.07	ירושלים – 6.21
תל־אביב – 5.25	תל־אביב – 6.19
חיפה – 5.17	חיפה – 6.22

לסבא **זלמן מלכוב**

במלאות לך 85 שנים

ברכות לעוד שנים של בריאות ושמחה

מהילדים, הנכדים, הנכדות, והנינות

פורים – גבעת חיים

לחברינו **אילנה ובני הדר**

ברכות מזל טוב בהיות בתכם מיכל בת־מצוה

בית „דבר"

לחברינו **אילה ועודד גורה**

ברכות מזל טוב להולדת הנכד יניב

בית „דבר"

אבלים על פטירתה של חברתנו היקרה

פרומה שילדקרויט

מותיקי פועלי ציון

ומשתתפים בצערו של חברנו מאיר שילדקרויט ובני המשפחה

בית ראשוני פועלי ציון
מכון רינגלבלום
הוצאת הספרים ע"ש י.ל. פרץ והספריה

סיורים לפולין

44 שנה למרד גיטו וארשה

החל מ־15.4.87 בחודש מאי יציאות סדירות מדי שבועיים

„אופקים" נסיעות, ת"א כיכר נמיר 222, טל. 201485, 03־287723

מועצה אזורית הגלבוע

06־531777/8/9

מודיעה

צעדת הגלבוע ה־21 נדחית

עקב מזג האויר ותתקיים ב־4.4.87

מחלקת הספורט

לחברינו **מרסל ואלפרד לוי**

ברכות מזל טוב להולדת הנכד

בית „דבר"

ל„שדות־ים – שיש קיסריה"

לחנוכת המפעל החדש

שלוחות ברכותינו הלבביות

איחולינו להמשך פיתוח שגשוג וצמיחה

דני צרפתי
ועובדי המשרד

רכוש ספר מספרית דבר

למוקירי זכרו של משה סנה

במלאות 15 שנה למותו נקיים בצוותא ת"א, ביום שני ט"ו באדר תשמ"ז, ה־16 במארס 1987, בשעה 7:45

ערב לזכרו

בתכנית:
- נגינה
- מסכת אור־קולית
- רב שיח על הנושא:

סי"ג לכוח – חוכמה

בהשתתפות:
- פרופ' שלמה אבינרי
- יצחק בן אהרון
- אלוף (מיל.) אהרון יריב
- ח"כ יאיר צבן
- ינחה: עו"ד מאיר לם

למכירה מלגזה

תוצרת „לנסינג – בגנל" („קדמה") דגם 4000

כושר הרמה 2000 ק"ג

שנת יצור 1975

במצב טוב.

לפנות בטלפון 286141 שלוחה 79

מזכירות מפלגת העבודה – סניף אור־עקיבא

מברכת את **קיבוץ שדות־ים**

ו„שדות־ים – שיש קיסריה"

עם חנוכת המפעל החדש

ניסים כהן
מזכיר הסניף

נתייחד עם זכר יקירינו

לאה מרדור

עם שלושים למותה

מוניה מרדור

עם שנתיים למותו

גילוי המצבה ביום שלישי, ט"ז באדר תשמ"ז, 17.3.87, בשעה 4.00 אחה"צ, בבית העלמין בכפר־שמריהו

המשפחה

אחרי מחלה ממושכת נפטרה אשתי, אמי, דודתי ומכבתנו האהובה והנערצה

רחל־רוז'יה פרידלנדר

מבית רובינשטיין

בעלה: צבי פרידלנדר בית הורים חיפה, אחוזה רח' כאפר 7.

בתה: מרים ודהסאל ובני משפחתה, נירדבים

אחייניתה: עפרה שודריך ובני משפחתה, גבעת־ברנר

הלוויה התקיימה בקיבוץ נירים והמנוחה נקברה ליד קבר בנה צבי.

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י

ארגון גימלאי הועד הפועל

לנציגי הגימלאים במועצות הפועלים

המפגש ליום עיון

יתקיים ב־22 במרץ שנה זו בבית הספר לפעילי ההסתדרות רח' נהרדעא 5 ת"א

דבר של היום הוא דבר חדש

רפא"ל, רפ"י ורפי / אמיר אורן

הגולם לק"ם על יוצרו

השאלה שבמוקד החקירה: מי אוסף מודיעין, היכן, איך ותחת איזה פיקוד – מי אישר ללשכה לקשרי מדע לרגל באמריקה ומי לא השגיח עליה

רפי איתן מדבר. עדיין לא בפני חוקרי הוועדות, עדיין לא בגירסה הדוקה ורצופה הכפופה לעימות גם גירסאות־נגד ועשויה גם להתכופף בו. פה ושם הוא מטפטף אמירה, כמו פיו ובאמצעות רעיו. מימין לשמאל, נקראות האמירות כהצהרת־כיסוי: כל שעשיתי הוסמך ואף מוסמך. משמאל לימין, תושף הכיסוי להב: אם תמשיכו להתכחש, אדקור אתכם בסודותינו המשותפים. הוא אוהב במיוחד לאזכר ראשי ממשלה. לדבריו, אמר לשמעון פרס בהתלקח שערוריית פולארד, „אם תפגע בי – לא תינקה". במקום אחר, כשנדחק לנמק את הפולארדיות של הלשכה לקשרי מדע, טען, „יש לי אישור בכתב, בחתימת מנחם בגין".

הוועדות אינן צריכות לחוס על בגין, בהכינן את רשימת העדים שיוזמנו להופיע בפניהן. עדותו חיונית לאימות דברי איתן או להפרכתם, בקטע שבו תיחוקר פעולת הלק"ם, בשנים שבהן עמד איתן בראשו, במקביל לתפקידו כיועץ בגין ללוחמה בטרור. פרס, למשל, באמצעות דוברו אורי סביר, הכחיש השבוע את סיפור שיחתו עם איתן, בחרון עם לק"ם: „להד"ם". כיוון שכך, מתייתמת ומגיעה שאלת־המשך, האם התייחס איום הגמול של איתן לבראשית לק"ם או רק לפסוקי פרס בדברי ימי פולארד.

בן־גוריון הראשון. פרס טמן את זרע הלק"ם עוד בהיות דוד בן־גוריון ראש הממשלה ושר הבטחון. האכזבה מחולשתו של יצחק רבין כשר הבטחון ומדולות מנהיגותם של פרס ורבין בשותפות עם יצחק שמיר, אריאל שרון ושאר מעוררי הציפיות האפסיות, הניבה לאחרונה התרפקות מחוזרת על בן־גוריון. אצלו, נאנחים המתרפקים, לא היו קצינים ופקידים מעיזים לשקר ולהתחבל ולצאת בלי עונש: אצלו היתה התארגנות ועוד־פעולה בשירות אווירי פעיל למען אביאם סלע מפוזרת מייד בהדחה קבוצתית, גם של רמטכ"ל. אבל אצל בן־גוריון, קברניט מדיני ששלט במערכת הבטחון ובקהילת הבינה גם יחד, נוצר הלק"ם מחיכוך השתיים זו בזו, כמעקף סגן־השר פרס בראש המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים איסר הראל.

ההתגוששות על אמריקה, כמעצמה הבכירה במערב, יורשת מנהיגותה של בריטניה: לצד ביטויו הגלויים של קו בן־גוריוני זה, כמו הצהרת הנכונות לשלוח יחידות צה"ל לכוח האו"ם במלחמת קוריאה, עמל הראל לשכך את החשדנות האמריקאית מפני מדינת יהודים שראשיה הגיעו מרוסיה המהפכנית, שמלחכתה נעוזה בסובייטים ושהשנייה במפלגותיה, מפ"ם, סגדה לסטאלין. לרכישת חיבתה של אמריקה, הקפיד המוסד „שלא לראות" באמריקה ארץ־יעד לריגול, גם בכדי שלא כל יהודי אמריקה יצטיירו כמרגלי סתות האטום ג'וליוס ואתל רוזנברג. רבע־מאה לפני „הפקרת" ג'ונתן פולארד השתקפה ההחלטה הישראלית להתנער מכל זיהוי עם ריגול קומוניסטי נגד האמריקאים בהסגרת רוברט סובלן, חוט דקיק ברשת רוזנברג.

קצין הבטחון בני. גם לולא ההתגוששות האישית המתבקשת בין כארונים חוקים בקיסרות בן־גוריון, גם לולא התחרה הקו הצרפתי־גרמני של פרס בקו האמריקאי של הראל, היתה סתירה מיבנית בין קדימויות ההתעצמות והביון. פרס היה מופקד על רכש, פיתוח וייצור נשק ומערכות. אם להשגת יעדיו נדרש לפעילות חיצונית שהכעיסה את משרד החוץ של משה שרת וגולדה מאיר או את המוסד של הראל, בברכתו המפורשת או המשתמעת של בעל־הבית בן־גוריון, היה המחיר קביל בעיניו. הראל, שהצליח לעתים לקזז את עויינות שר החוץ פוסטר דאלס באמצעות הערכת אחיו, מנהל הסי־איי־איי אלן דאלס, שאף להתנזר מתשלום מחיר כזה באמריקה.

אחד מעוזריו העיקריים של פרס (ולכן גם מיריבי הראל) במשרד הבטחון היה מוניה מרדור, מייסד הרשות לפיתוח אמצעי־לחימה בגילגוליה השונים. בספרו על רפא"ל, שפורסם באביב 1981, ערב הגעת שרון למשרד הבטחון והחלפת ראש לק"ם באיתן, תיעד מרדור את הריון לק"ם בבטן אמ"ת (שם האגף שקדם לרפא"ל), עם תבל־סבור לפרס: „סכנת דליפתן של ידיעות על המחקר, מהלכיו ותוצאותיו במסגרת האזרחית חייבה השרשת תודעה לבטחון בקרב העובדים ובעיקר באנשי המדע שביניהם. קצין הבטחון בני היה מופקד על כך. הצלחנו להחדיר לתודעת משרד־הבטחון את דבר היות אמ"ת גוף מיוחד במינו מבחינת הייעוד ודרכי הביצוע ואת ההכרח להעניק לו עצמאות פנימית רבה, בהשוואה לאגפים אחרים, בעיקר על־ידי קיום קשר ישיר עם הדרג העליון של מערכת הבטחון... כפיפות אמ"ת נקבעה בלעדית לשר הבטחון ולסגנו שמעון פרס. קביעה זו תאמה את השקפתי, אך יצרה בתקופות שונות מצב עדין במערכת היחסים בינו לבין הרמטכ"ל וראש אג"ם". (המובאות תומצתו).

צור בתצלום. בוועדת־הבדיקה ל„מקרה פולארד" – תאונות אינן קורות, כמוכר, הן נגרמות – לא יופיע מומחה לכמה מהעקודות ברצף לק"ם, משום שחבר הוועדה צבי צור יתקשה לחקור את עצמו. מרדור המליץ בפני בן־גוריון למנות את חיים לסקוב לרמטכ"ל אחרי משה דיין ואת צור לסגנו (ולפיכך ליורשו המיועד) של לסקוב. צור התמנה לרמטכ"ל בעקבות סיכסוך פרס־לסקוב ונשאר מקורב לבן־גוריון, דיין ופרס בהתפלגותם ממפא"י. הוא נבחר איתם לכנסת, בטעם „רשימת פועלי ישראל", התפטר מייד וחזר למערכת הבטחון עם דיין, ערב מלחמת ששת הימים. כמו פרס בימי מנכ"לות המשרד. טרם היותו ח"כ, היה לצור כ„עוזר השר" דיין מעמד בפועל של סגן־שר, עם אחריות לנושאי רכש, פיתוח, מדע וייצור. צור, לפיכך, אמור לדעת היטב מה קרה בלק"ם במעבר מרפא"ל לעשר שנות רפ"י ובאכה רפי (איתן).

מסורת צילום יום העצמאות האמריקאי בזיקוקין־די־נור נחנכה בישראל 15 שנה לפני מבצע אנטבה, ב־4 ביולי 1961. ליד הטיל „שביט 2", לקראת שיגורו, הצטלמו ארבעה: פרס, בן־גוריון, מרדור, צור. איסר הראל היה בתמונה, אך לא בתצלום. האירועים שקדמו ל„שביט 2" הריפו את סיכסוכו עם פרס והיו חזרה כללית למריבתם על טילים אחרים, מצריים בסיוע גרמני, עד שאיסר עף כמו טיל ישראלי בסיוע אמריקאי.

נכנסת ידיעה יוצא מודיעין. התפטרות הראל הביאה לראשות המוסד את אלוף מאיר עמית. מינוי עמית הסכין שלום בין אמ"ן – שבראשותו הובא ואשר בה המשיך להחזיק, במקביל, כמה חודשים, עד למינוי סגנו וידידו אהרן ירדיב – לבין המוסד. חיכוכי המוסד עם אמ"ן בתקופת הראל מול עמית (או כמה מקודמיו, כבניבין גיבלי בהפעלת הרשת במצרים) נחלשו. עם לוי אשכול כראש ממשלה ושר בטחון ועוד עם איסר הראל שונא הלק"ם כיועץ ארעי, עם רבין כרמטכ"ל שהסתייג מהעדפת פרס לפיתוח עצמי – יש אומרים „בכיכול" – על פני רכש זר, עם עמית כבכיר ראשי השירותים, התגמד הלק"ם לגורם שולי. לא הרבה יותר מצוות לניתוח ספרות מקצועית ולדיבוב מומחים.

בווידויו הארכני מספר ג'ונתן פולארד כי ציפו מיהודי אמריקה להעמיד את בתיהם לרשות מבקרים מישראל ולהניחם באין מפריע ימים על ימים, „בעוד שאנשי־עסקים יהודים נוצלו כהשאי לתיווך בהעברת תוכרים ותהליכים רגישים שנדרשו לתעשיה הבטחונית בישראל". פולארד, היודע פחות ממה שהוא מקיש (הוא משוכנע לתומו כי לוועדת השרים לבטחון יש גורם ביקורת מודיעיני), אינו יכול לדעת כיצד התפתחה ההתייחסות הישראלית לתופעה שתיאר, מסחיבת תרנגולות מהלול אל המדורה זקניית משוריינים מעריקים בריטיים עד לתאווה להוכיח שבגין באמת מתחרז בסתר עם פייגין.

משלוש השאלות שמכפלתן גרמה לפרשת פולארד – מדוע לק"ם? מדוע באמריקה? מדוע התרשל הפיקוח הדריני? – קשורות הראשונה והאחרונה בשלבי התהליך המודיעיני. התשומה איסופית, התפוקה מחקרית: נכנסות ידיעות, יוצא מודיעין. היו אמנם רכוחים על תיחום האחריות באיסוף, אך מרגע שהוזכרו לפי התחומים התמקדו המחלוקות בסוגיית המחקר ובתבציתה – בהערכה ובהתרעה למלחמה.

אמ"ן סדרן עבודה. ועדת ידין־שרף, שאת המלצותיה מיהרה לימים ועדת אגרנט, קראה לראש הממשלה למנות „על־ידו" יועץ מיוחד למודיעין, שיאפשר לראש הממשלה „לוודא תיפקוד יעיל של כל קהיליית המודיעין למתן אתרעה" ולנתח את הערכות המודיעין השונות. באחרית תקופתה בראשות הממשלה הקימה גולדה מאיר ועדה בראשות צבי זמיר, ראש המוסד, לבדיקת ההמלצה. רבין, יורשה, סירב לאמץ את הצעות ועדת זמיר שברוח המלצות אגרנט, „שבמשתמע ניסו להעביר את הסמכויות ואת האחריות להערכת־המצב הלאומית למלחמה ממטכ"ל – אמ"ן אל הגוף המצומצם שהיה אמור לקום במשרד ראש הממשלה". הפתרון המוסדי שהעדיף רבין היה

(המשך בעמ' 19)

צל"ש רמטכ"ל / ניבה לניר

מלה בסלע

אילו התבקשו ועדות חקירה ובירור לסגנון לבחון גם את השאלות מתי מנהיגים מדברים ומתי הם שותקים, מי מדבר, איפה ומה הוא אומר, היה אפשר להציע לחבריהן ששנתם נודדת במקום כבשים לספור מלים. בהקשר של פרשת פולארד מימצאי הבודקים עשויים להיות מרתקים: או שלא מדברים בכלל, או שמדברים יותר מדי. בוחרים את מגדל העמק כאתר להצהרות מדיניות, ובאותה שעה ממש שולחים את שר התחבורה למליאת הכנסת להשיב על הצעות אי־אימון.

אחרים מן הדברים שנאמרו בהקשר של הפרשה גבלו ביהירות ובשחצנות (ישראל עשתה את המוטל עליה כאשר בצעד יוצא דופן הסכימה לתישאול שלוש נפשות: לא תהיה התערבות אמריקנית במינויים ישראליים), דברים אחרים גבלו כהצאי אמיתות (אין מה לחקור, הכל ידוע, כל מי שצריך לדעת יודע), כמה מן הדברים גבלו בשקר גס (מדינת ישראל לא הפעילה את פולארד...) וכמה מהם גבלו בטימטום (...ולכן אינה חייבת דבר למשפחתו).

מה לא נאמר בפרשה?

מאז התפרצה, לא נמצא מנהיג ישראלי מן המעורבים בה שיתייצב מול יהדות ארצות הברית ויאמר דבר, ועד עתה אף אחד מהשלישיה שמיר–פרס–רבין לא קם והלך ל„מוקד" או ל„מבט" לילשבת לומר משהו לעם היושב בציון מול המרקע.

האם יתכן שהמנהיגים עייפים מפרשת פולארד בגירסתה הראשונה, או אולי לא צברו עדיין מספיק שעות שינה שהפסידו בפרשת השב"כ, או שמא התייגעו עד כדי כך בפרשת איראן שכוחותיהם תשו וכלו כאשר התפרצה פרשת פולארד בגירסתה הנוכחית?

מהר מאד.

והנה, מיד לאחר החלטת הקבינט להקים ועדת בירור, כאשר היה אפשר לחשוב על פסק־זמן מדיבורים והצהרות אוויליים, מיד באותו ערב מצוטט הרמטכ"ל רב־אלוף משה לוי בטלוויזיה ולמחרת בעתונים, כמי שמתנגד לביטול מנויו של סלע, כבלתי משלים עם התערבות אמריקנית במנויים צה"ליים ועוד כמה אמירות שהגייד סובל אותן אך יכול גם בלעדיהן. ממש מלים בסלע בזמן הנכון בטעם טוב ובשכל ישר. יופי.

הפוליטיקה הישראלית שאלה מהאמריקאית את המושג ליים־דאק (ברווז־צולע, ברווז־חיגר) לגבי מי שעומד לסיים את כהונתו. כיוון שיהיה קשה להב"ע הוקרה ללוי על דבריו הנאים באמצעות העלאה בדרגה, אולי כדאי לשגר אותו לארצות־הברית כשגריר. בתור ליים־דאק קשה לו לא־בצע כדי להוכיח שעור נכונו לו.

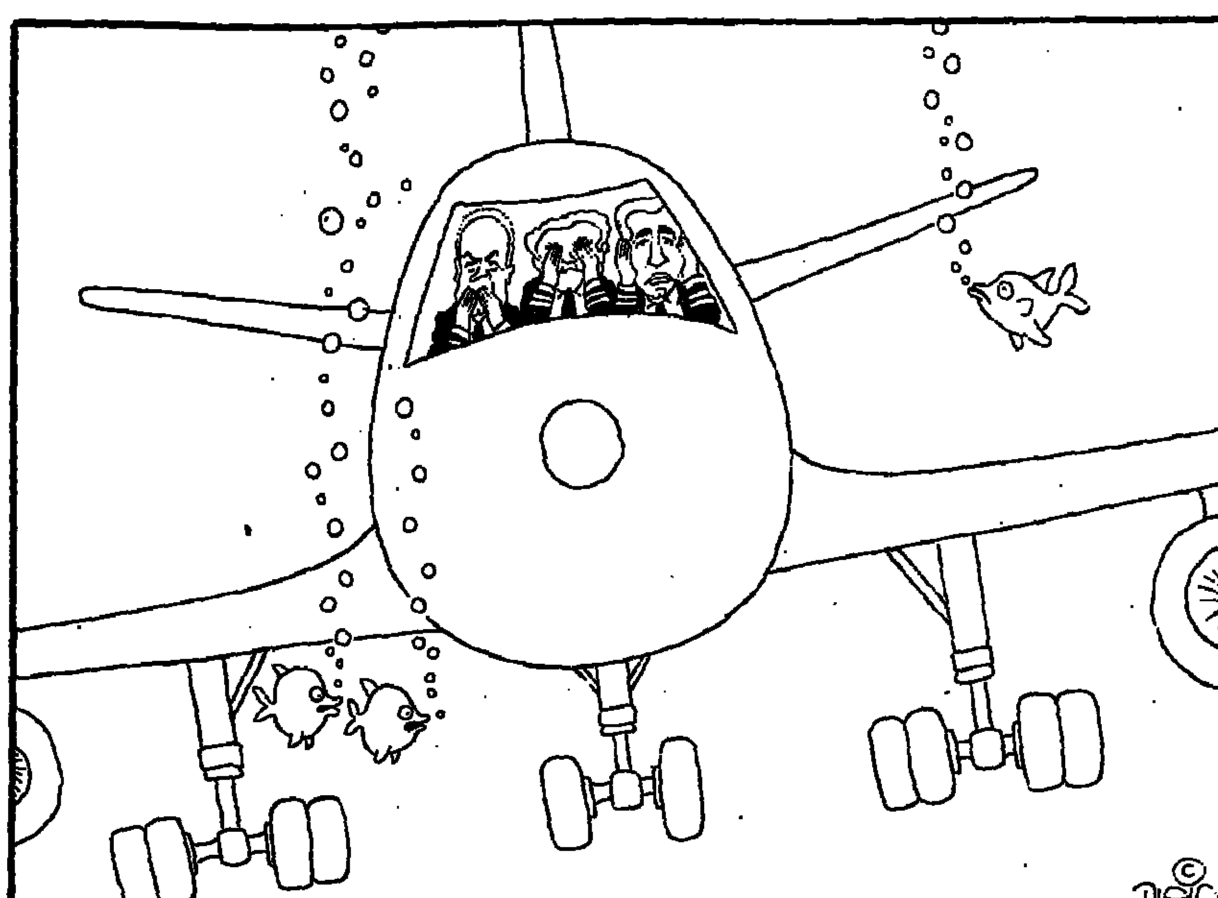

„חונטה" פה ו„חונטה" שם / חגי אשד

שלטון של קצינים ומשפטנים

מה שעתיד כנראה לקרות באחרית הימים הללו, הקרבים ובאים, הוא ששתי החונטות, הצבאית והמשפטנית, יצטרכו לחלק ביניהן את סמכויות השלטון. אמת או בדיון

יכול מאד להיות שלא יהיה מנוס בסופו של דבר ממינוי ועדת חקירה ממלכתית לפי חוק ועדות החקירה 1967 ב„פרשת פולארד" וספיחיה. יכול להיות שגם הממשלה וגם הכנסת לא יוכלו לברר לעצמן מה קרה ולא יוכלו ממילא לקבל החלטות מה לעשות. רק ועדת חקירה בראשות שופט בית־המשפט העליון היא שתורשה לחקור ולדעת את העובדות במדינת ישראל של ימינו, ורק היא תורשה להמליץ מה לעשות ומה לא לעשות בפרשה. יכול להיות שעל הממשלה ועל הכנסת ייגזרו שיתוק והמתנה פאסיווית לפסק־הדין ולגזר־הדין של שופטי כל הארץ, אמן ואמן. זה כבר קרה בעבר וזה יכול בהחלט לקרות פעם נוספת בעתיד הקרוב או הרחוק. יהיה זה ביטוי נוסף, ואולי אחרון, להתמוטטות שני אדני המשטר הדמוקרטי בישראל – „הממשלה הנבחרת" חסרת האונים ו„הכנסת הנבחרת" חסרת הסמכויות. ואז – לאחר שייחשף סופם פרצופם הנבוב והתלשלוש של שני המוסדות הדמוקרטיים הללו שפשטו את הרגל – תתפתח סוף־סוף הזירה הפוליטית והציבורית למאבק הרציני והמכריע בין שני גורמי הכוח הסמכות האמיתיים בישראל על דמותו של המשטר בארצנו – האם יהיה זה משטר של „שלטון קצינים", או של „שלטון המשפטנים" בישראל.

מובן מאליו שגם זה וגם זה יזדקקו לעלה תאנה דמוקרטי, שהוא אביזר קישוטי נחוץ ומועיל – אפילו במשטרים הקומוניסטיים – ואין שום סיבה להשליך אותו למחסן הגרוטאות. בעיקר כאשר אין לו שיניים ואפילו לנבוח אין הוא מסוגל. הממשלה והכנסת לא יתבטלו חס וחלילה. הם ימשיכו להתקיים ולהתכנס ולקבל כל מיני החלטות. גם השרים וחברי הכנסת ימשיכו להתכנס ולדון ולהחליט וגם, כמובן, למשוך את משכורותיהם וטובות ההנאה שלהם מן הקופה הציבורית. למה לא? אבל אף אחד לא יתייחס ברצינות אל כל הפאסאדה הרעועה הזאת. ההחלטות האמיתיות יתקבלו בשתי „החונטות" השלטוניות האמיתיות – „החונטה של הקצינים" ו„החונטה של המשפטנים" – שבידיהן בצורות הסמכויות הממשיות, והן יונקות כבר עכשיו את הכוח והיוקרה שלהן באמון הציבור בארץ ובעולם, כאשר כל תינוק בעריסתו וכל עורך עתון במערכתו יודעים שבלעדי שתיהן אסור ואי־אפשר לה למדינה להתקיים אפילו רגע אחד והן המגלמות את המדרגה העליונה של הכוח והצדק שעליהם ייכונו מוסדי ארץ.

מה שעתיד, כנראה, לקרות באחרית הימים הללו, הקרבים ובאים, הוא ששתי „החונטות" שלנו יצטרכו לחלק ביניהן את סמכויות השלטון ולקיים „מודוס ויוונדי" בין שתיהן. אולי הן ייעזרו מפעם לפעם בעצתם של השרים וחברי הכנסת בעניינים אלה. והחשוב מכל – בכל אחת משתי „החונטות" – הצבאית והמשפטנית – יכהנו גם עתונאים, שיסבירו לדעת־הקהל בעם ובעולם שבלעדי כל אחת מהן ובלעדי העתונאים התומכים בהן – אי־אפשר.

יש בתיאור זה לא מעט סממנים של רומן בדיוני על העתיד הצפוי ל„ישראל 1987", אבל יש בו הרבה יותר סממנים עובדתיים של אמת ומציאות, מן העבר ומן ההווה של ימינו אלה ממש. על כך נטוש המאבק עכשיו והוא שיקבע את קו התיחום בין בדייה למציאות במדינת ישראל של ימינו. למי יש זכות ומי ולמי יש כוח להטיל וטו על החלטות הממשלה והכנסת? מי יקבע בסופו של דבר אם, למשל, תהיה ועדת חקירה כזאת או אחרת ומה יהיו סמכויותיה? ומי יקבע, למשל, אם רפי איתן ואביאם סלע, ימשיכו לצפצף „על כל העולם ואשתו" ולכהן במשרותיהם הנוכחיות, או אם הם יושעו מהן זמנית (מי יעיז בכלל לחלום על הדחה סופית ובלתי־חוזרת?). האם תקבע זאת הממשלה? האם יקבע זאת שר הבטחון? יתכן מאד שהוא ניסה או רצה לנסות. זה לא הועיל לו. את התוצאות עד כה, אנחנו יודעים.

האם תרהיב עוז ועדת המשנה של הכנסת לענייני השירותים החשאיים לנזוף ברמטכ"ל רב אלוף משה לוי, אשר הזדרז להעמיד בפני עובדה גם אותה וגם את ועדת הבירור של הממשלה והודיע להן בפומבי שהוא, הרמטכ"ל, מתנגד לפגיעה בקידומו של אביאם סלע? כלומר, קידומו של הקצין הבכיר בחיל האוויר הוא מעל לכל. מעל לממשלה ולכנסת, מעל ליחסינו עם הממשל האמריקאי ומעל למצוקתם וחרדתם של יהודי ארה"ב שאותו קצין היה בין הפוגעים בכל אלה. ואנחנו יודעים שהרמטכ"ל לא עשה זאת על דעת עצמו. מאחוריו ניצבים קצינים בחיל האוויר שכבר הביעו את דעתם לשר הבטחון, הממונה עליהם להלכה והכפוף להם למעשה. עובדה.

נחיה ונראה אם תעיז הכנסת להחזיר את הרמטכ"ל למקומו הנכון, כמי שכפוף לממשלה, שהיא מצידה כפופה לכנסת, שבחרה בממשלה ויכולה להחליף אותה, לפי החוק. נחיה ונראה אם הכנסת תחזיר את שר הבטחון למקומו הנכון ותשחרר אותו מן המילכוד העצמי שלפיו הוא מונע את עצמו, כרמטכ"ל לשעבר, מלהתערב בסמכויות הרמטכ"ל דהיום. כדברי הלל הזקן, בתרגום לעברית עכשווית של יצחק רבין: מה שהיה שנוא עלי בעבר, כאשר אני כיהנתי כרמטכ"ל, אל לי לעשות לחברי הרמטכ"ל, דעכשיו.

זו שכות גדולה, כמובן. עדיין לא הוכח שכלל זה הועיל למדינה ולבטחון וליצחק רבין עצמו בימים ההם. גם אם כן – טענה זאת היתה יכולה לתפוס, אולי, לגבי סמכויות הרמטכ"ל בעניינים צבאיים, פנימה ולמטה – כלפי הצבא והקצינים הכפופים לו. גם זה לא לגמרי. קל וחומר שאין שחר לטענה כזאת בעניינים שבין הצבא לבין הממשלה והכנסת ומשרדי ממשלה אחרים ועל אחת כמה וכמה – ביחסי החוץ של ישראל. כל התחומים הללו צריכים להיות מסורים לגמרי לממשלה ולשר הבטחון הממונה מטעמה על הצבא. אילו זה היה כך לא היינו מסתבכים ב„פלונטר הרביני" של קידום אביאם סלע דווקא עכשיו ולא היינו עדים לכל התופעות האחרות של היווצרות „חונטה" של קצינים, שמעמידה את שר הבטחון והממשלה בפני עובדות שאינן ניתנות לשינוי. וזו אחותה ל„חונטה" השניה של ישראל – ל„חונטה" המשפטנית: מי ערב לה שאנשי הצבא יתייחסו אחרת להמלצות של ועדת חקירה משפטית בראשות שופט בית המשפט העליון? הרי גם אלה הן לא יותר מהמלצות שביצוען תלוי ברצונה ובכוחה של הממשלה לבצע אותן.

וזה מחזיר אותנו אל ההתחלה. כבר יש בארצנו „חונטה" של משפטנים ועתונאים שמזלזלת זילזול גמור בכוחן ובסמכותן של הממשלה ושל הכנסת לברר לעצמן את העובדות ולקבל החלטות – כל אחת במישור שלה – מה לעשות ומה לא לעשות ב„פרשת פולארד" וגיבוריה, כמו בפרשיות קודמות. במקום לשאול את עצמם איך לחזק את הממשלה ואיך לחזק את הכנסת, המשפטנים והעתונאים הללו משלים את עצמם שאפשר למלא את מקום שני המוסדות הללו באמצעות הרשות המשפטית על כל שלוחותיה והדורותיה, ובכללן – ועדת חקירה ממלכתית־משפטית. האם בתי־המשפט והשופטים יכולים לשמש תחליף לממשלה ולשרים, לכנסת ולחבריה ולוועדותיה? מה קרה לרוב ההמלצות של ועדות החקירה המשפטיות? הן מעלות אבק בארכיוני הממשלה, משום שהממשלה חלשה מדי ואין בכוחה לבצען. מה הועילו חכמים בתקנתם?

הממשלה חייבת לברר ולדעת את כל העובדות הדרושות לקבלת החלטותיה, אפילו לצורך מינוי ועדת חקירה משפטית בעתיד, שתוכל לחקור את כל העובדות והחקירות והבירורים הקודמים, אם יתברר שהללו לא היו מספיקים. מה הטעם בביזוי ועדת בירור ממשלתית, שתפעל באורח עצמאי ותאפשר לממשלה לדון ולהחליט לאחר בירור העובדות המסובכות והעלומות, גם אם אינן שנויות במחלוקת וכל מה שדרוש הוא „לעשות בהן סדר"? גם הכנסת חייבת לברר לעצמה באמצעות ועדותיה את העובדות הדרושות לה לצורך קבלת החלטות ופרסום מסקנות והמלצות. ובין שתי האפשרויות של ועדת חקירה משפטית או ועדת חקירה פרלמנטרית עדיפה האפשרות השניה של הענקת סמכויות מלאות של ועדת חקירה פרלמנטרית לוועדת המשנה של ועדת החוץ והבטחון של הכנסת לשירותים החשאיים.

מי שרוצה לחזק את הדמוקרטיה בישראל צריך לחזק את הממשלה ואת הכנסת ולא לבזות אותן בעיני הבריות ולא להתכבד בקלון חוסר האונים של זו וחוסר הסמכויות של זו. אדרבא. המשפטנים והעתונאים שלנו צריכים לתמוך בחיזוק סמכויות הממשלה והכנסת ולדרוש מהן להיאבק נגד גורמי הכוח בצבא ובשירותים החשאיים, שהממשלה והכנסת מתקשות מאד להטיל את מרותן עליהם. צריך לתמוך בוועדות הבירור והדיווח – ככל שייקראו – של הממשלה והכנסת ולגנות ולהתרות בכל שר ובכל מי שכפוף לו לבל יעיזו להפרות את פי הוועדות הללו או להוליך אותן שולל. ולא לתת צידוק מראש להמרייה ולהולכת שולל כאלה. אחרת, כל מה שיישאר לנו הוא התיאור „הבעין בדיוני" של שלטון הקצינים והמשפטנים בארצנו.

בית המשפט כתחליף / אריאל רוזן־צבי

על החטא והבושה

החלטת הבג"ץ בפרשת נקש מסמנת הארכת הקו המסתמן בפסיקה המינהלית בישראל, ובנסיבות שנוצרו בית המשפט לא רק מציל את רשויות השלטון מן החטא, הוא גם גואל את הציבור מן הבושה

„וכנגד ציורי זה שאיש הדרון והרשע, אם ביקש חסותנו אין נותנים לו כחסה, ואין מרחמים עליו ואין פורקים מעליו חובה כלל ואפילו ביקש חסות האדם הגדול והנעלה ביותר. והוא שאמרו: מעם מזבחי תקחנו למות... אם ביקש חסות אחד מבני האדם שאין ראוי לתת לו חסות ולא לרחם עליו, כי הרחמנות על הרשעים המשחיתים, אכזריות על כל הבריות".

בציטוט זה של הרמב"ם ממורה נבוכים, חלק ג, פרק ל"ט דוחה בין היתר, השופט מנחם אלון, שופט המיעוט בבג"צ 852/86 ח"כ שולמית אלוני נגד שר המשפטים (המכונה פרשת נקש) את האחיזה המדומה, של עסקנים פוליטיים ושתדלנים דתיים למיניהם, בהלכה למניעת הסגרתו של חשוד בשפיכות דמים. רוב שופטי ההרכב, ובראשם נשיא בית המשפט העליון, השופט מאיר שמגר, דחה כצירו את האחיזה המדומה בטענות שונות, ובראשן טענת הסיכון לחייו של נקש, כדי למנוע את ההסגרה. גם השופט אלון היה, כדבריו, מצטרף למסקנת הרוב לבטל את החלטת שר המשפטים אילו היה סבור כי יש לדון בעתירות לגופן. בית־המשפט, על הרוב והמיעוט שבו, עסק בחשיפת המדומה, טרח להחזיר את הדברים לפרופורציה הנכונה, התווה קני־מידה לבחינה ותחם את גבולות שיקול הדעת הראוי של הרשות. לא בכדי נאמרה במקורותינו האימרה, שהיא יפה לעניין נקש, הן בגופם של הדברים ממש והן בבסיס העקרוני שהם נושאים: „כל המרחם על אכזרים סופו מתאכזר לרחמנים". מי שנושא שם יראת שמים לשווא ושם שיקולים הומניטריים לשווא ושם הביטחון לשווא סופו שובר את כל הכלים: את כלי המשפט ואת כלי הבטחון ואת ביטויי האנושיות. משום כך המדומה אינו רק אויבה המושבע של האמת אלא הוא חותר תחת שלטון החוק. היומרנות השלטונית, כמו גם הדתית, עלולה להציב תת־נורמות כנורמות התובעות לעצמן לגיטימציה בעיני הבריות והן מעוורות עיני פקחים. המשפט מתנגד במושגים כגון: שרירות, שיקולים זרים, מטרות זרות, תהליך לא תקין של קבלת החלטה, היעדר תשתית עובדתית המצדיקה את הדיון המהווה בסיס להחלטה ועוד. כל אלה שמות נרדפים הם לאותו מדומה.

בפרשת נקש עסק בית המשפט, על הרוב והמיעוט שבו, בחשיפת המדומה. הוא טרח להחזיר את הדברים לפרופורציה הנכונה, התווה קני־מידה לבחינה ולבדיקה, העמיד את אופן קבלת ההחלטה על כנונה ותחם את גבולות שיקול הדעת של הרשות. כאן עיקר חשיבותו של פסק הדין בעיני. חשיבותו החברתית והמוסרית כלפי החברה הישראלית וחשיבותו המשפטית והמוסרית כלפי רשויות השלטון בארץ. בהעדר חוקה בישראל וכאשר נגזזו מחלפותיו של הפיקוח הפרלמנטרי על פעולות הממשלה – בממשלת אחדות לאומית – נשמע הקול מבית המשפט הגבוה לצדק והוא צלול ובהיר: „הנ"ל חייבים בכיבודו של החוק והביקורת השיפוטית משתרעת על חוקיות פעולתה של כל רשות": „הפעלת סמכות אינה נעשית בחלל ריק. היא מודרכת על ידי תכליתו של החוק וזו משמשת כאמת המידה המרכזית לצורך מתן המענה לשאלה אם הרשות הסטטוטורית הפעילה סמכותה למען מטרה לגיטימית או שמא נתפסה בפעולתה למטרה זרה. בזיהויה של התכלית החקיקתית, בהגשמתה ובאופן הפעלת הסמכות לפיה, צריכה הרשות... להיות נאבקה לתפיסות יסוד המבטאות את השקפתנו בענין שלטון החוק, כגון השוויון בפני החוק והעדר האפליה וקירומם וקיומם של דרכי דיון והחלטה המבטיחים בינהל ציבורי תקין": „שיקול דעת (שר המשפטים) אינו בלתי מוגבל": „ההחלטה של רשות המבקשת להפעיל סמכותה, וכה גם באופן אשר אינו מתיישב עם המגמה הבסיסית שבעבורה נוצר דבר החקיקה, חייבת להישען על נתונים בדוקים היכולים לשמש תשתית סבירה להחלטתה ובבסיס אותה". „החובה לקיים בחינה עניינית ושיטתית ביטויה בקיומו של תהליך של קבלת ההחלטה על ידי מי שהוקנתה לו הסמכות לכך על פי החוק": „שיקולים כבדי משקל אינם יכולים להתבסס על השערות שאינן מעוגנות בנתונים בדוקים". על הערכה כללית מבלי שקיים לכך בירור ענייני ושיטתי: הארכתי בציטוט חלקים מפסק דינו של הנשיא שמגר כדי להצביע על עצמת הפגמים בבעקיי של מי שמופקד על הפלבת מערכת אכיפת החוק, מצד אחד, ועל היקף הפיקוח שבית המשפט מוכן ליטול על עצמו בנסיבות כאלה, מצד שני. הארכתי בהובאות כדי להמחיש את המסר החינוכי־מקצועי שבית המשפט מעביר לתשומתם של רשויות הממשל. יש כיבוד אירוני בלשונו בעובדה שחברי כנסת מכירים בחולשת הכלי הפרלמנטרי המצוי בידיהם והם עותרים לבית המשפט כדי שיטול הוא לידיו את דרך הפיקוח שנשמטה מידיהם. החלטת הבג"צ בפרשת נקש מסמנת הארכת הקו המסתמן בפסיקה המינהלית בישראל. לא מקרית היא זו שהביאה את בית המשפט הגבוה לצדק בשנים האחרונות להרחיב את הפיקוח על רשויות שונות ולהדק אותו.

הפיקוח השיפוטי כולל היום בנסיבות מתאימות גם את הכנסת ובתקופת עקיפין גם את מעשי נשיא המדינה. המבלים של זכות העמידה, כמו גם השפיטות, אשר חסמו את פער הכניסה לבית המשפט הגבוה לצדק, הולכים ומוכרים באופן הדרגתי, אם כי זהיר ומחושב, על ידי בית המשפט. עילות הפיקוח השיפוטי הורחבו והיקף הפיקוח הורחב. לא מקריות היא האיל ותופעות שכבודרם הייגו כי נעלמו מנוף החיים הציבוריים בישראל חזרו וקבעו להן משכן בתוכנו. הפעם הם תוכעים בפה ולא רק בלב. מה שבעבר נעשה במסתרים, בתחושה של בית גנבים ולהם סתרים, נעשה היום לאור היום ובמוצהר. מינויים פוליטיים, עיסקאות מינויים בתפקידים ממלכתיים, שיקולים זרים, הליכי קבלת ההחלטה בלתי תקינים, שיקולים כיתתיים ועדה. הולכים ומתרבים המקרים בהם משרות ציבוריות מופקדות בידי אנשים ללא מיומנות ונעדרי מקצועיות. אלה מביאים איתם לתפקיד חוסר רגישות לתביעות התפקיד, חוסר הבנה באשר לדרישותיו, חוסר מעצורים, העדר חוש מידה של מותר ואסור ומנה גדולה של יומרנות העובדת ביחס הפוך לכשרון ולידע. מדד המעורבות השיפוטית אינו תמיד וההכרח משקף את מידת ההקפדה על שלטון החוק ועל הליכי מנהל תקינים. אולם כאשר לידנו נעשה גם בדוחות מבקר המדינה, ההולכים ונעשים בוטים יותר וקשים יותר משנה לשנה; כאשר מתגלות יותר ויותר תופעות של חריגות ומחדלים במנגנוני שלטון רגישים במיוחד ופחות נכונות להכרה באחריות לפגמים אלה; כאשר רמת אכיפת החוק יורדת ואילו הגרוי הציבורי המביכה לגעגים שונים של עבריינות באיצטלה אידיאולוגית בתחוק; כאשר לסגנון המנהלי הבבלבלתי, ההדרים שונים מפלגתיים; כאשר הממשלה רחבה, אך האחריות המשותפת סלה בה חברי הממשלה, כולל ראש ממשלה וממלא מקומו, מתחלפים עמדות של קואליציה ואופוזיציה בינם לבין עצמם; כאשר נושאי משרות ממלכתיות מקבלים שכר מקופת המדינה ועושים מעשים כאילו הם מחוץ לחוקה ולית דין ולית דיין; וכאשר תופעות שליליות שדוכאו בעבר מרימות שוב ראש; כאשר כל אלה נלקחים בחשבון ונוספים להם אוזלת היד של הפיקוח הפרלמנטרי וחולשת אמצעי הבקרה האחרים, באה המעורבות השיפוטית למלא את החלל הריק. במקרים אלה מעידים ריבוי העתירות ועצמת הפסיקה על הפסול הדבק באורחות החיים ובדרכי המנהל. בנסיבות כאלה, בית המשפט לא זו בלבד שהוא מציל את רשויות השלטון מן החטא הוא גם גואל את הציבור בישראל מן הבושה. למען האמת משפט אחרון זה היה טוב לסיים בו, אך אינני יכול להקדיש את מלות הסיום לאקדר צודם מפי מי ששמה נקרא על החלטת הבג"צ בפרשת נקש הדגל שהניפה מעל עתירתה הוא שלטון החוק. אני מוקיר את ח"כ שולמית אלוני ואת מאבקה לשלטון החוק, שפסק הדין בפרשת נקש הוא אחד מגילוייו. תגובתה לפסק דינו של השופט אלון בפרשת נקש לפיה „שופטים דתיים בבית המשפט העליון יראים מהרבנות אך אין עליהם מרותו של החוק" היא סטירה לחי מצלצלת למאבק שבשמו הניעה את גלגלי בית המשפט. וגם כאן גלום לקח חשוב. חובה עלינו לבדוק את עצמנו וליטול קורה מבין עינינו. המאבק לשלטון החוק הוא לא רק קשה ורצוף, הוא מחייב גם מלחמה נגד היצר שבתוכנו ומאבק נגד עצמנו. כך בתחיל המאבק הנבון לשלטון החוק וזה גם הסיכוי האמיתי להנחלתו ולנצחונו.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

חיי כמרגל ציוני / ג'ונתן פולארד

למחוז השקרים, עם תעודת־מסע לכיוון אחד

אישיות מפוצלת, יזדרז לקבוע הקורא, גם בלי הסמכה בבריאות־הנפש. באוגוסט אשתקד, בבלאו שבירכתי וירג'יניה, ישב כותב בשרוני ומתוסבך, הרשעתו לפי הודאתו כבר מאחוריו, וגזר־דינו למאסר־עולם עדיין לפניו. 60 העמודים שחיבר נועדו לשיכנוע שופטו בטוהר מניעיו ובכנות חרטתו. כרגיל אצל ג'ונתן פולארד, יצא הביצוע משליטת הרעיון. במקום וידוי שפל־רוח, נמהלו יהירות והזיות גדולה בתיאור העובדתי של הבטחה שהושחתה. במקום נמיכות פניה לגוזר הדין, שגיונות ניתוחים חובקי־תבל, הקבלה עצמית לצ'רצ'יל וסלידה אגינה מחברתם הקשוחה של אסירים אחרים. היריעה קצרה פעמיים: בראשונה, במזכירות בית־המשפט, לחסיון קטעים מסווגים (אם כי ספירת האותיות שצונזרו בהקשר הפקיסטאני, למשל, מקלה לנחש שנמחקה המלה „טילים" ולא אחרת), ובשניה, משיקולי עריכה כאן. לא נשמטו המפתחות מצרור אישיותו של פולארד, השסע שבין שתי המולדות, השניות שביחסו להוריו (אולי עד כדי התרפקות על אל"מ סלע כבעל אח בוגר ונערץ, אביאם כתחליף אב ואם ולבסוף גם בניגוד לרפי איתן הרע), דו־הקיום של תיכנון המסחר בסודות ובידע בצד שגב ההשקפות. באלפי מילים אלה מימש פולארד את יצר־הכתיבה; אופייני שעשה זאת רק לאחר שהניח ליצר־ההרס להלום בר־עצמו, ביקיריו, בקהילתו ובישראל.

אמיר אורן

אם העבר הוא מבוא של העתיד, הרי סקירה על הרקע שלי עשויה לשפוך אור על הערכים הפוליטיים ועל התוויות הרגשיות שעיצבו את השקפת עולמי. בזכרוני היתה ישראל מאז ומתמיד גורם בולט, הן מבחינה דתית והן כמקור לחוסן אישי. הדגל הראשון אותו יכולתי לזהות בילדותי היה דגל ישראל. שנים היתה משפחתנו גאה על החלטת דודי המנוח לספק לצבא ישראל, בשנת 1948, נעליים צבאיות וציוד רפואי ש„שיחרר" מבית החולים האמריקני בפארים, שדודי היה מפקדו. נוסף על כך, רבים ממנהיגי הקהילה היהודית בתקופת ילדותי בטכסאס, היו פעילים בתחומים חשובים ביותר לישראל בימי מלחמת העצמאות — מארגון משלוחי תחמושת ועד לרכישת מפציצים מעודפי הצבא. לבני אדם אלה היה מותו של קולונל מיקי מרכוס (בוגר ווסט־פוינט ובעל עיטורים רבים) סמל, דוגמא לחובת יהודים אמריקנים לראות את עצמם אחראים לבטחון ישראל. הודגש תמיד כי לקורבן יוצא מגדר הרגיל כגון זה יש הצדקה נוכח הטראומה של השואה — הטראומה שבגינה ציפו לעמידה על המשמר ולמחוייבות אישית מיהודים בכלל ומציונים בפרט, וזאת כדי להבטיח את כושר ההתגוננות של ישראל. כל מי שכיבדתי בנעורי נהג להדגיש ולומר כי ליהודים אמריקאים חובה מיוחדת לעזור לישראל, זאת מאחר שישראל היא תעודת הביטוח היחידה שלנו נגד השואה בה היו לכודים יהודים אירופיים כה רבים בלי שנמצא להם מקום מקלט. ואכן, נוכח הפחד שמא, בנסיבות כלכליות מתאימות, עלול האסון להתרחש אפילו כאן, נתפסה הבטחת קיומה של ישראל כמשהו הגובל בכורח לאומי. גישה אפוקליפטית זו חוזקה תדיר בידי קרובי משפחה שניצלו איכשהו ממחנות המוות והזכירו לנו כי ברגע בו נתחיל להתייחס אל הבית השלישי ואל

„חלומי לשרת את ישראל הפך לסיוט של תבוסה אישית, בשלון מקצועי ויאוש. לעיתים אני חש שהפכתי למעין מהדורה ציונית מעוותת של אלקיביאדס, ושלעולם לא אשוב לזכות בשלוות המולדת ובמרגוע רוחני"

השלמתנו עם הגולה כאל דברים מובנים מאליהם זו תהיה התחלת הסוף. לכן גם היה בתת התודעה משהו מעין תחושת מצור, תחושה בה נצטיירה ישראל כחיונית לבטחון האתני שלנו כאן, בארה"ב.

חרף העובדה שהדאגה העמוקה לישראל בקרב יהודי אמריקה באה לידי ביטוי בדרך כלל באמצעות מנגנונים חוקיים כמו גיוס תרומות, פעילות למען עליה, השתתפות במאמצי השדולה הפוליטית בוושינגטון, שפעלה למען המדינה היהודית, היתה קיימת מודעות לעובדה כי ציוני עשוי גם למצוא את עצמו במצב בו יצפו ממנו למשהו פחות גלוי, למשהו בעל אופי הסוי. במה עשוי דבר כזה להיות כרוך — על כך לא דובר בגלוי. למשל: יהודים היו אמורים לארח בבתיהם ישראלים הבאים לביקור. לאורחים אלה היה אסור להפריע במשך ימים ארוכים, ואנשי עסקים יהודיים שימשו מתווכים שקטים בהשגת חומר רגיש שהיה דרוש לתעשיית הנשק של ישראל. חרף רושם החשאיות המתבקש מתיאורים אלה, יהודים אמריקאים מעולם לא נדרשו לבגוד בארה"ב או לעשות משהו שיפגע בארץ זו. דברים כאלה לא באו כלל בחשבון מאחר שיהודים אמריקאים היו מודעים ליתרונות שמעניקים להם המסורות הפלורליסטיות והעוצמה הצבאית הגלובלית של ארה"ב. הורי לא חדלו מעולם ממאמציהם לתאר ארץ זו כמתנת שמים ליהודים (שלא התנסו מעולם, במהלך ההסטוריה הארוכה והפתלתולה שלהם בגולה, בחיים בארץ עתירת הדמנויות). כל ציוני אחראי נהג לשוב ולהדגיש כי בלי ארה"ב בטוחה מבחינה דמוקראטית ובעלת עליונות מבחינה גיאופוליטית, תחדל ישראל להתקיים. המשך כושר הקיום של ישראל היה איפוא כרוך במזלה הטוב של אמריקה. ציונות, עד כמה שהדבר נגע לי, לא היה דבר המחייב בחירה בין שתי הארצות. היה נדמה כי ציוני אמריקאי יכול להתקיים גם במסגרת שתי הלאומיות, בלי להיתקל בבעיה פוטנציאלית, מוסרית או מקצועית. בתקופה מאוחרת יותר גיליתי כי סימביוזה כזאת בין שתי אידיאולוגיות פוליטיות מקבילות ועם זאת תואמות זו את זו, לוקה בחסר וכי קל להשלים עמה להלכה אך לא במציאות. את הרמז הראשון לכך שהחיים עשויים להיות מאבק מלווה יסורים, מאבק בין ערכים מתחרים, קיבלתי כשעקרה משפחתי לאינדיאנה, מקום שם מצאתי את עצמי בסביבה ספוגת גזענות וקנאות. הקו־קלוקס־קלאן היה מאורגן היטב בעיר, לאחר שמצא בה קרקע פוריה לדעותיו הקיצוניות אחרי השפל הכלכלי הנורא שפקד את האזור בראשית שנות ה־60. לא הצלחתי לקשור קשרי ידידות בשכונתי ונאלצתי לבלות את רוב זמני בשטח בית הספר העברי. שם, לפחות, חשתי את עצמי בטוח מבחינה פיזית ומוגן מבחינה רגשית. הקשר הזה התמיד במשך 10 שנים — ששה ימים בשבוע. תוכנית הלימודים היתה גדושה אינדוקטרינציה דתית וציונית. דובר רבות על עליה. כמחצית מ־50 הילדים שהכרתי בבית הספר עקרו אחר כך לישראל — וזהו שיעור גבוה בהרבה מהממוצע הארצי, אך ניתן להבין אותו על רקע העובדה כי בעירנו הטילו עלינו אשמה קולקטיבית על שיעור האבטלה שלא אנו יצרנו אותו. ילדים יהודים שהכרתי שם גדלו זועמים ומנוכרים. הם ביקשו לעזוב ולא לשוב עוד לעולם. המסקנות הפוליטיות שלי לגבי תלותנו במדינת ישראל כדי להישרד כקבוצה אתנית חוזקו אותה תקופה עקב הישענותי הפיזית על המוסדות היהודיים המקומיים.

נקודת השיא באה בימי מלחמת ששת הימים ב־1967, כשראיתי לראשונה מדינה יהודית חזקה מתגוננת בהצלחה ולא עוד משחקת את תפקיד הקורבן. בימים שקדמו למלחמה היתה הקהילה שלנו אחוזת דכאון – היתה תחבה שמא הפעם פנה המזל עורף לישראל, כמו לקהילות אחרות, בגולה. והנה, על סף ההשמדה, זינקה ישראל לפתע אל מעבר לגבולות המאויימים שלה והלמה בעוצמה שסינוורה אותנו בהולסיותה התנ"כית. מראה הטנקים היהודיים הדוהרים על גדות הסואץ, מראה הצנחנים שלנו המתפללים ליד הכותל המערבי המשוחרר, גרם לנו שכרון חושים, לא כל שכן לאלה מאתנו ששקלו עליה כאמצעי להוכחת הערך העצמי שלנו. עם הנצחון גבר בי הרצון לצאת לישראל, מקום שם אוכל להתנער מכל ההשפלות בהן התנסיתי בנעורי, אך הורי מיהרו להסביר לי כי לנו — כמו לכל אחד אחר — הזכות לחיות ולעבוד כאן וכי אין צורך לברוח מיד, עם הרמז הראשון של צרות. הורי סבלו בימי חייהם — יותר משסבלתי אני — מגזענות ממוסדת, אך הם היו מסוגלים להתעלות והפכו במרוצת הזמן לאנשים מכובדים בסביבה אוהדת. אך בעיני היה מקום מקלט אקדמי זה לא יותר מאי מלאכותי של שלווה בים של חוסר אהדה. הורי, ייאמר לזכותם, התמידו בטיעוניהם. הם טענו כי עלי להישאר כאן, להרים תרומה חיובית כלשהי לחברה האמריקנית ולהחליט במועד מאוחר יותר אם אכן אני רוצה להגר לישראל, כשאהיה מצוייד בידע מקצועי שיוכל להביא תועלת למדינה. עצתם היתה נבונה, אך לנער קצר רוח, המשתוקק לנקום על ההשפלות, זו היתה רק דחייה של משבר שהלך והבשיל בהדרגה. זו היתה גם ראשיתו של מצבי העכשווי.

בשלהי אותו קיץ ערכתי ביקור מכאיב מאד בדכאו. כשסיירתי במחנה כל אשר חשבתי היה: הדמיון בין קהילת יהודי גרמניה שנעלמה בכבשנים במקום זה ובין הקהילה שלי בארה"ב. חרף הנסיבות ההסטוריות המיוחדות שתרמו לעליית התופעה הנאצית, יהודי גרמניה היו מתבוללים מבחינה תרבותית. הם היו בעלי השפעה פוליטית. היה להם חוסן פיננסי כמו הקהילה היהודית האמריקנית, ואף על פי כן הם התנדפו בתוך 10 שנים. כששאלתי את עצמי אם רצח־עם כזה יכול להתרחש באמריקה — כל הדברים בהם התנסיתי כאילו באו להוסיף על פחדי. בכל הספרים שקראתי — של סופרים כמו אלי ויזל, אנדרה שוורצברט, חנה אהרנדט ופרימו לוי — היו המחברים פסימיים באשר ליכולתו של האדם להימנע בעתיד מהתנהגות ברברית כזאת. כשעמדתי מול חורבות המשרפות בדכאו עלה על דעתי כי כל יהודי אחראי ומחוייב להבטיח כי חלום זוועות זה לא ישוב עוד.

לרוע מזלי, במרוצת השנים, גברו הלבטים שלי סביב שאלת ההגירה בגלל אי יכולתי למצוא דרך לתרום להגנת ישראל בעודי חי בארה"ב. בהדרגה התחלתי להעריך את התפקיד החיוני של יהודים אמריקנים בהצגת האינטרסים האסטרטגיים של ישראל בפני מקבלי ההחלטות בוושינגטון ובמקביל התחלתי להכיר בעובדה כי האופקים הפוליטיים שלי התרחבו וכי הם כוללים גם תמונה מאוזנת יותר על חשיבותה הגלובאלית של אמריקה. שעה שביקרתי בצ'כוסלובקיה, ערב הפלישה הסובייטית ששמה קץ לניסוי של דובצ'ק עם „הקומוניזם ההומאני", ראיתי בצורה מוחשית את הברירות הקיימות, והשתכנעתי כי אם יצליחו הרוסים להדביק ולעבור את אמריקה ולהיות מעצמת־על ראשונה במעלה, לא יהיה עתיד לישראל ולקהילות בתפוצות. לאחר שרכשתי הבנה קוסמופוליטית יותר, פחות קצרת־רואי, ידעתי כי בטחון ישראל הוא פונקציה של היעילות בה יכולה ארה"ב לשחק את משחק מאזן הכוחות נגד הסובייטים. הרוסים, שיהודי מזרח אירופה ראו בהם מאז ומתמיד את התגלמות הרע, היו בלי ספק, אויב משותף לתנועה הציונית ולאמריקה — דבר שבא לחזק את התמונה הסימביוטית שלי על שתי הפילוסופיות הפוליטיות. משום כך עזרה לישראל פירושה היה לסייע לארה"ב, ולהפך. האם אפשר היה אחרת? ארצות הברית היתה בית לששה מיליוני בני עמי. מחשבות על מעשה העלול לפגוע בבטחונם כלל לא עלו על הדעת. ישראל נתפסה כבעלת ברית אמינה, מהימנה, שעמדה אסטרטגי נגד התפשטות ההשפעה הסובייטית באזור חשוב זה. כדמוקרטיה־אחות היתה ישראל דוגמה למדינות העולם השלישי ומקור לגאותם המוצדקת של יהודים אמריקנים בבואם לדון ביחסים המיוחדים הקיימים בין וושינגטון וירושלים. אך, כמובן, היתה זו העוצמה הצבאית של המדינה היהודית שעוררה רחשי כבוד — בעלת ברית שאפשר לסמוך עליה במזרח, במאבק ברוסים או בשליחיהם.

שלא כב־1967, כל מה ששמענו ב־1973 היה: סף ההצלחה של ישראל רופף מאד. רשימת האבדות תפחה לממדים מדאיגים.

אותה עת יצאה קריאה למתנדבים כדי לאפשר לגברים בריאים מהקיבוצים לצאת אל החזיתות. אך הקבוצה בה הייתי אני בילתה חמשה ימים מלאי תיסכול בציפיה לטיסת „אל־על" מלוס אנג'לס, בטרם נאמר לנו כי אין עוד צורך בנו, לאחר ששרון צלח את תעלת סואץ. ניצחנו בסופו של דבר אך המחיר היה כבד ואנו ישבנו בבית הנתיבות של נמל תעופה 15,000 מייל מישראל. לא יכולנו לעשות דבר אלא לחשוב.

ואז החלטתי כי המודיעין הוא התחום שיעניק לי מקצוע לקראת הגירתי לישראל. כמו קולונל מרכוס הייתי נכון לשרת את ארה"ב נאמנה ואחר כך — לאחר שאתרום משהו לבטחון הלאומי — לעזוב ולנסוע לישראל. הבעיה עם תוכניות לטווח רחוק היא כי הן משתבשות לפעמים עקב אירועים שלא ניצפו מראש. במקרה שלי, פשוט התחלתי ליהנות מהחיים

„כשנשאל קצין מחקר שלנו על לוחמה כימית סובייטית, פנה אלי בשהוא צוחק ואמר כי היהודים רגישים מאד לנושא הגז בגלל נסיונם במלחמת העולם השניה, ומוטב להם להירגע"

באמריקה עד שיכולו' כמעט לומר לעצמי כי אפשר שבסופו של דבר אשאר כאן. לפחות במבחינה אינטלקטואלית האמנתי כי המאמץ שאני משקיע במאבק נגד הרוסים יסייע בעקיפין גם לישראל. מבחינה רגשית הייתי אובד עצות: התכוננתי היטב, במשך תקופה ארוכה, להגירה ועצם המחשבה על כך כי אשאר כאן ולעולם לא אקדיש את עצמי — פיזית — לישראל, היתה טראומה קשה. כך המשכתי להתלבט בבעיה מוסרית: מה עלי לעשות כדי לסייע לישראל במישרין.

לא די היה בהכרה כי קיימת סמיכות אינטרסים בין המולדת שלנו ובין ארה"ב, כדי להשקיט את קול הספק על חיי הבטחון במערב המשגשג מבחינה חומרית, שעה שהישראלים מקריבים את נכסיהם על מזבח אל המלחמה. עדיין השתוקקתי להגר, אך לא רציתי לנטוש את הורי שעשו הכל כדי להעניק לי פרספקטיבה חלופית בגולה.

הלבטים שלי היו כשגעון לדבר אחד וככל שניסיתי למצוא פתרון, כן היה הפתרון ממני והלאה. הבולמוס הפנימי הסתנן גם אל חיי החברה שלי, גם אל חיי האקדמיים עד כדי כך שלפעמים רציתי לארוז ולצאת לישראל. בכמה מקרים עשיתי גם הכנות להגירה, אך המחשבה על מה שהדבר יעולל להורי עיכבה בעדי. התוצאה ממצבי חסר היציבות היתה: לימודים שלא השלמתי. הזיות, אירוסין שנכשלו, והטענה (בלתי מוצדקת לחלוטין) כי הורי אחראים במידה רבה לבעיותי, מאחר שלא חיזקו את ידי, לא עודדו אותי להגירה. הייתי לכוד בין תשוקתי לישראל ובין אהבתי לארץ זו. עשיתי פשרה זמנית. החלטתי להשאר, אך ככל שחלף הזמן המשכתי בשקיעה אל „שטח הפקר רוחני". ובכל הגבולות הפיזיים או הכוחיים, תחושת הנאמנויות הסותרות היא הגורמת למרבית המבוכה לאדם החש כי הוא עלול להיות תחת כובד המעמסה של נורמה כפולה. הסימנים הפסיכולוגיים של הנאמנויות המנוגדות היו גלויים לעין: נקיפות מצפון, תחושת הכשלון האישי. הפכתי לאדם חלש בעל כוונות טובות שגאוותו בעוכריו — מצב שכמותו ניתן למצוא בעיקר בטרגדיות הקלאסיות ולא במלודרמות יהודיות. עם זאת, רחמים עצמיים לא היה הדבר שטיפחתי אותו במודע, מאחר שברחמים היה משהו משלילת האפשרות למצוא פתרון למשבר שלי. המחיר ששילמתי על כך שהצבתי לעצמי מטרה בלתי אפשרית היה — היאוש. זהו — כך נאמר לי פעם — חטא שאין לו כפרה, אך זהו חטא שאדם מושחת או רע אינו נכשל בו.

לרוע המזל יאושי גבר באורח דרמאטי כשהתחלתי לעבוד במודיעין חיל־הים לפני שבע שנים. רבים מידידי היהודים הזהירו אותי מפני האוירה העכורה שם במשרדים. אך אני לא הייתי מוכן לרמה ולהיקף של אנטישמיות שהיתה נסבלת במוסד זה. ניסיתי פעמים רבות להבין מה מסתתר מאחורי הערות הגנאי והסטריאוטיפים של דעות קדומות ולבסוף הגעתי אל המסקנה כי צי ארה"ב הוא מקום המקלט האחרון של „הגזען היחסני". בני אדם השמיעו שם דברים על ישראל שלא נבדלו כמעט מהביטויים ששמעתי באינדיאנה, וזאת בלי שנגזפו או הוזהרו.

יתר על כן, חרף הדעה המקובלת, האומרת כי ארה"ב מספקת לישראל „את הכל", נוכחתי לדעת כי לגבי חילופי מידע מודיעיני של הצי, אין נוהגים ביושר. נכחתי בשני מיפגשי־מודיעין רשמיים עם ישראלים ונדהמתי לגלות כי הוראות שהגיעו מדרג גבוה ונגעו במסירת סוג מסויים של מידע לירושלים „הוכנסו למגרה" על ידי עמיתים שסברו כי „היהודים אינם צריכים לדעת".

קצין־מחקר שלנו, למשל, משנשאל על לוחמה כימית של הסובייטים, פנה אלי כשהוא צוחק, ואמר כי היהודים רגישים מאד לנושא הזה בגלל נסיונם במלחמת העולם השניה ומוטב להם להירגע. התנהגותם של רבים מהאמריקנים שנכחו בישיבות אלו היתה גזענית גלויה — דבר שעורר זעם וחוסר אמון מצד הישראלים. ורבם חשו כי כאן מתעלמים מצורכי הבטחון של ארצם.

בהוראות שקיבלתי מהממונה עלי נאמר כי אנו חייבים לתת לישראלים מספיק מידע כדי לעורר בהם פראנויה, וזאת כדי שיפתחו אמצעים נגד מערכת נשק סובייטית חדשה. כששאלתי כיצד מצפים מהישראלים להתמודד עם הנשק הסובייטי הזה לאור, היתה התגובה: כל מה שעליהם לעשות הוא לאבד כמה מטוסים ואז יגלו איזה מתדירויות המכ"ם הם חייבים לשבש...

היה קשה לעבוד באוירה זו בלי להיות מתוסכל לשמע הדברים שנתפסו כעבודה צינית מאד כלפי שאלות הקיום של ישראל. הישראלים סיפקו לארה"ב את כל המידע שרכשו ולא פעם נרכש המידע תוך סיכון חיי הסוכנים, והנה הדרג הפקידותי בצי אדיש ואינו נוהג בהגינות המתבקשת לכאורה מההוראות שקיבלו.

ממבט לאחור אני סבור, כי אילו דיווחתי בזמנו למבקר חיל־הים על מה שראיתי ושמעתי אפשר שהדברים היו באים על תיקונם בלי שאחוש כי אני חייב לנקוט יוזמה עצמית.

ראיתי את הסכנות האורבות לקיומה של ישראל ובהדרגה בשלה בי ההחלטה לעשות משהו.

ציוד סובייטי זרם אל האזור בלי שהישראלים הבחינו בו. הם סמכו על קהיליית המודיעין של ארה"ב, שהיתה אמורה להזהירם מפני התרחשויות מסוג זה. אחר כך אירע הפיצוץ במחנה הנחתים בביירות. כשעמדתי בקצה הקתדראלה הלאומית בוושינגטון והאזנתי לתפילות האזכרה לנופלים, נראה הכל חסר הגיון: 200 מתים וכל מה שממשלת ארה"ב יכלה לעשות היה הפצצה בלתי יעילה מהאויר שקיפחה חיי אמריקנים נוספים.

כך עלה על דעתי כי באשר שהממשלה אינה רוצה להגן על האינטרסים שלה במזרח התיכון לא יהא זה סביר להניח כי הישראלים יקבלו סיוע נאות במקרה שייתקלו בקשיים בשדה הקרב. כבר אז ראיתי כיצד ענף אחד של קהילית המודיעין חותר בעקביות תחת יכולתה של ישראל להיערך למקרה של מלחמה, וזאת שעה שמדינות ערביות למיניהן מקבלות נשק מהגוש הסובייטי וממערב אירופה, לרבות מידע מודיעיני על ישראל.

למצב זה היו כל האיפיונים של בגידה. מצב בו היתה ישראל עלולה לעמוד לבדה מול הכוחות המשולבים של יריביה הרבים, בלי שתעמוד לצדה אפילו בעלת ברית אחת. מה שלא יכולתי להבין היה מדוע אין רואים כאן, באמריקה, כי בלי ישראל ידרדר מעמדה האסטרטגי של ארה"ב אם תפרוץ מלחמה נגד הסובייטים בגלל משאבי הנפט באזור. אמרתי לעצמי כי אם ייסמר מעמדה הצבאי של ישראל, לא רק מולדתי תהיה מוגנת כי אם גם ארה"ב תצא נשכרת במישרין — מאחר שלרשותה יעמוד בסיס אזורי בכוח למבצעים, בסיס שהרוסים לא יוכלו אפילו לקוות לכבשו.

יצאתי, איפוא, מטכס האזכרה בקתדראלה כשאני נחוש בדעתי לעשות משהו שתהיה בו ערובה לבטחון ישראל, אפילו יהיה הדבר כרוך בסיכון ובקרבן אישי. ידעתי כי ההרהורים כאלה שגויים, אך כל אשר ראיתי לנגד עיני היו המסורות המקדשות את האמצעים. כמו במקרים רבים של מוסר נסיבתי, הקושי הוא להכיר בעובדה כי פעולה הנראית כ„נכפית" על ידי כוח שאין לך שליטה עליו, הנה עדיין ענין שעליו נושא האדם באחריות אישית. וכי לא יהיה תירוץ שיוכל לנקותו מאשמה ויהיו רק הסברים העשויים לשמש מדריך לגבי מוטיבציה לפשע שבוצע. לאחר שקיבלתי את ההחלטה יכולתי להודות בחוסר היושר שבה, אך לא בחוסר הנאמנות. חשבתי כי אפתור את בעייתי בצורה שתאפשר לי לעבוד בגולה נגד הסכנה הרוסית ואגב כך גם לסייע לישראל. בעיניים עצומות ובלי מודעות מלאה לתוצאות נכנסתי לטריטוריה של שקרים בלי דרכון־חזרה.

מראשית הפרשה, מעולם לא התכוונתי או הסכמתי לרגל נגד ארה"ב. סקירת המסמכים שלוקטו וכן תוצאות בדיקות הפוליגרף של האפ.בי.איי. יאשרו זאת. היתה זו תוכניתי לספק מידע על מדינות ערב ועל הסובייטים, מידע שיאפשר לישראל למנוע את החזרה אל מצבי מלחמת יום כיפור, מלחמה בה עמדו הישראלים מול פרל הרבור טכנולוגי.

מצב הדומה לזה של 1973 לא יהיה עוד נסבל וכהעדר מידע מודיעיני מהימן שיזהה את התכונות־למעשה של הציוד החדש מהגוש המזרחי, עלולה לפרוץ מלחמת מנע הרסנית מאד. יש להכיר בעובדה כי לגבי מדינה כמו ישראל, הרגישה מאד לענין האבדות, המוגבלת מאד במשאביה ומטופלת בגבולות פגיעים מאד, הופעת מערכות נשק חדשות אצל היריב, על הגבול, עשויה להוות את ההבדל בין מערכה מהירה ומכרעת ובין נצחון פירוס. משום כך, ככל שיקדימו המתכננים הצבאיים בישראל להכיר את הפרמטרים של מערכת נשק נתונה, כן יתקצר הזמן הדרוש להקצאת משאבים, לנקיטת אמצעי־נגד, שרבים מהם נמסרים לאחר מכן לארה"ב ומשרתים את צרכיה.

המפתח אל הגישה הרציונלית כלפי בטחון לאומי הוא הזמן, השהות המספקת הניתנת למכוני מחקר, למפעלי ייצור ולסוכנויות מודיעין כדי לגבש את הכלים ואת הטקטיקה הדרושים כדי לגבור, למשל, על מערכת סובייטית חדשה של טילי קרקע־אויר (סא"ם). ארה"ב מספקת לישראל חומר חסוי בשפע על מערכות נשק מסוג זה, אך המידע שישראל מקבלת אינו מפורט במידה שתאפשר לישראל ללמוד ולהבין את הנשק העלול לאיים עליה בעתיד.

זו היתה הסיבה לכך שחלק גדול מהחומר שמסרתי לישראלים נגע לטכנולוגיות „סא"מ" של הסובייטים, לרבות מיכשור הלוחמה האלקטרונית הנלווה ומערכות קשר לפיקוד ובקרה.

„יצאתי, איפוא, מטכס האזכרה בקתדראלה כשאני נחוש בדעתי לעשות משהו שתהיה בו ערובה לבטחון ישראל, אפילו יהיה הדבר כרוך בסיכון ובקרבן איש... לאחר שקיבלתי את ההחלטה יכולתי להודות בחוסר היושר שבה, אך לא בחוסר הנאמנות... בעיניים עצומות ובלי מודעות מלאה נכנסתי לטריטוריה של שקרים בלי דרכון חזרה"

אף שלא הייתי שכיר־חרב, אני מרשה לעצמי להאמין שהמשכורת ששילם לי איתן היתה מעין גידול סרטני בלתי מסוכן... ההנחה הזו היתה מוטעית, וכסף זה, במוהו כווירוס, התפשט לכדי מגיפה מגעילה, עד שאני חושש שההגנות הטבעיות שלי יובסו בשל כך. זה היה יעודו של הכסף מלכתחילה"

המידע שסיפקתי לישראלים עשוי לאפשר להם להתמודד עם מרבית מערכות ההגנה האוירית, נשק האמור לספק לכוחות הפלישה הסוריים מטריה ניידת נגד מתקפה אוירית ישראלית. בהנחה כי ניתן לנטרל במהירות את מערכות ההגנה הסוריות יוכלו הישראלים לבלום את המתקפה הסורית קרוב ככל האפשר לגבול.

הייתי מופתע למדי מהעובדה כי הישראלים היו זקוקים לעזרה רבה כל כך בתחום המודיעיני, ובהזדמנות זו גם למדתי לדעת, כי הדעות הרווחות בצבור על יכולתה של ישראל ללקט מידע עשויות להטעות. הישראלים אינם ענקים „היודעים הכל". הם נאלצו לרכז את מיטב משאביהם הטכניים והאנושיים נגד סוריה, המהווה איום מידי על קיומם.

בהדרגה התחלתי להעריך את העובדה שאני מספק לישראל מידע על יריביה ואז גם חשתי את חומרת מצבם: כל מה שהראיתי להם דמה לאבנים שמערימים על אדם המנסה להישאר על פני המים, הרוחשים כרישים. כל גילוי חדש עימת אותם עם בעיות קשות חדשות. לפעמים חשתי את עצמי כבלדר של בשורות רעות. אי אפשר היה להשביע את הישראלים ובדחיפות הבקשות שלהם היה משהו מדבק. חששתי תדיר שמא לא אבחין במידע חשוב ואדלג עליו — והדבר יגרום אסון בישראל. כל מה שהראיתי להם הפעיל אצלם פעמוני אזעקה, ובעיקר — המידע על התקדמות הלוחמה הכימית והגרעינית בעולם הערבי.

חרף הקצב המטורף של המאמץ המשותף הייתי אני, במלוא מובן המלה, העינים והאזניים של ישראל באזור גיאוגרפי רחב ידיים, מהאוקינוס האטלנטי ועד לאוקינוס ההודי. אחריותי היתה לפעמים עצומה, אך אותה עת היתה לי מוטיבציה. אמונתי הרעיונית, הזעם נוכח פעולות הטרור, שהעולם היה אדיש כלפיהן כל עוד הקורבנות היו יהודים, התגובות במשרדי על פרשת „אכילה לאורו" (בה נרצח באכזריות יהודי קשיש, אזרח אמריקני) גבלו בבריחות דעת.

המקרה בו מילאתי במישרין תפקיד בחיסול סכנת טרור אירע בסתיו 1985 כשהישראלים החליטו להפציץ את מפקדת אש"ף ליד טוניס. עברו עלי שבועיים של פעילות קדחנית — איסוף מידע על מערך ההגנה האוירית של לוב ועל מערך הנ.מ. של אש"ף — דברים שהיתה בהם תרומה ניכרת להצלחת המבצע. מן הראוי לזכור כי „כוח 17" שרצח שלושה ישראלים בלרנקה רצח שלושה שגרירים אמריקנים בעשור האחרון בלי להיענש על כך והיה בשלב של היערכות לקראת פעולות טרור נוספות נגד אינטרסים דיפלומטיים של אמריקה בחו"ל, שעה שישראל הלמה בו והרסה את מפקדתו. לי שימש מקרה זה דוגמא לדברים בהם אני משרת את ישראל ואת ארה"ב כאחת, וזאת בזמן שארה"ב נראתה כחסרת יכולת או כחסרת רצון להגן על אזרחיה בחו"ל.

נוסף על איסוף „קונוונציונאלי" של מידע מודיעיני למען ישראל, נתבקשתי גם לייעץ בנושאים הקשורים בפרוייקטים בטחוניים של ישראל, לרבות היתכנות כלי־טיס עבר־אטמוספירי והצעה לגבי סוג הנשק שיהיה יעיל להגנה על מתקני הנפט של איראן באי חארג, נגד מתקפת אויר עיראקית.

אני משוכנע כי צ'רצ'יל לא נהנה יותר מהמגעים עם סטאלין בימי מלחמת העולם השניה משנהניתי אני כשהמלצתי על אמצעי הגנה לאיראן, אך הגיון ה„ריאלפוליטיק" דורש לפעמים מאדם לבחור ברע במיעוטו. לבסוף, כדי שלא תהיה מבוכה סביב השאלה מדוע סיפקתי מידע על סעודיה ומצרים, מן הראוי לציין כי שתי המדינות הן בחזית איום סמוי על ישראל, ועובדה זו בעינה עומדת גם אם שופרות התעמולה מכחישים אותה.

במחשבה שלאחר מעשה, היה עלי להגר — או להצטרף לצוות ניתוח של מכון פרו־ישראלי — ולא לפעול בצורה, המהווה בגידה באימון שנתנו בי כאשר עברתי את התחקיר הבטחוני. אני באמת מאמין, שהיה עולה בידי להיות תוך החוקה בשתי אזרחויות. אין בכך שום דבר שהיה מכריח אותי לחשוב באופן מעמיק על תוצאתה הבעייתית של הנאמנות הכפולה — חוסר היכולת להודות בקיומה של האזרחות האישית, מעל ומעבר לכל נאמנות גזעית או רעיונית.

התעלמותי מן השאלה הביאה אותי ליטול חלק באחת מן התקריות הדיפלומאטיות המביכות ביותר שאירעה בין ארץ זו (ארה"ב) ובת בריתה העיקרית במזרח־התיכון. לאור של המסורות שהתכוונתי להגשים בפעולותי — „חרטה" נשמעת כתואר קלוש ביותר, ובלתי מתאים, לתיאור ההרס בו אני שרוי עתה.

נחמתי היחידה היא שמעולם לא עלה בדעתי לעשות ולו צעד אחד שיפגע בבטחונה של ארה"ב, למרות חוסר־היושר הברור שלי, אינני אשם בחוסר נאמנות.

אני מודה, שהייתי פזיז, נשתגעתי ומנה הסתת אזרחיות באופן פושע — אך לא בגדתי. אף שלא הייתי שכיר־חרב, אני מרשה לעצמי להאמין שהמשכורת ששילם לי איתן היתה מעין גידול סרטני בלתי מסוכן — שאינו יכול להעמיד סימן שאלה מעל המניעים האידיאלים האמיתיים שלי. ובכן, ההנחה הזו היתה מוטעית, וכסף זה, כמוהו כוירוס, התפשט לכדי מגיפה כה מגעילה — עד שאני חושש שההגנות הטבעיות שלי יובסו בשל כך. זה היה יעודו של הכסף מלכתחילה.

אף שברור לי שהמקרה שלי יצר מתח ביחסים בין ישראל לארצות־הברית, נסיתי — על־ידי שיתוף פעולה מלא ככל האפשר עם אנשי התביעה הכללית של ארה"ב — להתנהג באופן שיפחית, בטווח הארוך, את מבוכתן של שתי המדינות. הרגשתי שבכל שימהרו השלטונות כאן (בארה"ב) לדעת שהמבצע לא נוהל נגד ארצות־הברית — כן יקל על הישראלים להודות במעורבותם הרישמית ולהסביר את טבען האמיתי של פעולותי. העובדה שכל זה לא התרחש לא מציב סימן שאלה על אופיה ההגון של החלטתי. קוויתי, שבמידה שניתן להסיר במהרה דאגה מלב הממשלה (האמריקאית) — שקהילת הביון, לרשתות־הסוכנים החשאיות שלה ובטחון התקשורת שלה, לא סבלה כל נזק — כן ירגע הכל במהרה וישובו ויחזרו לפעילות דיפלומאטית רגילה, אחרי סיום מסכת הטענות והחקירות. בנוסף הבנתי גם שגילוי־הלב שלי ייענה בגילוי־לב דומה מצד ישראל — באופן שימנע את צמיחת השערוריה לכלל איזוע תקשורתי, שהנזקים היחידים ממנו יהיו אויבינו המשותפים. לרוע המזל, גם זה לא התרחש.

אם יש צד בונה, חיובי־בכוח לפרשה זו — הרי זו יכולתי העכשווית לדבר באורח הולם אודות מחוייבותם היהודית של יהודי ארה"ב. מחוייבות זו — לפחות כל עוד הם אזרחי ארץ זו (ארה"ב) — היא לבצע פעולות כאן, בחלקת הדשא שלנו, לצורך הבטחת החקיקה הפרו־ישראלית בקונגרס, ולהשגיח שישראל לא תעמיד בסכנה את עמידתנו כאן על־ידי ניהול כל פעילות בין בלתי־חוקית בתוך ארה"ב. באופן מיוחד יש לחדול מגיוסם של יהודים־אמריקאים, לבל שתפרוץ שערוריה נוספת, שתגרום בהלה נוספת בין ישראל וארה"ב.

בניתוח אחרון, אינני רוצה להופיע בפני שר־ההיסטוריה אחרת מכפי שהנני: אידיאליסט תועה, מוצף בפקפוקים מוסריים, אשר סתו סערת־שיפוט מהפירה, עבר על החוק, שלם על טעותו וניסה להכניס סדר בעניינים.

הדיפלומטים אמנם חתמו על הסכם קמפ דיוויד, אבל המטכ"ל המצרי עדיין שוקל אלו אמצעים מתאימים ביותר לניהול מלחמה בישימון במדבר סיני. אשר לריאד, מלבד מצבורי העצומים של הבסיס התעשייתי־צבאי שלהם בטבוק, הם מעבירים לסוריה בגלוי כ־90 אחוזים מן המזומנים הדרושים לה למימון רכישת הנשק הסובייטי. מכל מקום, לא העברתי כל מידע בנוגע לתמרונים המשותפים של ארה"ב ומצרים או של ארה"ב וסעודיה או בנוגע להסכמים סודיים או לתכניות צבאיות סודיות של ארה"ב עם מדינות אלה.

אילו התכוונתי להזיק לארה"ב, לא היה דבר שיכול היה למנוע זאת ממני. למרות הזהות

לבריאות היחסים ולתפארת מדינת ישראל / אמנון דנקנר, וושינגטון

שבר הדת ותחילת דיאלוג

פרשת פולארד היא הסלע עליו התנפצה „הישראליות" כדת החדשה של היהדות האמריקאית

לעתונאים, שהם היסטוריונים של היום־יום, יש נטייה להתיימרות היסטורית של ממש ולכן כדאי להקדים הערת אזהרה כי הקביעה הנחרצת והארוכת הטווח של היום עלולה להשתנות כבר בשבוע הבא, אולם בכל זאת הרושם הוא כי אחרי פרשת פולארד והסתעפויותיה לא יהיו עוד היחסים בין ישראל לבין יהודי ארה"ב מה שהיו.

די היה לקרוא את המאמרים שפורסמו כאן בעתונים על פרשת פולארד. החריפים שבהם נכתבו על־ידי יהודים כמו ויליאם ספייר מה„ניו־יורק טיימס" וריצ'ארד כהן מה„וושינגטון פוסט" ודומה היה כי לבד מהחרון האמיתי, היתה כאן גם מידה של פורקן שזימנה להם הפרשה כדי לשפוך על ישראל כמה דברים מרירים שהיו אצורים בליבם של הכותבים עוד לפני פרוץ הפרשה הזאת.

נכון, כמובן, שלא היתה זו הפעם הראשונה שיהודים אמריקאים פעילים וחשובים דיברו או כתבו בגנות מעשים של מדינת ישראל. הרבה כותבים ומדברים בעניין השטחים הכבושים והרבה חיצים נורו ככר, מהמחנה היהודי בארה"ב לעבר ירושלים בעת נוראותיה של מלחמת לבנון, אולם לא בעוצמה רגשית כזאת ולא מתוך תחושה כזאת של ניכור, שלא לומר התנכרות.

דעת לבנון, נקל שכך אירע הפעם משום שהפגיעה ביהודים האמריקאים היתה הפעם ישירה והם חשו נבגדים ומרומים ישירות על־ידי ישראל. זו ישראל שבאמצעות שירותי הריגול שלה באה לשחק במגרש שלהם והשתמשה באחד משלהם כדי להעטות חרפה על המחנה כולו.

מיותר לדבר על הנזקים שנגרמו, מכיוון שכבר רשו בכך עד לזרא, ואולי כדאי לדבר עכשיו על מה שיכול להיות בגדר של מתוק מעז. קרוב לוודאי שמה שנשבר בפרשת פולארד הוא „הישראליות" כדת החדשה של היהדות האמריקאית. לבד מאיים בודדים פה ושם, השתלטה האורתודוקסיה הפרו־ישראלית, מרכאת הושיבה, על החלק הפעיל ה"ציוני" או הקרוב לכך והפכה במידה רבה את היחסים בין ישראל ליהדות האמריקאית ליחסים שאינם בריאים. יהודי ארה"ב, באמצעות מנהיגיהם השונים, נהגו לקבל את עמדותיהן של ממשלות ישראל ברוב הנושאים בקפיצה לדום ובהצדעה, לסייע לישראל גם שעה שהלכה בדרכים לא טובות ולמנוע עצמם מוויכוח עם מנהיגי המדינה. אפילו בעניינים שבהם פגעה ישראל בהתנהגותה בערכים המקודשים על חלקים גדולים ביהדות האמריקאית, נהגו המנהיגים היהודים בנמיכות רוח ולא הרימו קול צעקה של ממש. לדוגמה : ההתנהגות הבוטה והשלילית של ישראל כלפי היהדות הריפורמית והקונסרווטיווית ושלילת הזכויות מחבריה בארץ, למרות שהיא רוב מניינה ובניינה של היהדות הפעילה בארה"ב. דוגמה אחרת: ההתנהגות המגומגמת של מנהיגי היהדות כאן, אל מול דרישתה החצופה של ישראל כי ארה"ב תימנע מלהעניק ליהודי ברה"מ מעמד של פליטים בארה"ב. כדאי להתעכב לרגע על דוגמה זו, משום שהיא יורדת לשורש הדברים.

בדרישתה זו של ישראל ובפנייתו של ראש הממשלה יצחק שמיר בביקורו האחרון כאן למנהיגי האירגונים היהודיים לתמוך בדרישה היתה לא רק חוצפה אלא גם אטימות וגסות רוח, משום שמה שביקש בעצם היה כי יהודי ארה"ב יתפרקו מן הערכים המסורתיים של הקהילה ומן התחושה העמוקה של כלל העם האמריקאי. קהילת יהודי ארה"ב היא כולה קהילה של צאצאי פליטים ונרדפים ממזרח אירופה, להוציא את הנהגת הגרעין של היורדים מישראל. כשאתה תובע מהם לעזור בסגירת שערי ארה"ב בפני היוצאים מברה"מ אין אתה אלא דורש מהם כי יתכחשו למעמדה, עד היום, כמקלט לנרדפים. כשאתה דורש מאמריקאים יהודים, כאחרים, כי יסרבו לבקשת המהגרים מברה"מ לחסות בצל פסל החירות אתה פוגע בריגל גאווה בערך וכסמל לאומי חשוב. והנה למרות כל זאת, ולמרות שאין הם חולמים אפילו להיעתר לבקשה הזאת, נהגו מנהיגי היהדות כאן בשמיר בנימוס מופלג, הבטיחו לו כי יחשבו על דרישתו ונמנעו בקפדנות ליצור איזו תחושה של מחלוקת.

הכל במסגרת של הדת הישראלית, שמצוותה העיקרית: כבד את ישראל וממשלתה למען יאריכון ימיך כיהודי אמריקאי. מול האל שהכזיב מתחילה להתגבש תפישה חדשה. למרות שהורתה של תפישה זו בחטא, ייתכן שערכה יהיה רב. זאת משום שבמקום יחסים חד־סטריים וכנועים בתחום המחשבה הפוליטית החברתית, יש סימן ראשון של דיאלוג נוקב אך בריא. לציבור היהודי האמריקאי ולתגובתו החריפה בפרשת פולארד היה חלק רב בהחלטתה של ממשלת ישראל להקים ועדת בדיקה ולהתחפש כמי שמפסיק לנהוג באטימות מטומטמת. יהדות ארה"ב התקוממה, שיגרה מסרים חמורים וקל להניח כי חברי ועדת הנשיאים של האירגונים היהודים, העומדים להגיע לפגישות בארץ בראשית השבוע, ישמיעו לשמיר, פרס, רבין ואחרים, עימם ייפגשו, דברים לא נעימים על הפרשה.

ישראל זקוקה ליהדות ארה"ב לאו דווקא בתור פרה חולבת של תרומות ושל לובי פוליטי בארה"ב, אלא גם כבן־שיח בעל השפעה בדיאלוג מתמיד שיתרום לעיצובה של מדינת ישראל. אם הדברים שנשמעו ונכתבו בעקבות פרשת פולארד בארה"ב מסמנים תחילתו של דו־שיח כזה – הרי זה משובח. אולם לדו־שיח יש צורך בשניים וגם ישראל צריכה להתחיל להתעניין במצוקותיה של יהדות ארה"ב בהקשרים אלה. כאן המקום להעיד כי בארץ לא ניתנה תשומת לב לכך, דבר שהתבטא לא רק בעצם הרעיון המפלצתי להשתמש ביהודים אמריקאים למטרות ריגול עמוק בארה"ב, אלא גם במיעוט העניין בפצע שנפער בלבו של הציבור היהודי בארה"ב בעקבות פרשת פולארד. ההתעניינות התחילה רק למחרת גזר־הדין, אולם עד אז ניכרה בציבור הישראלי וגם בעתונות הישראלית ברובה התנכרות ואדישות. מאמציהם של שני עתונאים – וולף בליצר מה„ג'רוזלם פוסט" ואמיר אורן מ„דבר" – להעביר לציבור בישראל את מלוא היקפה של בעיית פולארד היו בבחינת שני קולות בודדים שאבדו במדבר האדישות.

ג'ונתן פולארד ורעייתו היו ההתגלמות הקיצונית, עד כדי אבסורד, של הדת הישראלית של יהודי ארה"ב, הם היו אולטרה־אורתודוקסים של הדת הזו, שקיימו בגופם מה שראו כמצווה מעשית עליונה. שברונם של השניים עשוי להפוך לשברונה של הדת הלא בריאה הזאת, וקרוב לוודאי שמתוך שבריה ייבנה משהו חדש, יותר מפרה, שישתית את היחסים בין שני הציבורים היהודיים, החשובים ביותר היום, על כנות, אמת ומתח בונה.

ממוקם באופן אידאלי להשגת כל פריט מידע שעשוי לעניין מדינה עוינת, לא עלה מעולם על דעתי לעשות כן. שאלת היותי בוגד או היותי עוסק בדבר שעלול להזיק לארה"ב לא התעוררה מעולם, שכן הכללים שעל־פיהם נוהל המבצע קבעו בפירוש, שלא אדרש לעולם לספק מידע שיעמיד את נאמנותי למדינה זו במבחן. נקודה זו הודגשה שוב ושוב על־ידי כל הישראלים שאתם באתי במגע להוציא את רפי איתן. זה אכן ביקש ממני לספק לו מידע בנוגע לפעילות הסוכנות לבטחון לאומי בישראל וכן את שמות כל הישראלים המעבירים מידע מסווג לארה"ב. אני לא סיפקתי מעולם מידע מעין זה. נאמר לי אחר כך על־ידי מפעילי הראשי, יוסף יגור, כי המידע שביקש איתן חרג לחלוטין מתחום המבצע, וכי אילו סופק, היה גורם להפסקתו המיידית של הקשר.

בבחינה סופית, ערכו של החומר שהעברתי לישראלים חורג במידה רבה מעבר לתועלת שביתרון הטאקטי המיידי שהוא מקנה למפקדי השדה הישראלים: בכך שהוא נותן בידי מעצבי מדיניות הבטחון הישראלים שבדרג הגבוה תמונה מפורטת של אופי האיום העתידי, הוא מאפשר למנהיגותה המדינית של ישראל לגבש מדיניות חוץ המבוססת על ראיות ולא על השערות מסובבות. יתרון זה ישמש גורם מאיץ של תהליך השלום, שכן שום ממשלה ישראלית אחראית לא תהיה מוכנה לקחת על עצמה ויתורים טריטוריאליים משמעותיים בלא שתהיה לה הערכה מדוייקת באשר לפגיעה הפוטנציאלית בבטחונה שמקופלת בהחלטה מעין זו. עם כל נטייתי להפריז בהערכת הסכנה הנשקפת תדיר למדינת ישראל, אני מקבל את ההערכה, שהגיע הזמן להסכים לשלום, ואפילו ל„שלום קר", בטרם תהפוך המדינה לשלוחה רוסית. אני שואב סיפוק מכך שהמעשה שעשיתי יחיש את בוא השלום לאיזור, שכן בלא המידע שסיפקתי לישראל, היה הממסד הצבאי הישראלי נוטה פחות לבטוח בערובות שהיתה מציגה מנהיגותו המדינית שלו עצמו, לא כל שכן באלו של אויביו המסורתיים.

לסיכום, במהלך פרשה זו השתדלתי להישאר נאמן לאמונותי. סיוע לישראלים לא היה כרוך, להערכתי, בבגידה בארה"ב ואף לא חייב אותה. לא חשבתי אף לשניה אחת שהרווח לישראל יגרום בהכרח להפסדה של ארה"ב. איך יתכן הדבר, הרי שתי המדינות נמצאות מעבר האחד של המתרס הגיאו־פוליטי? אחד הצדדים השנויים ביותר במחלוקת בפרשה זו היה קביעת ממשלת ישראל, שלא היה לה כל מושג באשר לפעילותי למענה או לפעולותיהם הלא מוסמכות, לדבריה, של אנשי המודיעין שלה. בטרם אתייחס לקביעה זו, עלי לציין, שבעוד שהחלטה של מדינה כלשהי לנהל מבצעי ריגול בשטחה של מדינה עויינת היא עניין שגרתי, פרשה זו היא מקרה יוצא דופן ביותר, באשר מעורבות בה שתי מדינות בעלות יחסי קרבה הדוקים ביותר, שאחת מהן חשה מאולצת לרגל אחר אויביה באופן עקיף באמצעות שירותי הריגול של בעלת בריתה. גילויים מביכים מעין זה אירעו כבר פעמים מספר בעבר, אלא שאז יישבו שני הצדדים את העניין באופן חשאי באפיקים מדיניים או אדמיניסטרטיוויים, שכן היה זה עניינם המשותף להמנע מלסכן את הצדדים המהותיים יותר שביחסיהם על־ידי ניפוח העניין לכלל משבר כולל. אני מאמין שאילו טופלה הסבוכת זו באותה דיסקרטיות מעין זו, היתה ממשלת ישראל נוהגת ביתר אחריות מלכתחילה ומודה באחריותה. יתר, מכל מקום, הוא מצרך נדיר בממשלות קואליציה רופפות, ובמיוחד בכזו השרויה במשבר ומצפה להתפוגגותו – ומקרה זה היה משבר בעל ממדים מונומנטליים לגבי ישראל, בר השוואה מבחינות מסויימות לפרשת לבון לפני 25 שנים. בהגיבה למטר ההאשמות המבאיבות שהופנו כלפיה על־ידי הציבור נהגה ממשלת ישראל כצפוי כשניסתה להפחית ממידת הנזק שייגרם לעצמה על־ידי התבצרות מאחורי מסך הכחשות ובטענה, שהפרשה כולה נגרמה עקב חריגתם מסמכותם של קבוצת קציני מודיעין שפעלו על דעת עצמם. מרגע שהחלו נוקטים גישה מסובכת זו לבעיה, נחשפו הישראלים לפגיעה עם כל גילוי חדש על הפרשה בתקשורת האמריקאית. אולי במועד כלשהו בעתיד תיישב ממשלה ישראלית בטוחה יותר בעצמה את החשבון עם משרד המשפטים של ארה"ב, אבל עד שיגיע אותו היום, יהיה זה נכון יותר מבחינתה של מנהיגותה הנוכחית של ישראל להתבצר מאחורי חומת ההכחשה של כל מעורבות שהיא בפעילויותי. בכל אופן, עתה משאמרתי דברים אלה, אפנה להצגת דעתי באשר למידת מודעותה של הממשלה למבצע.

ראשית, ממספרם ומסוגם של הישראלים שהיו מעורבים בפרשה ניתן להסיק על מידה רבה של מודעות ממשלתית, אם לא על פיקוח ממשלתי צמוד על התנהגותם. אם לוקחים בחשבון את ממדיה הצנועים של קהילת המודיעין הישראלית כמו גם את דברנותם היתרה של חבריה בתוך השורות, אין להעלות על הדעת שבעה מחבריה יכלו לנהל מבצע „פרטיזני" בלא ידיעתו של הסגל הבטחוני או הכספי. גם מציאותה של קרן סודית, אין בה כדי להסביר את העלמתן של ההוצאות שהיו כרוכות בניהול המבצע מעיני מבקר המודיעין הפנימי של הממשלה, הנהנה מסמכויות נרחבות במיוחד לשם הסודיות הוצאות רגישות אלה. זאת ועוד, אם להביא בחשבון הן את איכותם של האנשים שהיו מעורבים בפרשה, הן את התמחותם המיוחדת, אין זה נראה סביר ששיתופם במבצע היה פועל יוצא של בחירה מקרית. קצין מבצעים לשעבר במוסד, שהיה ממונה באותה העת כיועץ מיוחד לראש הממשלה, איש חיל האוויר עטור אותות, שני נספחים מדעיים וסוחר נשק בין־לאומי חשוב אינם מתחברים יחד מאליהם.

שנית, ההדרכה שקיבלתי כאשר לאיסוף החומר העידה על מידה רבה של שיתוף פעולה מודיעיני בין זרועות האוויר, הים והיבשה. בסוף כל חודש נמסרה לידי רשימה מפורטת ביותר של פריטי מידע מבוקשים על־ידי הזרועות השונות בצירוף הסבר מדוע אין החומר שהועבר להן באופן רשמי מספק את צרכיהן. אף שנראה היה שהרשימות הוגשו על־ידי כל אחת משלוש הזרועות בנפרד – שכן נייר הכתיבה שעליהן נרשמו היה שונה – היתה תמיד רשימה אחת בעלת עדיפות על כל השאר, אשר היתה מוסכמת על דעת ראשי המודיעין של כל שלוש הזרועות ואשר נשאה את חותמתם המשותפת. בעוד שתתכן האפשרות שהמוסד התייחס אל המבצע כאל מבצע „פרטיזני", שכן הוא לא נטל בו מעולם כל חלק, אין דבר זהה ניתן להיאמר אודות המסכ"ל, אשר היה מעורב באורח אינטימי בבחירת פריטי המידע המדעי והטכני שהיה עלי להשיג. עד כמה שניתן היה לי להבין, היה רפי איתן ממונה על ניהול הצד החוסי של מבצע צבאי זה.

שלישית, סופקו לי באורח קבוע הערכות טכניות סופיות באשר למידע שהעברתי לידי הישראלים. משך הזמן שחלף בין מסירת המידע לקבלת ההערכות היה קצר ביותר, וכששאלתי איך מתאפשר הדבר, נענתי, שצוות חוקרים מיוחד הוקם בישראל לתכלית האחת של הערכת מידת ישימותו הטכנית של כל המידע החדש שאספתי. מאופיו הייחודי של החומר, שכלל, בין היתר, צילומי לוויין, יש להסיק שאנשי הצוות היו מודעים לא רק למקור החומר אלא אף לעובדה שלא הועבר בצינורות הרשמיים. לא נאמר לי מעולם מה היה גודלה של קבוצה זו, אבל היה עליה להיות מאויישת באנשי מדע בעלי כישורים גבוהים במיוחד לנוכח הכמות הגדולה של החומר שאספתי.

רביעית, בשלוש הזדמנויות נאמר לי שדרגי הממשל הישראלי הגבוהים ביותר ביקשו למסור לי את רחשי תודתם המשותפת על הסיוע שהושטתי למדינה. לאחר שסיפקתי ליוסף יגור מחקר מפורט ביותר אודות פקיסטאן, הוא מסר לי, שוועדת מחקר מיוחדת הכפופה ישירות למשרד ראש הממשלה הציגה בפני הקבינט את מסקנותיה ממנו בנוגע לסכנה הגוברת הנובעת ממאמץ החימוש הפקיסטאני ואף הדגישה בכתב, שמידע מודיעיני שהושג מ„מקור מיוחד" היה חיוני להערכתה. אני גם זכיתי לשבחים לאחר שמטוס ביון ישראלי ללא טייס הצליח לעבור את כל מערכת ההגנה האנטי אווירית הסורית בשנת 1985 בלא שיתגלה. לדברי חיל האוויר הישראלי, התאפשר הישג מרשים זה רק הודות לחומר שהעברתי.

לבסוף, לאחר הפשיטה על מטה אש"ף בפרברי תוניס, הדגישו הן יגור והן אל"מ סלע, את העובדה שלא היה אפשר להוציא את המבצע אל הפועל בלא המידע שהעמדתי לרשות הצוות שתכנן את המבצעים. ושוב, נאמר לי שהסתמכותה של ישראל על „מקור מיוחד" הוזכרה פעם אחר פעם במהלך הצגת תכנית המבצע בפני הקבינט.

חמישית, מאחר שאיתן ישב במשרד ראש הממשלה ועסק, כנראה, בסוג כלשהו של התחרות ביורוקרטית אינטנסיווית עם המוסד, סביר מאד להניח, שהוא סיפק את שמי ואת מעמדי לאותה קבוצה נבחרת של מדינאים ישראלים ונציגי המסכ"ל, שלהם היה נמסר דו"ח אודות הסוכן שהיה אחראי להצלחות מודיעיניות כדוגמת הצילום של פקיסטאן, השוטסות האווירית בשמי סוריה או הפשיטה האווירית על מטה אש"ף בצפון אפריקה. הקבינט היה בוודאי מעוניין לדעת מי סיפק מידע חיוני זה, ואיתן לא היה יכול לעמוד בפיתוי לצבור נקודות נגד המוסד בפני הממשלה. יגור ציין פעמים אחדות שאיתן השתמש במסמכים מסויימים כדי להביך את ראש המוסד בפגישות הקבינט, וכפי שציינתי לעיל, החומר היה כה ייחודי, שכל מי שהיה נוכח באותם עימותים מתוחמרים היטב חייב היה להיות מודע לקיומו של סוכן הפועל במודיעין האמריקאי.

כך או אחרת, החלטה בדרג של הקבינט חייבת היתה להתקבל ואף לזכות בתמיכת המסכ"ל, שלפיה היו היתרונות שבהפעלתי גדולים מן הסיכונים שהיו כרוכים באפשרות חשיפתי. לאחר ככלות הכל, הרי כבר ארעו תקריות בעבר, ולא היתה כל סיבה להניח שהממשל האמריקאי יגיב באופן שונה במקרה שלי, מה גם שלא ריגלתי אחר ארה"ב. הקביעה שאין לי מפני מה לחשוש במקרה של היחשפות חוזרת ונשנית בפיהם של יגור ואיתן פעמים כה רבות עד שנדמה היה לי שהם משננים דוגמה רשמית. לדעתי היה זה אכן כך, אלא מעין זה. לפוליטיקה הישראלית מספר מאפיינים ביזנטיניים, אשר עשויים להיראות היסטריים למתבונן מן הצד. אכן יש להצטער על כך שתכונה זו של הפוליטיקה הישראלית המיטה הרס על ראשו של ציוני נאמן ותרמה פגיעה באמינותה של ממשלה ישראלית.

כששהיתי בפאריס בחורף 1984, דנתי עם סלע, יגור ואיתן באמצעי תשלום. אני מניח שהתיאור המדוייק ביותר של הרגשתי באותה העת הוא מלוכלך ביותר, תחושה שלא תארתי לעצמי שאחוש כתוצאה מהושטת הסיוע לישראלים. היה זה מבצע אידיאולוגי שהפך בהדרגה למסע בנקאות בידי איתן. יגור ואיתן כאחד הסכימו איתי בשיחות פרטיות, שהתשלומים לא יובנו כהלכה, וייצרו רושם נורא אם אעצר, והם הציעו לאיתן, שבמקומם תימצא לאן תעסוקה בחברה סימפאטית ליחסי ציבור. איתן סירב כצפוי לשקול כל אמצעי תשלום אחר זולת משכורת. הדגיש שכישראלי העובר בשירותו, אני אמור לציית להוראות ולשוב לפעילות האיסוף שלי. בכל פעם שיגור העביר לי סכום כסף היתה הבעת כאב מופיעה על פניו ושתיקה היתה יורדת על שיחותינו. בהזדמנות אחת סירבתי לקבל את הכסף, אבל יגור העיר לי שאין זה מתפקידי להטיף לאדם כאיתן בשאלות מוסר – העניין שבו היינו מעורבים היה בעל חשיבות ממדרגה ראשונה למולדתנו וכל גילוי של פריקת עול בשורה לא היה נסבל. ועם זאת יש לומר, שאיש מאתנו לא נהנה מאספקט השכר של המבצע, אשר היה תלוי כחרב דמוקלס מעל ראשי.

למרות פן בלתי נעים זה של העניין, מעולם לא ראיתי בעצמי שכיר חרב, עם כל השפעתם השוחקת של התשלומים על תחושת נקיון הכפיים שלי. למזלי מנעה אותי האידיאולוגיה שלי מלהדרדר לשפל שבו הייתי מגיב להוראותיו של איתן באורח רפלקסיווי כמין כלב פבלובי. כפי שכבר ציינתי, כשהוא ביקש ממני מידע שלא עלה, לדעתי, בקנה אחד עם מטרותי או כוונותי, אני פשוט לא סיפקתי לו את החומר. מן הראוי אולי להזכיר, שכשונה מרוב שכירי החרב, לא הופעלה כלפי כל סחטנות. יתירה מזאת, היחסים הקלאסיים שבין סוכן הנתון לאיום לבין מפעילו, המנצל עובדה זו לשם הפעלתו, היו הפוכים במקרה שלנו, ואם היה צד כלשהו חשוף לסחטנות, הרי היתה זו ממשלת ישראל, שהיה לה הרבה מה להפסיד במקרה של חשיפת פעילויותי. אי לכך, אילו היה מניעי העיקרי רדיפת בצע, הייתי דורש סכומי עתק תמורת שירותי. העובדה שלא דרשתי סכומים גדולים והולכים במהלך המבצע יש בה כדי להעיד על כך שמניעי אכן היו אידיאולוגיים.

ועם כל זאת אין להכחיש שאכן קיבלתי כסף תמורת שירותי. עובדה זו יש בה כדי לרמוז על קיומם של המניעים הגרועים ביותר אצל מרגל, זן שאינו נהנה מאהדה יתרה מלכתחילה. אבל גם מרגלים בעלי מניעים אידיאולוגיים אינם יכולים להתקיים לאורך ימים על אלטרואיזם לבדו או על כוח העמידה הטבעי שלהם, בגלל השחיקה הרבה שהם סובלים עקב הפחד, העייפות ונקיפות המצפון. שלא כמו סוכן הפועל מאחורי קווי האויב, אני הייתי מודע במשך כל העת לפן השלילי של מעשי, וניסיתי לעודד את עצמי בהזכירי לעצמי, שהמידע שאני מספק לישראל חיוני לבטחונה. בהעדר קנה מידה מקובל שעל־פיו יכולתי לקבוע את ערכי למדינה, ראיתי בתשלומים ביטוי לטיבה של עבודתי.

באביב 1985 חש איתן שהגיע הזמן להביע הערכה לאיכות החומר שסיפקתי, והוא זיכה אותי בהעלאה, שאותה קיבלתי בלי כל ויכוח. יגור הושיט לי מעטפה, לחצנו ידיים, הוא התנצל, ואני חשתי כפרוצה. בסופו של דבר, בתום שנה של מצוקה נפשית גוברת בקשר לסטיגמה כספית זו, הודעתי לאיתן, שלא זו בלבד שבכוונתי להשיב את הכסף שקיבלתי במלואו, אלא שאני אף מתכוון לממן הקמת קתדרה במרכז ההדרכה של המודיעין של המסכ"ל במבואות תל־אביב. כשסיפרתי, זמן מה אחר כך, לאל"מ סלע על דבר החלטתי, הוא חייך ואמר, שאיתן יחטוף בוודאי שבץ כששמע על כך, שכן הוא אינו יכול לשאת סוכנים הסובלים „התקפי מוסר". למרבה האירוניה, התשובה היחידה שלה זכיתי מאיתן הועברה אלי באמצעות ה„ג'רוסלם פוסט", זמן מה לאחר מעצרי, שם הוא חש צורך לאפיין אותי כשכיר חרב. ברוחה לבורמונים של המאה ה־18, נראה שאיתן יודע היטב מחירו של כל חפץ, אבל אינו יודע ערכו של דבר. מנחמת אותי בכל זאת העובדה, שיגור דחה הצגה זו שלי מכל וכל כבלתי מדוייקת לחלוטין.

ועם כל זאת, הסכומים שקיבלתי איפשרו לנו לערוך שני מסעות לאירופה, שבמהלכם גם נפגשתי עם אנשי הקשר הישראלים שלי לצורך תדרוך. המלונות שבהם שהינו, המסעדות ואמצעי התחבורה, כל אלה היו מעל לרמה שזוג החי ממשכורות כשלנו יכול היה להרשות לעצמו בנסיבות „רגילות". חלק מהוצאות המסעות האלה מומן במישרין על־ידי הישראלים, בעוד שחלק אחר אמור היה להיות מכוסה בתשלומי החודשיים. היה גם עניין הטבעת של אן, שהיה חלק מן התכנית שהיתה אמורה לגרום לה להאמין שקרוב עשיר מימן לנו את הנסיעה לאירופה. בשום אופן לא היה זה אמור להיות אספקט קבוע ביחסי עם הישראלים. אשר לחשבון הבנק השווייצי, זה הוצג בפני על־ידי איתן כמענה שלו לדאגה שהבעתי באשר להעדרם של אמצעי בטחון מספיקים. כוונתו היתה שאף שלא נשקפה לי כל סכנה במקרה של היחשפות, חשבון הבנק עשוי היה לשמש כרשת הצלה במקרה הלא סביר, שנאלץ לעבור לאירופה כעבור עשר שנים. בשום פנים הוא לא היה אמור להשלים את תשלומי החודשיים, וגם לא היתה לי גישה אליו בלא אישורו של יגור, אשר פתח אותו בשמי הישראלי. פרק הזמן של עשר שנים היה המצאתו של איתן, והוא היה בלתי סביר בעליל, שכן הודעתי על החלטתי להפסיק את פעילותי כבר בסוף שנת 1985.

מן הראוי אולי להזכיר בהקשר זה של הפרק הכספי את המכתב שכתבתי ליוסי. כפי שציינתי לעיל, ישראל מחוייבת לשמירה על יכולתה הצבאית הקונוונציונאלית של איראן, במגמה להבטיח קפאון במלחמת המפרץ הפרסי. מאחר שארה"ב הזהירה את ישראל פעמים רבות בעבר מפני העברתם בגלוי של משלוחי נשק לאיראן, הפקידו הישראלים תחום פעילות זה בידי סוחרים פרטיים אמינים, שמהם גם אפשר להתנער במקרה של חשיפה. וההחלטה העקרונית שהועברה אלי וש„עוזי" אמור היה להוציאה אל הפועל, היתה זו: ביצורי האי וארג' היו אמורים להשתפר לפני שאיראן תחסום את כל הזרימה במפרץ כגמול על מספרן הגובר של התקפות האוויה העיראקית על המתקן. אני נתבקשתי להגיש הצעות באשר לאופן היעיל ביותר לממש יעד זה לנוכח העובדה שאני הייתי במצב הנוח ביותר לדעת בדיוק באיזה כלי נשק משתמש חיל האוויר העיראקי לתקוף את מסוף הנפט. ההבנה היתה שמאחר שבסופו של דבר אופעל בשוק הנשק הרשמי או בזה ה„אפור", תיחשב שליחות זו שלי ליוזמה שלי במה שנוגע לעמלה ולכל השאר. מכירה מוצעת זו של ציוד צבאי לאיראן לא היתה „פרטיזנית" יותר או פחות מן המבצע שבו הייתי אני מעורב – שניהם היו פעילויות מאושרות, אשר היו חלק בלתי נפרד מאסטרטגיית ההישרדות של מדינת ישראל. הקומיסיון לא היה צפוי מראש, ולא היתה לו כל השפעה על נכונותי לספק את המידע שלו הייתה ישראל זקוקה כדי להגיע לסיכומה המוצלח של עיסקת הנשק עם איראן. יעד הפעולה הזו היה לאורך כל הדרך בעל חשיבות ממדרגה ראשונה לגבי, לא הרווח.

„אם בעתיד ישאל אותי ציוני מה עליו לעשות במקרים שמפעילים מהביון הישראלי יבקשו ממנו לעזור להם להערים על הפיקוח על יצוא טכנולוגיה, למשל, תשובתי תהיה כי עליו להקים שדולה למען הסרת ההגבלות האמורות"

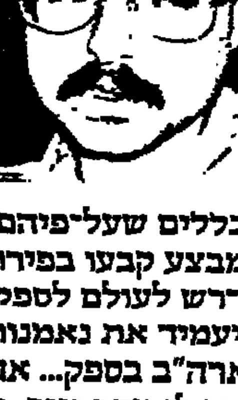

הכללים שעל־פיהם התנהל המבצע קבעו בפירוש שלא אדרש לעולם לספק מידע שיעמיד את נאמנותי לארה"ב בספק... אחר־כך אמר לי יוסף יגור, מפעילי הראשי, כי המידע שביקש איתן חרג לחלוטין מתחום המבצע וכי אילו נמסר היה גורם את הפסקתו המיידית של הקשר

כשהפרשה יצאה מכלל שליטה בעקבות מעצרי, נאחזו גורמים מסויימים בקבינט ובקהילת המודיעין הישראלית בהזדמנות להתנער מן המבצע על־ידי הצגתו של איתן כמי שפעל על דעת עצמו. איני יודע אם מישהו בהנהגת הישראלית היה מודע לכך שאיתן ניסה בלא הצלחה להפעיל אותי באיסוף חומר לשם סחטנות מדינית על חברי הקבינט, אבל בהנחה שמישהו אכן ידע, היה בכך משום גורם מדרבן לפגוע באמינותנו, הן שלו הן שלי, בטרם יהיה סיפק בידו להדליף מידע מזיק

יגור הושיט לי מעטפה, לחצנו ידיים, הוא התנצל ואני חשתי כפרוצה... הודעתי לאיתן שאני מתכוון לממן הקמת קתדרה במרכז ההדרכה של המודיעין, במבואות תל־אביב. כשסיפרתי על כך לאל"מ סלע, הוא חייך ואמר שאיתן יחטוף בוודאי שבץ, שכן הוא אינו יכול לשאת סוכנים הסובלים „התקפי מוסר"

ההשפעה העמוקה ביותר לתוספת ההכנסה על חיינו היתה, אולי, במשאבים שהיא נתנה בידי ושאיפשרו לי לגייס פקיד סעודי רם דרג. החשיבות הפוטנציאלית של אותו פקיד לקידום תכניתי לחדור למשרד החוץ הסעודי היתה עצומה. כסף רב הושקע במבצע זה, אשר אמור היה לתת בידי את האפשרויות האדירות שהיו גלומות בהעסקתי כנציגו האישי של הפקיד בלונדון ובבריסל. מעבר לערך המודיעיני הברור של קשר זה, הוא היה מאפשר לי גם לסיים את פעילותי בארץ זו, אשר סיפקה כבר, כפי שיגור אמר לי באוקטובר 1985, לצבא הישראלי די מידע כדי לנצח במלחמה המזרחית־תיכונית הבאה. למרבה האירוניה היה זה הכסף שהרווחתי בקומיסיון מעיסקת נפט שעשיתי בסיוע הסעודי שבו התכוונתי להשיב לישראלים את כל הכספים שקיבלתי מידיהם.

אחת השאלות ששבתי והצגתי לעצמי בתשעת החודשים האחרונים היתה, האם אי־פעם אשתתף שנית במבצע דומה, מתוך הנחה שלא אתפס. התשובה לשאלה זו היא לאו חד־משמעי. אני סבור, שלו הייתי מקדיש את זמני לשקול מה אני מסכן, מעולם לא הייתי משתתף בפעולה כעין זו.

אך לעתים קשה לאדם לחזות מראש את תוצאות פועלו בלהט המעשה והמחשבה, כי למעשי נודעת חשיבות עליונה לישראל, סינוורה אותי מלראות את המחיר שישלמו בגינם אשתי, משפחתי, הקהילה היהודית האמריקאית והיחסים המיוחדים בין ישראל לארצות הברית. בעוד שיתכן שהבטחתי את נצחון ישראל במלחמה הקרובה, המחיר ששילמתי היה מרקיע שחקים במה שנוגע לסבל ולצער, שנאלצו אשתי ומשפחתי לשאת באשמת השקפותי האידיאולוגיות המוטעות. חלומי לשרת את ישראל הפך לסיוט של תבוסה אישית, כשלון מקצועי ויאוש. לעתים אני חש, שהפכתי למעין מהדורה ציונית מעוותת של אלקיביאדס, ושלעולם לא אשוב לזכות בשלוות המולדת ובמרגוע רוחני. נראה שהעליתי את חלומותי על מזבח ה„היבריס" הבלתי־מרוסן.

הפירוד מאשתי היה המאורע הטראומטי ביותר בשבילי. אן היא האדם החשוב ביותר בחיי, ואם אומר כי אני אבוד בלעדיה – לא אומר די.

לאחר שאמרתי זאת, אין כל פלא שנחרדתי לדעת, כי עקב חוסר הזהירות, היה עליה לשהות בגיהנום הסר־הרחמים בבית־הכלא בוואשינגטון. מבודדת, מוקפת בעלובי־חיים ומנועה מטיפול רפואי כתאים, היא נכלאה במתקן, שניתן להשוותו עם בתי־כלא נודעים לשמצה כגון דארטמור, ו„לוביאנקה". אשמתה בפרשה חלה על ראשי בלבד, ופשעה האחד היה בכך שהיתה אשה נאמנה, שנסחפה למערבולת להטי האידיאולוגי.

היא מעולם לא השתתפה במבצע בכל רמת מעורבות שהיא, וניסתה לשווא לשכנע אותי להפסיק את פעילותי במקרים רבים מספור. בנוסף לכך, אשתי מעולם לא נתבקשה לספק מידע מסווג ממקום עבודתה. אני הבאתי את המסמכים הביתה מיוזמתי, מחושבי כי הם יסבנו מבנה לשאת ולתת עם האנשים הלא נכונים בשערוריית סין.

מחשבתי נתונה אך ורק לצערי, על שלא עמד בי הכוח להתפטר מחיל־הים ואז לעזור לישראל בדרך העולה בקנה אחד עם החוק ועם מחויבותי לאן. אני נזכר בחומרת מעשי מדי לילה בשוכבי לישון ומדי בוקר בהקיצי, ובגלותי כי היא איננה לצדי. על כך אני חש חרטה עד עמקי נשמתי, חרטה ההולכת וגוברת בכל רגע בו אני נבצא הרחק מאשתי.

במה שנוגע להורי, מה יוכל בן תמורה לומר או לעשות כדי לפצות על ההשפלה המומבית, שהמיט על בני אנשים, שהיו ראויים להרבה יותר בשלב זה של חייהם... בשיא מלחמת וייטנאם, בשעה שהיה מקובל מבחינה חברתית, שמרצים באוניברסיטה ישלחו את בניהם מעבר לגבול לקנדה – הצביע אבי בפני על ארבעת העיטורים הצבאיים ממלחמת העולם השנייה והדגיש, כי גיוסי לצבא יביא תועלת, משום שעל כל דור יהודי מוטלת החובה האזרחית לגמול לאמריקה על חירותנו.

אף שלא חלקתי אז על דעתו בנקודה זו, איני חולק עליה היום, אני בוש במה שעוללתי לרגש הכבוד לגבי ארצות הברית: אין להתגאות בבן־מרגל, בלא קשר לכוונת מניעיו הרוחניים או לגודל לבנו עבר. .

אחד ההיבטים המטרידים ביותר בשערוריה זו הוא ההשלכה המביכה, שנודעה לה על הקהילה היהודית האמריקאית. בהשבעה שמעשי הוציאו מהארון את הקנאים החשובים המתעטפים בהדרת הדגל האמריקאי, כן העמדתי בספק את מהימנותו של גוף אמריקאי, שהוכיח פעמים רבות את מסירותו ונאמנותו לארץ זו. האשמה, כי היהודים הם בדרך כלל עם שאי־אפשר לסמוך עליו בשל קרבתו הרגשית לישראל – היא במקרה הטוב טיעון בר־מחלוקת, ובמקרה הרע – הכפשה בלתי מבוססת על עם שלם.

אף שאמת היא, כי אפשר שיהודים רבים מזדהים באורח פרטי עם הדילמה המוסרית שלי, אין פירוש הדבר, שאותם אנשים מוחלים למעשי או היו נוהגים באותה דרך, לו היו

אין להעלות על הדעת שבעה מחברי קהיליית המודיעין היו יכולים לנהל מבצע „פרטיזני" בלא ידיעתו של הסגל הבטחוני... אין זה סביר ששיתופם במבצע היה פועל יוצא של בחירה מקרית...

נמצאים במצבי. ואף שאני מאשם בפשע שאני לבדי אחראי לו, אני חושש שבני־דתי הורשעו בעוון פעולותי טובות־הכוונות אך המוטעות של אחד מאחיהם.

אפשרות זו היא לי לזרא, בשום שאחת המטרות העיקריות שניסיתי להשיג בפעולתי היתה לחזק את אותה קהילה גולה. למרבית הצער, בנוסף לבעיה שאפשר שיצרתי בין הקהילה היהודית ובין ממשלתה (וממשלת ארה"ב), עלולה פעילותי להעמיד בסימן שאלה של ממש את עצם היחסים בין ממשלת ישראל ובין הקהילה היהודית המקומית. ... אני בוש ונכלם, שוויכוח מר זה יהיה קשור לנצח בשמי, על אף חשיבותו האפשרית לאותם אנשים, החושים לסדרים בין מחוייבותם הגזעית לישראל ונאמנותם לארצות הברית.

המסקנה שאני מפיק בטראגדיה זו היא, כי כל עוד דבקים היהודים האמריקאים בחוק, בידם לשרת את האינטרסים העליונים של ישראל וארצות הברית גם יחד. אם בעתיד ישאל אותי ציוני מה עליו לעשות, במקרה שמפעילים מהביון הישראלי יבקשו ממנו לעזור להם להערים, למשל, על הפיקוח על יצוא טכנולוגיה, – תשובתי תהיה, כי עליו להקים שדולה למען הסרת ההגבלות האמורות.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

שמעתי לא פעם את חוק הכלים השלובים: מה שיש בעם יש בצבא. וזו שטות מסוכנת, באשר כל סיפור ארץ־ישראל בדורות האחרונים הוא סיפור ה„אוונגרד", סיפור החלוצים, סיפור המיעוט המושך קדימה

אל חיפה היפה

נסעתי לחיפה לערב זכרון במלאת שנה למותו של מיכאל קשטן ז"ל, מי שעמד בראש האגף לתרבות, השכלה ואמנות בעיריית חיפה. לאחר ימים רבים נסעתי ברכבת שהיתה מלאה אורחים וחיילים. השמים היו אפורים ומדי פעם הכה הגשם על החלונות. אני אוהב תחנות רכבת ואוהב נמלים אך ימים רבים לא הפלגתי באניה. פעם היו ספינות־הנוסעים כלי תחבורה בין ארצות ויבשות. המטוסים ירשו מקומן והן משמשות כיום בעיקר להפלגות קיט ותענוגים כמו „ספינת האהבה". נשארו הרכבות.

אני יודע, ישנם אנשים המתקשים לומר או לשמוע את המלה „רכבת" ללא דקירה בלב. מלים חפות שנצטרעו.

נסעתי ברכבת לחיפה וחכיתי בקפיצת הדרך. שמחתי על כך והצטערתי. הנה יומי נוטה לערוב ועדיין לא התרגלתי ל„ארצנו הקטנטונת" אשר שמה כתוב בגלובוס על פני הים. בשל כך חברו בה כל הנופים וכל האקלימים וכל הזמנים וכל הגודלות וכל התרבויות. ותשעה קבין של צער ויופי.

בדרך לחיפה קראתי בשיריו של מיכאל קשטן הכתובים בכתב ידו, בשירי העיזבון, אבוי, כי לא ראו אור בחייו. לא ידעתי שהיה כותב שירה כזאת, שהיה משורר. כיצד יכול אדם לכלוא שירים כאלה במגרתו? האם חשב האיש הזה, הרגיש והאנין, רווי התרבות העברית לדורותיה, הקורע חלון אל כל הטוב והיפה שביצירת העמים האחרים, כי שיריו אינם ראויים לפירסום? או שמא שלח והמתין עד אכזב?

וכך הגעתי לחיפה עם דמדומי הערב הגשום. עוד מקצת עתי בידי. הלכתי לי ברחובות העיר התחתית, כתום יום העמל והמסחר באזורים הצפופים האלה, ושוב ראיתי את יופיה של העיר הזאת. לא עכשיו. אני חייב לחיפה הרבה מלים טובות. היא אינה ירושלים, כמובן, ואינה תל־אביב רבתי. היא חיפה. אך ישנו בחיפאיותה משהו כל־כך חיפאי, כה אחר וכה מיוחד לה, כמו קסם האחרת. ההר והמפרץ. העיר הנופלת אל הים. חיפה העברית כל־כך, הישראלית כל־כך. חיפה התורכית והבריטית. חיפה הבין־לאומית, הנמלית. עד כי חשתי, משוטט שם, לא הרחק מהנמל המואר כאילו נקלעתי אל מקום „אחר", כנוסע [illegible] והשלטים העבריים העניקו לי בפעם האלף את [illegible]

שוב שמתי לב כי חיפה היא הנקיה בערי הארץ והיא שומרת על כך מימי אבא חושי עד גוראל החרוץ והנמרץ, בסוד הפטריוטיזם המקומי.

עליתי באוטובוס, נגרש והולך בדרכו, אל רכס הכרמל וגם ציינתי לעצמי משום מה כי החיפאים ניכרים בנימוסיהם הנאים וגם הנהג הצעיר היה אדיב למופת ומסביר פנים. רושם אישי קטוע? אורח לרגע? מה רע בכך? וכך הגעתי על גב ההר, אל בית רוטשילד שבו התקיימה האזכרה.

רבים באו לכבד את זכרו של מיכאל קשטן ז"ל ובראשם הח' גוראל, ראש העיר. פעם השתמשו בתנועת הפועלים בתואר חבר. ב„חוגים האזרחיים" נהגו להשתמש ב„מר" או „אדון". אצלנו אמרו „חבר" כמו בשיר של מאיאקובסקי „עת לקריאה ,חבר' בנהר תבל תסב את הפנים". שבח וייס וגילה אלמגור, חניכיו של מיכאל המורה במוסד „הדסים", הפליאו לספר באיש ששיחק תפקיד מכריע בחייהם הצעירים בחברה שבה נפגשו נערים ונערות ניצולי השואה עם בני הארץ שידעו מצוקה אישית. ודיבר יעקב אורלנד, המשורר והרע, ששאל מדוע לא ראו אור שיריו של מיכאל שנתפסו בעיניו, כמו בעיני, כה ראויים וכה מיוחדים. ואני חשבתי למשמע דבריו של אורלנד על תהפוכות הטעמים והצורות בשירה ומה נחשב ומה נשאר ואולי יישאר ועד כמה קשה לדעת את מהותו של הטוב באמת, העמיד בגלגולים ובתמורות.

גילה אלמגור קראה משירי מיכאל, האיש היפה והאיובי כל־כך בשל האמנות שפקדוהו, ואחר־כך התפזר הקהל ואנחנו שבנו לתל־אביב. בדרך שמעתי מפי גילה אלמגור דברים שלא ידעתי עד עתה על רחל מרכוס ועל תרצה אתר ועל נתן אלתרמן. היא, כשחקנית תיאטרון ימים רבים, הכירה היטב ומקרוב את האם והבת וגם ידעה לספר על אלתרמן עצמו פרטים ואירועים שלא נודעו לי עד אותו רגע, דברים יפים ואכזריים מאוד. „משורר לאומי", כן, וראי, וכל הגיהנומים האלה, האישיים כל־כך.

שיחת טלפון

מה שלומך? שאל אותה טלפונית.

אתה שומע, אני מצוננת נורא, השיבה לו.

את שוכבת בבית?

לא, אני מדברת מן העבודה.

תשתי הרבה.

„אני שותה אני שותה, זה בסדר, אבל נורא רע לי.

קרה משהו מיוחד?

לא משהו אישי חדש ומיוחד. סתם, נורא קשה לי. אני מתביישת ומיואשת.

מיואשת ממה?

נדמה לי שהכל קורס, שכל השיטה קורסת. כבר זמן רב אני יודעת שיש בנו משהו לא הגון, משהו מושחת. כעת אני כבר לא יודעת מה לעשות. אני מתביישת.

פרשת יונתן פולארד?

זה השיא אך זה לא התחיל בזה, אתה יודע כמוני. אני פוחדת מעולם ללא אחריות, ללא מחיר, ללא כבוד. ללא חוקים ומנהגים ללא טקסיות. תמיד המעלית נעצרת לפני הדרג המדיני. כאן המיניסטר יוצא ללא צלקת. היפנים הם משונעים, כן. כאשר התרסק ה„ג'מבו" של נתיבי האוויר היפניים התאבד שר התחבורה בטוקיו. הוא לא היה אשם בכך. אך הוא ראה עצמו משום־מה אחראי לאסון. ביצע „הראקירי". היה משהו מטאפיסי במעשה הזה או מעין הענות לצו אלוהי.

היפנים זה משהו מיוחד, עזבי את היפנים.

היה, להבדיל, המקרה הידוע עם יו דלטון, שר האוצר בממשלת הלייבור. הוא הלך לשאת נאום על התקציב. במסדרון פגש בו ידיד, עתונאי, ושאל אותו: „אילו בשורות בפיך?" השיב לו השר: „את הבירה שלך תשתה באותו מחיר". בעודו נואם טילפן ההוא לעתונו ומסר את הידיעה. יצאה מהדורת־בזק „מיוחדת", תוך כדי הדיון בפרלמנט. מה עשה הלונדון? הוא הגיש מיד את התפטרותו, והיא נתקבלה. אתה זוכר את המקרה הזה?

אני זוכר, אני זוכר.

אצלנו לא ייתכן כדבר הזה, לכן אני מתביישת כל־כך. מופיע ראש ממשלתנו ומכריז כי ישראל לא הפעילה את פולארד, לכן אין היא חייבת לסייע לו ולמשפחתו. אני חולה מזה. אני מרגישה שהאיש הזה מתייחס אלי כאל מטומטמת. אם לא ישראלים הפעילו את יונתן למען ישראל, מי עשה זאת? אם המידע שהשיג יונתן לא נמסר לידי שלוחי ישראל לידי מי נמסר? אם השופט ההוא האמריקאי שבא הנה, מה היה שמו, סופר, בן השופט סופר, לא בא לישראל לתשאל (מה רע ב„לחקור") את הנוגעים בדבר, לאיזה ארץ בא? אם ה„תקלה" אינה „תקלה" ישראלית למי היה שייכת? אם אן ויונתן לא ביקשו מפלט ביאושם בשגרירות ישראל אל מי פנו הם? אם איתן וסלע אינם ישראלים אז מי הם ומהי ארצם? אם פעלו המבצעים על דעת עצמם, כיצד לא נענשו על כך? אם ידע על כך „הדרג המדיני" כיצד לא תוטל עליו האחריות למעשה? אני פשוט מתביישת. מעולם לא התייחס ראש ממשלה בישראל בזלזול מחוצף כזה לתבונה שלי.

הירגעי, הירגעי...

לא רוצה להירגע! אני רוצה לצעוק!

שמרי על עצמך. העיקר הבריאות.

מי אמר לך את השטות הזאת? כי אמר לך שהעיקר הבריאות?!

זמנים ומקומות

חיים גורי

ערב ספרותי

לפני תריסר ימים נסענו יהודה עמיחי ואני אל אחד מבסיסי חיל האוויר בנגב. אחד המפקדים הבכירים שם, טייס בן העמק, שנטל חלק גם במבצעים מסמרי־שער, התגלה לפני שנים כחובב שירה מובהק. הוא יזם את הערב הספרותי המיועד לטייסים ולרעיותיהם. נענינו לבקשתו. הגענו עם ערב למועדון הקצינים שהיה מקושט בטוב טעם. בכניסה הוצב שולחן ארוך ועליו נערמו ספרינו במחיר הנחה לאוהבים. על שולחנות אחרים בסמוך הוגש כיבוד פירות ועוגות ומקלות מלוחים, משקאות קלים וקפה. אחר־כך התיישבנו סביב שולחנות, כמו במועדון. זמרת צעירה בלוויית גיטרה שרה מתוך חוברת מיוחדת שחולקה לנאספים. אחריה הגיע תורנו לקרוא איש איש מספרי שיריו, לפי בחירתו, שירים אישיים ושירים שיש בהם סימני התקופה, מן המלחמות. לא ערכנו חזרה. כמעט שלא נפגשנו בשנים האחרונות. יהודה עמיחי דיבר את דברו ואני אמרתי את שלי וגם החלפנו כמה זכרונות משותפים, לאו דווקא ספרותיים, מימי גדוד 7 ב„חטיבת הנגב" במלחמת העצמאות וכן מחטיבת המילואים הירושלמית שבה שירתנו יחדיו ימים רבים. ושוב קריאת שירים ותשובות לשאלות הקהל עד שנטלה הזמרת הצעירה והנאה את הגיטרה ושבה להנעים זמירות ישראל.

ערב ספרותי. אני מקווה שנהנו מהפגישה. מדי פעם בפעם אני חושב על משפטו הידוע של וינסטון צ'רצ'יל בימי „הקרב על בריטניה" בקיץ ובסתיו הקודר של שנת 1940: „מעולם לא חבו רבים כל־כך כה הרבה למעטים כל־כך". הוא דיבר בטייסי ה„ספיטפייר" שהצילו את הממלכה. משהו מזה אני חש תמיד כלפי הבחורים האלה, כאן. שאלתי את מארחנו מה יקרה אם יקבלו הערבים כלים משוכללים לא פחות משלנו. הוא אמר לי כי מטוס המיג 29 שניתן לחיל האוויר הסורי הוא כלי מלחמה מעולה, המשנה את התמונה. הוא הוסיף כי הטייסים הסורים נופלים באיכותם מטייסינו, אך אם ישתפרו תהיה לנו בעיה. דיבר טובות על טייסי חיל האוויר הירדני וציין כי חל שיפור ברמת הטייס המצרי. בכל מקרה, אמר, נצטרך לשמור על „הפער האיכותי", כלומר על טייס ישראלי טוב יותר, על מערכות שליטה ובקרה מעולות יותר. הצד האנושי יכריע. לא ניכרו בדבריו ולו רמז לשחצנות ויוהרה.

הכל חוזר אל האדם כאותה סיסמה בקיבוץ נירים הנחרב ואינו נופל. קומץ מגינים מול עצמת צבא מצרים: „לא הטנק ינצח, אלא האדם". יחסי הכוחות. אותו יסוד שאינו ניתן למדידה. נפשם של אנשים, כשרונם, תחכומם, אומץ לבם, תושייתם.

שמעתי לא פעם את חוק הכלים השלובים: מה שיש בעם יש בצבא. וזו שטות מסוכנת באשר כל סיפור ארץ־ישראל בדורות האחרונים הוא סיפור ה„אוונגרד", סיפור החלוצים, סיפור המיעוט המושך קדימה, המשפיע על מהלך המאורעות, הקובע תרבות ה„נורמה". אין מדובר על „מובלעות אליטיסטיות". בתהליך של חילופי־משמרות ותמורה אכזרית אתה מוצא תמיד את הכוחות האלה, בחומר וברוח, בין אם מדובר באזרחים או בלובשי מדים, המשחקים תפקיד משמעותי בתקופתם ויוצרים מערכות חיים ואמונה שאי־אפשר בלעדיהן.

היה טוב להתארח בביתם. לפני יותר משלושים וחמש שנים ערכנו ערבים ספרותיים כאלה אצל [illegible] וגם [illegible] הצהריים [illegible] הפסקת האוכל [illegible] על שירה וקראנו משהו. אני זוכר, בבית החרושת „שמן" קיבלו האורחים משחת־שיניים וחתיכת סבון „עדין".

אסיפת כל הדורות

תוך כדי חיטוט במגרות אחר כתב־יד שנעלם מצאתי בבלגאן האוצרות האבודים ההם צילום שני דפי מכונת־כתיבה שהעתיק יהושע כהן ז"ל, דברים משל אחרים. חיפשתי אתרונות ומצאתי מלוכה. יהושע כהן היה מראשוני לח"י. איש ההפכים. לוחם קנאי, בודד ומסוכן וקשוח ואיש החוויה הרוחנית הרגשת, איש החותר אל המעמקים, אל ההגות והפיוט. מי שירה ברוזן פולקה ברנדוט בירושלים היה לימים איש שדה בוקר, חברו הקרוב של בן־גוריון בשנותיו האחרונות. צבר ברמ"ח ושס"ה שהכיל בנפשו את הזמנים כולם במסתורין הסבל והגאולה. כאשר שאל אותו יום שלום חולבסקי, איש השומר־הצעיר, מה מקשר אותו לחבורת „מורשת" של הקיבוץ הארצי העוסקת באמנות איך־קץ בסיפור השואה והמרד, השיב לו יהושע: „מחילות הביוב של גטו ורשה מקשרות אותי אליהם".

מצאתי אסופה קטנה זו שערך. הוא פותח בדברי נחמיה שיין ז"ל, בן עין־חרוד, שנפל בפיצוץ גשר אכזיב בליל הגשרים בי"ח סיון תש"ו, 16 ביוני 1946. נחמיה היה מפקדי בפלוגה א' של הפלמ"ח והוא חקוק בזכרוני כדמות מופלאה מאוד, שילוב נדיר של מפקד ואיש רוח. הוא נפל בהיותו בן 24. אינני יודע מתי כתב או אמר את הדברים המובאים בפיו של יהושע והלקוחים מן הספר „בנים", קובץ לזכרם של בני עין־חרוד שנפלו בפעולות המאבק נגד השלטון הבריטי וקרבות מלחמת הקוממיות.

אני מביא קטעים מדברי נחמיה רחוקא היום, בעיצומה של תרבות ה„אני ועכשיו" ו„המימוש העצמי". דברי נער מן העמק: „...ובעצם, לשם מה נלחם עם על חרותו, האומנם רק לשם אותם עשרות השנים המעטות שנשארו עוד לדור הלוחם, או שמלחמת עם היא־היא מלחמה למען הדורות הבאים, נושאי גחלת האומה וערכיה? אילו שרד ספק בלב הדור ההוא ביחס לדורות יבואו, ספק אם היה נלחם את מלחמתו כאשר נלחם — — — דרושה אחדות היסטורית המקשרת את הדורות אשר טרם באו עם אלה אשר נכחדו משכבר הימים. החוליה המקשרת – הדור החי. אחריות רבה ועצומה נופלת על דור זה וביחוד בשעות של סכנה מבית ומחוץ — — — קטן מדי הדור הזה בערכו מכדי לזלזל במורשת אבות ולהחליט על דעת עצמו בדבר קיומו של עם. רק אסיפת כל הדורות יכולה להחליט זאת; שר ההיסטוריה כופה על כל דור למלא את שלו. והלה, אם מוכשר הוא ונבון, עושה זאת בלב שלם — — — ואם לאו, הרי שיעשה זאת על כרחו. אך לדור אשר יבגוד בתפקידו או יעוד – לא יסולח ולא יכופר — — —"

נחמיה תוהה על קשרי הדור הזה לארץ משום ש„אין קשר טבעי יותר, ממשי הם יותר מקשריו של הנולד, של בן המקום למכורתו — — — אין הוא רק בן המקום אלא יציר המקום, חלק אורגני של הארץ — — —"

וכמו במועקת נבואה נזרק הצעיר העין־חרודי אל השאלה: „האם בשעת מבחן לדרך, כאשר יעמוד בפני זרם של השקפות עולם, מאחזות עיניים בברקן הכוזב, יעמוד לו לדור כוח טבעיותו בפני הזרם החדש והגורף — — —" הוא ידע כי „נוסף לטבעיות ושורשיות המטבעות בדם הנוער קיימים גם דברים אחרים עם רצון לשינוי ולחילופין, לתנופה ואפילו להרפתקאות — — — הכלל, הטבעיות בלבד לא תעמוד במבחן — — —"

מלים אחרות מהגותו של נחמיה העלם, איש „אסיפת כל הדורות". מה רבים היום יצירי המקום שאינם חשים כמוהו, כל הגולה הישראלית המתעצמת והולכת מעבר לים.

וברשות הקורא אביא קטע נוסף מאסופתו של יהושע כהן, מתוך הדברים שאמר מרטין־בובר [illegible] תש"ט, [illegible]. האומה האמתית אינה מקיפה אך רק את האנשים החיים בשעה זו, אלא גם את המתים וגם את העתידים להיוולד. צריך שהדור הנוכחי לא רק יחוש את הקשר הזה שבינו לבין האבות והבנים אלא יחיה אותו וחויה של ממש. כל עוד אין אנו רואים גם את המתים בקרבנו ואת הבנים שלא נולדו עדיין – אין אנו חבורה אמיתית".

הבאתי דברים משלהם. הבאתי באלה־מה לעולם.

חוק ואטלולא / טובה צימוקי

דין ולא אחד

הימים האחרונים היו ימים רעים לשלטון החוק. נדמה שהקו שאמור להפריד בין המערכת הפוליטית למערכת החוק נרמס בריש גלי. לית דין ולית דיין

מעשה הלוליינות שהפעיל באחרונה היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש כדי למצוא מוצא, שיאפשר לו שלא להעמיד לדין את 25 הרבנים חותמי העצומה, הקוראת שלא לכבד את הבג"צ בעניין שושנה מילר, הוא רק סממן של הידרדרות ביחס לפורעי חוק לאומנים ודתיים. זאת לעומת מיצוי הדין באופן מקסימליסטי ופורמלי על עבירות חוק של גורמים מהשמאל.

המסר הכפול נמסר כבר במכתב ששיגר חריש לפני שבועיים לשר הדתות זבולון המר, המופקד על חוק הדיינים. לאחר שכתב כי „אין ערוך לחומרתם של הדברים הכלולים בעצומה ואין שיעור לחומרתו של המעשה", מסביר חריש בנימה מתנצלת משהו כי הציבור „לא יהיה נבנה מהעמדתם הסיטונית של יותר מחמישה מניינים של רבנים ודיינים לדין ומכל אשר יעלה במשפטם". בשיחות בפרקליטות המדינה התריע חריש כי העמדה לדין של הדיינים תביא למערכה ציבורית ולהעלאתם לדרגה של „מרטירים" והדבר אינו נחוץ כרגע למדינת ישראל. אבל מהלכי חריש בפרשה רק שיחקו לידי החוגים הדתיים שהחלו מיד להפעיל לחצים ואף להפריח שמועות על משבר קואליציוני, אם החוק ימוצה עם הדיינים. בטאונה של אגודת ישראל, „המודיע", קלט את הקולות ומיהר לפרסם מאמר מערכת המאיים כי אם יועמדו הדיינים לדין יהיה בכך משום „הכרזת מלחמה גלויה של המדינה החילונית נגד מוסד הרבנות והשיפוט הרבני". ולא זו בלבד. „המודיע" כותב „אין ולא יכולה להיות משמעות אחרת למעשה התגרות כמו זה". בדיון שקיים חריש בלשכתו של המר לאחר שניסה „להלביש" עליו את פתרון הבעיה, אמר לו חריש כי אין הוא נחפז להעמיד את הדיינים לדין. בסך־הכל הוא רוצה „בשר", כהגדרתו, כדי להשיב לבג"צ שהגיש ח"כ יאיר צבן, כדי שהמדינה לא תפסיד את ה„קייס". המר, השועל הוותיק, אכן הצליח להוציא עבור חריש את הערמונים מהאש, בדמות עצומת „פארווה", שבה טוענים הדיינים בעזות מצח שלא היתה להם כוונה לפגוע בשלטון החוק. חריש פותח בהליכים רק נגד מחתים העצומה הרב גדליהו אקסלרוד. אבל המסר ההססני והקורא לסחטנות, נקלט היטב. בדומה לכל אותם אברכים־מפגינים, פורעי הסדר בשכונת שמואל הנביא, מנפצי השמשות והפוגרומצ'יקים בעיירה חלחול, יש גם לרבנים פטרונים בימין והם סמוכים ובטוחים כי אף אחד לא יטרח למצות את החוק. הדרך משמואל הנביא ומחלחול להתפרעות המזעזעת בבית־המשפט העליון היתה קצרה. גם שם ביקרו אנשי כהנא שהשתמשו בטרגדיה האנושית של המשפחות השכולות לשם עשיית נפשות לדעותיהם וביזוי המוסד החשוב ביותר במדינה. מסתבר שהצמרת הפוליטית לא התרשמה מהנורה האדומה שנדלקה כתוצאה מהתקרים הזה וקולות הגינוי נותרו למעשה חלושים, תוך השארת המערכת השיפוטית בודדה במערכה.

תופעה קשה העושה פלסתר משלטון החוק מתרחשת לנגד העיניים בימים אלו גם סביב החנינות לארגון המחתרת היהודי. עושה רושם שהדבר היחיד המעניין את נשיא המדינה חיים הרצוג בעניין זה הוא תביעת עלבונו נוכח שביתת השבת של „גוש אמונים". כבר חודשים מאותת הנשיא לחוגי „הגוש" כי ימתיק את העונשים אם רק יחדלו מן השביתה. סברה היא כי הרצוג התכוון לפתוח בהליכי החנינות ערב ראש השנה אשתקד ורק המהלך „המוטעה" של „גוש אמונים" סירפד את כוונתו. הנשיא, למוד החנינות, הצהיר קבל עם ועדה כי לא יקום ולא יהיה: הוא לא יסכים לתפקד תחת לחץ. הרצוג גם יוצא מגידרו ומחפש בזכוכית מגדלת את החרטה שהביעו ויביעו החנונים. הוא שב וטוען כי המימד העיקרי אותו הוא מחפש אצל החנונים היא פעילותם העתידית בהעברת מסר חינוכי לנוער בגנות מעשי הפרת חוק כפי שביצעו. חינוך לנוער. איפה בדיוק? בהתנחלויות? שם הנורמה החינוכית העיקרית, שכבר נקלטה, היא שעל מעשי רצח או על מעשה „קל" כמו גרימת עיוורון (של חירבווי) יוצאים בזול, במיוחד אם יש קשרים פוליטים בצמרת ויש לובי טוב. אחד החנונים, נתן נתנזון, כבר הביך את הנשיא כשיצא בהכרזות נגדו מייד לאחר ששוחרר, ואילו המנהיג האידיאולוגי של הארגון, יהודה עציון, תיאר בראיון ל„דבר" את ביאת המשיח שלו בדמות פיצוץ מסגד „כיפת הסלע", במהרה בימינו. אמן. הנשיא הרואה עצמו מוביל במלחמה בגזענות העניק ומתכוון להעניק חנינות לאזרחים בעלי השקפת עולם לאומנית קיצונית, שכיבוד החוק היה לצנינים בעיניהם. גורמים משפטיים בכירים בפרקליטות אמרו השבוע כי לאור נסיונם עם מיצוי הדין עם גורמי ימין אפילו הם הופתעו מהעובדה שהליכי המשפט עם אנשי המחתרת מוצו. הם הטעימו כי מלכתחילה היה ברור במשרד המשפטים, שהם לא ירצו את כל תקופת העונש.

לעומת זאת, יעילות המערכת המשפטית, כאשר היא פועלת נגד מפירי חוק מהשמאל, היא מפתיעה וטוחנות הצדק טוחנות במהירות וירטואוזית. בעוד מאיר כהנא משגר את כרוז ההסתה שלו לבתי ערבים ומפר הפרה גסה את החוק נגד הסתה לגזענות, שאף זה נתקבל, מבכרת הכנסת לערוך אקט מינימליסטי ושוללת ממנו את הזכות לשגר מכתבים אלו בחינם. כהנא, אגב, אשר שם את הכנסת ללעג ולקלס, כבר הספיק לנפנף במליאה בהמחאה על סך 50 אלף דולר, תרומת „אוהד שרוף" מניו־יורק, המיועדת לממן את משלוח הדואר לערבים. לעומת זאת השימוש בחוק „המאוס" – נגד מפגשים עם אש"ף – כבר מתבצע בעצם ימים אלו כשאנשי משלחת השמאל לרומניה מועמדים לדין.

גם פרשת סגירת „המרכז לאינפורמציה אלטרנטיבית" מכוח צו מינהלי ומעצר אנשיו, יש בה כדי להדאיג. אם חטאו ורשבסקי וחבריו בחתירה נגד בטחון המדינה – שילכו, אבל שבית־המשפט, בהליך מתוקן, יקבע זאת. פירסומי המרכז עברו כידוע את ביקורת הצנזורה ודי היה בכך להבטיח שלא יפגע בבטחון המדינה. יתכן שבפרסומי המרכז נכללו מידע וידיעות אשר מקוממים חלקים בציבור, אך חופש הביטוי נועד להגן דווקא על זכויות מיעוט מחוץ לקונצנזוס. החשש הוא שהשימוש בצו מינהלי, בידי מפכ"ל המשטרה, בפעם הראשונה מאז קום המדינה, עלול להיות מנוצל באופן זוחל, לפגיעה בקבוצות פוליטיות שמאליות אחרות.

שריד וחריש. מוחנים צדק. תצלום: יצחק הדרי

„המחוז," תסתכל מה קורה בתל־אביב / עליזה ולך

טעם של מעצמה קטנה

בעוד 10 ימים יזכה ראש עיריית תל־אביב בסגן חדש מטעם „העבודה". הקלחת הפוליטית במחוז רוחשת כמרקחה, כאילו מדובר בתחרות על מועמדות השיר שייצג את ישראל באירוויזיון

מחוז תל־אביב של משרד התקשורת ו„בזק" יכול להגיש השנה מועמדות לפרס קפלן או פרס הצטיינות אחר. מדד שירותי הדואר והטלפון בטריטוריה שלו מצביע בחודשים האחרונים על עליה תלולה במשלוח דברי דואר ושיחות טלפון. אפשר היה לחשוב שהשירות הנ"ל השתפר והוזל ולכן נעשה אטרקטיבי, ולא היא. הסיבה האמיתית, ואנחנו מגלים אותה כאן לראשונה מפני שאמצעי־התקשורת לא גילו בה עד כה שום עניין, היא מאבק מקומתי במחוז תל־אביב של מפלגת העבודה. ממש עניין פנים־אשכנזי, אבל עתיר בולים ופעימות־מונה.

נכון לעכשיו – ואת מה שקשור למחוז תל־אביב של מפלגת העבודה צריך תמיד לסייג במועד – בעוד עשרה ימים יזכה ראש עיריית תל־אביב שלמה להט בסגן חדש מטעם מפלגת העבודה, שותפתו לקואליציה העירונית. לרגל האירוע המוניציפאלי־מפלגתי הזה רוחשת הקלחת הפוליטית במחוז תל־אביב של „העבודה" כמרקחה, כאילו מדובר בתחרות על המועמדות של השיר שייצג את ישראל באירוויזיון. בזירת ההתגוששות על הסגנות לראש עיריית תל־אביב, למשך כשנתיים, קופצים את אגרופיהם שלושה מועמדים: פרופ' אפרים סורנוביק, חביבה אביגיא ויוסף גבעול: האחד יותר ראוי מרעהו לתפקיד הנכבד. אלא שהקרב האמיתי אינו הקרב על הקלפי בוועדה המרכזת של מועצת מחוז תל־אביב, היא הגוף הבוחר, אלא מאחורי הקלעים של הפרונט הזה. בחירת הסגן היא חלק מקרב האיתנים שמנהלים ביניהם זה יותר משנה שני האישים המרכזיים במחוז: מזכירו אליהו שפייזר ויו"ר סיעת „העבודה" בעירייה דב בן־מאיר. גוג ומגוג.

גם מלחמת ההתשה בין השניים היא לא יותר מתגרה מקומונית, אם מתייחסים אליה בפרופורציות הנכונות, אבל פרופורציות אינן אחד מכללי המשחק במחוז תל־אביב של מפלגת העבודה בימינו אלה. שם המשחק הוא אגומאניה, ואולי מגאלומאניה. הכל טוטאלי. שפייזר הוא מעדיף שבפתיו את המשחק כשם „מט בתמימה מהלכים" שנועד את מומנטו במשחק המלכים. בן־מאיר היה רוצה שנתייחס אליו בגיזרת סוציו־פוליטי מגובב, משהו כמו „עת לתמורה. אחרי פורענות". אבל למה להיגרר? הרי מדובר בסך־הכל במאבק לחיים ולמוות בפוליטיקה הפנים־מפלגתית, ולצופה מן הצד קשה להחליט מי עדיף על מי.

נגמרו הימים שעסקן היה עסקן ומנהיג היה מנהיג, וכל אחד הסתפק בחלקת אלוהים הקטנה שלו והיה שמח בחלקו. עברו הימים שדרך התנועה שיגר לתפקידים מרכזיים את שחקני הנבחרת הראשונה שלו. היום כל שחקן־ספסל חושב שהוא מנהיג תנועתי, ויש אפילו כאלה שחושבים שהם צירוף נדיר של כל תכונות המנהיגות. דב בן־מאיר, למשל. אבל אפילו שפייזר משוכנע שמגיע לו כבר לעלות כיתה. כאשר פינתה צמרת בנק הפועלים את תפקידי הניהול שרו"ח בייסקי מצא כי מילאה אותם ברשלנות, לא התעצל אליהו שפייזר לשדל את בעלי ההשפעה במפלגתו לראות בו מועמד ראוי לראש הפירמידה של בנק הפועלים. כשזה לא הסתייע, לטש את עיניו לתיק הבריאות שפינה מוטה גור ברוטציה. בסיבוב ההוא לקחה את הקופה שושנה ארבלי־אלמוזלינו ולכן בסיבוב הבא, זה שמתעכב בינתיים, היה מוכן להסתפק אפילו בלא־תיק שעשוי היה, ואולי עדיין עשוי, להתפנות אם גד יעקבי יגורר לוואשינגטון או עזר ויצמן יחליפו. הוא רוצה פנסיה של שר, אומרים במפלגת העבודה. הוא רצה תפקיד ניהולי בכיר, פירשו אחרים. למה הוא רצה את כל מה שאין לו ואינו רוצה את מה שיש לו? זהו לבו של הקרב במחוז תל־אביב של מפלגת העבודה.

שיטת הבחירות החדשה שאימצה מפלגת העבודה להרכבת רשימת מועמדיה לכנסת היא אכזרית. לא עוד ועדה מסדרת, לא עוד מעמד מוגן לבעלי חזקות במפלגה. מעתה כל הרוצה מושב בכנסת צריך להיבחר, במחוז או במרכז המפלגה, ולהיות מדורג ברשימה בבחירות חשאיות במרכז. בעידן זה של אי־וודאות צריך להציג ביצועים, מצד אחד, ולחסל מתחרים פוטנציאליים, מצד שני. מחוז תל־אביב של מפלגת העבודה זכאי לייצוג של שני מועמדים מטעמו, אלא שכבר ברור כי על המיכסה הזאת יתמודדו יותר משניים. שפייזר מוכרח להתמודד הפעם במחוזו. זו הקדנציה השלישית שהוא חבר־כנסת, וכיוון שקשה לאבחן את טביעות־אצבעותיו בפעילותה לא יהיה לו קל לשכנע את חברי מרכז מפלגתו שאי אפשר בלעדיו, במיוחד אם יהיה עליו לדאוג במקביל לדירוגו של בעל־ברית במקום בולט. לקראת הרכבת רשימת המועמדים לכנסת הי"א היה עליו לחצות את מחסום 60 האחוזים במרכז המפלגה, כמו מועמדים אחרים שכיהנו בכנסת שתי קדנציות לפחות, והבזיון שספג אז לימד אותו לקח טראומטי. את המתמטיקה עיקמו אז לטובתו והוא נחשב למי שעבר את המחסום.

אגב, באותה מערכת בחירות לא התמודד במחוז שהוא עומד בראשו על מקום ברשימה לכנסת. שני נציגי המחוז שנבחרו בבחירות במחוז היו דב בן־מאיר ומיכאל בר־זוהר. כאשר באה משלחת מטעם בן־מאיר אל יו"ר מפלגת העבודה, שמעון פרס, כדי לתבוע למענו מקום בדבוקה הראשונה של נציגי המחוזות, שלף פרס מכתב ממזכיר המחוז אליהו שפייזר, שעל־פיו אליהו שפייזר הוא הראשון מבין נציגי מחוז תל־אביב ואילו דב בן־מאיר שני ובר־זוהר שלישי. מי נשאר בחוץ? מיכאל בר־זוהר. הקונץ הזה לא יישנה, יודע אליהו שפייזר. עליו להתמודד במחוזו, ואחר־כך לסמוך על חברי מרכז שאינם מכירים את פועלו שידרגו אותו במקום מכובד. רצוי מכובד מאוד, כדי שיוכל לתבוע את הכללתו בממשלה הבאה, אם תרכיב אותה מפלגת העבודה. לשם כך, בין היתר, היה על שפייזר להשתחרר מתלותו בדב בן־מאיר, במידה רבה האיש החזק ממנו במחוז תל־אביב.

שנים רבות צעדו שפייזר ובן־מאיר יד ביד. על הראשון אמרו שהוא חכם ועצלן, ועל השני שהוא טיפש וחרוץ. כמו אצל זוגות רבים, מעלות האחד השלימו את חסרונות האחר. מועצת המחוז עד לבחירות האחרונות, לפני כשנה וחצי, היתה חצויה כמעט בדייקנות בין נאמני בן־מאיר ובין נאמני שפייזר. השניים עשו הכל בעצה אחת ובמטרה משותפת. ליתר דיוק, בן־מאיר עשה ושפייזר גם היה בסביבה, אלא אם כן היה מדובר בטובתו האישית או באינטרס אישי שלו. אז היה מתנער מעצלותו ועושה במלאכה במו ידיו.

שפייזר, בן 57, היה במערכת המפלגתית עוד לפני דב בן־מאיר, בן 60. בתקופת הזוהר של ה„גוש" ומנהיגו שרגא נצר היה אליהו שפייזר מזכיר סניף תל־אביב (ההתרחבות הדמוגרפית של תל־אביב שינתה את הטרמינולוגיה מסניף למחוז, וכיום יש במחוז תל־אביב 28 סניפים, שרק פחות ממחציתם סניפים גדולים) ודב בן־מאיר היה מנהל שירות הפרסומים במשרד ראש הממשלה, שפרש והתמנה למנכ"ל האגודה למלחמה בסרטן. כשירש רבינוביץ את נצר בראשות ה„גוש" וכבר היה ראש עיריית תל־אביב, היה נחוץ לו מזכיר מחוז והוא החליט להביא לתפקיד אדם מן החוץ. האדם הזה היה דב בן־מאיר. שפייזר היה יו"ר איגוד ערים באיזור דן, כלומר פונקציונר של המערכת העירונית, ואילו בן־מאיר היה אחד משלושת הקודקודים במשולש הכוחות העירוני. כך מינו אז בעלי תפקידים.

בימי ה„גוש", בעיקר בדור הראשון שלו, רווחה האימרה, ביידיש: 'היילסט זיין א מנהיג, לאז די עניינים'. כלומר, אם אתה רוצה להיות מנהיג הנח את העשיה המפלגתית לעסקנים. שרגא נצר הוא שם נרדף ל„גוש", ובפרספקטיבה של שנים מאוחרות יותר הוא מצטייר כאותו רב־פעלולים ונחלולים. נצר דאג אמנם לביצור כוחו במסדרונות המפלגה, אך לא לטש את עיניו לטרקלינה. הוא לא היה אפילו מזכיר סניף. מה שעשה היה טיפול פרופילאקטי לכאבי־הראש של בן־גוריון. הדור השני של ה„גוש", המכונים מזווית הראיה שלנו מנהיגי המפלגה, כבר ערבו עסקנות במנהיגות ופעלו גם למען עצמם, אבל עדיין היה להם רספקט לדין התנועה ולטובתה. בשם טובת התנועה אולץ, נכפה, מרדכי נמיר לראשות עיריית תל־אביב.

עסקנים מסוגו של שפייזר ובן־מאיר, שלא נועדו למנהיגות מטבע ברייתם, חיקו את הדור השני של מנהיגות מפלגת העבודה־מפא"י רק בסממנים הכוחניים. ועם האכילה מן הצלחת המפלגתית־עירונית גדל תיאבונם. בספרו „רשימות מפנקסי" מביא שרגא נצר דברים שאמרו חברים במסיבה לכבודו מטעם מפלגת העבודה במלאת לו 80. „כאשר נכנסתי לתוך המערכה הזאת שנקראת תל־אביב..." אמר שם דב בן־מאיר, „סיגלתי לעצמי אחת מהתכונות האופייניות לשרגא נצר, ואני חושב שתכונה

שנים רבות צעדו שפייזר ובן־מאיר יד ביד. כמו אצל זוגות רבים, מעלות האחד השלימו את חסרונות האחר. השניים עשו הכל בעצה אחת ובמטרה משותפת. ליתר דיוק, בן־מאיר עשה ושפייזר גם היה בסביבה, אלא אם היה מדובר בטובתו האישית. אז היה מתנער ועושה במלאכה במו ידיו

זאת שמרה עלי במשך כל שנות המסע המפרך שכבר עברו עלי – להיות הראשון בכל ישיבה, כדי שלא יספיקו לרכל עלי לפני שאני בא, ולעזוב אחרון, כדי שלא יהפכו את ההחלטות שכבר סוכמו. אלו שתי תכונות שבהן היה שרגא נצר נוטה להתפאר, ואני חושב שהן חשובות ומייצגות קודם כל את ההתמדה והחריצות שבפעילות". בן־מאיר לא למד מנצר את צניעות ההליכות ואת הבריחה מספילות על קופת המפלגה.

בתחילת שנות ה־70 לטש בן־מאיר את עיניו למוקד הכוח של מזכיר מועצת פועלים, אבל אורי אלפרט לא פינה את העמדה. רבינוביץ ניסה לעזור לאלפרט להיטאר, אבל אז כבר זקף בן־מאיר את קומתו ובחבירה עם שפייזר הצליח להיבחר למזכיר מועצת פועלי תל־אביב. אגב, מול בן־מאיר התמודד תדי קאופמן, שלימים ירש אותו בתפקיד, והיום השניים משתפים פעולה מאותו צד של המתרס, שמעברו ניצב שפייזר, אבל לסוגיה הזאת עוד נגיע. עם בחירתו של בן־מאיר למזכיר מועצת הפועלים התפנה המאחז של מזכיר מחוז תל־אביב. רבינוביץ התנגד למועמדות שפייזר. „על גופתי המתה הוא ייבחר", אמר רבינוביץ. שפייזר נבחר באמצע 1976, ורבינוביץ איבד את השפעתו. הברית בן־מאיר־שפייזר התהדקה וזיקתו של רבינוביץ אל השניים לא גאתה. על דב בן־מאיר אמר לא פעם „הוא לא מצאצאיו הישירים של שלמה המלך". וכשהיה נשאל איפה שפייזר, היה רבינוביץ מקרב אצבע אל שפתיו ואמר „ששש, הוא ישן. הוא יעבוד את מתושלח".

שותפות האינטרסים של שפייזר ובן־מאיר החזיקה מעמד יותר מעשרים שנים כל עוד לא התנגשו זה ברדיפת הכיבודים של זה, כל עוד לא איים האחד לעלות במעמד לעומת האחר. להערכת שפייזר לא השתתף בן־מאיר בגיוס קולות למענו כשהתמודד מול בר־לב על תפקיד מזכ"ל מפלגת העבודה ב־1981, אף שתמך בו. יש בקרבתו של שפייזר חברים המאמינים שדב בן־מאיר אף חיבל במאמציו של שפייזר לצבור את 60 האחוזים שהיו צריכים להכניסו לכנסת הי"א. הברית התחילה איפוא להתרופף לפני כארבע שנים, אך עדיין היו חבוקים־זה־בזה, ובמהלכים המפלגתיים שיתפו פעולה.

כך היה בהחלטה על קואליציה עירונית עם צ'יץ', אחרי המפלה האישית הצורבת שספג בן־מאיר. כך היה במהלך המכוער לסילוקו של שלמה שטיינקלפר מהמועמדות למזכיר מועצת פועלי תל־אביב לפני שנתיים וגיוסו של תדי קאופמן לתפקיד. שפייזר, שתמך בקאופמן ודחה את המהלך להצגת מועמדותו על סף הגשת הרשימה, לא מצא לנכון לפני כמה חודשים לבשר לו שהמועמדת שלו לתפקיד מזכירת נעמת־תל־אביב היא עדה רבון. הבשורה הגדולה נודעה לתדי קאופמן אחרי ששפייזר הטיל את מלוא כובד משקלו לבחירתה, למורת־רוחו של מזכיר מועצת הפועלים בתל־אביב, שהזיקה בינו ובין מזכירת נעמת בעיר רבה גם אם אין לו שותפות בבחירתה.

הקרע הגדול ביחסי שפייזר־בן־מאיר אירע על רקע עמדתו של בן־מאיר בסוגיית בחירת סגן לראש עיריית תל־אביב תחתיו. לא בקלות השלים בן־מאיר עם הגזירה שעליו לוותר על אחד משני תפקידיו – סגן לראש העירייה או חבר־כנסת – על־פי חוקת מפלגת העבודה. מזכ"ל מפלגת העבודה, ח"כ עוזי ברעם, פנה אליו שיקבל החלטה בנדון ב־9 בדצמבר 1984 ונתן לו ארכה של שלושה שבועות, עד סוף החודש, לבחור או־או. בן־מאיר נאחז בשני

„להיות הראשון בכל ישיבה, כדי שלא יספיקו לרכל עלי לפני שאני בא, ולעזוב אחרון, כדי שלא יהפכו את ההחלטות שכבר סוכמו. אלו שתי התכונות שבהן היה שרגא נצר נוטה להתפאר"

התפקידים כאילו היו קרנות המזבח. משלחות מטעמו ניסו להשפיע על מקבלי ההחלטות שיותר לבן־מאיר להמשיך לעשות למען העם המולדת בכל מגוון תפקידיו והוא אף הטריד את ראש הממשלה שמעון פרס וניסה לגרור אותו לוויתור בעניינו. כל אותה עת לא נקף שפייזר אצבע, ובאי־התערבותו נתן לבן־מאיר גיבוי. הוא קיים אמנם דיון בן כמה ישיבות על עתידה של סיעת „העבודה" בקואליציה העירונית, מתוך מחשבה שהביקורת על תדלונה ושעבודה לצ'יץ' תשפיע על מועצת המחוז לקבל החלטה על פרישתה מהקואליציה, אבל צריך לראות פעם ישיבת מועצת מחוז כדי להבין, שמה שאין מארגנים מראש לא ישיג מעצמו.

באולם הצר מהכיל את 535 חברי מועצת המחוז, בבניינה ברחוב ביילינסון, מתכנסים בדרך כלל כ־200 איש. הישיבה הלא נוחה אינה מאפשרת דיון ארוך וממצה גם אילו הקריב שפייזר את סבלנותו ולא היה תוחם אותה בגבולות של שעתיים. לדיונים עקרים כאלה באים רק מי שיש להם מה לומר בנושא, כלומר סיבות אישיות מסוג עקיצות לנשוא הדיון או אינטרס להרוויח ממפלתו. לא אחת גם לא מספיקים לשלוח לכל חברי המועצה הזמנות לכינוס. הדוגמה הבולטת לכך היא כינוס המועצה לפני כשנה, לבחירתו של שפייזר לקדנציה נוספת למזכיר המחוז. בלי הודעה מוקדמת בהבלטה, ובלי קביעת נוהל בחירות והגשת מועמדויות, נקבע מועד לכינוס, ובהרמת יד נבחר המועמד היחיד. אחד החברים שהתלבט אם להתמודד מול שפייזר, לא ידע בכלל על הכינוס הצפוי, והדבר נודע לו במקרה, כשהתבקש לתת טרמפ לאחד מחבריו אחרי ישיבת מרכז מפלגת העבודה באותו יום.

נחזור לעניין הסגן־המשנה־את־התפטרותו. אחרי שהחליטה מועצת המחוז לתמוך בהמשך קיומה של הקואליציה העירונית בתל־אביב „איים" בן־מאיר, במכתב אל עוזי ברעם, כי ב־15 באפריל יחדל לכהן בתפקידו כסגן ראש עיריית תל־אביב וכן יחדל לכהן ביתר תפקידיו האקזקוטיביים בעירייה. במפלגת העבודה נתקפו פאניקה. לבן־מאיר יותר מעשרה תפקידים אקזקוטיביים בעיריית תל־אביב, ואיפה יימצא לו היורש הראוי. „אילולא נופף בכל התפקידים שלו, לא היה מרגיז אף אחד", אמר אחד מחברי המחוז כהסבירו איך מצליח בן־מאיר לקומם את כולם נגדו. היה דרוש עוד כחודש כדי שבן־מאיר יתעשת ויוותר סוף סוף על הסגנות לראש העירייה, חצי שנה אחרי פנייתו של מזכ"ל מפלגת העבודה אליו בעניין זה.

אלא שבכך לא הסתיימה פרשת הסגן, אלא להיפך. במשך כשנתיים, מאז התפטרותו של בן־מאיר מהתפקיד בחודש מאי 1985, הוא לא איפשר בחירת סגן תחתיו מבין חברי המועצה. בנימוקים שנועדו לבטא את הקרבתו האישית כשרץ בראש הרשימה לבחירות ובמניפולאציות, וגם בעזרת עצלותו של שפייזר הוא דחה את הקץ. מיותר לציין שלא התפטר אפילו מאחד מתפקידיו האקזקוטיביים. אולי היה דוחה את הגזירה עוד קצת, אילמלא נהפך להוגה־רעיון המבריק על העמדת צ'יץ' בבחירות הבאות לעירייה בראש רשימה על־מפלגתית המזוהה עם מפלגת העבודה ונהנית מגיבויה. כשהתלהטה היוזמה סביב התביעה לבחור סגן חדש במקום בן־מאיר, הפיץ הנ"ל איגרת מוניציפלית (מס' 1, אחרי יותר משלוש שנים ברזוכות הישגים בקואליציה) ובה העניק עדיפות עליונה ל„הליכוד־יזציה של ראש העירייה". „סיעתנו נקטה מדיניות מקורית משלה: אם לא ניתן להביס את להט, מדוע לא לנסות להוציאו מהליכוד" כתב באיגרת המשתרעת על שמונה עמודים (בן־מאיר בכלל אינו יודע את מלאכת התמצות, וכל איגרת־מכתב שלו „סוחבים" הרבה נייר). „מדיניות זאת הצליחה מעל למשוער, ובתחילת 1986 פרש להט מהליכוד כדי להקים את המרכז הליברלי".

מרגע שהתחיל לגלגל את הרעיון של „אחרי צ'יץ' לעירייה" קומם עליו בן־מאיר די חברים, שלחצו על שפייזר למצות את בחירת הסגן. פניות החברים נפלו על אוזנו הקשבת של שפייזר כשגמלה בלבו ההחלטה, שעליו להביס את בן־מאיר במחוז כדי להבטיח שכל הכוחות שיגייס יעמלו רק לטובתו שלו. אחרי מכשולים מספר התכנסה סוף סוף מועצת המחוז כדי להשלים את המהלך. בטריקים של הרגע האחרון עוד נעשה נסיון לעכב את הליך בחירת הסגן, אך בישיבת מועצת המחוז ב־8 בפברואר השנה, שלמענה טרח שפייזר ועמל על גיוס כללי, ולכן גם העבירה לבית עובדי העירייה, נחל סוף סוף את הניצחון הראשון שלו. בהצבעה על סבביקה, כאשר לכל היה ברור שזה מאבק פרסונאלי בין בן־מאיר לשפייזר, העמיד האחרון לראשונה במבחן את כוחו במחוז וזכה להישג מוחץ. דרכו של שפייזר להשתלטות טוטאלית, על רגליו שלו ולא על גבו של בן־מאיר, נפרצה.

ומה על דב בן־מאיר? במחוז תל־אביב מדברים בגלוי על סיכוייו האפסיים להיכלל ברשימת המועמדים לכנסת הבאה. לכן, אומרים, הוא מנסה להתחמם בקרניים הנשברות מהכריזמה של צ'יץ'. שמנו את מפלגת העבודה על המפה התל־אביבית, נוהג בן־מאיר לומר בכל הזדמנות. נראה שהוא היחיד המאמין בכך. בדיקת מעמדה של מפלגת העבודה בתל־אביב רבתי לא שיקפה את האופטימיות של בן־מאיר והדאיגה את עושיה מאוד. בשנים האחרונות משך אליו ביקורת במפלגתו בעקבות הצעות והתבטאויות מדיניות־פוליטיות. במפלגת העבודה לא ראו בעין יפה את ממפלט הישגים שקשר להשלכותיה של מלחמת לבנון, התקוממו נגד המלצתו לשלב את הליכוד בוועדה המרכזת של ההסתדרות, והגיבו בביטול מיאוס על המלצה „לקנות" את הליברלים לפני הרוטציה במחיר שריון 12 מקומות לנציגיהם ברשימת „העבודה" לכנסת הבאה. מרגע שהתבלבלו היוצרות במחוז הקודה של בן־מאיר, ומגדלים תנ"כיים, כמו אלה שאפיינו את תנועת העבודה, התחלפו לו בסנדלי דנחה, הוא תועה בנתיבי המחוז שהיה בו כל־יכול.

בן־מאיר. לא שלמה

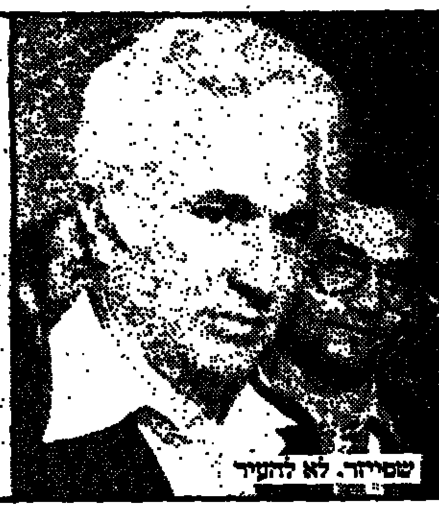
שפייזר. לא להתייר

נמיר. דין התנועה

נדר. עזוב ת'עניינים

רבינוביץ. בנים הורגים

הגולם לק"ם על יוצרו

אמיר אורן

(המשך מעמ' 15)

להגדיר רשמית מה שנהג בפועל גם עד אז, אחריות אמ"ן להערכה־למלחמה. לדעת רבין, לא היו לגוף המוצע במשרד רה"מ כלים שיאפשרו לו לשאת באחריות כזו. „בלאו הכי, בפגישות קהיליית המודיעין נהג ראש המוסד לכהן כיו"ר ועדת ראשי השירותים, אבל אמ"ן היה סדרן־העבודה, שקבע עדיפויות בביקורת התעניינות לנעשה אצל האויב, לצורך התרעה למלחמה. לפי סידור־עבודה זה פעלו גורמי האיסוף של הקהילייה".

רבין פירסם השקפה זו בעת מלחמת לבנון, אחרי היותו ראש ממשלה וקודם היותו שר הבטחון. כקברניטים אחרים, התייחס בעיקר למחקר המודיעיני ולדעתו חייב הדרג הפיקודי בצבא ובממשלה לייחס חשיבות עליונה להערכת אמ"ן, אך הסכנות המיבצעיות נותרות באחריות המפקדים והקברניטים. הוא לא ניזוב מישנה משלימה בסוגיית האיסוף. לאחר כשלונות רצופים בהערכות מודיעיניות, פעל הדרג המדיני הבכיר בהתעלמות מהאפשרות שאיסוף יותר עלול להיות מסוכן במעט כמו מחקר חסר.

סוכנות איסוף. בוועדת ראשי־השירותים משתתפים ראשי המוסד, אמ"ן, שב"כ, משרד־החוץ (מנכ"ל או מנהל המרכז למחקר מדיני) ומשטרת ישראל (מפכ"ל או ראש הלשכה לתפקידים מיוחדים). יועץ ראש הממשלה ללוחמה בטרור אינו חבר מן המניין בוועדה: ברור שיחסם האישי של ראשי־השירותים אליו משתנה לפי היכרותם עימו, שהרי אין ראשון היועצים, יריב, כמו עמיחי פגלין, יועצו הראשון של בגין. להלכה, אסור לראשי שלוחות ממשלתיות שלא הוסמכו לכך, להפעיל משימות איסופיות. הנספחים המדעיים בשגרירויות, אינם שונים עקרונית: בחסותם בנציגות וזו אינה, כשלעצמה, הכשר לאסוף מה שלא הכל עליהם.

בפרשת פולארד הפעיל איתן את הלק"ם כסוכנות־איסוף מודיעין צבאי ומדעי־תיכוני, באמצעות סוכן, שלא אומן בקהיליית המודיעין, לא הוכשר, לא ניבחן, לא תורגל, לא תוכנן לנתק מגע, לטשטש עקבות, לנשוך שפתיים, לא בחור מסגל המוסד. אבל ראש המוסד היה חייב לדעת – והעדיף לשתוק, אולי כי יצא בכך שבורה ובעין ארוצה מועדת כוח. ראש אמ"ן היה חייב לדעת – ולא שילח בסוסים ברקים ורעמים. מפקד חיל האוויר היה חייב לדעת, כי הוא מפקדו הישיר של הנבייס והמפעיל אביאם סלע. הרמטכ"ל היה חייב לדעת, כאיתן והמפקד חיל האוויר גם יחד.

נתק לק"ם – שר. מאז הוצגה כאן לפני חמישה שבועות שאלת 64 אלף הדולר שהוצאו, פחות או יותר, בפרשת פולארד – האמנם יתכן שרב־אלוף משה לוי ואלוף עמוס לפידות לא ידעו – נצעקה שתיקה גדולה מכיוונם, שתיקה כהויה. הם שתקו גם כששולם ומול הבכירים שבעמיתיהם אמר רבין שהדרג הבכירי לא ידע. אילו דיווחו לרבין ולקודמו משה ארנס, זו בדיוק היתה ההזדמנות לקום ולומר: סליחה, אדוננו שר הבטחון, ידעתם גם ידעתם.

קשה להאמין, אבל יותר ויותר דומה שראשי ממשלת שמיר־פרס־רבין אכן אינם משקרים, באומרם כי לא ידעו על הפעלת פולארד ושרון ההרה להוציא עצמו מכלל המעורבים בפרשה והוא פטור, לפיכך, מהצורך הנועז לשקול אם להאמין לו. יש לכך ראייה נסיבתית: בסכוע תיסאול פולארד בידי האפ־בי־איי, דהירתו לשגרירות ומעצרו, שהה רבין באמריקה ולא קיבל כל דיווח על הרעה המתרגשת או על הימלטותם החפוזה של אנשי משרדו, הנספחים המדעיים. מתוך נתק זה אפשר להקיש גם על הנתק הכללי שבין הלק"ם והשר – בין איתן לבין ארנס (ששהה ביום המעצר בוושינגטון) ואחר־כך לבין רבין – בפרשה כולה.

אחריותו של הדרג המדיני מתקלפת, בכך, רק מחוסר הניצוח על ההרפתקה בעיניים פקוחות. מקומו של סוגא באוזבה, לא בערוכה להסגנת הממשלה על ודעותיה. היו כי שחטאו במעשה הדרגים שהפעילו את פולארד, אישרו את העסקת אל"מ סלע ברינגל, נהנו מהפרי האסור והוסיפו קטיים מקצועיים של תובבנות מסגירה. היו גם בגין ושרון, שמינו את איתן לכפל־תפקידיו, כאשר שרון נכשל במאמציו להעניק לאיתן את ראשות המוסד במקום יצחק חופי. כמו שרון, המזוהה עצמו עם המדינה, נהג איתן כאילו הוא בכל זאת ראש המוסד – אם אינו במוסד, יהיה המוסד בו.

מחדל הבקרה. היו מי שחטאו במחדל: ראשי הממשלה ושרי הבטחון שהסתפקו בתיאורים כלליים („מקור בעל נגישות גבוהה ומהימנות רבה"), לא חקרו ודרשו, לא כוננו שיטה ומנגנון לבקרה.

הלקח הציבורי מהפעסה ומהמחדל הוא כעל כל האחראים להם להתפטר. הלקח הארגוני אינו כה ברור, כי מי שיחליט להניח או לסכל יוכל תמיד לעקוף את המתגים ולקצר את הדרכים. כמעט הכל מסכימים כי לברות המלצות ידין־שרף־אגרנט לא תהיה תועלת ביועץ־מודיעין במשרד ראש הממשלה. רבין סיפר שלאחר הודעת זמיר כי ברצונו לפרוש מראשות המוסד, הציע לו את תפקיד היועץ, בלי הסמכויות והאחריות שהומלצו בדו"ח אגרנט. זמיר העדיף לפרוש כליל מקהיליית המודיעין והתפקיד אויש רק קצרות בידי ראש אמ"ן לשעבר יהושפט הרכבי, עד שפרש מסידורו של בגין ערב ביקור הנשיא סאדאת.

בגין ביטל את נוהגו של קודמו בתדריכים הקבועים עם ראשי־השירותים. הוא נתן בהם אמון אישי, אף שחופי וראש השב"כ אברהם אחיטוב היו מינויי תקופת רבין (מייד לאחר שהודיע רבין לאחיטוב כי הוא יורשו של יוסף הרמלין, נסעו שני אנשי השב"כ – ביוזמת הרמלין ובהסכמת רבין – להתייצב בפני ראש האופוזיציה בגין). חופי, אחיטוב ושר הבטחון המיועד עזר ויצמן הצליחו לבלום את תוכניתו של שרון להתמנות לשר השירותים. אך עתה יש בחבורת ראשי־השירותים מי שסבורים כי היתה מינוי כל הבר בממשלה, מרגם ויצמן ולא שרון, לכך שכל ביוזמו יוקדש לפיקוח כזעם ראש הממשלה על המוסד ועל שב"כ. האחריות תישאר בידי ראש הממשלה, אך כפוליטיקאי שרוד עליו להפקיד בעל־ברית נאמן על מיגזר גדול זה. הצעה אחרת, של ותיק תפקידים בכירים בצה"ל, במשרד הבטחון ובוושינגטון, היא לכונן מועצת־בין ליד ראש הממשלה, באיוש הצפוי של יוצאי צמרת השירותים והבטחון. הדגם האמריקאי, שבעקף עיסתית בפרשת איראן / קונטראס, מוכיח שאין פתרון מיכבי.

יצחק שביר, שהיה במוסד בעת ספרס כונו את הלק"ם במשרד הבטחון, וכמו למפקדיו כאז כאיש מבצעים מבוסס ויציב, לא מקורי או מבריק. ידעו שעליו אפשר להישען, אך לא לצפות ליוזמה או למנהיגות. בעוד שאצל רפי איתן התפעלו לשמע גלגלי המוח הסובבים במסלולים מפתיעים. אך לא מבינות ותיכתם של הרעיונות לעבודת צוות. השילוב בין השניים, זה כראש ממשלה וזה כיועץ וראש לק"ם, שפלצורו לוכד מוסכנגים בערכות אמריקה, הוכח כמופקר. כעת, לאחר שרשרת התקלות המודיעיניות וכשלונות המזכירים הצבאיים להתריע מפניהם, ותעשרה לשכת ראש הממשלה בקצין־מחקר מודיעיני מנוסה, כהיהודים שהודיעו לשמע הכנה בסברה ובשיחה, שעיקר תפקידו קריאת חומרי הגלם הכוברים, המעובדים והמלוקטים, קודם (המלצה שומה לאמר, עם הפנייה חוזרת) לקריאת שמיר. תקן הזמנה נוזר גם לשר הבטחון (אף אם הלק"ם סוב אינו גורם איסופי) ולרמטכ"ל. יהיו סבותיהם תבונתם לשאת באחריות למעשיהם, אשר יהיה.

צירוף מופקר. כבר היו פרשיות בעולם, גם עם קציני צה"ל מעבר לים (נחמיה קין, עם חסינות דיפלומטית של נספח צבאי, גורש בעקבות גניבת תוכניות ה„מיראז' 5", אם לא כפידה בעיקר כי אז כפיד בעיקרו). כבר היו תקריות מודיעיניות עם אמריקה, שגם בשנות השיא לשיתוף־הפעולה המודיעיני האמינה שהרידתה מהתלקחות מלחמת־עולם הצדיקה בליטה אחר כור המחלוקת בריטנה. אבל זה, איכשהו, נשאר בכללי־המשחק, בנקודה שכה הוסכם שלא להסכים, כמו שהוסכם גם כי לא [illegible] הצרפתיות ופולארד גילה סודות גם לקצין־קישור אוסטרלי ששמו האמיתי פיטר מול, „הפרפרת") בישראל ובאמריקה, אבל גם לא נכיר בגדה המערבית ובעזה כשטחים ישראליים ונפעיל שם בשלוחות הקונסוליה במזרח־ירושלים.

אולי לא היתה מעולם מדיניות איריגול ישראלית באמריקה. אולי היה זה רק משל מיתולוגי שסתר את העובדות, והופר עוד לפני בוא רפי איתן ללק"ם. אולי היו „שיחות האנגפילאות" שבין עמית לבין ריצ'ארד הלמס וג'ים אנגלטון מהסי־איי־איי. – כאשר סודות המיג־21 העיראקי נמסרו לאמריקאים למרות דאגת שרי מפ"ם מהתגובה הסובייטית – מעשה רך לבעיטות הדדיות. אולי היו היחסים תקינים, עם כמה מיורשי אלן דאלס עד אותו ויליאם קייסי, שלפי „וושינגטון פוסט" כונן ערוץ תצלומי־לוויין לישראל, מסווה לקרחון שבפולארד ראים האמריקאים רק קצה־קצהו.

מבוא למרגלים. אבל אם היתה מדיניות והממשלה לא ידעה להשליטה, במסגרת משבר־המנהיגות המתמשך בישראל, כי אז אין פולארד מקרה ואין רפי איתן מקרה פרטי. פולארד טוען כי איתן כפה עליו שכר וכי כבר הוליך להחזיר את הכסף – אותו כסף שעל הוצאתו לא פיקחו בממשלת ישראל – בריבית ודריבית, למימון „קתדרת פולארד בבית־הספר הבדר למודיעין" בארץ. קתדרה כבר לא תהיה, אם כי הפרשה תילמד במבוא למרגלים, בפרק השטויות שאסור לעשות. לנוסעים לאמריקה מומלץ להצטייד במילון וובסטר, במהדורת השופט העובר מניהול האפ־בי־איי לראשות הסי־איי־איי.

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

חמישה חיילים ו„פלאטון" / טלי זלינגר

אידיאלים, כמו בטריות, נגמרים מהר

אחרי שעל שדה הקרב המחורבן הזה בקמבודיה עולה היום, וכריס סוגר חשבון קטן עם כוחות הרשע ומתפנה הביתה במסוק כשהוא נשבע לעמול למען הטוב כל שארית ימיו, נגמר הסרט אבל הקהל עדיין לא יוצא. רק בהדרגה. נרפים השרירים שהיו מכווצים בכל הגוף בשעתיים המהירות שעברו ורק פתאומיות המעבר אל האורות של כיכר אתרים ואל ריח המארינה מנערים את שארית החוויה הפיזית הקשה.

לראות בקולנוע את „פלאטון" זה לחיות מחדש את מה שתי כנו כל הזמן, את לבנון ומוראותיה. את הניתוח ההגיוני של ההבדלים אפשר לעשות אחר־כך, כשמתאוששים מכאב הזכרון. כל המלחמות הדפוקות האלה דומות והטמטום במקומות ששם מחליטים עליהן דומה

„כשאתה תהיה, אני לא יודע איפה — אולי בניו־יורק — ואני אהיה ב,חור' ברמת הגולן"

כפליים. „פלאטון" הוא לא רק הצצה אל חשבון הנפש — המוגבל לתחומי המתכונת ההוליוודית, קשה לאמריקאים לעשות זאת אחרת — שחייב לעצמו העם האמריקאי: „פלאטון" מספק גם לנו הזדמנות לחשבון נפש, שאנחנו יכולים לעשות עם עצמנו.

השבוע היה קר מאוד בתל־אביב בערב, גם אחרי הצגה יומית כשהחושך רק נגע בסוף היום. כשיצאנו מאפילת אולם קולנוע „שחף" אל האוויר המקפיא, מפשירים את הכאב והפחד, יצאו אחרינו חמישה בחורים צעירים ודיברו ביניהם על הפחד, על הזכרון, על הזהות, על המבוכה. הסרט הזכיר להם את עצמם. שתינו אתם בירה במזנון הקרוב. חמישה חיילים בשירות סדיר, בסוף קורס פיקודי בתותחנים, ארבעה מהם מורחי קורס טים: ארבעה יוצאים בקרוב לקורס קצינים. איש מהם לא היה במלחמה בלבנון, עשו שם פעילות מבצעית באחרונה. רק בגלל שינוי של הרגע האחרון החליפו אותם ויחידה אחרת שלהם יצאה לתעסוקה בשכם ואנשיה נרדמו בפיגוע במחנה הפליטים עסכר ליד שכם. שני קיבוצניקים, מושבניק ושני עירונים: מיטב הנוער.

מוטי: זה היה אמין. הסתכלנו על הסרט ביחס אלינו, כל דבר השווינו.

ניר א': אני הסתכלתי על המאבק בתוך היחידה. זה היה בעיני הרבה יותר אמין ומייצג מתיאורי הקרבות.

ירון: כל הסרטים על וייטנאם שראיתי לא היו בסדר. הסרט הזה אמיתי.

מוטי: הראו הרבה יותר מדי יריות.

ירון: את העצוע מקבלים לא מהכמויות של המתים אלא מהקטעים של המגע עם האזרחים והמתח עם המפקדים.

ניר א': זה קרה בהרבה מלחמות. בקטן זה קורה גם אצלנו.

ירון: זה בטח קורה, רק שלא מפרסמים את זה תמיד.

מוטי: יש שם יופי של אבות־טיפוס. יש הסמל ההומניסט ויש הסמל הרע. הוא ממש מייצג של המפקד היום. לא באכזריות אבל מבחינת התפיסה שלנו היום — להרוג את אלה שלא מתאימים למערכת, לדרוך עליהם. וכשהוא אומר שהוא לא מאשר לחבר שלו לצאת לחופשה מוקדמת, כי הוא צריך כאן לוחמים וכל אחד ימות מתישהו, ככה אני רואה את הסגל שלנו. ככה אני חושב שהם יתנהגו אצלנו.

ניר ב': אני לא מסכים אתך לגמרי. בתותחנים המקצוען הוא לא „הרמבו".

מוטי: אבל יש הרבה כאלה.

ניר ב': אז אנחנו יכולים לשנות את זה. בשביל זה אנחנו הולכים לקורס קצינים.

ניר א': זה נסיון שווא. אין שום סיבה שתצאו שונים.

אורן: אני הרבה פחות ביקורתי מכם. אני מעריך את הסגל ואני גם פחות רואה רמיזו.

מוטי: הסוללה שלנו לא יכולה להגיע למצב כזה?

אורן: לפי דעתי, הצבא שלנו מצליח בינתיים לבודד דעות אישיות ונטיות של חיילים ומפקדים מהתיפקוד והיחסים ביניהם.

ניר צ': זה לא נכון. נתקלנו קצת באוכלוסיה בלבנון. ראינו איך מתייחסים. השפלה, זלזול, לגלוג.

מוטי: גם במקומות אחרים ראיתי התייחסות דומה. יש פוטנציאל גרוע לזה.

אורן: אם יכניסו את הצבא למצב קיצוני, לעוד לבנון למשל, אני מקווה שילמדו את הלקח.

ראבאק, למה לירות, מה קרה? תצלום – יצחק הררי

ניר א': אוה, אוה עוד לבנון; זה מה שחסר היום לצבא... אין אמון בדרג המדיני. הדרג המדיני עשה שטויות על גבי שטויות, כמו השטות עם הארנון סלע, ולא מוכנים לקחת אחריות.

מוטי: כולנו חושבים ככה. בצבא לא מדברים על זה כמעט אבל אנחנו קוראים עתונים. זה מאוד מטריד אותי.

ירון: אותי זה פחות מטריד. זה רחוק ממני.

ניר א': מה, לא מפריע לך שמי שהוא מקורב, הולך להיות בתפקיד פיקודי בכיר?

ירון: מטריד אותי; לא רק לגבי רמטכ"ל.

מוטי: אז אנחנו יכולים לתקן. להישאר בצבא.

ניר א': אני פותר את זה בלברוח מהמערכת.

מוטי: אנחנו מנסים להיכנס ולעשות משהו. לא רואה את עצמי חותם הלאה. גם האחרים כאן לא.

ניר ב': אני לא מתכוון לחתום יותר ממה שצריך, אבל אז אי־אפשר לדבר על לשנות ממש.

מוטי: זה נראה שכמה שאתה עולה יותר בדרגות, יש לך השפעה. אבל אני חושב שזה להיפך. אתה נעשה או יותר פוליטי, יותר אנוכי.

ניר א': להיות קצין בשטח זה לא נוח ולא כדאי מבחינת תנאים אישיים. ותהיה גם בעיה אם אני בתור מפקד אצטרך להוביל אנשים למלחמה כשהדעות שלי הפוכות. אני בטוח שיהיו הרבה מצבים כאלה. או אני לא נשאר.

אורן: אני למשל לא הייתי רוצה לראות את כל הנוער בצבא. המסלול שלנו הוא הנכון — צבא כאמצעי ולא כמטרה. אם כולם ימשיכו בחיי צבא, זה יהיה רע.

מוטי: הבעיה היא שהחלק הפחות טוב, לצערנו, נשאר בצבא.

ניר ב': אז אתה תישאר. אבל קשה לך אם אתה „ראש פתוח", עם רמה. קשה לך שאנשים עם פחות רמה יגידו לך מה לעשות.

ירון: עד שיש לך כח ביד.

ניר א': אז מתי יש לך הכוח?

ניר ב': כשאתה תהיה אני לא יודע איפה — אולי בניו־יורק — ואני אהיה ב„חור" ברמת הגולן.

מוטי: אידיאלים זה כמו בטריות — נגמרים נורא מהר.

ניר א': אידיאלים לא עומדים במבחן היום־יום.

ירון: המשרה זה שנה־שנה וחצי וזהו.

ניר ב': והצבא מפסיד ומתדרדר.

ירון: מי ימשיך?

ניר א': הפשיסטים נשארים בצבא. תחשבו על כמה מהמפקדים שלנו. לא אנשים חושבים בכלל. בלי להזכיר שמות.

מוטי: את הכביסה המלוכלכת צריך להוציא רק מחוץ לצבא. רק כך אפשר להביא אנשים לחשוב. אני שואל את עצמי — כשאדם יושב במצור על ביירות למשל, האם להשאיר את האידיאלוגיות בצד?

ירון: לא נותנים לדבר על המלחמה הזאת. זה לא נוח להם, אבל צריך לדבר על הדברים.

מוטי: אף אחד לא דיבר איתנו קודם שלם על משהו. אף אחד לא ניסה לפתוח לך את כושר השיפוט כאדם.

ניר ב': מפחדים מזה.

מוטי: מי היה מסוגל לדבר אתך שם על זה?

ניר א': אף פעם לא דיברנו על ההתנהגויות

„המג"ד שלנו אמר לנו, אני מקווה שנירה ברטוב על צור וצידון. באלה המלים. ראבאק, למה לירות על צור וצידון; מה קרה?"

שלנו בלבנון למשל. אנשים התנהגו נורא גם במצב של נירוואנה. לא היה תירוץ של לחץ. אני דיברתי עם האורחים, הרגעתי אותם.

מוטי: הבעיה היא כמה כמוכם יש בכלל בצבא?

ניר ב': אם אני אראה בבנות שלנו חייל כזה — אני לא יודע מה אני אעשה לו.

מוטי: אבל אנחנו הבאנו את החשיבה הזאת מהבית. מישהו בצבא נתן לך את זה?

ניר ב': אז אנחנו צריכים לחנך.

ירון: אני לא בטוח שהמג"ד שלי יראה את זה באור יפה, אם אני אגיד לחיילים שלי איך להתנהג.

מוטי: המג"ד שלנו אמר לנו, זוכרים? „אני מקווה שנירה ברטוב על צור וצידון". באלה המלים. ראבאק, למה לירות על צור וצידון, מה קרה?

ניר ב': אתה מחשיב את המג"ד, שהיה לנו, כרמות מחנכת?

מוטי: גם הוא „פאק" של המערכת: לא?

מחכים לברברים / יעל פישביין

מְשַׂחֲקִים בדמוקרטיה

בשבוע שעבר, כמעט בחשאי, התקיימה באוניברסיטת תל־אביב סדנה בין־לאומית לסוציאליזציה פוליטית. טובי החוקרים דנו באוזלת ידה של הדמוקרטיה המערבית בהתגוננותה מפני מנהיגים כושלים. עסקו שם גם בשאלה הנצחית, כיצד יכול בית־הספר — מוסד לא דמוקרטי המבוסס על משטר סמכותי ומחייב ציות לבעלי תפקיד — לחנך אזרחים בעלי תודעה דמוקרטית, על רקע התחושה הרווחת כיום בעולם, שללא היחלצות של ממש לחינוך לדמוקרטיה, ירחף איום ממשי על המשטרים הדמוקרטיים

לפני עשור היה זה משחק אינטלקטואלי סכית, לשאול אם יכולה לצמוח דיקטטורה בישראל, היום כבר אין שואלים. כהנא, רפול, ואריק שרון הוכיחו, כל אחד במתפתחים המיוחדים לו, עד כמה הגבולות פרוצים: בשבוע שעבר, בתנועה כמעט בלתי מורגשת, פרץ הליכוד קו נוסף בגבולות הרעועים של הדמוקרטיה הישראלית. דוברים מטעמו האשימו את משרד החינוך כי הוא מעודד פעילות פוליטית בכסות של חינוך לדמוקרטיה ולדו־קיום. נאמר לציבור, הפעם לא על־ידי מפלגה שולית, כי עליו להיזהר מהחינוך לדמוקרטיה, שמא ינצלו את תמימותו ויובילו אותו הישר למלתעות מפלגת העבודה. הנזק כבר נעשה: נמתח „קו מוזהר" — דמוקרטיה אינה עניין לאומי על־מפלגתי, אלא טריק תעמולתי שיש לחשוד בו — מאחרי הסוכן המרכזי לחינוך לדמוקרטיה, שהוא משרד החינוך, עלול להסתתר קבלן קולות מטעם המערך.

פרופ' עמנואל גוטמן, מרצה בחוג למדע המדינה באוניברסיטה העברית, משמש במשרד החינוך, כבר שנים רבות, כיועץ לתוכניות לימודים באזרחות ובמדעי החברה. פרופ' גוטמן, פלמ"חניק לשעבר, המתנסח לעתים באירוניה, אומר שהבעיה מתחילה במערכת החינוך. „זו מגיחה משום מה, שאזרחות היא מקצוע שמי שיודע ללמד יכול ללמד גם אותו בלי שיקבל הכשרה כלשהי. בבתי המדרש למורים ואפילו באוניברסיטה אין מלמדים את הוראת האזרחות. כל מורה נאלץ להמציא לעצמו מושגים משלו. השיטה מנציחה את העיוות — מערכת החינוך מחשיבה מאוד את לימוד האזרחות ומחייבת כל בוגר תיכון להיבחן בבחינת בגרות באזרחות, אבל המורים אינם מקבלים הכשרה".

בסקרי מכון ודליה, על עמדות הנוער כלפי הדמוקרטיה, התברר שבתי־הספר המקצועיים הם החוליות החלשות ביותר בהטמעת ערכי הדמוקרטיה, בקרב הנוער הלומד. על אף הסקרים לא נכתבה עד היום תוכנית לימודים טובה ומעודכנת המיועדת לבתי־ספר אלה וכל התוכניות לחינוך לדמוקרטיה מיועדות לבתי־הספר העיוניים. פרופ' גוטמן מודה כי זו „פאשלה". הוא מספר שלפני חצי שנה הזמין אותו משרד החינוך כדי שיציע דרכים להתמודד עם הבעיה, אך לא היו לכך כל תוצאות.

קיים שקר מוסכם לגבי חינוך פוליטי, שהחינוך לדמוקרטיה ולימודי האזרחות הם חלק ממנו. המורים נתבעים לחנך חינוך פוליטי, בלי שעמדותיהם האישיות ישתקפו בחומר הנלמד. ההגדרות חמקמקות. חינוך פוליטי כן. תעמולה מפלגתית לא. גישה זו היא מלכודת שרוב המורים חוששים למעוד לתוכה. רובם מושכים, על כן, את ידיהם מן הנושא ומעדיפים לא לעסוק בו. הפתרון הרווח בין המורים הוא ללמד את העובדות היבשות, בנוסח — 'תפקידי הכנסת הם: ...זכויות האזרח הן: ...'. הבעיות השנויות במחלוקת מוצאות בדרך זו את מקומן מתחת לשטיח. „מורה המעניק חינוך פוליטי לתלמידיו אינו יכול שלא לחשוף בפניהם את עמדותיו", אומר פרופ' גוטמן. „צריך אף לעודד אותו לעשות זאת, אם, כמובן, מניחים שלרוב המורים יש עמדות חיוביות כלפי הדמוקרטיה.

„השיעור הראשון בדמוקרטיה", מתאר פרופ' גוטמן את מהלכו, „מתחיל תמיד בשאלה: 'מהי דמוקרטיה?' בדרך־כלל תהיה התשובה המיידית: 'דמוקרטיה היא שלטון הרוב'. השאלה השניה בסדרה תהיה: 'אם הרוב יחליט לגרש את הערבים מהארץ, האם תהיה זו החלטה דמוקרטית?' התשובות תהיינה מאוד מהוססות. התלמידים יתקשו לענות. חלק מהם יענו בחיוב ויגידו בבטחון, שמדובר בהחלטה דמוקרטית. אחרים יתחילו אולי לדבר על זכויות המיעוט ועל העקרונות שעומדים מעל שלטון הרוב. זה יהיה גם הרגע שבו המורה יפסיק להיות „איש" כלפי דעות התלמידים. קשה יהיה לו לפרוש את כל קשת העמדות הקיימות כיום כלפי השאלה הערבית וברוב המקרים הוא יעדיף לברוח להוראת ההיבטים הפורמליים של הנושא. פרופ' גוטמן מניח את הקלפים על השולחן. הוא אומר ש„ערביי ישראל סובלים מג'נוסייד תרבותי. במסגרת חינוכם להיות אזרחים ישראליים, תובעים מהם ללמוד את אחד־העם וביאליק, לשיר את התקווה, שהוא הימנון לאומי יהודי מובהק ולהניף דגל כחול־לבן, שצבעיו מסמלים תכנים יהודיים דתיים. המורים חייבים לפרוש בפני תלמידיהם את מגבלות הדמוקרטיה הישראלית. אי־אפשר לחנך לאזרחות בלי לומר, מה עושה הזהות שיש בארץ בין מדינה ללאום, למיעוט הערבי. המורים הדתיים יתקשו עוד יותר. הם יביאו ציטוטים מן המקורות, שלפיהם הדמוקרטיה מותרת מהתורה; תמיד יוכלו גם להביא ציטוט־נגד. אצל הדתיים מעלה שאלת הדמוקרטיה בעיה תיאולוגית".

הציבור הישראלי מצפה שבית־הספר יציל את הנוער מפני הסכנה של אנטי־דמוקרטיות. אך תוכניות הלימודים הן מכשיר בלבד, בדיוק כמו שהמורים הם רק מכשיר. והמכשירים האלה, שהיו פחות או יותר מספיקים בתקופה הטרום־כהניסטית, אינם מספיקים כבר היום. כהנא הוא רק סימפטום. הבעיות האמיתיות הן: הזלזול במפלגות הפוליטיות ובתהליכים הדמוקרטיים, אי־הסובלנות כלפי המיעוטים, אי־אמון ביושרם של נציגי העם ובכנות המשא־ומתן הפוליטי. העירעור על הדמוקרטיה ועל הפרקטיקה של השלטון הוא כה עמוק עד שבתנאים מסויימים אפשר להבין מדוע קל כל־כך לערער, להכפיש ולהטיל דופי ומדוע קשה לבדוק ביושר ולא סערה רגשית את האגפים השונים של המשטר הדמוקרטי. נוכח דלותן של התוכניות, שגם הן נוצרו לאחר משא־ומתן פוליטי — בוועדות המקצועיות הקובעות את התוכניות יושבים נציגים פוליטיים — ונוכח מיעוט ההכשרה של המורים, קשה לבוא בטענות אל מערכת החינוך, על כך שאינה ממלאת אחר הציפיות שתולים בה. פרופ' גוטמן אומר: „אולי זה גדול על כולנו הסיפור הזה של חינוך לדמוקרטיה. זה גם מתסכל מאוד. אפשר למדוד הישגים במתימטיקה, אבל בחינוך לדמוקרטיה מתערבת השפעת החברה כולה ואין דרך לבדוק את השפעתו הסגולית של בית־הספר".

בשבוע שעבר, כמעט בחשאי, התקיימה באוניברסיטת תל־אביב סדנה בין־לאומית לסוציאליזציה פוליטית, ביוזמת המחלקה לסוציולוגיה של החינוך בבית־הספר לחינוך של האוניברסיטה. טובי החוקרים דנו בשאלה, כיצד ניתן לחנך אדם ער, ביקורתי, מודע לסביבה, שירצה בטובתה של החברה הדמוקרטית ויהיה מוכן להגן עליה בעתות מבחן. דיברו שם על אוזלת ידה של הדמוקרטיה המערבית בהתגוננותה מפני מנהיגים כושלים. עסקו גם בשאלה הנצחית, כיצד יכול בית־הספר, שהוא מוסד לא דמוקרטי — מבוסס על משטר סמכותי, מחייב ציות לבעלי תפקיד — לחנך אזרחים בעלי תודעה דמוקרטית. בעולם כולו שוררת הרגשה שללא היחלצות של ממש לחינוך לדמוקרטיה קיים איום ממשי על המשטרים הדמוקרטיים. מסיכום מחקרים, שערך ריצ'רד מרלמן מאוניברסיטת ויסקונסין, עולה כי לילדים המתחנכים בחברות הנתונות במשבר יש חרדות גדולות יותר, הם סגורים יותר, נוטים לתאר את העולם בשחור־לבן ומפתחים יחס שלילי כלפי הזר השונה מהם. ילדים כאלה תופסים קונפליקט כתופעה המאיימת על אישיותם והטלוויזיה מחזקת את חרדותיהם מפני מצבי משבר. ילדים כאלה דוחים התמודדות עם שאלות השנויות במחלוקת וכדי לעורר להתמודדות זאת יש קודם כל להפיג את חרדותיהם. ממצאיו של מרלמן רק מגבירים את המודעות לקושי בחינוך לדמוקרטיה. מתברר כי מסרים אינטלקטואליים אינם עוברים בקל בחברה הנתונה בקונפליקט. עם זאת הוא מאמין שהדרך היחידה לעשות זאת היא קודם כל אינטלקטואלית. וזאת מפני שבית־הספר מתחייב קודם כל לעסוק בהוראה והמורים מקבלים הכשרה לכך. אם זוכרים את דברי פרופ' גוטמן על דלותן של התוכניות הקיימות בישראל ועל דלות הכשרת המורים קשה לשאוב עידוד מדברי מרלמן.

ההשקפה השמרנית גורסת קודם כל קיים לדעת את העקרונות של הדמוקרטיה ואת חוקי המשא־ומתן הפוליטי הנערך במסגרתה. ההשקפה המתקדמת יותר גורסת שבחברה המודרנית על בית־הספר להתמודד עם שאלות השנויות במחלוקת. סטגלי רנשון [illegible] בעיות כאלה, בלי שייגררו למעורבות רגשית. מורים נוטים להתחמק מדיונים כאלה, שכן הם מחייבים מאמץ ריגשי ובעיקר מפני שהם מחייבים חשיפה של עמדותיהם האישיות. המורה צריך לדעת להלך על חבל דק; לא לתת תשובות, אך לחשוף בצורה הכנה ביותר את הליקויים שיש בכל פתרון של מצבי קונפליקט; לא לגנות עמדות המנוגדות לדעתו ולאפשר משחק פתוח בין כל העמדות. הוא מודה שהמורים נדרשים בסוגיה זו למקצועיות יתירה, אך אין עדיין מודעות לצורך בהכשרה מיוחדת של מורים כאלה. כדאי לציין שאף־על־פי שהדברים שנדונו בסדנה הם חלק בלתי נפרד מהשאלות המעסיקות את משרד החינוך, איש מן הצוות המוביל בנושא לא השתתף בסדנה אף שהוזמנו לעשות כן. המנהלים, כך מסתבר, חוששים מדמוקרטיזציה של בית־הספר. ממצא שחוזר ועולה במחקר של החינוך לדמוקרטיה הוא שבבית־ספר, המאפשר התנסות בדמוקרטיה, גדלים תלמידים בעלי עמדות חיוביות כלפי דמוקרטיה. התנאי לבית־ספר דמוקרטי הוא מנהל דמוקרט. בסדנת מנהלים, שעורך פרופ' דניאל בר־טל באוניברסיטת תל־אביב, זו השנה השניה, התברר כי למנהלים קשה לשנות את דרך הניהול הסמכותית והכוחנית שלהם. קשה להם לאפשר ביטוי חופשי ופתוח, הם פוחדים מביקורת וחוששים שתלמידים ומורים יבינו מתן חופש כהיתר להפקרות. תוצאותיה של סדנת המנהלים, בשלב זה, אינן מרשימות, אך פרופ' בר־טל מאמין שאין השקעה טובה יותר מהשקעה במנהלים. הנסיון שלו בנושא זה הוא ייחודי. בר־טל השקיע שעות רבות בהוראת עקרונות הדמוקרטיה למנהלים, בהתערבות בהליכי המשא־ומתן הדמוקרטי ובניהול דיונים פוליטיים. אך עד כה [illegible] דמוקרטיים יותר. שיטת הניהול הסמכותי היא עדיין השיטה השלטת. הוא כרבים אחרים תולה תקוות עצומות ביחידה לחינוך לדמוקרטיה, שהקים שר החינוך יצחק נבון. הוא מקווה שסמכויותיה ומשאביה יהיו גדולים מספיק כדי לחולל מהפך של ממש בדרך הכשרת מנהלים ומורים ובכתיבת תוכניות חדשות. התקפת הליכוד על החינוך לדמוקרטיה מחרידה אותו. מחרידה אותו גם התגובה הרכה של משרד החינוך על התקפה זו.

כהנא העלה את נושא הדמוקרטיה על מפת החינוך. פעילותו של כהנא העמיקה את מודעות החוקרים. ד"ר אורית איכילוב היא אחת החוקרות הבולטות בחקר החינוך לדמוקרטיה. היא מתארת באירוניה את מה שנעשה בבתי־הספר בארץ. „דמוקרטיה היא אורח חיים כמו שדת היא אורח חיים. בבתי־הספר מלמדים לדקלם ערכים וסיסמאות כמו 'ואהבת לרעך כמוך' או משכנעים אותם לתרום לקהילה ולהעביר זקנה את הכביש, אבל אין מלמדים אותם להתנהג בצורה דמוקרטית, להקשיב לחבר, לדחות אלימות מכל סוג שהוא ולהיות אחראים על מעשיהם. דמוקרטיה איננה הפקרות אלא מערכת של חובות וזכויות. אין דיון כזה בבית־הספר. תלמידה בת שבע־עשרה שצריכה להביא פתק מההורים על פספוס או על תלבושת — לאיזו אחריות מחנכים אותה? אם מגיע לה עונש, שיענישו אותה בלי ההורים". היא קובעת בצער, שאי־אפשר, כנראה, לחנך את כל האוכלוסיה להזדהות עם הדמוקרטיה אבל אפשר לחנך למחוייבות דמוקרטית. „בארצות־הברית יש תנועות נאציות ואילו אצלנו, לפי כל הנתונים, היתה צריכה כבר מזמן להיות דיקטטורה. הנתונים הם לרעת הדמוקרטיה: בעיות כלכליות, דתיות ועדתיות, טרור ומצור, היעדר מסורת דמוקרטית ומה לא. בתנאים כאלה נמצא המשטר בסכנה תמידית. אין זה מובן מאליו, שמי שנולד במשטר דמוקרטי ירצה להמשיך באותה דרך. הרעיון הדמוקרטי מורכב ומסובך מאוד וקשה להבין אותו. הוא מקרין חולשה וחוסר החלטיות ומורכב מסידרה אינסופית של דיונים ופשרות. אפשר בקלות להיתפס לכמיהה למנהיג חזק שימיר את כל הפטפטת הדמוקרטית". היא סבורה שיש לעשות בכל התחומים. אם זה בעשיית בית־הספר לדמוקרטי יותר ואם בהכשרת המורים. „יש להגדיר מהו אזרח טוב במובנים ההולמים חברה כה מסובכת ולבנות מערכות חינוך המכוונות לגדל אזרח כזה. היא אומרת: „יש הרבה רצון טוב ומעט מאוד ידע איך עושים את זה. לכל אחד יש תיזה איך לגרום לדמוקרטיה לשגשג ולפרוח אך איננו מבינים עדיין איך מתעצב האדם ומהם התהליכים הפסיכולוגיים, שמעצבים השקפות ותפישות וכיצד יש ליישמם בחינוך". היא סבורה שיש לנסות וללמוד לא להסתפק בסיסמאות ולא להיתפס לעשייה שטחית, שלא ברור מה תוצאותיה, כמפגשי יהודים־ערבים או דתיים־חילוניים, מפגשים שנעשו למעין דגל של החינוך לדמוקרטיה. „מה שברור קיים הוא שהמשטר הדמוקרטי, אם איננו רוצה לאבד את עצמו ולהיכנע להלכי־רוח אנטי־דמוקרטיים חייב לצאת למתקפת הגנה חינוכית. מתקפה כזאת מחייבת היחלצות של מיטב המוחות באקדמיה, של מיטב התקציבים להכשרת מורים מנהלים חזקים. אחרת...

משרד החינוך והתרבות והשר יצחק נבון, סייעו בשנתיים וחצי האחרונות בהחלשת הערכים הלאומיים - יהודיים - ישראליים, באמצעות:

1. תמיכה ועידוד בגופים המטיפים לזלזול וללעג בערכים ציוניים ויהודיים, לשנאה ולביזוי עצמיים.
2. נסיון להטיית החינוך הממלכתי לכיוון מפלגתי במסווה של ״ערכי תנועת העבודה״.

אלה הן האשמות קשות, אך ניתנות להוכחה. לא הכל הומצא ע״י יצחק נבון. **מפלגת העבודה אשמה בשיבוש ההיסטוריה במשך שנים רבות.** המדהים הוא שגם לאחר שנות שלטון הליכוד, וגם בממשלת אחדות, כמעט ואין שיפור בנושאים אלה. מאז קום המדינה עד לא היה שר חינוך מתנועת החרות, וזוהי נקודה למחשבה. ואולי, למחשבה שניה.

ניתן היה לחשוב, שמשרד החינוך והתרבות אמנם מתן ידו ל[illegible] ההיסטוריה של התנועה [illegible] והמהותית, אך הוא [illegible] יכולתו ל[illegible] ציונות, תולדות העם היהודי וארץ־ישראל, אהבת העם ו[illegible]ינה, יהדות, וביסוס ההכרה בזכותנו על הארץ. אך הדברים שונים.

שר החינוך והתרבות מנחה את מערכת החינוך לשים דגש מיוחד על ערכים חשובים לכשעצמם, כמו דמוקרטיה ודו קיום. לשם כך אפילו הכריז על ״שנת דמוקרטיה״ במערכת החינוך (זו השנה השניה). משרד החינוך והתרבות לא הכריז על שנת היהדות, על שנת הציונות, על שנת ההתיישבות על שנת אסירי ציון, על שנת ארץ־ישראל ועוד.

נתהפכו סדרי העדיפויות. הטרוניות על קיצוץ בתקציב החינוך אשר יפגע כמובן; קודם כל ב״חלשים״, ואמירותיו הבלתי דמוקרטיות של ״שר הדמוקרטיה״ כי למרות החלטת הממשלה בה הוא חבר לקצץ בתקציב החינוך, יפנה מעל גבה של הממשלה ישירות לכנסת כדי ל[illegible] את הקיצוץ, [illegible] ״יחידה לחינוך לדמוקרטיה ולדו־קיום״, להפיק חוברת למורה - ״חינוך לדמוקרטיה״, לקיים ״קורס שנתי לעובדי הוראה שיעסוק בחינוך לדמוקרטיה ולדו קיום ובחינוך לערכים במובן הרחב - בביה״ס לעובדי הוראה בכירים בירושלים״, לדאוג לכך שהרפרטואר של התיאטרון לילדים ולנוער הממומן מכספי משרד החינוך והתרבות יקדיש השנה את מיטב הרפרטואר שלו לנושא הסובלנות ודו־קיום (חוזר מנכ״ל מו/3 מ-2 בנובמבר 1985).

ומפרי הבאושים של התיאטרון לילדים ולנוער ה״פיצוץ ברחוב אהלך״ המציג לילדים לגיטימציה לנישואי תערובת בהם היהודים ״רעים״ והערבים

שני הקטעים ״המצויירים״ ברשימה זו לקוחים מ״בין השורות״ מספר 4, דפי מידע לנושאי מדינה וחברה בהוצאת אגף ההסברה של תנועת החרות

מעשה
לספרות, אמנות ועיון

הקורה והבית

מאת אהרן אפלפלד

דברים במלאת שמונים וחמש שנים לדב סדן

ברצוני להעז ולומר כמה משפטים על משנתו של דב סדן. אני בטוח, כי כמה מידידיי היו עושים זאת טוב ממני, אך כיוון שהם אינם עושים זאת, מטעמים שעוד אעמוד עליהם, אני עושה זאת במקומם, לא בהיקף ולא בשלמות כפי הנדרש, אך בהרבה חרדה ואם מותר להוסיף, מתוך הודיה.

הייתי משומעי לקחו של דב סדן בשנים 52־1955. המדינה היתה קטנה והאוניברסיטה היתה קטנה וכשרב סדן פגש תלמיד מתלמידיו האריך עמו שיחה כאילו היה עמיתו. יידיש למדו מעטים, אבל לי זה היה נחוץ כאוויר לנשימה, ואני למדתי מה שהיה בכוחי ללמוד. המורה ציפה לגדולות ואני אפילו לקטנות לא הגעתי. מאז ועד עתה לא עסקתי לא בביקורת הספרות, לא בלשון ולא בפולקלור, אף לא בממואר. בקיצור, בשום תחום מתחומיו הרבים של מורי ובכל זאת, אני רואה עצמי כתלמידו ולעתים, כשדעתי זחה עלי, כתלמידו המובהק.

רב סדן מקסים את כולם. מקסים בידיעה, בזכרון, בשקט ובנדיבות. מצוי ברחוק ובקרוב, בפנקסים הנושנים ובעתון ובכתב־עת, שאך לפני שעה ראו אור. הידיעה הרחבה הזו היא תמיד מעוטפת בלבושים של מקום וזמן ויוצרת תחושה של אינטימיות, של בית. העולם הגדול הוא לעולם ד' אמות של יהודים ויהדות, לא סתם יהודים, אנשים בשמותיהם, מקום יניקתם, ייחוסם. בקיצור, לא הפשטה אלא ריח וצבע וכל אשר מתלווה להם. זאת ועוד, את הידיעה הרחבה הזו לא שמר לעצמו, פורץ מאין כמוהו, הוא מחלק את נכסיו לכל דורש. מי לא למד ממנו. אני מכיר לא מעט מאמרים שיסודם ועיקרם בהערת אקראי של דב סדן.

אירע למורנו רב סדן מה שקורה לעתים ליוצרים גדולים. רוחב הידיעה, ההיקף והעומק משקיעים את המעריך התמים בשפע הזה, ואין הוא מוצא בו לא את ידיו ולא את רגליו והוא נמלט מן המקום כל עוד נפשו בו, לבסוף כאחז באיזו פיסת פריפריה ומודיע ברבים, כי הוא גילה את המרכז ואת העיקר. זה אשר להתמימים. האחרים, שהמשנה איננה מקובלת עליהם, בוחרים להם חלקה אשר נוחה להם ומתגדרים בה. ושוחות לא חסרים בהולתו של דב סדן, אם ספרות ואם הגות, אם לשון ואם פולקלור. יודעים הם, כי למשנתו של דב סדן יש חוט־מחבר וחלקה שהם התגדרו בה, היא רק חלקה, ובכל זאת אין הם טורחים להודיע ברבים, כי יש מרכז למשנה. למה אין הם מודיעים זאת, מפני שהפריפריה של משנתו כנראה חשובה להם יותר מהמשנה עצמה.

תשתיתה ומצעה של משנת סדן היא פרישה מקיפה, אם תרצו דין וחשבון נרחב, לעתים ויכוחי, של מאה שנות חיים יהודיים על כל תהפוכותיהם. הפרישה והאופן הפרישה היא מנקודת ראות פוסטאסימיליאטורית ובמלים אחרות: כבר לאחר ההתבוללות, כבר לאחר הסוציאליזם היהודי לגוניו, כבר מעבר לאורתודוקסיה המתבצרת, ואם תרצו בכך מעבר לציונות, [illegible] את [illegible] כראש הקטגוריה. אין זו שאלה של [illegible] מתנשאת אלא ראשית כל ידיעה אינטימית. כי אכן ידע רב סדן את גלגוליהם לא רק של יחידים אלא של זרמים ותנועות. מה צמח מבפנים ומה הושאל. מה נשאר קיים ומה הלך ונעקר ממחצבתו. מי היה נאמן ומי בגד.

קח לדוגמה את תקשת ההשכלה. מי שהשתתף באחד הסמינרים שלו יודע בקיאותו ואת חיבתו למשכילים, מן הראשונים בגרמניה ועד למשכילים בני מחוזו. מה הללו ללשון היידיש ומה הללו לעברית. כיצד ניסו להפיח חיים באותיות המתות, אך דב סדן לא התיר ספק, כי ראייתם של רובם היתה מוגבלת, רעיונותיהם מושאלים, הפאתוס לא נקי, אמונתם בקידמה – ילדותית. על תמימותם נענשו עוד בחייהם ורוב צאצאיהם יצאו לתרבות רעה, אם לא לשמד. קיצורו של דבר, גם אם היתה כוונה טובה, אם תרצו כוונה גדולה, הרי משום האוריינטאציה התמימה, התרחקותם מן העצמיות היהודית ומעיקרי אמונת ישראל, כיבו את האבוקה כמו ידיהם.

ידועה קרבתו של דב סדן לתנועת העבודה וכל שתנועה זו סימלה, אישית ובמאוויה, אך בה בעת רחוק היה מן הסוציאליזם השאול, מן החילוניות המודגשת ומן הקיטוע ההיסטורי ואין לומר המארקסיזם. את רעתו לא העלים כאיש. ומי שיקרא את באורתו על א.ד. גורדון, מאבות התנועה והמחושבים בה, יעמוד במהרה כיצד רב סדן בוחן מה עלה מבפנים ומה סופח מן החוץ.

ענין אחר, יידיש. גם אהבתו ליידיש, נדמה לי, נתפרשה שלא כהלכה. יידיש כחלק בלתי נפרד מתרבותם ואורח חייהם ואמונתם של יהודי מזרח אירופה, ודאי והאי, אבל לא יידישיזם, שביקש לעקור את עצמו מכורשת הדורות ולצמצם את תרבות ישראל ולהעמידה על מאה שנים של ספרות חילונית. כל עוד יידיש הוא שורש במורשה וכחוברת אל המעיינות הגנוזים של האמונה היהודית, יש ענין לענות בה. בלא שורש כל הוויתה מוץ. כשם שאין דעתו נוחה מחילונה המופגנה של העברית, כן אין דעתו נוחה מעקירתה של יידיש מביתה הרחב היהודי ובית המדרש.

קולו של רב סדן נשמע בנחת גם אם הוא מסתייג, אך אין בנחת זו הסכמה. את דעותיו ואמונותיו אין לתפוס בין השיטין, הן השיטין עצמן ועיקרן: הבית היהודי ממנו נמלטו הבנים, ההתרחקות והעזובה, אך גם השיבה האיטית של מעטים, שהיא כמו בין בריחה, עיוות והתכחשות.

אך יש אולי קושי נוסף, אולי מכריע, סגנונו של רב סדן, סגנון עקיף ומרומז, המנהל שיח עם קרובים ורחוקים, רגיש לסתירות, בלתי בוטה ומבליע את המלים הרמות. הסגנון המיוחד הזה נוסך בנו לעתים את ההרגשה, כי הכותב לא רק מבין לכל, מוחל לכל, אלא גם מעניק איזו לגיטימציה לרחוק ולסוטה בדרך.

אין, נדמה לי, טעות גדולה מזו. הסגנון העברי איננו לעצמו, במיוחד בביקורת, טון תוריף והוכחה, קורע כל מסוה ומעמיד דברים על מורם. הביטוי המתון והרב־משמעי לא היה בנמצא בפרוזה העברית עד אשר באו אנשי גאליציה, עגנון, ב"ש והרב סדן ייבל לזרים ארוכים הביאו את הנועם של הפרובינציה הנידחת. הדיבור השקט והרב־משמעי, שדב סדן סיפח ברוב שקידה, אינו מכשיר להעלמת העיקר, או לאיזו הרמוניזציה שבו הכל שווה ערך, שבו העיקר והטפל מעורבים ללא הבדל. הביטוי הרב־משמעי אינו טישטוש אלא נסיון להבין את המורכבות ולהעניק למורכבות את הפרספקטיבה הדרושה.

ואין זו רק שאלה של ניואנסים אלא דברים שבעיקר. תנועת התחיה, שדב סדן הלך שבי אחריה מנעוריו, תנועה שורשה על רגלה ליבה לציון ולספת ציה, תנועה שדב סדן ראה בה ברמזה למורד שלמה שילר. בחיבת מחזורה את שיווי המשקל בין קטבי הבית והכיסוף, היא תנועה זו שהיה בה איזה מאתם יתר, היינה בסופו של דבר ברוב ביטויה אנטי־ליגיונית, היא נתנסה לעסקנות ולהול, היו בה גם אלו גיבות אנשי יהדות; ולא פעם כדי להגדיש ערך מערכיה איבדה לעצמה לטונס של המתבוססים. השאלה היא, כמובן, כיצד מעריכים וכיצד מיישבים סתירות מעין אלו. רב סדן העריך את המורכבות על פני ההסתמות, את הביטוי הרב־משמעי על פני הסיסמה. אין זו החלקה או הרמוניזאציה קלה.

החיים היהודיים, מאז נשברה בהם האחדות, נתמלאו סתירות על גבי סתירות. אנשי חברה ופוליטיקאים יאמצו את הנוח להם לשעה ולצורכיהם אבל איש הרוח יודע, כי הסתירה היא לעתים המהות. רב סדן מנהל באמצעות סגנונו איזה רב שיח עם קרובים ורחוקים באמונה, כי בימינו יש לקרב את הכל ובאהבה.

ענין אחר, האורתודוקסיה, שגם עמה מנהל דב סדן שיג ושיח, ולעתים ברמה, כי יש לו איזו סימפטיה כמוסה לציבור זה השומר בעקשנות על דפוסי חיים שאבד עליהם הכלח. אך מה נעשה, והאורתודוקסיה סירבה ומסרבת להודות בשבר שאירע בנפשו של היהודי. מה שיפה לדורות יפה גם לשעה זו, חוזרת ומשננת היא. עמדה זו, עד כמה שנכבד אותה, יסודה באיזה עיוורון עיקש המטה אותו, בסופו של דבר, מן הנתיב היהודי הרחב אל המסילה הצדדית, בלשון אחרת, אל הכיתתיות.

★

נגעתי בכמה תופעות גדולות שרב סדן מנהל עמן שיח זה למעלה מיובל שנים. זהו שיח של איש רוח המתחקה אחר השורש, המגיע התוצאה, וככל איש אמת יש בעיונו מקום לקושיה ולספק ולעיתים לספק הספק, אך טעות לחשוב כי יש בידם להאפיל על העמדה ועל העיקרון, ואין לומר על האמונה.

אירע לו לדב סדן מה שאירע לשני בני דורו הקשישים, לש"י עגנון ולרב קוק. לש"י עגנון, שרבקותו במקורות נתפרשה אצל רבים וטובים לא התייחסות כפשוטה אלא דרשנית ואירונית. ספרו "ימים נוראים" "אתם ראיתם", לא נימנו עם יצירותיו אלא כמיני ליקוטים. במלים אחרות, גם ההתייחסות הישירה שלו, לא נחשבה אלא כמין נופך. עגנון, לדעת מעריכיו הרבים, גם מהיכי דרכו, לא היה בעל אוריינטאציה יהודית מובהקת אלא כפוסח על שתי הסעיפים ואם לפשט: מעין יצחק קומר בדרך בין יפו לירושלים.

וכך אירע, באופן שונה במקצת, גם למשנתו של הרב קוק. רוחב הידיעה והעומק נתפרשו כאיזו סובלנות של איש ירא שמים כלפי החברה החילונית הסובבת אותו. החיבה היתה לרב ולא למשנתו. הם לא ידעו, ובכן יותר התעלמו מן העובדה, כי מאחורי הנועם ניצבת דמות רב יהודי, שתביעותיו הדתיות והמוסריות אינן פחותות משל כל רב. אדרבא, גדולות יותר ומרקיעות.

הרב קוק ראה ביהודי החילוני אפיזודה חולפת, איזה שיכוח השתכחות, ובאחרית הימים יקום יתנער וישוב אל מקור מחצבתו. בבאם של אנשי העליה השניה הוא חלק מן ההתנערות הזו לקראת חיים יהודיים מלאים והרבים. [illegible]

הכותר של אישים אלה, כי נדמה לי, שמה שאירע להם אירע לרב סדן. גם הם, כרב סדן, אומצו על ידי רבים וטובים, וזכו להערצה וחיבה, יצירתם נתפרשה על ידי רבים, אך מה לעשות ומשנתם או לא הובנה כראוי, או נדחקה לקרן זווית.

ובמה דברים אמורים, זה כיובל שנים טוען רב סדן, כי הספרות העברית, או אם תרצו ספרותם של היהודים בדורות האחרונים, אינה אלא אפיזודה בדורות הבאים, הלא רחוקים כל כך, ימצו אותם על הספרים הדתיים, ספרים שאמנם שימשו את השעה, את בורח השעה, אך בחלוף השעה פג כוחם ותוקפם של הספרים הללו. הם אינם שייכים לרצף.

דברים אלה שרב סדן חוזר עליהם בהרבה וואריאנטים הם, לתחושתי, תמצית אמונתו: האמונה זו יש לנסחה בקיצור כך: קיומו של עם ישראל, שורשו, גזעו ואמיתו באמונת ישראל ותורתו. כל היוצא מתחום זה שייך להיקף. יהדות היא סכום של אמונות ומצוות, המתחבר אליהם כמתחבר אל העיקר. יש מקום להיקף, תמיד היה מקום להיקף, לשירה ולפילוסופיה, אך אין הם יכולים לבוא במקום המרכז.

רב סדן לא הניח להרבות להיות חשופים כל כך כפי שאני הצבתים. יודע רב סדן עד כמה קשים דברים ברורים ופסוקים אלה, חמור יותר: הם עשויים בטעות להיתבע אצלנו כקולה של האורתודוקסיה. רב סדן רחוק מאד מההוויה הגרעינית הזו. דב סדן שייך לדור שחווה מבשרו את שבירתו הפיזית והרוחנית של הקולקטיב היהודי, את העקירה, ההתבוללות, השבר וההשמדה. אין כאן חזרה שבתחילת הדעת אלא הכרה עמוקה, כי אין תקומה ליהודי המודרני בלא בית בארצו ובלא נכסיו הרוחניים.

וראה זה פלא, אף שאמונותיו אינן מקובלות על רבים, בכל זאת נאמץ על ידי רבים וטובים. הסופרים העברים איבצו אותו לעצמם ועשו אותו ראש וראשון, סופרי יידיש איבצו אותו ועשו אותו דָּבָרם, הפולקלוריסטים שיכנו אותו כביתם, והאקדמיה ללשון העברית, הקיבוצים, ואין לומר שלומי אמוני ישראל, סרבים כולם רואים בו כורם. בכל אחת מהקבוצות מצא צד זכות, אם בבנין הארץ ואם בהחייאת הלשון ואם בשמירה על הקיים. בבחינה זו ולא רק בבחינה זו, הרי הוא מבאמני דרכו של הרב קוק, שעומק האמונה הביא אותו אל רחוקים ונידחים, מפני שכולם עתידים לשוב אל מקור מחצבתם.

לעיתים נדמה, כי עיסוקיו הרבים, האינטנסיביים, כבה שבבנה ספרות והגות יהודית, אינם אלא העמדת תמרורים ופתחים במבנים הרבים, כדי שאדם יהודי, אם ירצה, יוכל לשוב אל ביתו. אמונה זו, לתחושתי, מזינה את רוב יצירותיו. מכאן גם אמות המידה שלו לאמנות ולהגות. כל שסולל את הדרך הביתה נאמן עליו וכל שבתבונה למסרק, גם אם ערכו האמנותי עוצר, איננו מעניינו. בכאן עגנון, שראה בו סולל ופותח פתחים ומציב תמרורים ובכאן גנסין; שראה בו סותם פתחים לבית.

כדי לבנות אי הבנה אוסיף, נכון, רב סדן שיעבד רוב עניניו לחזון זה, אך אין זה שיעבוד בנבותי או דידקטי. כשהוא בא לעיין בסוגיה הוא דן בה לגופה. ספרות ההשכלה לעצמה וספרות התחיה לעצמה, אם יידיש אם פולקלור. לא פעם נדמה, כי הנה שקע בתוך איזו סוגיה ופרט ואיננו יוצא ממנה. אין זה, כמובן, אלא טעות אופטית. המפה ההיסטורית הגדולה ניצבת ברקע תמיד ועל פני המפה הגדולה מסתובבים כל השבילים וכל הדרכים, שעתידים להוביל את היהודי בן ימינו בחזרה אל עצמו ואל ביתו שאבד לו.

ואם להיעזר במשל המפה הייתי מוסיף: כיוון שהדרך רחוקה ומי יודע מתי נגיע, אם בימינו נגיע, משהה אותנו מורה־הדרך באכסניותיה, כדי שניזכר ונלמד מה יש באותו בית שאבד לנו. אכסניותיו של בעל הדרך רבות ויפות, ואין הוא נלאה לספר על אותו בית שאבד, ותוך כך מבית. נעצרים בוטרתנו ובמגע קסם זה מקרב אותנו אל בוזו הנסתר.

נקודות־המישען בביקורת הספרות של דב סדן

מאת נורית גוברין

"תנו לי נקודת־מישען וארים את כדור־הארץ" – אמר ארכימדס כשגילה את חוק המנוף במאה ה־3 לפני־הספירה, ומאז, נעשתה אימרה זו שם־דבר לכל טענה, שבה מרוכז עיקר הכוח שיש ביכולתו להרים משא־כבד פיזי או רוחני מיטאפורי.

ועוד אימרה הפעם בניגוד למקובל. אמנם נאמר: "המפורסמות אין צריכין ראיה", אבל לא פעם דומה שההיפך הוא הנכון, ודווקא המפורסמות צריכות ראייה, או לפחות צריך לחזור ולפרסם אותן.

מה לא נאמר כבר על רב סדן, על אישיותו, על רב־גוניותו, על התיאוריות הספרותיות שלו ועל תרומתו לכל תחום ותחום שבו עסק?! – מכיוון שקשה מאוד לחדש דבר בהערכת מקומו המרכזי בצומת התרבות של הדור, החלטתי הפעם דווקא לא לחדש אלא לחזור ולהטעים כמה מן המפורסמות בביקורת־הספרות שלו. כוונתי, לא לתיאוריה הכוללת שלו כפי שנתנסחה ב"מסת־המבוא" שלו: "על ספרותנו" (שהושמעה לראשונה כהרצאה באביב תש"ח) אלא לחזור על כמה סימני־היכר מרכזיים, שנתן בכמה מחשובי הסופרים העבריים. סימני־היכר אלה, הם כבחינת המפתח שבכוחו לפתוח את יצירתם בפני הקורא, ויש בהם ניסוח המבנה־המשותף הבסיסי, המאחד את מיכלול יצירתם מבעד להבדלים הקיימים בין יצירה ליצירה.

במרבית המסות שכתב דב סדן על הסופרים ויצירתם, הצליח למצוא ולנסח אותה נקודת־מישען, מרוחקת, הנמצאת מחוץ ליצירתם, שבכוחה לתת לקורא אותה הבנה כוללת שכוחה יפה לכל יצירה ויצירה בנפרד, ועם זאת אין היא מבטלת או מטשטשת את ייחודה. בכוחן של הכללות ביקורתיות אלה, יכול הקורא המצוייד בהן, "להרים" כל יצירה בנפרד, תוך שהוא שומר על הזיקה למיכלול השלם. נקודות־מישען אלה הן בתחומים שונים: תיאור המוטיב; תבנית־היסוד; ציור־היסוד; המוטיב המרכזי; הרגשת־הקבע; הטיפולוגיה – ובמיטבן הן מצליחות לבטא את הלוז של כל יוצר. לעיתים הן מתבססות על ניתוח אישיותו של היוצר, הביוגראפיה שלו והשפעות שספג ממקום־הולדתו וחינוכו; לעיתים הן מתבססות על התבוננות טהורה ביצירתו; אבל בדרך־כלל הן נבנות מתוך הזיקה ההדדית שבין כל הגורמים הללו: האישיות, הביוגראפיה במובנה הרחב הכולל ביותר והיצירה עצמה.

הכמות־יסוד אלה, נוסף על יסוד המקוריות והחידוש שיש בהן, הרי לא פעם היתה בהן נועזות רבה, ויציאה כנגד כל המוסכמות והמקובלות, והפיכת התפיסות הביקורתיות הקודמות על פיהן.

לא תמיד קל לאתר את משפט־המפתח המרכזי, שבו נמצאת אותה נקודת־מישען הפותחת את שערי אותו יוצר ויצירתו, אבל משעה שנתגלה – מייד נפתחים, בעזרתו – כבאותו מפתח־הפלאים הפותח דלתות נעולות – אותם שערים. כסיוע לקורא למציאת אותו מפתח, משמשות, לעיתים קרובות, כותרות המסות, שבהן הוא מסתתר.

במעמד זה, אני רוצה להצביע על חמש דוגמאות של ניסוחי־מפתח מסוג זה, שהיום הן נכסי־צאן־ברזל של ביקורת הספרות ומחקרה, והן מן המפורסמות: ביאליק; עגנון; ברנר; י"ד ברקוביץ ויצחק שנהר. אלה, כמובן, מעט מהרבה מאוד, בגלל קוצר הזמן, ולא הזכרתי את: שאול טשרניחובסקי; מ. ברדיצ'בסקי; ג. שופמן – אם לא להזכיר שלושה שמות בלבד.

ברור, שעלי להתעלם מהישגים רבים נוספים של רב סדן בחקר אותם יוצרים, ובמיוחד בחקר ש"י עגנון – שלו הקדיש מאמרים רבים וספר מיוחד שהופיע במהדורה שנייה ומורחבת, וח"נ ביאליק, שספרו עליו עומד להופיע בקרוב, וכולנו מצפים לו בדריכות. במסגרת זו אבודד, איפוא, רק את המפורסמות.

נקודות־מישען אלה, מרוכזות בעיקר בקובץ מסותיו: "בין דין לחשבון," (הוצאת "דביר", תשכ"ג).

ביאליק. הכותרת: "המשולש"

במסתו משנת תש"ט ורק סדן להלל, בניגוד לכל המוסכמות, את הרעיון: בכבר "שלוש הפגישות הפאטאליות, שנפגש ביאליק, בתחנות חייו השונות, פגישות, שהיה בהן כדי "לבחון אותו" "לעכב את גידולו" ו"לבלבלו", ושהיתה להן השפעה "מגמרת" עליו, ומעט השכר שבהן, אם בכלל היה כזה, יצא בהפסד ניכר.

שלוש פגישות פאטאליות אלה הן, כידוע: הפגישה עם וולוז'ין המתנגדית; הפגישה עם אחד־העם; הפגישה עם מנדלי:

שלוש הפגישות (וולוז'ין, אחד־העם, ביאליק) הנחשבות להם למעריכי ביאליק ומבקריו כפגישות של ברכה, מוחזקות לנו כפגישות פאטאליות. (עמ' 10)

נקודת־המישען הביקורתית של דב סדן במיכלול יצירתו של ביאליק היא בתורת "המשולש" שלו:

כראיה הממשית אשר לעיניו, כראייה חוויתי המקרא אשר בחיבורו והמראהו השתייה של קומת־היולדות אשר בנפשו, והעיקר שהמשולש הגדול הזה איננו מוסיר אלא כמוגה בנפשו. (עמ' 8)
אש הקוסמים, אש ההיסטוריה, אש ההוויה. (עמ' 9).

"הנחת־האב" ו"מסקנת־הגמר" לתפיסת אישיותו ושירתו במלוא כליותה היא:

בביאליק הגיע לגמר־בישול ראש־מאמציה של ספרות הדורות האחרונים – הריקאפיטולציה (סיבוב, חזרה) העצמית של האדם הישראלי, ריקאפיטולציה שדרכה בירידה משכבות הרוח העליונות עד שיכבות הנפש התחתונות, מחוויית התודעה הפרהיסטורית ושמחה עד מסד היצירה הטהורה ועמוקה. (עמ' 12)

עגנון. הכותרת: "מבוכה וגלגוליה"

בשנת תרצ"ה, שנתיים לאחר הופעת כמה מסיפורי "ספר המעשים" של עגנון קבע דב סדן, בניגוד גמור לכל המוסכמות והמקובלות ולהנחות־היסוד ששלטו בכיפה בביקורת עגנון עד אותה שעה, שעגנון הוא:

נפש מדינית רופפת במציאות ההרות מעצמה לצל הגדול הנבוב של דורות אחרים, קדומים, נפש שגדולה בה התמוטה ושמיטות היסודות והיא מבקשת מפלט בבסיס המוצק וביסודות הבשישים של עולם מבוצר בבכוחותו, מבקשת מפלט לה בניגודה. ("על ש"י עגנון", מהדורה א, עמ' 28).

עולמו של ש"י עגנון הוא עולם "כפול־פנים", והכרעתו של גיבורי הסיפורים היא בריחה "מפני המבוכה".

הסיטואציה הטיפוסית של גיבורי עגנון היא זו של הרשל ב"סיפור פשוט", שהכותרת: "מבית לפשטות":

האדם הזה לא בלבד שהוא ללא הכרעה, אלא ללא בירור הבנאה הקודמת בהכרח להכרעה. הסיטואציה הטיפוסית לו היא שאין הוא מבורר לעצמו רצונו להיכן הוא נוטה ומעשים שהוא עושם או שהם נעשים בו הוא עומד במניהם בעירוביהם – כשהחיוב והשלילה שוכנים בכפיפה אחת והספקו־לא־ספקו הוא להם קו־חיבור. (שם, עמ' 32. תרצ"ו)

ונמצא שמאחורי ההנמקה הפסיכולוגית והמורפולוגית מציצים. אליך פנים מעולפים של הנמקה אחרת, שאבד הפיר עליהם [illegible], תראה את הודעת־האמונה. (שם, עמ' 34)

סדן הוא שטבע את המונח "סיפור כפול־קרקעית", והראה את כפל־פניה של סיפורת עגנון באופן:

ושתוכם המרבצע הוא כניגוד של ביום המגולה, עד כמה שלחותה־התרבותה העיקולה היא כחשיפי משלה לבעש־סכסוכים והודוים. (– –) לא תמימות – לפשטות, (– – –) אלא נפש שלא נעלם ממנה רשם הצליל מכל התמורות הגדולות והקטנות של דורות אחרונים, והמילא לא נמלטה מטעויותם וקרעיהם, משיסועם וקרעם. (שם, עמ' 65. תשי"ח).

ברנר

הטיפולוגיה הקבועה של סיפורי ברנר, כפי שהצביע עליה רב סדן, ברשימתו הקצרה (כ' באייר תרצ"ה), כבר נעשתה לאחת המוסכמות הביקורתיות היעילות ביותר, בהבנת סיפורי ברנר ובמחקרם.

סדן חילק את ה"קהל רב־הפנים" ביצירתו לשלושה טיפוסי־יסוד: דמות־המוצא בגלגוליה השונים, "התצורה בחומרים שבחינתם אבטוביוגראפית" והיא משועבדת "לדרך־ההוויה כהווייתה". כלומר, היא גלגולה של דמות הסופר עצמו, וסימנה:

נפש המתלבטת בסבכי־עצמה בתוך המבוך הטראגי של דורה והיא כולה דימוקי־זעקה לגאולה ולשלימות (– – –) ובאין גאולה היא מתפתה להרכי־כוצא, שעיקרם בהתאבדות ובמיתה. (עמ' 138)

הדמות השנייה היא: הדמות שכנגד שהיא בת־לוויה לדמות־המרכז, אם כחבר ואם כיריב, ותפקידה להיות כדמות־רקע המבליטה את הדמות המרכזית. אפיונם של גיבורים אלה:

אותם האחרים, שדרכם צלחה בחיים, נפשם שלווה ורוחם טובה עליהם, אינם יודעים רגשי־נחיתות והרהורי־עצמם מה הם ועמידתם במכירי־טובה לעצמם על ערכם וחשיבותם. (עמ' 138)

אחרות מדמויות אלה "ניתנו בהארה של חיוב" ואחרות "בהארה של שלילה", ולמעשה, "שני צדדים לפנינו – הבורח לעצמו והבורח מעצמו", "ושניהם מבקשים לתקן, איש איש בבריחתו שלה, את (– – –) פגם־היחיד שנסדק בינם לעולם". אבל, ברנר לא נתן להם מעמד שווה ביצירתו, "לא זיכה אותם במידת־משפט שווה" אלא "הכריע בסיפוריו לטובת האחד, לטובת הבורח לעצמו ומבקש מתוכו עצמו את החיבור לעולם שממנו ברח". (עמ' 138) ואולי החידוש המרכזי בתבנית־יסוד זו הוא בהצגתה ובאיפיונה של הדמות השלישית: "דמות השלימות" או "דמות ההשלמה וההשלם" שהיא "הבר־שכנגד" האמיתי לדמות־המרכז. וסימנה:

ברנר רואה אותם באנשים שהם מעבר להוויות השיחוף ומעבר להוויות־ההתאבדות, הם כבני פטטו בקרקעיתה של התהום. (– – –) הם כאנשים ששבו מעולם שהוא מעבר לחיים, ונעשו אחרים. (עמ' 138)

בדמות זו מתגלם ויקנו של "הצדיק הנסתר", "שאורח יבנאי מתוכו באיך ראיים ומאיר להמון והאדם הקטן העלוב". (עמ' 139) הכוונות אלה הגיעו אל "אפשרות־השלימות" לא מתוך אי־הידיעה ואי־ההתנפצות, אלא אדרבא דווקא מתוך "טעימה מכוסה של המפוצל המסוכסך".

דמות המרכז נכספת להיעשות לדמות־ההשלמה, ואיננה יכולה ואיננה מצליחה בכך, אבל בעצם מאמצי־הכיסופים האלה, ונסיונות להתקרבות אליה, סוד כוחה. הכותרת, שהיא ציטטה מברנר, מרמזת על כך: "בדרך לעבור עולם".

י"ד ברקוביץ הכותרת: "המרחק הנורא"

כל גיבורי ברקוביץ מצויים בסיטואציה נפשית אחת, המתקיימת דרך־קבע, מעבר להבדלים שבגיל, במין, במעמד, בהשכלה, במקום ובזמן:

אדם שלא ברשותו והוא עלוב ומבוייש. (עמ' 165)

סיטואציה טיפוסית זו, באה לידי ביטוי בתמונה החוזרת בכל הסיפורים: "תמונת השבי" לגלגוליה השונים, שאחד מגילוייה הוא הרגשת: "תינוק שנשבה", ומאפייניה הם: "שחוק־המבוכה" ו"כורח־הבכי", וגילוי אחר שלה הוא: "משל החיה הקטנה הלכודה בפח".

כל הגיבורים שרויים ב"הרגשת־הניכר" ללא קשר למרחק הגיאוגראפי:

איכות־המרחק איננה תלויה באוורי־הזוי, או אוורי־גיאוגרפיה רחוקים באמת. (עמ' 166)

הזרות יכולה להתקיים כשהגיבור שרוי בתוך הבית פנימה, כמו גם שהגיבור נמצא במרחקים גיאוגראפיים ממשיים:

ההוויה למרחקים היא בעצם ההוויה לעולם האבוד שלפני הזות אדם היה קבוצה הלכודה בפח או שבויי כזול החובש בבלא והטרגדיה שבהוויה היא בכך, שאין במרחקים לפה ולכלא. (עמ' 168. כ"ו בחשון תרצ"ו)

הגיבור מצוי תמיד באמצע הדרך הגיאוגראפית והנפשית, מרוחק הן "מתקוות השוא שבבקשת־עולמו האבוד" והן מן הבית, "שגם אם ישוב אליו לא יידאה לו לעולם כקדמותו" (עמ' 168) ותגובתו הקבועה על חוסר־אונים וחוסר־תקווה אלו היא הבכי.

יצחק שנהר

נקודת־הראייה הקבועה בסיפורי יצחק שנהר, המקפלת בתוכה את תבנית־היסוד הרעיונית והמוחשית השלטת בהם היא:

בחינת הציר הנה בחליפת העתים, או בחינת עיר־תמיד להם. (עמ' 264. י"ז בטבת תשי"ז)

וזהי נקודת־ראייה המבטאת את: "יסוד הנצח בתמורת תולדות והוויות" (עמ' 264) וביטוייה הוא תמיד בתמונת־יסוד של: עצם נח – יסוד הנצח – שהוא עד לחליפות ולתמורות ההיסטוריות: העצם או עצמים נעים – יסוד הזמניות, שיש בו שינוי לאורה ותנועה לצורות, אבל למעשה, מעיד על חוסר השינוי ועל הסטאטיות של העולם.

עצם כזה יכול להיות: ספסל בשדרה, רחוב בעיר, עץ האשל, המדבר, הלשכה, או זירת־פעולה אנושית אחרת; בעוד שהעצמים הנעים הם התקופות השונות בהיסטוריה, הפעולות של האנשים כקבוצות או כיחידים תנסיונותיהם לשנות במשהו את הסטאטיות או להשאיר את רישומם בהיסטוריה.

כל התנועות כולן הן מדומות, ודומות לתנועת המטוטלת, שהיא אשליה של תנועה ושינוי: כל כמה שאינה מפסיקה לנוע אנה ואנה, היא נשארת במקומה.

ראייה כזו את הנצח ואת ההיסטוריה, איננה משתנה בין אם זירת־הפעולה היא העיירה בגולה ובין אם היא המושבה או העיר בארץ־ישראל. ראייה כזו מאפשרת ריבוי זוויות־ראייה, היכולת לראות בעת ובעונה אחת את החיסיות שבכל עמדה נפשית ואידיאולוגית, גם בדברים שהם בדרך־כלל מן המוסכמות שבסולם־הערכים הלאומי. ראייה כזו יש בה יסוד של ניסור ויסוד של חירות, באפשרות שלא להזדהות, אלא לראות בעת ובעונה אחת את אמיתם של שני צדדים המתנגשים ביניהם. ביטויה הוא בתמונת־יסוד קבועה, ובלשונו של רב סדן: "סיטואציה מסויימת נעשית כקרן־הזווית" שהיא "תיאור התלוי בין שמים לארץ" (עמ' 265) החוזר בכמה סיפורים, אם כתמונת־יסוד ואם כתמונת־אגב.

מידת־ההצלחה של סיפורי שנהר איננה שווה, וגם כאן קובע רב סדן את הכלל, כשהכותרת רמוזה עליו בראשיתה: "בין השגה להישגה":

בכל שמבצירה זיקה של ממש בין מבנה־הוויתו של המספר ובין גילגולו ודרך גילגולו בסיפור, אנו [illegible] המעלה, ובכל־שחסרה זיקה של ממש בין מבנה־הוויתו של המספר ובין גילגולו ודרך גילגולו [illegible] איפכא. (עמ' 267).

שיטתו הכוללת של רב סדן, הבאה לידי ביטוי בתפיסתו את מלוא היקפה של הספרות העברית לדורותיה, ללשונותיה, לתקופותיה ולתחנותיה הגיאוגראפיות, באה לידי ביטוי גם בכל מסה ומסה הבוחנת יוצר ויצירה מסויימים והושפת את האחדות בתוך הריבוי והגיוון.

(דברים בטקס החלוקה השנתי של פרסי קרן זליג לבנן ע"ש דב סדן)

כזה ראה וחדש

בשדה עיון

דב בר־ניר

"כזה ראה וחדש", "היהודי החושש המודרני", קובץ מסות בעריכת יהושע רש; "ספריית פועלים"; 1986; 310 עמ'.

באוגוסט 1897 מתכנס בבאזל הקונגרס הציוני הראשון. לפי ספרו של ד"ר יצחק מאור ("התנועה הציונית ברוסיה") "לא השתתף בו אפילו אחד מבין הרבנים האורתודוקסים". בקונגרס השני הם כבר מונים חמישה־עשר איש, וכמה שנים לאחר מכן תקום, לראשונה, סיעת "המזרחי" בקונגרסים הציוניים. ללמדך, כי לא רק רוחנית, גם פיסית, גם מנהיגותית, התנועה הציונית בשחר ימיה, וגם בכברת שנות התפתחותה היתה תנועה לאומית־חילונית לכל דבר. מפינסקר, דרך אחד־העם, וייצמן עד בן־גוריון וז'בוטינסקי – כולם חילוניים מוצהרים – לרבות הרוב המכריע של הסתדרות החלוצי, שיצק את יסודות הישוב החדש עד לכינון מדינת ישראל, כולם־כולם הניחו כהנחת־היסוד, כי הציונות היא חוד החנית של הלאומיות היהודית החדשה והמודרנית – זו שתאחד את כל שכבות העם, את כל בעלי האמונות החילוניות והדתיות לעם אחד ומאוחד, ללא הבדל השקפות סוציאליות, פילוסופיות ומטאפיזיות.

יתירה מזו: בשל שמרנות, אף התאבנות־רוב הסתנה הדתי דאז, היה ברור כי הקדיים מסופרביה "חילוניים" (כאילו כל חייהם הם חול, ללא ערכים מקודשים) הם בנהיגי העם בפועל, בשל דינאמיותם, בשל מודרניותם, בשל אי־הסתגרותם בבית־המדרש, בשל המגע־המשא המתמיד ביניהם לבין אומות העולם, שבלעדיהן לא היתה קמה לא הצהרת באלפור ולא החלטת האומות המאוחדות בזכות הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל. בלעדיהם היה גם העם היהודי בתפוצות נמחק עד דק, עורק מן היהדות על כל גלגוליה, חרק תעודות המאבק והבנין הציוניים, לרבות כינון המדינה חוזר מלחמותיה הדמים – בטרם שואה וגם לאחריה – עצרו את הסחף וליכדו את העם סביב מה שקראו "מדינת ישראל". לא בכדי אמר גרשם שלום – הוא עצמו איש דתי – כי "בן הרגע שהיא (הציונות – ד.ב.) יצאה להגשים את חזונה נתברר עד כמה שהכוחות הפעילים ביותר זרמו אליה מן המחנה שנטה ביותר אל החילון. אלמלא כוחות אלה מעולם לא היתה קמה מדינת ישראל".

אך אם זה כך החילוניות היא שזיכתה אותנו בכל הישגינו ההיסטוריים ללא תקדים מאז החורבן – בשל היותה ביטוי ללאומיות היהודית המודרנית הפונה לחזון ולמאמץ משותף של כל היהודים, לאי־דתיים ודתיים כאחד – מה קרה לה שנהיתה לפתע מתגוננת, לפתע מבויישת, לפתע חשה עצמה נחותה לעומת כתנה חרדי, המפוצל עצמו בין מפנים־עורף, במצח נחושה, לשיבת ציון של ימינו, או – כאשר הוא ציוני – מתקטס בגרונות לאלו ואף מאשים אותנו ב"ריקנות", ב"חיקוי הערב", ב"התייוונות", ב"מינימאליזם ציוני", ב"אובדן הייחוד היהודי", והיותנו "אלבאניה" חדשה, כלומר, יהודים עקורים, ללא מורשה, כחדים וכפ־אדציות? לא בכדי כתבתי, לפני שנים מספר, מאמר בשם "פיקרבקיים של חילוניות", ללמדך כי מתחילה לעיניו מגננה עלובה ומעליבה של יהודים חילונים שאין ולא היו כמוהם בוני עם ומולדת, ועתה הם נראים מתבטלים בפני אחרים שאם לא היו אויבים מפורשים, לפחות הורגבו מפש אחרי המתנה הלוגיק־חילוני ומעללי גבורתו ומלחמתו.

הנה מספר אבא קובנר, בקובץ "כזה ראה וחדש" המונח לפנינו (והכותרת זאת איננה אלא "כרזה" לדברינו על אותו קובץ שיובא בהמשך הדברים כי עוד בין שתי מלחמות עולם, "כאשר בפעם הראשונה בהזדרות לקהילת וילנה, ניצבו הציונים קראותי פלקטים בהם נאמר שנצחון הציונים זה סוף היהדות, סוף העולם", כאשר, כדבריו, בעקבות נצחון ציוני זה "לא היתה תכיסה והתחדשות יותר גדולה ליהדות, גם ליהדות הדתית, בווילנה, כאשר מה שקרה אז" – ללמדך כי פריחת הציונות היתה גם לפריחת היהדות כולה, על כל זרמיה והסתעפויותיה. מה קרה איפוא לנו – אנו מחדשי היהדות והצמחת כנפיים לה – כי התגוננו לעתים בפני אלה שראו בהתחדשות העם בארצנו "סוף היהדות, סוף העולם"?

★

על כן יבורך הקובץ הכונה לפנינו – אך לא בלי הסתייגות. יש בין משתתפיו גם כאלה שרוחם נפולה, או לפחות תצוייה. לא אנקוב את שמותיהם – קודם־כל משום שהם גם אומרים דברי טעם, המעורבים בלבבים, ולא הבר האירוני חשוב כאן – אך, מצידי, לא אוכל להסכים לכותרת כמה הקרייה "המאבק על הלגיטימאציה של החילוניות היהודית". יש לגיטימאציה עליהם ובלתי־מעורערת בביטוי ביטוי ללאומיות היהודית המודרנית, רבת פעלים היסטוריים, לכן – אם יש עתה מבוכה ביחוד עוד נעבוד על כך – לא אוכל לסמוך ידיי על מובאה שבה נאמר, כי "בבוא שעת המשבר של הציונות, היא הטאירה את נאבכיה החילוניים בתחושה של תלישות, ללא שורשים נפשיים עמוקים בעובדת עמם ותולדותיו" והותירה את זהותם הלאומית: בהרגשת נחיתות כלפי נציגי העבר ההיסטוריי". משתתף אחר אומר כי "נולד דור הבנים אל מציאות חילונית מבוזרת, יתום ממורשת ישראל ונתוק מהשורשים הרוחניים שקישרו את אבותיו לאבות אבותיהם כדור לדור" – ועוד ועוד.

קרובים הרבה יותר ללבי דברי א.ב. יהושע (וכלא השתתף בקובץ) כאשר, באחת ממסותיו תיאר במלים פשוטות ונוקבות את המציאות היהודית – הוגים הוא על יהודית – שהתחוללה בישראל, ולא בשום מקום אחר, לרבות חצרו של הרבי מלובביץ' בברוקלין הבירה: "העובדה הבסיסית היא שאנו חיים בארץ היהודים, מדברים בלשון המקוממת של העם היהודי, חיים בחברה שהיא מורכבת מרוב מכריע של יהודים, נשלטים על־ידי מוסדות יהודיים, מקיימים מערכת חינוך יהודית, מקיימים זיקה אל העם היהודי, נלחמים על מסורת יהודית ומוחזים על־ידי כל העולם כיהודים". כאן אנו אומרים שכל יהודי בשוק הכרמל בתל־אביב, שבקושי יודע צורת א"ב, אך חי במדינה יהודית, מדבר עברית אפילו נלעגת, שולח את בנו לבית־ספר עברי, מתגייס לצה"ל או לחיל־הבילואים שלו והוגג על־פי דברי את חגי ישראל – אם כבר מדברים (שלא לפי רוחו) על יהודי "שלם" יותר ומי פחות – הוא יהודי שלם יותר מן הרבי מלובביץ' שאינו עולה לישראל, שאינו מדבר עברית יומיום, שאינו מתמודד באמפיזיה היהודית הציונית הנחלה של ימינו, שחי בעבר קרוב בלבד ואיננו משתתף בפועל בכל מפעל בנייה, בכל מפעל של הצלה, בכל מפעל של חקר מדעי של היהדות, אלא מוסיף ומסלסל עד לטייפה את דברי חז"ל כלפני אלפיים שנה.

אומר בענין זה יעקב רבי הדברים באלפים ביתה: "להיות יהודי דתי־אורתודוקסי בגולה כשבע להתפלל (ולד מרצון) עם מעבר בישנו באחה ואיש תרבות... לא מכוחו של דין־הלכות, או סעיף בחוקה, אלא מכוח שבשמירת־עשה ולאתרקה, של היהדות הדתית־הלכתית, בגבילות בהכרח את טווח פעילותו ויוזמתו של אדם מודע ישראלי". אם הרצה, הרבי מלובביץ' הוא מן הזכרה יהודי האמריקני בצאותו – איש גלותי בעל נפש מפוצלת, שאין בו "מליאות" אלא פיצול האישיות מן הזכות.

יתירה מזו, וכדי לסיים פרק זה של כי יהודי "יותר" וכי יהודי "פחות" בשל חוסר זיקה לדת ואי־קיום מצוותיה, ייאמר: בעוד שהיהודי החילוני מקבל את היהודי הדתי יראי־שמים באחיו בקהל ישראל – אין שום הדדיות ושום סימטריה מצד האדם האורתודוקסי להבדיל את ולהבדיל בדתיים מתונים יותר, או לאומיים יותר, שבספרם הילך, באחדות, ותמעט. אומר בצדק פרופ' יהודה באואר בקובץ – ברמזו על האורתודוקסיה הרשמית: "גם במערב וגם בישראל חותר למעשה הקו של ההנהגה הלוחבנית לפילוגו של העם היהודי... כל הקבוצה נוספת עלולה להביא את אותו הפילוג הגמור של העם, ביהודה של ישראל בן העותי הכבות ביותר כלה – בהעם בתפוצות: פירוד הילך וגובר בתוך ישראל עצמה ושלהבת הרבנות מללת". כדאי לשנן את הנאמר כאן ללא־הרף: האורתודוקסיה היהודית, בשם המפורש של "אחדות ישראל", מפלגת את העם היהודי בפועל. כרעבה היא בשם האחדות האורתודוקסית בין הדת והלאום, בשם הבדישה שאין להוריד ממנה אפילו תג אחד, שכל המתנגד לכל אלה הוא יהודי בעייתי, אם יהודי כלל. בעשותה כן היא, קודם־כל, מתעלמת מעובדה רוחנית כבירת, שבואר כנסה אותה כך: "קיים ציבור גדול שלגביו האל ההיסטורי של העם היהודי, המעניק השגחה פרטית לכל אדם בישראל והמושפע השפעה כאנרית על־ידי תפילה, אמונה ושכח, איננו במציאה. ברם, עולם ללא אל איננו עולם ללא אמונה, ללא קדושה, ללא עקרים, ללא מוסר וללא מורשה יהודית מרשימה". זהו כל עצמו של הקובץ המונח לפנינו. הבה נראה.

★

למה שנביא עתה מתוך הקובץ נקדים הערה: העם היהודי גורש מארצו והתפזר בין הגויים. אילו נשאר בישיש בארצנו, יש להניח כי היו עוברות עליו התפתחויות דומות לאלה שאירעו בשאר העמים. כלומר, דתו, מנהגיו, מורשתו, התמכרותו לספרות ולשאר אמנויות, למדע ולהגות, היו חלות עליהם סקאביקולאציות שאין בכל להעלות על הדמיון. תחת זאת, עקר מאדמתו, נאחז בקרנות המזבח של דתו, נדוד, עם בתי־המקדש שלו, כמעין "מולדת ניידת", כבאי ביד הרבה עקרים חפשים ולא חלו בו שום ריפורמאציות, כדוגמת עמים אחרים, עד שבאו ימי האמנסיפאציה והביעתו בחצנבות העמים. המורשה היהודית נעשתה גם נרדף למה שקוראים "סראציאנליזם", שואב לוי, הפסגתו בקובץ, כהגדירו כך: "בראציאנאליזם הוא ניגוד הן לראציונאליזם, במישור הפילוסופי, והן להתמכנות, במישור הפוליטי־חברתי". ברם, כל החיים היהודיים, כל ההייתם, מוסתתים על הראציאנאליזם ועל תנועה, התנודה מתפרות, בחיים התחבירתיים ההיסוריים. מכאן נובע שהאורתודוקסיה מחזרה אותנו, בכל כוחה, לעבר גיבואי שאבד עליו כלח. היא אנטי־מדוניה, אנטי־ראציונאליסטית, ואנטימודרנית, בבחותה ובאחריה.

לא בכדי אומר זאב לוי, כי "הפילוסופיה, כלומר, השימוש הנפשי בתבונה, מחוות, מבחינה זו, אולי אחת חדירות הראשיות של כל מה שכמסורת מגלמת". כלום ניפגה איפוא עורף לכל מסורת, המקודשת על־ידי דורות, על־ידי ההיסטוריה היהודית כולה? כאן מעיד זאב לוי העדה קארדינאלית ממש, בצירוף קו חוצה בין מורשה למסורת: "אין זה מקרה שאנחנו מעדיפים היום את התיבה 'מורשה' על פני התיבה 'מסורת', אולי מבלי להיות מודעים לעניין. 'מורשה' מציינת את המושג 'הירושה', כלומר, אנו בבחינת סובייקטים פעילים, המפשים להחליט כיצד להשתמש בירושה שזכינו בה, בעוד ש'מסורת' מציינת את מה ש'נמסר' לנו, ואנו כאילו חייבים לקבל". ומדוע איננו "חייבים לקבל"?

כבסוס יאיר צבן (שכתב אולי את המסה המרשימה ביותר בקובץ כולו) את י.ח. ברנר האומר: "כל מה שיקר לנו ביום הזה, כל מה שיש לו ערך בעינינו, כל מה שנובע מתוך ההוויה הנפשית שלנו – בלי אונס וכפייה, תהיה איזו שתהיה – זוהי יהדותנו, אם אנו רוצים דווקא בבלה זו". עוד ייאמר משהו על־ידינו על המושג ששמו יהדות, ובינתיים מפרש צבן את מה שי.ח. ברנר החילוני רואה, כדבריו, כ"נובע בתוך המהות הנפשית שלנו". החילוניות, אומר צבן "אינה עומדת על ההיעדר"... היא מייצגת לא ריקנות אלא דווקא מליאות כתחושה של חיי הרוח והחברה". אין ערוך לחשיבות הגדרת החילוניות כמליאות, ולא כריקות, כפי שבאים לפרסה לא רק דתיים, אלא אף חילוניים בעלי פיקרבריכיים. להיפך, בהופכו את הקערה על־פיה אומר צבן: "אי־אפשר להעלות על הדעת את התפתחות ההומאניזם, הראציונליזם והמדע, את קבלת עקרונות הסובלנות והדימוקרטיה, ללא התחזקותה והתגברותה של החילוניות". הרי ההומאניזם, הראציונאליזם, הדימוקראטיה, ריבונות העמים הם עולם ומלואו – כאשר האורתודוקסיה היהודית הרבנית עומדת כאן מעבר למיתרס. ואמנם, בשובו מעקיבות אנטי־ראציונאליים אלה ליהדות, כתופעה יהודית־לאומית־תרבותית סגולית, מעמיד אותה בעל המסה שלנו על שלושה עיקרים: "רציפות (מסורת), ההתחדשות (יצירתיות) הפתיחות (לתרבות האנושית הכללית)". ברם, צירוף כשלוש זה לא ייתכן, אלא בקיום עצמו, על אדמת הגולה, תוך פיצול אישיות היהודי, כיהודי ובאדם, באחת הדינות. כאן באה הציונות בהגשמתה. זו "יותר משהיא מייצגת רצף של שיבה בחיים היהודיים, היא מבטאת דווקא את המהפיכה שהתחוללה בהם". היא – ביביה הטובים – הינה ללא ספק התחדשות ויצירתיות (כל מפעלנו החומרי והתרבותי יבוא ויוכיח) היא סוב, ללא ספק, פתיחות לתרבות האנושית הכללית, בבתי־האולפנא שלה, בעבודות המחקר וההגות שלעתים פורחים ומשגשגים בה, תוך ליגוד כל הטוב הכשבה שבתרבות העולם. אך מה עם הרציפות (קרי: המסורת), שלא זו בלבד שמונעת היא את הקרע בין עבר והווה, אלא היא גם נועדה להעשיר את ההווה, בעצוות מורשת הדורות, בספרות התנ"ך, מיכלול הסכלים, שבלעדיהם לא ייתכנו חיי עם וקהילה.

כאן מקורות הסיבוך הקשה. לא בכדי כותב צבן כי "היהודי החילוני ניצב נוכח מכלול עצום של היצירה היהודית לדורותיה, ביודעו כי רוב היצירה הזאת נוצר במסך דורות רבים בידי יהודים יראי־שמים ושומרי מצוות... כיצד יתמודד היהודי החילוני עם מורשת תרבות שבאמת! את עיקרה של התשובה לשאלה זאת נתן ח.נ. ביאליק לפני למעלה משבעים שנה". ואמנם כך: משוררנו הלאומי – שלא השם לומר כי "כל תרי"ג המצוות שבתורה – מה הן, אם לא תמציתם האחרונה, צירוף אחר צירוף, של דברי פיתוח, אגדה ומנהגים קדמונים?" בין ההלכות מצא ביאליק גם "הלכות שהן באורחות כותים הנומסים" – ובכל זאת אין פסק ודבריו אינם בנצססים בקובץ) כי "כל תהייה, הנסאנס בלעו, איננה"

(המשך בעמוד הבא)

هكذا من الأصل

مكان الأصل

אף־עַל־פִּי

משה דינגר

בְּאֶרֶץ אַף־עַל־פִּי –
שָׁבָה כָּל־כָּךְ רַבִּים
הָאַף־עַל־פִּים –
יֵשׁ גַּם
אַף־עַל־פּוּ
וְאַף־עַל־פָּה
וְאַף־עַל־פַּם.
פַּעַם הָלַךְ לוֹ
אַף־עַל־פִּי
וּפָגַשׁ בְּ
אַף־עַל־פָּה.
וְאַף־עַל־פִּי שֶׁלֹּא הָיָה
בֵּינָם
דָּבָר –
לֹא מַגָּע
לֹא נְשִׁיקָה
לֹא לְטִיפָה
לֹא טִיפּ־טִפָּה –
סְתָם
רַק פְּגִישָׁה –
הָיְתָה לוֹ הַרְגָּשָׁה
כִּי הִיא תִּהְיֶה לוֹ
לְאִשָּׁה.

אמנם

אִם אָמַר לְגַם –
"אֲנִי קְצָת מְנֻמְנָם."
וְגַם אָמַר לְאִם –
"מַה פִּתְאֹם?
בְּאֶמְצַע הַיּוֹם?"
אָמַר לוֹ אִם –
"אָמְנָם
זֶה לֹא מְצִלַּת,
וְלֹא כָּל־כָּךְ,
אַךְ מַה לַּעֲשׂוֹת
שֶׁבְּכָל זֹאת?"
אָמַר לוֹ גַּם –
"לֵךְ לִישֹׁן,
תַּחֲלִיף כּוֹחוֹת,
לְפָחוֹת."
אָמַר לוֹ אִם –
"זֶה מוּזָר,
וְלֹא יָפֶה."
אָמַר לוֹ גַּם –
"לֵךְ מִכָּאן וּסְתֹם כְּבָר
אֶת הַפֶּה."

אַף־עַל־פִּי וְאַף־עַל־גַּב

אַף־עַל־פִּי
וְאַף־עַל־גַּב
הָלְכוּ לַיָּם
לָנוּחַ
לִשְׁכַּב.
"אַגַּב,"
אָמַר אַף־עַל־גַּב,
"אִם כִּי,"
אָמַר אַף־עַל־פִּי,
"אָכֵן,"
אָמַר הָאֶחָד,
"יִתָּכֵן,"
אָמַר חֲבֵרוֹ –
וְ"גַם"
וְ"אָמְנָם"
וְ"אוּלַי"
וְ"הַלְוַאי" –
"שִׂיחָה מְעַנְיֶנֶת,"
אָמַר אַף־עַל־פִּי,
"מְאַלֶּפֶת," הֵגָה אַחֲרָיו
אַף־עַל־גַּב.

בין כה וכה

בֵּין כֹּה
לְכֹה
מַפְרִידָה
נְקֻדָּה.
רַק נְקֻדָּה אַחַת –
לְמִי זֶה כְּבָר אִכְפַּת.

למרות הכל

"לַמְרוֹת הַכֹּל,"
אָמַר לַמְרוֹת
אֶל כֹּל,
"הֶחְלַטְתִּי לָלֶכֶת
לֶאֱכֹל."

מוגזם

מַג אָמַר לְזָם –
"נִדְמֶה לִי שֶׁמֻּגְזָם
לִכְתֹּב דְּבָרִים כָּאֵלֶּה,
יֵשׁ גְּבוּל
לְהִתְעַלּוֹל."
וְזָם אָמַר לְמַג –
"אַל תִּהְיֶה לִי מַג־
לֵב, מַה זֶּה אִכְפַּת
אִם זֶה מֻגְזָם אִם לָאו?
בּוֹא לְכָאן, תִּשְׁכַּב
כָּמוֹנִי עַל הַגַּב
וְתִתְבַּשֵּׁל,
וְאַחַר־כָּךְ נָשׁוּב
לְהִשְׁתּוֹלֵל."

קולט מספרת על עצמה

מאת איזה פרליס

קולט: "הולדת־יום". סידו; תרגום מצרפתית ואחרית־דבר: אביבה ברק. הוצאת הקיבוץ המאוחד / ספרי "סימן קריאה" / "בתרי", 1986.

"מה צדק אחד מבעלי, שהוכיחני על פני מה אתך, איך מסוגלת לכתוב ספר, שלא יעסוק באהבה, בבגידה, ביחסים שיש בהם ספק גילוי־עריות, ובפירודין אין משהו אחר תחת השמש" אלה דברי סידוני גבריאל קולט (1873–1954) בסיפורה "הולדת יום". הביטוי "אחד מבעלי" אינו בדיון, אלא עובדת חיים. בסך הכל היו לה שלושה. הראשון, עתונאי ומבקר מוסיקה, המכונה "וילי", גילה את כשרונה הספרותי ואילצ אותה לכתוב לשם פרנסה. כך נוצרה סידרת סיפורי "קלודין" – דמות דיוקנה של קולט הצעירה. הבעל השני היה אנרי דה ז'ובנל, עורך אחד העתונים החשובים בפאריס. השלישי, מוריס גודקה, היה יהודי (בימי מלחמת העולם השנייה, נעצר בידי הגסטאפו). הוא טיפל במסירות באשתו הזקנה והחולה ואחרי מותה כתב ספר זכרונות עליה.

קולט שייכת לאותו סוג של סופרים, שחייהם הם יצירתם המשובחת המעניינת ביותר, ואישיותם מרתקת יותר מזו של גיבוריהם. פזמונה של נעמי שמר "אין לי רגע דל / או סקנדל או פסטיבל", כאילו "תפור" לפי מידותיה של מחברת "קלודין", "שרי", "ג'יג'י" ועוד. בכל יצירתה ניכרת נימה אוטוביוגרפית מובהקת: היא שואבת מנסיון חייה הרפתקאות ומזדהה עם גיבורותיה, קלודין, לאה ("שרי"), "בת בלי בית" ואחרות. אולם דמויות אלה מציגות רק פן אחד של חיי המחברת ואישיותה ואינן מוצגות בתבונה הרומנטית: כשרון ספרותי.

נראה שמקומה של קולט בספרות הצרפתית מובטח בזכות דפים של אוטוביוגרפיה "ישירה", ללא כל הסוואה או מסיכה בדיונית. זכרונותיה, דיוקנאות בני משפחתה, רשימותיה ומכתביה מצטרפים לאוטוביוגרפיה מרתקת ושלמה מילדות עד זקנה. צירוף של קטעים כאלה, שהופיע באנגלית, הוכתר בכותרת קולעת: "גן־עדן עלי אדמות", שכן אהבת־החיים הארציים לא עזבה את קולט אפילו בימי זקנה, בהיותה מרותקת למיטת־חולי.

ברבות הימים הפכה אותה סופרת, שבשלב מסויים של חייה הופיעה על בימות־בידור כרקדנית ופאנטומימאית – לאגדה ול"גבס לאומי". לא בכל יום זוכה בדרנית של מועדוני לילה ו"מיוזיק־הול" לאות לגיון הכבוד. קולט קיבלה אותו בשל טיפולה בפצועים בימי מלחמת העולם הראשונה, כאשר הפכה את ביתה הכפרי לבית־חולים. היא נבחרה לאקדמיה גונקור ולאקדמיה בלגית ובכך הוכר מקומה ב"צמרת" ספרותית. אחרי מותה סירבה הכנסיה לקבורה קבורה נוצרית והיא זכתה להלוויה ממלכתית.

בלי להיות "מגוייסת" למאבק פמיניסטי, הגשימה קולט בחייה את תורת הפמיניזם. היא לא התחשבה בדעת הקהל בהופעותיה על הבימה ובאהבותיה. היא שאפה לחירות פנימית ולעצמאות כלכלית, אף השיגה מטרות אלה בעבודה קשה ומאומצת. קשה להעלות על הדעת, שאשה, אשר צללה בשקיקה כזאת בחיי הבוהמה הפאריסאית ופרצה כל מסגרת שיגרתית, מקובלת באורחות־חייה, בילתה את עשרים שנותיה הראשונות בכפר שקט בחבל בורגונדיה, שתושביו שמרנים ואדוקים בדתם הקתולית. ברם שרשיה העמוקים, שינקו מקרקע זו, הזינו אותה עד ימיה האחרונים.

בספר, שתורגם עתה לעברית, כלולים: הסיפור "הולדת יום" וכן דיוקנאות: "סידו" (האם), "הסרן" (האב) ו"פראים" (האחים). הסיפור "הולדת יום" מתאר את מתיו החיים, כשקולט בת החמישים עומדת על סף הזקנה. באותה תקופה היה לה בית על שפת הים התיכון, שם יכלה להרוות את אהבתה לטבע תוך בילוי בחברת ידידים. תיאורי הנוף הים־תיכוני מגלים את רגישותה לכל פרט והם מרתקים להפליא. אין היא מסתפקת בהתפעלות "אפלטונית" של צייר או תייר, אלא עובדת בחלקת־אדמתה בחדוה והתרוממות־רוח וכל יישותה מתמזגת עם החי והצומח ללא הציצה. "לעדור את האדמה, להחזר אליה, לקרוע אותה, כל זה עמל – תענוג מלווה בהתפעמות נפש, ששום התעמלות עקרה לא תביא בנו. קרביה הפעורים של האדמה מעוררים בנו, החיים עליה, עניין ושקיקה."

על רקע קסום זה מתרחשת הדרמה של האהבה בין אשה מזדקנת לגבר צעיר – נושא שקולט נדרשה לו גם ביצירות אחרות, כמו למשל "שרי". התרת הדרמה היא בוויתור או "פרישה" מאהבה. האשה המזדקנת מוותרת על אהובה לטובת נערה צעירה, המאוהבת בו. במעשה ויתור זה מחזירה היא לעצמה את חירותה, שלוותה והנאתה מן החיים. "אחת המטבעות השחוקות של קיומנו – האהבה – פורשת לה מחיי. האינסטינקט האמהי, אף הוא מטבע שחוקה מאידכמות. אף מולצנו מהם, והאה זה פלא הכל עולו, רבגוני הנתון לנו בשפע". ברם, מזהירה אותנו קולט, שדבריה הם מזיגה של מציאות ובדיה: "האם עלה על דעתכם, הקוראים את צבורי, שאת־דמות עצמי אני מציירת? אל נא בחופזה: רק דוגמה ומשל נותני לי". אכן היא עצמה עתידה היתה להינשא בגיל ששים ושתיים לגבר צעיר ממנה ודווקא נושאים אלה הצליחו יותר מקודמיהם, שנכתבו בגירודעי.

כל חוויותיה ותסביכותיה של קולט הבוגרת מעוגנים בשנות ילדותה, בגן־העדן האבוד תחת כנפי אמה, סידוני, המכונה "סידו". אף ב"הולדת יום" היא הדמות העומדת מאחורי בתה ומכוונת את דרכה. היא המופת, אליו שואפת הבת להידמות ומכתביה, המשולבים ברצף הסיפורי, אוצרים את חכמת החיים שלה. דיוקן האם ופרשת היחסים בינה לבין בתה הקטנה, הם היהלום שבכתר ביצירתה של קולט. הנושא הנצחי של אבות ובנים העסיק את גדולי הסופרים ועדיין ניתן לטפל בו בווריאציות אידיסופיות. בגאלריה זו של דיוקנאות מגיע לאמה של קולט מקום כבוד.

ככל שנראה הדבר מופרך לגבי אשה אתאיסטית, הרי סידו היא צדקת לפי מושגי היהדות. לא בכדי מתגאה הבת באם שכזאת. "בת אני לאשה שבחבל ארץ חפר, צייקן ומסוגר, פתחה את ביתה הכפרי לתתולים בני־בלי־בית, להלך נודד ולמשרתות שכרסן בין שיניה. בת אנוכי לאשה, אשר לא פעם, בצר לה, באין לה כסף לתיתו לזולתה, כיתתה רגליה בשלג מכהרווחות לחזר על פתחי עשירים ולהתריע על תינוק, שבא לעולם בפינה אחת למודת עוני, וחיתולים אין לעורו..."

אותה אשה, שבילתה רוב שנותיה בכפר קטן, לא היתה זקוקה לטיסה לירח, כדי לגלות את פלאי הבריאה. היא ראתה אותם עם כל שחר חדש בחצרה ובגינתה. היא לימדה את בתה להתבונן ולראות פלאים על כל צעד ושעל, מתוך אהבה פנתאיסטית ליקום, ללא כל זיקה לדת ולפולחן. בהעלותה את זכרון אמה שורה על קולט רוח פיוט. בגינתה "היתה אמי לובשת את פני־הגן שלה, פני תפארת שלוות, יפות אלף מונים מפני־הבית הדאוגות". "נוכחותו של צמח פעלה עליה כסם־נגדי (נגד קדרות), והיתה לה דרך מוזרה לאחוז את הורדים בסנטרם ולהביט הישר בעיניהם". עד זיקנה ישיבה לא חרב מעיין זה של אהבה, התלהבות ומרץ.

השפעת האם על עיצוב אופיה והשקפת־עולמה של קולט היתה מכרעת ואילו דמות האב הסתתרה בצל אישיותה הדומיננטית של זוגתו. רק במרחק הזמן ומתוך נקיפת מצפון מופיעה בזכרון הבת צלליתו העמומה של נכה־מלחמה, קטוע־רגל, שהצניע לכת ובלבו עגמומית עמוקה של אדם, שלא הצליח לממש את עצמו. כל שהאב ביקש להיות התגלם בבתו המחוננת. לאחר מותו נתגלה סוד: על המדף נמצאו כריכות־עור של ספרים ובתוכן דפים לבנים, ריקים – הוויה של יצירה שמעולם לא נכתבה.

הממעיטים בערכה של קולט מגדירים את הרומנים שלה כקלילים, מתקתקים ומלודראמטיים. מעריציה הרבים רואים בה אמנית של פרוזה צרפתית, הראויה לתפוס מקום כבוד בין סופרים בני־דורה.

תרגומה המצוין של אביבה ברק מוסיף על הנאת הקורא.

אירוח על רמה

מאת טליה רפפורט

7 פסלים בגלריית הקיבוץ, רח' דב הוז 25, ת״א.

הפתעה ממש נעימה מצפה בימים אלה למבקרים בגלריית הקיבוץ – תערוכה שהקפיצה אותה בכמה דרגות מעל לרמתה הרגילה וזאת בזכותו של הרעיון המוצלח לתת ליחיאל שמי, שהוא גם אמן מעולה, גם מעורה במתרחש בתחום הפיסול בארץ וגם מוכיח טעם מצויין, לאצור תערוכה בנוסח "אמן בוחר אמנים". התוצאה, כאמור, איכותית ומעניינת.

ההפתעה הראשונה היא בעצם העובדה, ששבע עבודות פיסול בקנה־מידה שאינו זעיר ואפילו לא קטן אלא בינוני "יושבים" מצויין בחלל הלא כל כך גדול של הגלריה.

יחיאל שמי בחר אמנם עבודות שקו לטעמו האישי, אך לא הצטמצם רק באמנים ההולכים בדרכו ואפשר כמעט לומר שזהו מעין מיני־חתך המאפשר התרשמות; חלקית לפחות, מהעשייה הפיסולית היום.

כללית, אפשר לראות בתערוכה קבוצת־גרעין המייצגת, בכל זאת, את הכיוון של שמי, שהוא, במילים ספורות, פיסול קונסטרוקטיביסטי־תמציתי הנבנה על מתחים צורניים, חומריים וחלליים בין קומץ מרכיבים עשויים ברזל ועץ. אך לצד גישה זו של פיסול גיאומטרי נקי מופיעים סגנונות נוספים, חלקם ציוריים יותר ופה ושם אף קרובים ברוחם לציור העכשווי.

שמי מדבר על אנרגיה פנימית חבויה והפעם היא נוצרת בפסל באמצעות שתי קורות עץ גסות, המצטלבות זו על זו ושני משטחי מתכת כהים שמוזרקים מתוכם בנטייה אלכסונית. מעניין שעל אף ממדיו הצנועים יחסית יש לפסל הזה כוח מונומנטאלי מרוכז. הוא מאסיבי חזק מצד אחד וקל ומתנשא מצד שני.

שמשון מרחב ויגאל מירון קרובים בסגנונם לשמי, אם כי אין מדובר כלל במקרה של חיקוי או אפילו השפעה, אלא רק בגישה פיסולית מקבילה. פסלו של שמשון מרחב "פריסה" מורכב ממשטחי עץ, העשויים להזכיר מדפים רחבים, שיוצרים מבנה פשוט, הפורץ למספר כיוונים, אך עושה זאת בצורה מחושבת ומבוקרת מאוד.

פסלו של יגאל מירון, לעומת זאת, נקרא "התכנסות" ואכן הוא בנוי מגושים כהים דמויי תיבות אטומות, שמצטרפים למיזוג סגור קומפאקטי, שאף כי אינו גדול־ממדים הוא מקרין עמידה איתנה ועוצמה מופנמת.

לפסל של יעקב הפין אין סגנון הומוגני חד־כיווני ומהורק הוא יוצר רושם של צירוף חומרים, צורות וצבעים, שפועל כשעטנז או מיפגש מוזר ובשל אופיו זה הוא מתקשר במידה מסויימת עם הפוסט־מודרניזם.

הדבר נכון גם לגבי פסלו של דניאל פראלטה, המציב שלושה כיסאות זה על גבי זה, ישר והפוך, באופן שמתקבלת תנוחה אקרובאטית, המלווה בצבעוניות קיטשית־אופנתית, שמנוקדת ומפוספסת במספר גוונים מתקתקים־צעקניים. השימוש בכיסאות אינו מקורי במיוחד. נחום טבת, למשל, כבר עשה בהם כמעט כל מה שאפשר להעלות על הדעת, כולל צביעה בעלת אופי ציורי־דקוראטיבי כמו זה המצוי כאן. זהו איפוא אמצעי שחוק למדי וגם הקומפוזיציה אינה מפתיעה במיוחד. זהו, לדעתי, פסל בעל חן קליל שמתמצה מהר מדי ואין בו הוויה פיסולית של ממש.

הצבע מופיע גם בפסלו המורכב והמיוחד מאוד של יחזקאל ידידי, המשלב גרוטאה הלודה ומעוקמת, שצבועה בצורות הנדסיות צבעוניות עם מיכל מבוקע מכוסה בשרידי בטון. בתוך החלל הקרוע שנוצר בו, מגובבות קופסאות קרטון קטנות וגושישי חומר מתפוררים. לגבי, הפסל הזה הוא המפתיע ביותר בתערוכה. שילוב החומרים, הצורות, הצבעים והעיבודים המרקמיים השונים שלו, שמוכידים פה ושם אפילו פיסות חומר רך ומקומט, יוצר מכלול עשיר, על אף הקשר ל"אמנות עניה".

בניגוד לפסליהם של שמי, מרחב ומירון, למשל, אין דני עובד על ביטוי אחד מרוכז ואינטנסיבי, אלא על ריבוי, גודש ומפגשי אלמנטים ואיכויות שונות. גם בכך אפשר, אולי, לראות קירבה מסויימת לגישה הפוסט־מודרניסטית, אך מה שחשוב, בסיכומו של דבר, זו לא התווית, אלא ההוויה האמנותית וזו בהחלט מוצלחת במקרה זה.

האחרונה בחבורה וגם הצעירה בה, היא דרורה דומיני, שפרצה בשנים האחרונות לזירת האמנות המקומית באופן נמרץ, תוסס ומרתק והציגה קונסטרוקציות קלות וצבעוניות, שהמריאו אל־על כאלגנטיות כמעט פיוטית, לעיתים. מיד עם צאתה לציבור גיבשה סגנון אישי מקורי, שאפשר לזהותו מייד וזוהי בהחלט נקודה לזכותה. אף כי הפסל הנוכחי שלה שונה מאוד מקודמיו, גם הוא שומר על ייחוד ורעננות. הפעם ויתרה דרורה דומיני על ההזרקות כלפי מעלה בחלל וגם על הצבעוניות. היא מסתפקת בגוני שחור־לבן, בצמודת לקיר ורק שולחת ממנו זרועות ונתמכת אל פנים החדר, אך מילון הצורות שלה יצא דופן ויוצר צירוף פיסולי בלתי־שיגרתי. צורה המוכבה פרח, כנפי פרפר או מזהף חוזרת בו פעמיים־שלוש ונענית בצורות נוספות משלימות או מנוגדות. המכלול המוזר הזה נע בין תבליט קיר דקוראטיבי, ספק ילדותי ספק מיכאני במרכיביו, לבין מבנה בעל נוכחות

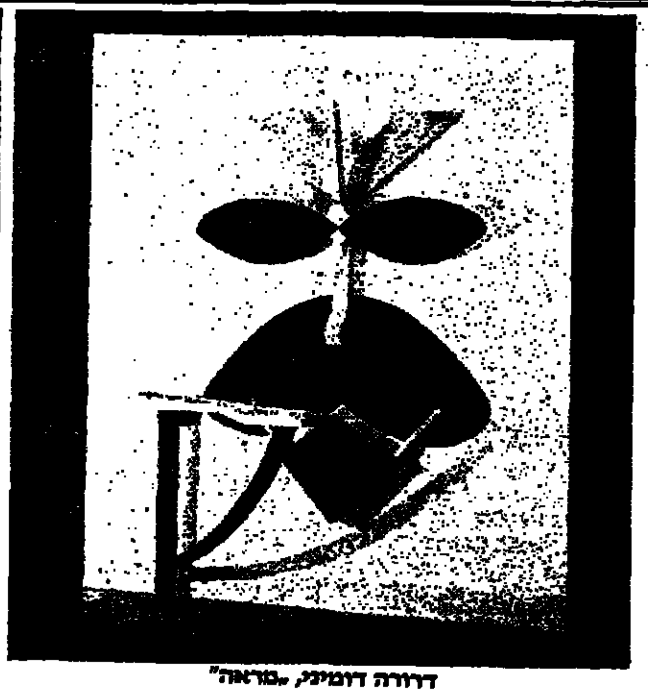
דרורה דומיני, "מראה"

חללית. אישית, העדפתי כנה מפסליה הקודמים כשל תנופתם וצבעוניותם המעניינת, אך מסקרן לראות עוד שלב בהתפתחותה.

לא נותר אלא להמליץ על התערוכה בפה מלא. לא מזדמן לנו לראות הרבה פיסול בכלל, שכן הוא מוזנח למדי על ידי הגלריות המסחריות. אצל הראשונים אולי מטעמי מקום ואצל האחרונים מטעמים לא ידועים. היוזמה הנוכחית של גלריית הקיבוץ ויחיאל שמי מאפשרת פעם, לשם שינוי, תערוכת פיסול טובה ומגוונת.

השפע והרזון

תמי אשל־פולק, גלריה בוגרשוב, רח' בוגרשוב 62, ת״א.

עבודותיה של תמי אשל־פולק גדולות, צבעוניות וגדושות באפקטים מרשימים, לפעמים אפילו מתייפייפים. אפשר לאתר בהן דימויים כמו דייג עם חכה, צנצנת עם דגי זהב (המזכירה את מאטיס), בתים צרים וארוכים מאוד, מנורה, פרחים שחורים, דקלים, קערת פירות, מזרקת מים, פרצופים ועוד. לצידם פועלים גם שפע של טיפולים מופשטים, שחלקם מגושמים קימעה וחלקם עשויים לא רע. זהו, איפוא, ציור שמתנדנד בין פיגוראטיבי למופשט ומתקשה להחליט על כיוון ברור או על תערובת שקולה היטב ובנויה באופן מכוון, מאוזן ובעל משמעות.

הרושם שהתערוכה עושה הוא, שלתמי אשל־פולק יש חוש ציורי ראשון ויכולת הבעה צבעונית לא־מבוטלת, אך לתכנים שהיא מנסה להביע אין משקל מספיק, או שאינם מגובשים ומעובדים בצורה משכנעת ולכן לא מתקבלת תחושה של אמירה ממשית, אלא של הרבה ציור על גבי חוש שירדה מושפעי רופף למדי.

עצים לוהטים

ידיד רובין, גלריה שרה לוי, פרלמן 18, ת״א.

מאז ומתמיד התייחס ידיד רובין בציוריו לנוף הסובב אותו בקיבוץ. לפני שנים צייר שורות ושדרות עצים מסוגננות, לפני כשנה הציג בגלריית הקיבוץ דיוקנים עצמיים ודמויות אחרות ברמת עם הפרות. גם עתה מרכיבי סביבה פשוטים ובסיסיים, כמו בית ועץ הם הנושאים החוזרים בעבודותיו, אלא שהפעם דומה כי הנושא פחות חשוב. בתערוכה הקודמת החלה כבר אמנם פריצה מסויימת יותר תופס הבעה, אלא שאז היו הדברים בוטים ומושפעים מדי מן האקספרסיוניזם העכשווי האופנתי ולא הגיעו עדיין לגיבוש ולאיכות ייחודית. הפעם שפת הציור עצמה צוברת תאוצה ומשתכללת ועוצמת הצבע היא הגילוי העיקרי של התערוכה הזו.

ידיד רובין מצייר צמרת עץ סוערת בטורקיז עז ועץ אחר בכחול חריף לצד משטח אדמה צהוב לוהט וצבעים אינטנסיביים נוספים, המוקמים בשכבות טעונות מתח צבעוני. יש שהוא יוצר אזורים מרצדים במשיחות דינאמיות ויש שהוא בונה את תמונותיו באמצעות כתמים גדולים, מתולים, סמיכים, אטומים ורב־שכבתיים באופן שמזכיר את טכניקת הציור וגם את הצבעוניות של אורי רייזמן. צריך לדעת ממי להיות מושפע. ידיד רובין בחר במקור השראה מעולה והציור שלו יצא נשכר מאוד מכך. אין זה מקרה של חיקוי, אלא רק של השפעה ברוכה, שהניבה תערוכה מרשימה ומהנה מאוד.

רמי דיצני

הֵידָד לַדּוּדוֹת!

(שִׁיר־דּוֹדִים לִילָדִים וְלִילָדוֹת)

יֵשׁ לְהוֹדוֹת שֶׁרֹב הַיְלָדִים אֵינָם אוֹהֲבִים דּוֹדוֹת.
גַּם הַיְלָדוֹת.
וְאִם כְּבָר – אָז רַק דּוֹדוֹת מְחֻדָּדוֹת.
אֲבָל אֵצֶל רָמִי זֶה אַחֶרֶת (כַּמּוּבָן),
רָמִי אוֹהֵב אוֹתָן שְׁמֵנוֹת וּכְבֵדוֹת!

כִּי הֵן כָּל־כָּךְ רַכּוֹת וַחֲלַקְלַקּוֹת וְרֵיחוֹת־בְּשָׂמִים וּנְשִׁיקוֹת
וְנִדְחָקוֹת וּמְחַבְּקוֹת וּמְחַלְּקוֹת לוֹ מַמְתַּקִּים־וּמַמְתַּקּוֹת;
לוֹקְחוֹת אוֹתוֹ לְכָל מִינֵי מְקוֹמוֹת,
צוֹבְטוֹת אוֹתוֹ בְּכָל מִינֵי מְקוֹמוֹת,
מִתְרַגְּשׁוֹת בָּאוֹת, בּוֹכוֹת, בְּבַצְבַּצְתָּן שֶׁמַּחֲזִיק בַּיָּד...

מְשַׂחֲקוֹת אִתּוֹ בְּיַחַד,
אוֹ לִפְעָמִים רַק מַרְחוֹק בֵּין צִיצִים סְתָם מְצִיצוֹת...
פִּתְאֹם מִן הַצִּיצִים צָצוֹת!!
אֲצוֹת־רָצוֹת מְקַפְּצוֹת – – –
וְנוֹשְׁקִים... וּמְצִיצוֹת...

רָמִי אוֹהֵב דּוֹדוֹת וְדוֹדוֹת.
רָמִי אוֹהֵב דּוֹדוֹת דַּדְנִיּוֹת.
רָמִי וְהַדּוֹדוֹת – יְדִידִים וִידִידוֹת.
רָמִי וְהַדּוֹדוֹת – כָּל הַכָּבוֹד!

וְיֵשׁ הַרְבֵּה מִינֵי דּוֹדוֹת:

דּוֹדוֹת שֶׁמְּבִיאוֹת גְּלִידוֹת.
דּוֹדוֹת שֶׁמְּבִיאוֹת שׁוֹקוֹלָדוֹת.
דּוֹדוֹת שֶׁמְּבִיאוֹת אֲבוֹקָדוֹת.

דּוֹדוֹת גַּלְמוּדוֹת – וְדוֹדוֹת עִם גַּרְגִּירִים שֶׁל דּוּדִים וְדוּדוֹת.
דּוֹדוֹת שֶׁמַּגִּישׁוֹת בַּמִּטְבָּח – וְדוֹדוֹת שֶׁמַּזְמִינוֹת לְמִסְעָדוֹת.
דּוֹדוֹת גְּדוֹלוֹת – וְדוֹדוֹת רוֹעֲדוֹת פּוֹחֲדוֹת מִשֵּׁדִים פּוֹחֲדוֹת מִשֵּׂדוֹת.

דּוֹדוֹת גַּמָּדוֹת – וְדוֹדוֹת בַּעֲלוֹת מִדּוֹת.
דּוֹדוֹת דָּתִיּוֹת – וְדוֹדוֹת לֹא־דָתִיּוֹת.
דּוֹדוֹת מְרַדּוֹת – וְדוֹדוֹת שׁוֹכְבוֹת שְׂרוּעוֹת בַּשָּׂדוֹת...
דּוֹדוֹת עִם שְׂפָמְפָם – וְדוֹדוֹת עִם נְקֻדּוֹת.
דּוֹדוֹת לְבוּשׁוֹת – וְדוֹדוֹת שֶׁמּוֹרִידוֹת בְּגָדִים מְמֻזָּרוֹת.
דּוֹדוֹת שֶׁעוֹמְדוֹת וְעוֹמְדוֹת וְעוֹמְדוֹת – וּמְגַרְגְּרוֹת... וּמְגַרְגְּרוֹת...

אַךְ יֵשׁ לִזְכֹּר,
גַּם דּוֹדוֹת נִכְבָּדוֹת וּשְׁמֵנוֹת – פַּעַם הָיוּ יְלָדוֹת קְטַנּוֹת!
עַכְשָׁו הֵן עֲגֻלּוֹת כְּמוֹ עוּגוֹת, עַכְשָׁו הֵן עָבוֹת כִּלְבִיבוֹת,
אֲבָל – עוֹד־יוֹתֵר וְעוֹד־יוֹתֵר חֲמוּדוֹת!

וְיֵשׁ לְהוֹדוֹת לַדּוֹדוֹת,
כִּי הוֹדוֹת לַדּוֹדוֹת וְתוֹדוֹת לַדּוֹדוֹת –
טוֹב לִילָדִים וְטוֹב לִילָדוֹת:

הוֹ דּוֹדוֹת־יְדִידוֹת, דּוֹדוֹת נֶחְמָדוֹת –
הֵידָד־הֵידָד! וּשְׁתֵּי קְרִיצוֹת מְעוֹדְדוֹת;
דּוֹדֵי־דּוֹדִים דִּדֵּי־דּוֹדוֹת תּוֹדוֹת־תּוֹדוֹת,
וּפְרָחִים־פְּרָחִים גַּם וּחִבּוּקִים
וְכֵן הַרְבֵּה, אַלְפֵי תּוֹדוֹת!

(מתוך ספר־שירים לילדים שיראה אור בהוצאת "כתר")

ערב זכרון לישראל כהן

במלאת שנה למותו של ישראל כהן יתקיים ערב לזכרו שיוקדש למאסף "ממליה – דברי סופרים צעירים", שהופיע בעריכתו בשנת תשי"ג (1953).

בערב שיתקיים ביום חמישי י"ח באדר (14.3) בשעה 8 ב"בית הסופר" בת"א ישתתפו משתתפי "ממליה". ד"ר אברהם הגורני־גרין ירצה על "ממליה" במבט חוזר. ינחה: יצחק לבני.

מיפגש סופרים

מיפגש בין סופרים כותבי עברית לבין סופרים כותבי־רוסית נערך בימים אלה ע"י "התאחדות אגודות הסופרים במדינת ישראל" ביוזמתו של פרופ' אריה הראל, שגריר ישראל בבריה"מ לשעבר. מטרת המיפגש לקרב בין סופרים עברים לעמיתיהם כותבי־הרוסית.

בדיונים שהתקיימו בלטה הרגשת הקושי של הסופרים כותבי־הרוסית, שאינם יכולים להשתלב בחיי הארץ כפי שהיו רוצים בגלל בעיות השפה.

השתתפו בדיון: סגני דוד – יו"ר ההתאחדות, פרופ' אריה הראל, משה שמיר, פרופ' אלכסנדר וורונל, אפרים באוך – יו"ר אגודת הסופרים הרוסית, רפאל נודלמן עורך הבטאון ברוסית "22", ברציון תומר, שלמה ניצן, איזה צורית־מגד, מאיה כגנסקיה, אשר רייך, חיים פסח, דוד מרקיש ונלה נוסינה.

"מבפנים"

ניתוח המדיניות הכלכלית של הממשלה, בעיות משק המים, דיון על ההתיישבות החדשה ודו־שיח על "שביתת פועלי אתא והקיבוצים" – נושאים אלה עומדים במרכז המדורים האקטואליים בחוברת החדשה של "מבפנים" (חורף תשמ"ז), בעריכתו של דני הדרי.

במדור פרקי ספרות, שירה ופרוזה מאת: אנדד אלדן, אברהם סוצקבר, ידידיה פלס, זאב ורדי, רמי דיצני, גיל קרמר, אלכס ליבק, למי, נחמן רז, חן אלון.

מדורים אחרים בחוברת: עיונים, תולדות ומקורות, בעולם הסוציאליסטי, תעודות ועדויות, על ספרים ותגובות.

דפדוף ראשון

ספרים חדשים

מאת אבי טנא

שירה

אלגיה לשמש

רחוב הרצל / מאת אהרן אלמוג / עם עובד / 94 עמ'.

ספר שיריו השישי של אלמוג (והעשירי למניין הכולל של ספריו) עומד, כנאמר בשורתו הראשונה, בסימן "שבתי בערוב ימי אל המקומות שמהם יצאתי". יש בו בהתאם לכך, לצד כמה שירים מן הספרים הקודמים, שירים כמו "פואמה הרצל", "פואמה מכלוך", "מקוה ישראל 1947", ו"אלגיה לשמש שהפך שרת". למען טעם נצטט כאן "איך טרון קפץ מבית העם לקולנוע / גן רינה / ואחריו הסדרנים באגרופים קמוצים / עלייה שנייה רקדו הורה הלכו קדימה ואחורה / אחר כך באו עלייה שלישית מריה מונטז קלרק גייבל / ריטה היוורת / ולימדו את הנשים להתנשק / בפרדסים עמד ריח של עולם גדול / תפוזים ברורה / כמוגרבי צלצל שעון כשבתולה עבור עברה / ופעם בשבת נחמו הלכו כולם לשמוע את יוסלה רוזנבלט / והשאירו את הבתים פתוחים / איזה עולם עדן קיץ / שום גנב לא בא / שבתי חילקה להם ריחן לשבת".

חקר הספרות

לכל קורא

הפרחים והאגרטל / מאת בועז ערפלי / הקיבוץ המאוחד – סימן קריאה / 325 עמ'.

הפרחים הם הפרטים שמהם עשויים חיי האדם כיחיד וגם המלים שנחלצו מכבלי הצירופים והמסובנים המוסכמים. האגרטל הוא הארגון האמנותי היוצא מתחת ידיו של המשורר. ואילו צירופם של אלה לזה הוא מחקר מקיף בשירתו של יהודה עמיחי – במבנה, במשמעות ובפואטיקה. התכלית, כדברי המחבר, כפולה: בניין המשמעות הכוללת והצגת מאפיינים מרכזיים מזה ואינטרפרטאציה של השירה והצגת עיקרים מרכזיים של הפואטיקה הגלומה בה מזה. לכך נועדו י"ד פרקים בארבעה חלקים. הראשון שבהם עוסק ברגם היסוד, השני בוחן את המעבר ממבנים למשמעויות, השלישי מתאר עולם שירי של "כאן ועכשיו", הרביעי והאחרון עומד על כיוונים מרכזיים ותופעות מאפיינות. "השקע כאן מאמץ לאפשר לכל קורא לפתוח או לסיים בכל שלב ושלב לפי עניינו, ולדלג על פרטים וסעיפים לפי חפצו וטעמו". לכך גם נועד תוכן העניינים המפורט.

לקסיקונים

הניצנים

לקסיקון העיתונות העברית במאה XIX / מאת מנוחה גלבוע / אוניברסיטת תל־אביב / 148 ע'.

חלק ראשון לעבודה שתכליתה לתעד את תולדות העיתונות העברית כחלק מתולדותיה של הספרות העברית. עניינו בניצנים – כחמישים קבצים ותקופונים עבריים שהופיעו בערים שונות באירופה, מ"פרי עץ חיים" (שיצא באמסטרדם ב־1691) ועד "המגיד" (הלא הוא השבועון העברי הראשון שנראה כעיתון והחל לצאת ב־1856). הם נסקרים כסדרם הכרונולוגי, ערוכים הכוללים פרקים ביבליוגרפיים וכן ניתוח תמציתי של מגמת כתב־העת יחד עם תיאור אנציקלופדי של תוכנו ושל ציוני הוויכוח העיקריים בין דפיו. נספחי הלקסיקון כוללים עיונים בקבצים מיוחדים וכן צילום דפיו של "נחל הבשור" (הפרוספקט המפורסם שנדפס ב־1784 בראש "המאסף"). עוד בספר ארבעה מפתחות. כרך שני, מובטח, יעסוק במה שבין "המגיד" ובין "השילוח".

שואה

הנקודה היהודית

יער קאטין, 1940 / מאת שלום סלובס / ספרית מעריב / 240 ע'.

בספטמבר 1939 פלש הצבא האדום לפולין במזרח ושבה כרבע מיליון חיילים פולנים ובכללם כ־10,000 קצינים. לימים התברר כי הרוב המכריע של הקצינים הללו נעלמו. אחר־כך הודיעו הנאצים שגילו אלפי קברים ביער קאטין. בתוכם נחו הקצינים האמורים ובכללם כאלף קצינים יהודים. שלום סלובס, רופא יהודי שהיה בין הניצולים הבודדים מן הטבח, בא להזכיר לנו את פרטי הטרגדיה ואת הנקודה היהודית שלה, גם לקבוע כי "הטשטוש הקפדני של עקבות הרצח גרם למצב, שארבעים וחמש שנה לאחר הפשע המתועב, טרם נקבעו רשמית מבצעיו". עוד בספר על גלגוליו בתקופה ההיא.

תעודה

שלושה רבדים

בירושלים ובארץ ישראל – בעקבות צלמים ראשונים / מאת ישעיהו ניר / בשיתוף הביהמו״ל / הוצאה לאור / 225 ע'.

ב־24 באוקטובר 1833 עלה אדריכל וחוקר בריטי, פרדריק קתרווד שמו, על גג ביתו של מושל ירושלים וכיוון אל עבר הר הבית את עדשת ה"קאמרה לוסידה" שלו. כך הולד צילומי הארץ הזאת במאה שעברה וכך נותרו לנו, כדברי המחבר, מסמכים המתעדים נאמנה "את מראות הארץ טרם כניסתה אל העידן המודרני" בהתבסס על שלושה רבדים: כשאיפה לתיעוד, שאיפה אסתטית, ושאיפה לגילוי המשמעות ההיסטורית. רבים מן המסמכים האלה נאספו בידי ניר ממקורות שונים ובסעיפים הערכו בארבעה שערים: ירושלים היהודית בטרם הציונות, נופי ודת בעיני צלמים נוצרים, הצילום והחברה הערבית, ביישוב ישן להתיישבות חדשה. בין הצילומים מבואה, אבל מראה עיניים הוא, כמובן העיקר.

מחזות

זאב המים כבריש

אבא קוראז' וילדיו; האדם הטוב מסצ'ואן; אופרה בגרוש / מאת ברטולט ברכט / תרגם מגרמנית שמעון זנדבנק / עם עובד / 261 ע'.

שלושה מחזות מפרי עטו של ברכט שכבר הוצגו בעברית בתרגומו של שלונסקי ועכשיו התקינם זנדבנק מחדש, לפי הזמנתו של דוד לוין בימים שניהל את "הבימה". על המחזות הללו נאמר ונכתב כבר רבות (ומן הסתם עוד ייכתב) וגם המתרגם הנוכחי לא מנע מאתנו "אחרית דבר" המטעימה על קצה המזלג את טעמיו ודרכיו של ברכט ואת מה שבין כל אחד מן השלושה ובין האחרים. אנחנו נזכיר, לשם קורטוב של השוואה בין התרגומים כי "זאב המים לו שיניים / לו שיניים שני טורים, / אך למקי סכינאי / יש סכין בסתרים" בהפך ל"הכריש יש לו שיניים, / זה בולט וזה גלוי, / ולמקי סכינאי / יש סכין, והוא חבוי".

כוזה ראה וחדש

(המשך מהעמוד הקודם)

בעצם אלא חזרה על הראשונות, אבל בדרך חדשה וקצרה". מלה אחרונה זאת – מלבד מושג הברירה, הסלקציה, הכרוך בעצם מושג הקיצור, יש בה גם פירוק מטענים מיותרים, תוך שמירת התמצית הסגולית של המורשה, של היהדות, שאינה אלא תרבות־עם, בגלגוליה ההיסטוריים.

כאן אעשה דיגרסיה קלה מדברי ביאליק עצמו. מיד אשוב אליו, כאשר יצביע על הדרך הקצרה שבהורשת המורשה. בינתיים שואל אני שאלה אפיקורסית, אולי מדהימה בעיני הבריות: יהדות מהי? האם עם כלשהו, אפילו עתיר־תרבות־ומורשת, הוא "פילוסופיה", הוא "השקפת־עולם", קבועה ועומדת, ואף מחייבת? היש בעולם "צרפתיות" כמשנה, כהלכה? היש אנגליות, או סיניות, או רוסיות, או גרמניות? יש תרבות של העם, יש אפילו, בערבון מוגבל, מנטאליות של העם, רכוש מצטבר של ערכי־תרבות־והגות־ומוסר־חגי־עם־ופולקלור – אך כל אלה הם בתנועה מתמדת, ואין העבר קושר בעבותותיו את חופש היצירה של ההווה. הוא הדין ביהדות – או בוואריאנט היסודי אחר נוכל לומר כי במשך שנות־אלפיים שיינה למעשה תרבות לאומית־יהודית זאת את עצמה, בשל התגוננות, בשל התנאים המגבילים, ה"גיטואיים" של הסביבה הנוכרית שבה היה. עתה, בימי חופש וריבונות, ניתן דרור ליצירה־יהודית, המחודשת המוגברת – ואז מציע ח.נ. ביאליק את הצעותיו. הן מתחילות משאלה שאין ממנה מנוס: אדם מודרני, דימוקרט, הומאניסט, קורא ספר, חוקר מדע, עוסק בענייני כדינאות ומינהל – היוכל לעשות לילות כימים בספרי־קודש (ויהיו יקרים כאשר יהיו) – חלק מהם, כדברי ביאליק תובעים "הליכה בין הדבות עדים עתיקות"? להלן, אותה שאלה, בפיו: "מי, מבני דורנו, יאבה להיכנס לתוך הלאבירינט הזה? כשיכנס – היכנס בו את ידיו ואת רגליו הרי אי־אפשר לייעץ, באבות ובתנים, את בן־דורנו, הקורא סתם, לחפש בידי־עצמו, ימים ושנים, בתוך אותם תילי־תילים של הספרות העתיקה והישנה, כדי להוציא משם, קביקב ומאהבאה כרבים, את התמצית היפה והחיונית שיש בהם, את החלק היצירי המושקע בתוכם, עבודה באה למומחים שבמלאכתם בכך, ולא לקורא סתם, ואפילו מובהק שבמובהקים". מצידי אוסיף, בשמץ אירוניה, שבעיני, אפילו הסקודים החילוניים "באוהלה של תורה", ב"אורנים", או בבית־הגות "שדמות" מגרדים כאן על פני הקרקע, בראים ה"שאים הובכבים לכל דבר, לעומת ים התלמוד ולימוד התיאולוגיה היהודית שחיי אדם המוקדשים להם, כבבקר עד לילה, לא ישבלו לתבקה ולמצותה.

היש עצה בפי ביאליק? יש. הנה היא לפנינו, כאשר לא נס ליחה... ולצערנו, לא תוגשמה עד עצם היום הזה: "בארונו של העברי, היודע ספר, יעמדו מעתה שוב כמה כרכים חשובים, ש"ס חדש, שתבוא בהם התמצית הנבחרת של פרי המחשבה והרגש העבריים בכל הדורות, והיהודה בהם, לכל עת מצוא, את צמאונו הרוחני, ואת צמאון בניו". אם, כמובן, אותו חילוני איננו מפנה את עורפו ליצירת עמים אחרים – ולכל מה שקרוי אינטרנציונאליזם, במובן הרחבת אופקי האדם עד לקצה גבול יכולת קליטתו. לש"ס חדש זה קרא ביאליק "כינוס" כל היקר – והצד השני של המטבע היה ונשאר או גניזה, כן גניזה (פרט לעבודת חוקרים, או "דאר־שסמיים") של באלאסט עצום שהוא קרא לו "ארונות למתים המוטים". בורסת ארכיונית זאת תוכל למצוא בתרבות כל עם־התרבות. אך בכך לא נפתרה בעיית "מלאות" החיים האמוציונאליים, בעיות התנים הבושם של היהודי, הקורי חילוני, בימינו.

★

צודק שונא בגרוך באומה, כי "אין 'תרבות' אם אין לה שרשים בהיסטוריה, במסורת ובפולקלור" – אם כי יכולתי לשאול, למשל, מה קשר ישיר נשאר בין הילולא חג המולד, בכל ארצות המערב, לבין החוויה המיסטית של לידת ישו באורוות בית־לחם, לפני אלפיים שנה? בכל זאת חג המולד נחשב, על בקבוקי השאמפניה ועל ריקודיו הסלוניים, למסורת ולפולקלור. ברם, כשובנו אל עצמנו, חידשנו חגים בארץ, על רמה לאומית גבוהה. מספר לנו, בקובץ, זכריה גורן, כי "הציונות הסוציאליסטית, הזרם העיקרי שהטביע את חותמו על ישראל המתחדשת, נתנה מערכת סמלים מחודשים לחברה הישראלית החילונית". מזכיר הוא (מתקבל הרושם כי המזכר הוא כלשון עבר) את "חג האסיף וחג המים בסוכות, חג הביכורים וטכס קציר העומר, וחג האביב בפסח, הפיכת ט"ו בשבט ליום הנטיעות". אך מיד מוסיף הוא, בעגמומיות, כי "היו סיבות אידיאולוגיות וחברתיות שגרמו לירידת קרנם של חגים אלה, אך קיים סיכוי (כך מתגנם הוא – ד.ב.) שעם תנופה מחודשת של התיישבות החלוצית, תתחדש פריחתם". הרי זו הבעייה בה"א־הידיעה: יש, לכל הדעות, קשר איתן, קשר אורגאני, בין ארץ ישראל המחודשה לבין האוצר התורני של חגינו ושמחותינו. דברי הכל אומר, לדעתי, בקובץ, בסוגיה זאת, שמואל טריגאנו, המתפלל ל"מהפיכה ספרדית" של יוצאי ארצות־ערב בישראל, כנגד "המערביות" שהיא, בעיניו, מעין חטא קדמון של הציונות, ואין הוא מבין – הוא עצמו יושב לו בנחת במערב, ואיננו עולה ארצה – כי, מסיבות היסטוריות, ולא אימאננטיות, עברה הבכורה, לא רק הטכנולוגית אלא גם הרוחנית, מן המזרח, ומאגן הים התיכון, בחמש מאות השנים האחרונות, לארצות המערב, שבהן צמחו הדימוקראטיה, ההומאניזם, המדע, וכל השאר.

אשר לי, בימי־הזוהר של ארץ ישראל העובדת, זוכר אני "סדר לפועלים" ומשמחותיהם, שהיה להווייה במושבות. כן זוכר אני את היופי, ולעתים, ההדר, של החגים, ברוח התנ"ך וריקודים, בקיבוצים. חגים צומחים לאיטם, ומצריכים לעתים, דורות. אך דבר אחד ברור לי, ללא ספק, בתנאי־ראגה רק בהתחדש תנועת העבודה, בגלגול מעודכן של פרץ העשורים הראשונים, התחדשו גם חגי ישראל, שלא יהיו חיקוי בוטגיי של חגי העירה – שכן אפילו "גוש אמונים", המציג עצמו כנושא של ארץ ישראל העובדת – הוא, וכל המגמה האורתודוקסית, עורכים נסיון של "חדש ימי העירה כקדם", של נסיגה מחודשת של הגולה, בחיי ארץ ישראל. איננו מדבר אפילו על כך שלפי יעקב רבי – ובצדק – מדינת־הלכה בישראל לא תוכל להתקיים אפילו עשר דקות, בלי להזדקק ל"אפיקורסים" של שבתות, כפי שבגולה נשענו על "גויים של שבת".

★

אני בשלי – בעקבות א.ב. יהושע: בישראל, ורק בישראל, מתקיימים חיים יהודיים שאינם "יהודים של שבת ויום־טוב", אלא בכל ימות השנה. הלשון העברית עצמה היא ערובה עצומה להמשך היהדות. הרי, עד היום מדבר הרבי מלובביץ' ביידיש, ושולח לנו את השיחותיו מתורגמות לעברית. אומר על כך נתן שחם בקובץ: "מי שהתנגד להחייאת הלשון וביקשו לקיים חיים ארציים ביידיש, ולשמור על העברית לענייני קודש, ידע מה הם עושים. הם רצו להבטיח לעצמם זכות בלבדית על עיני הנפש של האומה, כי הלשון היא הנפש". במאבק הזה, אשר בו מילאה הלשון התפקיד הפשוט, היה הנצחון של צד החילונים, בשום ששיבת ציון היתה ענין חילוני. גם ביאליק ראה בלשון את עיקר־העיקרים, בהווית תרבות ישראל, עד כדי הכרזתו כי "חורבן הלשון הנה מחורבן בית־המקדש". אך לא די באלה. חשוב לזכור ולשנן כי שיבת ציון, השיבה ללשון־קודשנו, השיבה למקורות שבאים לירושה, למספה ולמפתנה לכל רזרות האומה, היו ונשארו, השמעורית, מעשה חילוני לכל דבר. משבר החילונים הוא פיקרבנציים ללא סליחה ונמצאה – שכן המפתח לעתיד האומה הוא בידיהם, ואם לא ישכילו לפעול לפי כותרת הספר שלפנינו – "כוה ראה וחדש" – צפויים לנו ימים של נסיגה אל הגלות, בארץ שבאנו לגאולה מן הגלות שבנפש, ובכל שאר סדרי האומה.

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת הנוער והחלוץ ...

בכפר הנוער חופים (ליד עכו)
דרוש ה
מדריך/ה חינוכי/ת
בוגר/ת תנועת נוער דתית
ולאחר שרות צבאי
מגורים במקום
מועמדים/ות הרוצים להגיש מועמדותם יפנו טלפונית למס׳ 04-912244
מועד אחרון להגשת מועמדות 27.3.87

דרוש ה
מנהל/ת מטבח ואקונום
במרכז נוער רחובות
תאור העבודה: ניהול מטבח על כל מרכיביו, ניהול מחסן כללי ורכש, הנהלת חשבונות
הכישורים הדרושים: נסיון מקצועי בניהול מטבח יכולת לנהל מחסן
המועד האחרון להגשת מועמדות: 27.3.87

לקופת חולים „מכבי"
דרושים
1. **מנהלת סניף**
2. **פקיד/ת מודיעין**
3. **כתבנית/מעבדת תמלילים**
4. **פיזיותרפיסט/ית**
לפנות טלפונית ...

למעוניינים מי הירדן בקצרין
דרושים:
1. **איש אחזקה**
למכונות תעשייתיות עם רקע פלסטיק
2. **חשמלאי תעשייתי**
3. **נהג** להסעת נוסעים רשיון ...
טלפון 06-961780

סוליו
דרושים/ות
* **נער רציני**
לעבודה במחסן
למשרה מלאה
* **עובדות למח׳ אריזה**
סוליו-מפעלי סריגה בע"מ
רח׳ הפלך 3, ת"א, טל: 824121

יותר טוב מנפאואר

למחלקה הטכנית ח"א
גן יהודה 12
ב׳-ה׳ 08.00-14.00
טל: 03-298877, 284128

ד ר ו ש י ם

★ **כרסמים**
אוניברסלי ו-C.N.C
מעל 5 שנות נסיון, „מקצוענים".

★ **הנדסאי אלקטרוניקה**
בעל נסיון על FLUKE 3050 (חובה).

★ **תכנת C.N.C**
בעל מספר שנות נסיון + הכרת FANUC. לעבודת משמרות.

★ **מלחימות מרכיבות**
3 שנות נסיון. ליום עבודה מלא, באיזורי ת"א והרצליה.

★ **בודק איכות ויזואלי**
בעל ידע בקריאת שרטוטי הרכבה ושרטוטים אלקטרוניים.
ידע באנגלית טכנית.
בעל נסיון של 3 שנים לפחות (נסיון משרות צבאי - יתרון).
לעבודה באיזור ת"א.

* * *

מועמדים מתבקשים לפנות אישית החל מיום ב׳.
למתאימים מצפות משרות מגוונות, תנאי שכר הולמים ומלוא התנאים הסוציאליים - כחוק.

מנפאואר MANPOWER
ירושלים • תל אביב • חיפה • באר שבע • רחובות

לצה"ל דרושים:-

א. מהנדס תעשייה וניהול
בעל ידע בנושאים:
שכר עדוד
מבנים ארגוניים
מחשב
לשרות קבע או כעובד צה"ל
03-616250
03-117921

ב. לשרות בצפון הארץ
1) מפט"י חי"ח וקשר
2) טבחים
3) נשקים
4) מסגרים
5) נגדי תחזוקה

ג. מהנדס אלקטרוניקה/מכונות
לתפקיד בתחום המכשור הרפואי
התפקיד מחייב דרגת קצונה והתחייבות לקבע.

התנועה ליהדות מתקדמת בישראל
דרוש/ה:
☐ **רכז ארצי לתוכניות קהילתיות**
☐ **גננת לגן ילדים**
פניות בכתב עד 20.3.87

לרשת מלונות בזל
ד ר ו ש י ם
* **עובדי אחזקה**
* **עובד אחזקה ערב**
נא לפנות למנהל משק
טל. 03-244161

א.ש.ל. תעשיות אלקטרוניות
דרוש
חרט
בעל נסיון בכיוון והפעלה
של מחרטות C.N.C
תוצרת OKUMA
נא לפנות בכתב ל"הבונים מוצרי צנרת בע"מ, אזור התעשיה ת.ד. 72, ראש פינה, 12000

האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה למדעי הטבע
המכון לכימיה
ד ר ו ש:
כימאי אורגני
או **עובד מעבדה**
העסקה מקרנות מחקר
טל. לעבודה 585278, בערב 666429

למרפאת שיניים גדולה בתל-אביב
דרושה
פקידה
לעבודה במשמרות
טלפון: 284677, 288708

---

dr. JORDAN
אופנת עור בינלאומית
למפעלנו בנתניה
ד ר ו ש י ם
★ **תופרים/ות**
★ **עובדים/ות לעבודות יד**
תנאים מצויינים.
נא לפנות ליעקב טל. 053-39872 053-617888

אי.די.אל. בע"מ I.D.L.
תעשיה עתירת מדע בירושלים בתחום דיאגנוסטיקה רפואית
דרוש ה
לאחלקת מחקר ופתוח
טכנאי מעבדה בכיר

לחברת שיווק ארצית מצליחה
פקיד/ת מכירות משולה

מערכת מגוונת
אפילו בפורים!
משרות לטווח ארוך/קצר
★ **מזכירה בכירה**
עברית אנגלית
★ **פקידה**
★ **פקידה**
דיזנגוף 203 ת"א טל. 03-234440

חברה תעשייתית מצליחה ומתפתחת
מחפשת
מהנדס כימיה
לתפקיד ניהולי ומקצועי בכיר
בתחומי פיתוח מוצרים כימיים
מועמדים יפנו ... ת.ד. 11847 ת"א 61116

צומת לתפקידים בכירים

קיסמי
למפעלי מזון „מי ומי"
ד ר ו ש
קצב
עם נסיון מקצועי קודם
נא לפנות לטלפון 03-256216

הנדסת התפלה לישראל (תהליך זרחין) בע"מ
מפקח עבודות צנרת
לעבודה בחו"ל
לתקופה של כ-4 חודשים
ת.ד. 18041 תל-אביב 61180

מלון דבורה
דרושים
* **חדרנית בכירה וחדרניות**
* **פקיד קבלה**
* **מנהל אחזקה**

למסגריה בענף הרכב דרושים:
* **מסגר**
* **חרט**
שכר נאה ותנאים סוציאליים מלאים

האוניברסיטה הפתוחה
דרושים
* **בעלי תואר אקדמי שלישי או שני** - במדעי המחשב ו/או הנדסת אלקטרוניקה
* **אסיסטנטים/ות**

למפעל תעשייתי בענף המתכת
דרוש
חשב מכני

רשות שדות התעופה בישראל
רשות שדות התעופה
נמל התעופה בן-גוריון
דרושים
בחורים/ בחורות
לתפקיד בטחוני מעניין בנמל התעופה בן-גוריון
תנאי קבלה:
* יוצאי שרות צבאי.
* 12 שנות לימוד לפחות.
* דוברי אנגלית ברמה טובה.
* מצב בריאותי תקין.
* גובה 1.68 לפחות.
* מגורים באיזור ...
ביום א׳ בשעה 07:00 ועד שעה 14:00, 15.3.87

אר אל
בקרה בע"מ
מנהל/ת חשבונות עצמאי/ת
5 ימי עבודה בשבוע
- הסעה מובטחת -

לחברה פיננסית גדולה
ד ר ו ש
אדם רציני
לתפקיד בכיר ורב אתגר בתחום השיווק
הכנסה גבוהה מאד למועמד המתאים
לתאום ראיון אישי נא לפנות
באיזור המרכז: טל. 03-223580 (שלמה), 03-220773 (דפנה)
חיפה: 04-382691/2 (אורי)
— סודיות מובטחת —

לחברת ליבוא ושיווק ציוד למוסכים
דרוש:
1) **איש מכירות להתיישבות העובדה**
2) **איש מכירות לצפון הארץ**
מגורים באזור חיפה
פרטים טלפונים 03-908521 03-909942

למשרד תאום ופיקוח בבאר-שבע
דרוש
מהנדס בנין
4 שנות נסיון
טלפון: 057-35449

לחברת ליבוא רכב
דרושים
1) **מנהל עבודה למוסך המרכזי**
2) **יועץ שרות למוסך**

בנק ...
דרושים
1. **פקיד/ה**
2. **קלדנית**
3. **פקידה**

חוק המודיעין ... התעשיה

מגורה
לפנות למר ... רוטשילד 73 תל-אביב

א.מ. יועצים לניהול
עבור אחד מלקוחותנו
ד ר ו ש
מנהל התקנות
נא לפנות בכתב אל ת.ד. 4104, תל-אביב 61040

לבייס תיכון בירושלים
דרושים:
1. **מורה למתמטיקה לשוה"ל חשמ"ש**
2. **מורה - מרכז מערכת לשוה"ל חשמ"ח.**

להיבר שוק ברור
ד ר ו ש
מנהל אולם

למרכז הפדגוגי של אורט ישראל
ד ר ו ש ה
כתבנית

לחברה קבלנית במרכז הארץ
ד ר ו ש
מפעיל ג׳י.סי.בי.
לטלפן 03-615114 03-624589

פקידה/ מרכזנית
שעות העבודה 16.00-8.00
נא לפנות לת.ד. 29511
תל-אביב 61294

לחברת מחשבים לפיתוח מוצרי תוכנה יחודיים לחו"ל
דרושים
מתכנתים
I.B.M/PC למחשבי
C בשפות אסמבלר,
לפרטים: 03-728482

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

דירות

וילות ובתים

דירות למכירה 2–2½ חדרים

דירות למכירה 3–3½ חדרים

דירות למכירה 1–1½ חדרים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

דירות למכירה

דירות להשכרה

דירות בשכ"ח

דרוש דירה

חדרים מרוהטים

עסקים

קבלנים מציעים

חולון–בת-ים

שרון

ת"א–יפו

רן

חדרים מרוהטים

מעוניין לקנות בית פרטי בחולון בסביבות בית-ספר התבור טלפון: (22990) 03-842621

בשיכון ל' דירות לאיכלוס מידי 5 חדרים, דוד לוי-אשכול 40 לפרטים: חברת "אביב" (23640) 03-7512203

בפתח-תקוה דירות לאיכלוס מידי, 4 חדרים רוטשילד 18 20 לפרטים: חברת "אביב" (23641) 03-7512203

מייצגים משקיעים פרטיים/ לא פעילים בכל הענפים, עד 100,000 דולר, אילן רז השקעות טלפון: 03-285244-5 (23702) 04-640768

יש לך סטוקז רוצה סטוקז פנה אלינו (23557) 03-371268

המהלך השקעות ושיווק... לפי מעולות ל... ביצוע מהיר ונאמן בכ... 03-615370 (23252)

דרוש מטואהו בדחיפות להשכרה בבת-ים בסביבות העירייה טלפון (23274) 03-5527714

דרושות דירות בשכ"ח בראשל"צ, עבור עולים מדרום-אפריקה. בתיאום עות לפנות מיום א'. (22958) 03-290131-22

"מכרזים" ארציים ובין לאומיים לכל הענפים הזהרו "מכרזים" 30 שנה בדרך... (22914) 03-612192

לפרטי דרוש מגרש 750,000 מ"ר, בגבעת הלבנה/ רמת-השרון מערב. כסף מזומן. (8042) 03-492077

למשפחה טובה דרוש בית בשכ"ח, בגבעת הלבנה/ נווה-רום/ רמת-השרון מערב. (8031) 03-492077

בתי מלאכה / מחסנים / אולמות / חנויות / משרדים

ברעננה חנות משגשגת לחיות בית בעלת מוניטין 052-452962 (17055) 052-25711

למכירה זכיון להפצה באזור המרכז חומרי ניקוי וקוסמטיקה ידועים (12480) 052-64960

התפנה "אשף" מכירות +רכב אפשרות השקעה ת.ד. 33797 ת"א (7887)

להשכרה בבית מגדלור, בן-יהודה- אלנבי, קומה הכל משטח 400 מ"ר, טלפונים, מזוג אויר, שירותים, ארונות קיר, חניון צמוד, חלוקה לחדרים לפי דרישה. לפרטים: 03-204705, שלוחה 03-295222, 413, 03-630440-1-2, גם בשעות הערב (22851)

בנין יוקרתי, גימור ותשתית בדרך ז'בוטינסקי בין רמת-גן לפתח-תקוה 2,000 מ"ר להשכרה כיחידה אחת. 03-799131 (17366)

מבני תעשיה

בנין יוקרתי, גימור ותשתית בדרך ז'בוטינסקי בין רמת-גן לפתח-תקוה 2,000 מ"ר להשכרה כיחידה אחת. 03-799131 (22819)

מגרשים

הצעות עבודה

.52 ש"ח לשעה!! "נירלי" רקאנטי 9 רמת-אביב ג' מ-9.00 - 14.00 (23694)

5000 דולר מוכשרים/ות אמביציוזים הכנסה קבועה! אלנבי 94 "אמבר קה-ישראל" (23650)

לקורסל קניון אילון דרושים/ות 1. מוכרות אחרי צבא 2. בחור לעבודות כלליות (23605) 03-790977

למפעל יצוקות תכשיטים דרושות עובדות למחלקת השעווה הכשרה במקום 03-823953 (23438)

ל"מיזומי" פרדיס דרושים/ות מקבלות קהל, קופאיות ומלצרים/יות לפנות 03-496115 (23400)

ל"מיזומי" דרוש טבח עם נסיון במטבח קר מרקים ורוטבים לפנות (23399) 03-496115

בוגרי בי"ס מקצועי ללימוד מקצוע שכר הולם בתקופת הלימוד 03-203052-3 "א.ו.ת" (23396)

סטודנטיות!! עבודה קלה פעמיים /3 פעמים בשבוע. "א.כ.א." (23360) 03-287817

מלחימות מנוסות לעבודה מיידית תנאים טובים "א.ו.ת." 03-203052-3 (23289)

בבני-ברק דרושות קופאיות מנוסות תנאים טובים למשרה מלאה (23273) 03-762258

דרושות מלחימות/ חוטות מנוסות לעבודה בפיתוח. לחני. (23237) 03-483211

ל"חבר" שירותי כח אדם המחלקה הטכנית דרוש איש/ה בכירות מרמה בתחום כח אדם ביקצועי. 03-221214 בן-יהודה 100 ת"א (23222)

מכונאי אחזקה מנוסים לעבודה במפעל תעשייתי בתנאים טובים "חבר" בן-יהודה 100 (23214) 03-221214

מכונאי אחזקה מנוסה, תנאים טובים מאוד! 03-203052-3 "א.ו.ת" (23155)

למעבדת "דפוס-קל" דרושים מונטז'רים עם נסיון 827061 (23146) 03-826866

דרושות כתבניות עברית/ אנגלית מנוסות לעבודות מענינות +שכר גבוה. "חבר" בן-יהודה 100 תל-אביב שעות קבלה 9.00 - 14.00 טלפון 03-221214 (23118)

להברה "השמירה" חטיבת האלקטרוניקה טכנאי התקנות למערכות אזעקה. אפשרי גם ללא נסיון ,03-707131-2 (23091) .03-708573-4

הכנסה גבוהה ליפות ואינטליגנטיות, בעלות אופי משוחרר+ חיילות לבילוי ואירוח אנשי עסקים ותיירים 03-235598 (23080) 03-243976

גרפיקאי/ת בוצועיסט/ית נסיון שנתיים לפחות לעבודה מגוונת ומענינת למישרה מלאה (23082) 03-264637

דפס מנוסה לדיובי, המדה שמינית לעבודה מגוונת ומענינת במשרה מלאה, עבודה קבועה (23070) 03-264637

מסיק דרושים מנוסה תנאים טובים מאד "א.ו.ת" (23064) 03-203052-3

בעל נסיון בעבודה עם כימיקלים בעל כושר ארגון ומנהיגות אחראי ומסודר תנאים טובים למתאימים 03-806281 (22904)

פועלים חרוצים לעבודה מיידית. תנאים טובים 03-203052-3 "א.ו.ת." (22898)

למרויקט דיווחי לקראת הפסח דרושים סוכנים בעלי כושר שיכנוע להפצת של חומרי ניקוי מבית לבית רכב הכרחי רווחים נאים למתאימים, כימאור 5514714 (22884) 5516912

בחורה דינמית בעלת "ראש גדול" להפעלת מחשב בסוכנות לביטוח ימי. הכשרה במקום. ידע בהדפסה עיברית וידיעת אנגלית בסיסית הכרחיים. 03-290344 (22880)

100 ש"ח לערב: רק אצלנו, רווחים גבוהים +שכר קבוע להפצת סדרות היזוכיות (17349) 03-7515452

בראשון-לציון בחור צעיר יוצא צבא כאחראי למחלקת משלוחי מזון ,03-9640842 (17298) 03-222184

1,200.- ש"ח לחודש! משכורת קבועה לצעירים/ות "עידנים" הגג 4 "התחנה המרכזית" תל-אביב (17205)

מפעולי מכונות הזרקה בעלי נסיון מוכח לעבודה במפעל תעשייתי בחולון מגורים אזור גוש דן הסמיכה (עבודה במשמרות) "חבר" המחלקה הטכנית 221214 (17117)

בחור סטודנט להפצת ספרי משפט רשיון לוספה. 03-621760 (17106)

אנשים מתמידים וחרוצים האוהבים עבודה עם אנשים לקריירה חדשה עם אפשרויות לרווח והתקדמות בלתי מוגבלים. למתאימים- הדרכה ועזרה עד להצלחה. 03-630236 (12716)

להשדירי שירות ופרסומת ילדים ונאים/ות עד 40 (12544) 03-623048

ל"מוסטלה-פאם" תכשירי טיפוח ואיפור דרושות: יועצות יופי בכל רחבי הארץ הכשרה תינתן למתאימות. תל-אביב: 238804, 03-235229 ב"ס, רעננה 052-444717, נתניה 053-30272, ראשל"צ 03-941773, חדרה 06-335905, חולון 03-846253, פ"ת 03-919904, הרצליה 052-545166, רחובות 08-435234, יבנה 051-881203, קרית-גת, רמת-גן, גבעתיים 03-719632, לוד רמלה 08-244793 (12465)

100.- ש"ח ליום! הכנסה קבועה! לפסח לצעירים/ות ל.ב.ב. דיזנגוף 117 (12437)

בדואל למתאימים שכר גבוה במיוחד ותנאים סוציאליים הכוללים: חופש, הבראה, ימי חג, מתנות, ביגוד, ביטוח מנהלים ועוד. בדבר פרטים נוספים, לפנות לשיפוצים: ת"א גורדון 88 03-222266 רחובות הרצל 187 08-455904 ירושלים בן-יהודה 7 02-242801 אשדוד רוגוזין 8 055-32221 (12432)

דרושה בחורה נחמדה ורצינית להשק ביה בקרקע' +לינה 600 ש"ח לחודש 03-858102 (7979)

חשמלאי -רכב (השפכה) לעבודה קבועה בגוש-דן 03-240207-8 (אפשרי גם נסיונו) (7889)

קופאים/ות לרשתות השוק באזורים: תל-אביב, רמת-אביב לעבודות יום/ לילה (7874) 03-240207-8

מכונאי תעשייתי יודע ביתיפעול ואחזקה תעשייתי (עבודה בשלוש משמרות) הסעות +ארוחות "תיגבור" (7858) 03-297840

מלחימות/ מחווטות, נסיון במעגלים מודפסים לעבודה מיידית לפי שעות. "תיגבור" (7833) 03-297840

פקידים/ות

במבצע ב"פרוזל"י-לרשמות התנדע לקורסים: תמלילנות, קלדנות, כתבנות. תינתן חבילת תמרוקים מהודרת חינם!! כפר-סבא 052-444342, תל-אביב (23447) 03-624144

מזכירה כתבנית שפת אם אנגלית, יום עבודה מלא 6 ימים, (23437) 03-292176

כתבניות /מעבדות תמלילים דו לשוניות -מנוסות! "א.ו.ת." (23407) 03-203052-3

קלדניות מנוסות לעבודות זמניות וקבועות תנאים טובים "א.ו.ת." (17041) 03-203052-3

ל"ווסטיישראל" פקידה כתבנית דו לשונית באנגלית ועברית. רצויה ידיעה טובה של שתי השפות הנ"ל. נסיון בעבודה עם מעבד תמלילים WORDMILL (23331) 03-808061

פקידה הרצאה ומנוסה לעבודה עצמאית ומעניינת בחברה לייבוא ושיווק בר"ג הדפסה עברית הכרחית הדפסה אנגלית ונסיון ביבוא יתרון אפשרויות קידום ושכר הולם למתאימה 03-297741 משרה 200 (23231)

לימדו תמלילנות, כתבנות, מזכירות והנהח"ש בבי"ס "שגיא" 03-774931 (23157) 03-774212

דרושות כתבניות עברית מנוסות לעבודות מיידית +שכר גבוה. "חבר" בן-יהודה 100 תל-אביב שעות קבלה 9.00 - 14.00 טלפון 03-221214 (23125)

למדו מקצוע נדרש! קורסים בעיבוד תמלילים וכתבנות מתוגללים הש"בוע. שיטה אודיוקלית בלעדית שיעור לדוגמא חינם. "טייט אנד סארנד" 03-658454 03-656022 מיום ב' (23043)

קלדניות (מסוף) מנוסות בהזנת חומר של הנהח"ש, ליום עבודה מלא. נא להתקשר מיום ב' ל"מנפאואר" בן-יהודה 12, ת"א. 14.00 - 08.00, 03-298877 (22997)

בתולה נאה +ידע בהנה"ש לחנות למוצרי חשמל. מנוצל. (22980) 03-282646

פקידה עם ידע בעבודה על מסוף מחשב, יוצאת צבא (רצוי חיל אויר) לעבודה אדמיניסטרטיבית מענינת ליום עבודה מלא. שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים כחוק למנות ל"מנפאואר" בן-יהודה 12 ת"א ב'-ה' 8.00 - 14.00 (22878) 03-298877

מזכירה עברית ו/או אנגלית, יום עבודה מלא, תנאים טובים למתאימות. "תיגבור" (12649) 03-282257-8

טלפנית+ הדפסה (מרכזיה אמדלר) לעבודה קבועה, יום מלא "תיגבור" 03-282257-8 (12418)

מזכירה עיברית (מנוסה בלבד) לעבודה מיידית יום מלא. "תיגבור" (12392) 03-282257-8

קלדנית/ תמלילנית לעבודה מיידית (אפשרי גם אחה"צ) שכר גבוה "תיגבור" 03-282257-8 (8043)

כתבניות מנוסות עברית ו/או אנגלית לעבודה זמנית מיידית לפי שעות. "תיגבור" (7885) 03-282257-8

כתבנית גרמנית/ אנגלית לעבודה זמנית מיידית לפי שעות "תיגבור" (7863) 03-297840

מחשבים

מורים וגננות

עוזרות ומטפלות

טבחים – קונדיטורים

למטבח תעשייתי בראשון-לציון טבחים ועוזרי טבחים ,03-9640842 (17291) 03-222184

גזירה/תפירה

ל"מטקס" בני-ברק דרושות תופרות מקצועיות 5 ימי עבודה בשבוע, כל התנאים הסוציאליים, הסעה מאורגנת 706342 (23156) 03-706158

לאופנת איל דרושים!! 1. מעצב/ת 2. מודליסט/ית 3. גזרן/ית תנאים טובים משרה מלאה או חלקית 03-822582 (23109) 03-833766

ל"מטקס" דרושים: צייר גזרן, תופרת מקצועית, עוזרת תדמינה בעלת נסיון טלפון: 03-337725 (22916)

לסלון כלות בת"א דרושים/ות תופרות מעולות ,03-237394 (17296) 03-733782

למפעל קונפקציה דרושות תופרות לניגר ואוברלוק בעלות מקצוע ודיוק, שכר גבוה תנאים סוציאליים מלאים אפשרות ל-6 שעות (17102) 03-831491

למתפרת סריגו תופרה לניגר אוברלוק ואבורס ועבודות עזר שכר גבוה למתאימות 03-659672 (12705)

"לבורגר-אומנה" דרוש גזרן +נסיון באריגים, חולצות, מכנסים ותצאות. מעומדים בעלי נסיון מוכח של 5 שנים, משרה מלאה, 5 ימי עבודה. 03-660427 לוקיאן. (12538)

הנהלת חשבונות

לחברה בסדר גודל בינוני מנהל/ת חשבונות מנוסה, ידע בהפעלת מחשב יתרון להתקשר מ-14.00 לדודו (23308) 03-267903

מנהל חשבונות סוג 3 +נסיון בחברה לעמילות מכס. שעות העבודה: 13.00 - 20.00, לתקופה ממושכת, באיזור ת"א, שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים כחוק. "מנפאואר" בן-יהודה 12 ת"א. ב'-ה' 08.00 - 14.00, 03-298877 (23022)

מנהח"ש מנוסה סוג 3 לעבודה קבועה ואחראית מאזור תל-אביב וראשל"צ. 03-240207-8 (12685)

טכנאים/ הנדסאים

להברה "השמירה" חטיבת האלקטרוניקה טכנאי התקנות למערכות אזעקה. אפשרי גם ללא נסיון ,03-707131-2 (23101) .03-708573-4

שרטוט וגרפיקה

למפעל ותיק המתמחה בבניית מכונות לתעשיה שרטט מכונות. (23262) 03-9221869

هكذا من الأصل

هكذا من الأصل

הלוח הכללי | ידיעות אחרונות | הלוח הנפוץ ביותר | דבר ראשון בבוקר

- דרושות גרפיקאיות ביוטיפוסיות +ניסיון אפשרות למצוי משרה (17036) 03-285237
- דרוש/ה גרפיקאי/ת בעלה עם יכולת טובה בניסוח 03-440287, 03-5461529 (16950)
- למשרד לעיצוב ומיתוג השיווק: גרפיקאי/ מעצב/ ביוטיפוסט (16950) 03-201697

חשמל ואלקטרוניקה

חשמלאים ועוזרי חשמלאים מוסמכים ומנוסים לעבודה מיידית 03-203052-3 "א.ו.ת" (23402)

- דרושים 1. חשמלאים, בנהלי עבודה... עם ניסיון (23193) 03-5511444

לחברת "השמירה" חטיבת האלקטרוניקה טכנאי התקנות למערכות אזעקה אפשרי גם ללא נסיון, 03-707131-2 (23100) .03-708573-4

- ליד "דיזינגוף" דרושים חשמלאים בעלי עסק מתאים... (23014) 03-200638
- חשמלאי תעשיה (מוסמכים) לעבודה... (17281) 03-221214
- דרושים חשמלאים בעלי נסיון באזור תל-אביב 03-723520, 03-757156 (17111)
- חשמלאי בנין ותעשיה בעלי נסיון 03-424575 03-414555 (17044)
- בלוחות לעבודה 17.30-8.00 03-9222861 (16974)
- דרוש מלפף בנועים חשמליים להעברה בעל נסיון (8038) 03-803605
- חשמלאי+ עוזר+ נסיון לעבודות באזור ת"א (7927) 03-844212
- למפעל מתכת דרוש חשמלאי... 03-299555 (7961)
- מנוע ללוחות... (7694) 03-704586
- דרושים חשמלאי בניין, תעשיה עם נסיון... 03-246897 (7901) 03-237357
- עוזר חשמלאי... (7851) 03-5592028, 03-573776

עובדי יהלומים

- דרושים פועלים בדיבלר למסה... (23609) 03-782224
- דרושים קבלני ניסור בתנאים טובים (23315) 03-333695 03-371596
- דרושים קבוצה קבלנית לסייפטים... (23255) 03-379445
- לטייפים דרוש פועל תיקונים... (23227) 03-7518688
- טייפים ... (23174) 03-781905
- למנסרה ... (23068) 03-7518814
- טייפים פועלים לכל החלקים... (23075) 03-372099
- למכירה 100 מכונות לניסור... (17348) 03-9645139
- דרושים מנסרים בתנאים טובים 03-592967 03-7518942 (17144)
- דרושים עובדים לעבודת למסה, למעלה ... (17094) 03-912464
- לחברה גדולה דרושים... (12744) 03-333875
- (12727) "טלפון"
- מלטשת 12 ... (12525) 03-738522
- טייפים לאבנים ... (12410) 03-376681
- דרוש ... (12406) 03-372099
- דרושים מגסר ובורקנים לעבודה 03-862777 03-534167 (12382)
- דרושים פועלים לפולישים ... 03-373976 (7899)
- דרוש ... (7842) 03-372102
- למפעל ... (7857) 03-380818

ספרים/ות

- מיידי לסלון אתי בהרצליה דרושות פינמסיות 03-703856, 052-541727 (23152)
- לסלון עדית בהרצליה דרוש/ה ספר/ית 052-547397 (23089)
- לשיק... 5 ימי עבודה, תנאים טובים (22934) 03-254003
- דרוש/ה ספר/ית ... 03-449660, 03-228865 (22842)
- דרוש/ה פנסיבי/ת ... לסלון דניאל בהרצליה 052-544444 (22824)
- למספרה ... (12591) 03-740113
- לסלון פלה בפרית בעולה לכלות ... 03-261500 (12413)

נגרים

- 1. נגר רהיטים מקצועי לעבודה ... 08-468105 .08-472669 (23541)
- דרוש פוליטורניק ... 03-377668 03-379207 (23536)
- דרוש נגר רהיטים מקצועי בנתניה 053-617953 053-38765 (23355)
- למסגר ... (23346) 9611001
- דרוש נגר ... 03-826641 (23256) 03-858490
- נגרים מקצועיים ... (23049) 03-333420
- נגר עצמאי ... (17256) 03-559295
- למפעל ... (17242) 03-823559
- צבעי פוליטורניק ... (12196) 837865
- למ.א. בע"מ נגרים ... 03-886348 03-5560822 (7971)
- נגר מקצועי לעבודות ... 03-5512394 (7926) 03-5511128
- לנגריה ... 03-353785 (7913) 03-772766

נהגים

- נהגים מנוסים לאוטובוסים טיולים ... (23673) 03-535011

- נהגים בעל 15 טון ... (23414) 03-203052-3
- נהג מקצועי מעל 15 טון לעבודה קבועה ... 03-841248 (23380)
- ליא.ב.א. נהג ... (23358) 03-282487
- דרוש נהג לכל ... 052-25673, 03-830234 (23185)
- דרוש נהג עם נסיון ... (23114) 03-794910
- רשיון ג' לחלוקה ... 052-557971, 052-546894 (23184)
- לחברת "יטבתה" דרושים נהגים ... (23038) 08-467151
- נהג לסמיטריילר ... 03-377145 (22835) 03-5050630
- לחלוקה ... (17356) 03-372295
- דרושים נהגי אוטובוסים לעבודה קבועה 03-7518684 (17353)
- נהג טנק לעבודה קבועה ... 03-840539 (12477)

דרושים נהגים לסמיטריילר ומפעלי מנוף מאוזר ת"א (7956) 03-820286

מחסנאים

- ... (23596) 03-831338
- ליא.ב.א. עובדי מחסן ... (23361) 03-287817
- ... (23208) 03-455151
- לחברה לשווק ... (23163) 7514628
- ... (22993) 03-781136
- ... (22857) 03-9223585
- למפעל באזור התעשיה ... (17243) 03-809057

מוכרים/ות

- ... (25442) 03-9231552
- ... (23270) 03-5560863-4

ל"גוטקס" הילוון דרושה מוכרת בעלת ניסיון שליטה בשפות לעזרה עבודה במשמרות (23032) 03-337725

- ... (17226) 03-381996 03-381893
- ... (17194) 03-210340
- ... (12735) 03-237516
- ... (12618) 03-652743
- ... (12685) 052-845754

לחנות "מתנה" בדיזינגוף סנטר מוכרות עם נסיון והמלצות למשרה מלאה לראיון יום ראשון 9:30 - 19:30 (12512) .03-280091

- ... (12471) 03-235989
- ... (12393) 03-7513582

מנהלת חנות מנוסה+ מוכרות לחנות "חויה" בתל-אביב 03-885901 (7933)

סוכנים — מקדמי מכירות

- ... (23785) 03-581728
- ... (23443) 9610707
- ... (23403) 03-333360
- ... (23311) 03-478261
- ... (23297) 03-355125
- ... (23277) 03-788704
- ... (23269) 03-770448
- ... (23017) 03-994015
- ... (22964) 03-722113

סוכן עצמאי! הכנסה גבוהה במיוחד להיות דבב+ נסיון חובה! (22927) 03-625929

- ... (22867) 03-235844
- ... (22843) 03-282557
- ... (17199) 03-297327
- ... (16995) 03-653698
- ... (16952) 03-522037
- ... (16948) 03-517085
- ... (16954) 03-655588 03-654279
- ... (15560) 03-227217, 03-245924

סוכנים/ות בעלי מרץ עמלות גבוהות למתאימים (12617) 789227

- ... (12606) 03-656134
- ... (12577) 9613218
- ... (12484) 03-370168

מכונאי - רכב (הסמכה) לעבודה קבועה בגוש-דן 03-240207-8 (7921)

שומרים

- לא.ב.א. ... (23363) 03-282487
- ... (25121)
- ... (22973)
- ... (12575) 03-223064
- ... (7798) 731717

שרותי אחזות

- ... 052-445356 03-9323339 (17090)
- ... 03-216015 (16929) 03-262521

שליחים

- בעל 1000 ... (23327) 7520134
- ... (23248) 03-919791 03-905550
- ... 03-7512288 (23178)

לחברת "השמירה" חטיבת האלקטרוניקה שליח עם קטנוע לאזור שרות צבאי לעבודה בלתי שגרתית. תנאים טובים למועמד המתאים, 03-707131-2 (23072) .03-708573-4

- ... (22821) 03-5400054
- ... 03-225586, 03-228462 (17299)
- ... 03-281988 (17229) 03-286098
- ... (17160) 03-7519405
- ... 03-229077, 03-256102 (16911)
- ... (16912)
- ... (12494) 03-280716-7

בקוש עבודה

- ... (12580) 03-721784
- ... (7957) 862025

חניה

דירות

- דירת 2½ חדרים ... (24217) 053-24586
- ... (9902) 053-33514
- ... (23062) 053-39824
- ... (17318) 03-747225
- ... 03-936804 (17091)
- ... 053-50034 (17008)
- ... (#490) 053-44585 31.000
- ... (#6540) 053-613521
- ... (17332) 053-42547
- ... (23078) 053-36429
- ... (#5257) 053-57157
- ... (28620) 03-946276
- ... (19341) 03-803468

אשדוד

- ... (25254) 055-23266

באר שבע והדרום

- ... (25079) 03-887524

הצעות עבודה

- ... (23486) 052-20253

אילת

דירות

- ... (25157) 059-77646

מכוניות

"אילן" בע"מ מציע לאר ספקה מיידית!! כל סוגי מכוניות דגמי 1987!! אשראי בריבית 10% שנתית!! תנאים מיוחדים לפטורי מס אפשרות להחלפה, בגרשוב 70 ת"א 03-283984 03-293005 (23685)

אודי

מיידית!! 80, 1987, 1600 +הגה כח +עיר לה. 02-660615 (17098)

אוטוביאנקי

אלפא רומיאו

אינוצנטי

ב.מ.וו

מיידית!! 1987, 316, 1600, ארבע דלתות +תוספות 02-660615 (17105)

טלבוט

טנדרים

אוסטין

אופל

אמריקאיות

ג'יפים

דייהטסו

וולבו

לנצ'יה

מיני מינור

מסחריות

מרצדס

סובארו

המרכז לשיפוץ מנועי סובארו "בסובארו הזלון" מורשה יפאנית (22977) 03-805050

בהזדמנות 1982 1600 ראשונה +מזגן 14,500 שקל 03-843318 (7773)

בהזדמנות 1300 יד ראשונה פרטית 1982 חדשה להלוטין, 03-880830 (7761) 03-857621

מבחר הזדמנויות - רכב מוכח, הפנות לאזור ... גוש-דן, ת"א

ארגמן תעשיות בע"מ
ת.ד. 172 יבנה 70600
למפעלינו דרושים/ות:
1. מנהל/ת מפעל
הכישורים:
* נסיון של 5 שנים לפחות בניהול מפעל טקסטיל – רצוי בתחום הכימיה הטקסטילית.
* עדיפות לכימאי טקסטיל
* כושר מסחרי ויכולת ארגונית
2. פקיד/ה בכיר/ה למחלקת תמחיר
הכישורים:
* השכלה תיכונית לפחות, רצויה השכלה משלימה בתחום התמחיר
* רקע בהנהלת חשבונות
* נסיון בעבודה במחלקה כלכלית
*
מועמדים/ות העונים לדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב לכתובת הנ"ל, עבור מחלקת כח אדם

ללקוחותינו בארה"ב דרושים
מתכנתים מומחים
2 ש' נסיון לפחות
1. NATURAL-ADABAS
2. CICS – IDMS
תואר אקדמאי חובה!
לפנות ל: CP&S טל: 5461342, 03-5461586 או
רווחה באנגלית לת.ד. 22291 ת"א 61222

למפעל תעשייתי גדול בבני ברק
דרושה
ק ל ד נ י ת
* בעלת נסיון של שנה לפחות.
* ידע סביר באנגלית.
* תושבת גוש דן.
* משרה מלאה.
לפנות 03-741873 לתמרה או מיכל בין 8.30-14.30

דרושים
למפעל טכסטיל דינמי המתפתח במהירות
ד ר ו ש י ם
1. מנהל שיווק
– רצוי השכלה בשיווק.
– נסיון בניהול והקמת רשת שיווק.
– הכרות של ענף הטכסטיל
2. מנהלי מכירות
– נסיון בניהול משא ומתן. עם לקוחות ובמכירות הבדים.
משרדי המכירות של החברה באזור תל אביב.
לפנות לטלפון 03-917011-4

לחברת שלח אספקת מזון 1984 בע"מ
דרושים/ות
עובדים/ות
להגשה ונקיון לאזור הסינרמה
03-5562446, 03-5562150

תיירות יוצאת
רק אם הינך בעל נסיון מעשי של שנה לפחות בתיירות יוצאת וכירטוס
כדאי לך להתקשר אלינו
02-824527, 02-864274
לא בשעות העבודה.

לחברה ציבורית בבני-ברק
דרושים
* מנהל/ת חשבונות בכיר/ה
במשרה מלאה.
* מנהל/ת חשבונות
סוג 2 או 3
* קלדנית מחשב אישי
מנוסה (רצוי ידע בהנהלת חשבונות)
אפשרי משרה חלקית.
נא לפנות לת.ד. 412 גבעתיים 53103
סודיות מובטחת

לחברה תעשייתית במרכז הארץ הפועלת בהיקף ארצי
דרוש/ה
כלכלן/ית
למחלקת הכספים
לתפקיד מעניין עם אתגר.
* נסיון 5 שנים בתעשיה
* נסיון בתמחיר ותקציב
* ידע בבדיקות כלכליות
* הכרות טובה בתחום המיחשוב
* תואר שני במנהל עסקים, יתרון
לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 86 חדרה.
סודיות מובטחת
מועמדים שאינם עונים לדרישות לא ייענו

עיריית תל-אביב-יפו
להרכב קולי חדש וייצוגי
בהדרכתו של צבי שרף
דרושים
צעירים/ות
גילאי צבא ומעלה בעלי יכולת קולית ומוסיקלית והופעה נאה. נסיון קודם בהרכבים קוליים – הכרחי.
מבחני קבלה יתקיימו בימי שלישי בשבוע ס"ח אדר תשמ"ז 17.3.87 וכ"ג אדר תשמ"ז 24.3.87
בין השעות 18.00 - 20.00

בן זוג

• כבחס (23) נאה לרישחק ... ת.ד. 1224 חולון (23599)

• 185 - 27 ... ת.ד. 26002 ת"א (23234)

הכרויות

• יהודי 38 ... BARNEA NATHAN BOX 15342 1081 M.H AMSTERDAM. HOLLAND

שוק המציאות

צילום

"מצלמות העיר" בכיכר אתרים כלבו הצילום הגדול בארץ למצלמות חדישות ומשומשות במבצע פודים מדהים, חנויות: 227, 350, (17273) 03-280532

ציפוי אמבטיות

קיט ונופש

קוסמטיקה

אותיות דביקות

שרותי מעליות

שונות

בת זוג

מתכנות/ת
נסיון ב: דיבייס - 3
עבודה בקליפר

לבי"ח סעודי ביהוד
דרושות
אחיות
לטלפון: 03-349097
לגליה

גננת מוסמכת

לעבודה בקניה דרושים
1. מנהל מוסך בכיר
* בעל כישורים גבוהים ונסיון במערכת בקרה ...
2. מנהלי מוסך
* מכונאים בעלי נסיון מעשי רב בתיקון ואחזקה של ציוד מכני כבד ומנוע
3. מנהל בכיר למחסן חלפים
* מחסנאי עם ידע בהזמנות עבור ציוד מכני ומשאיות כבדות
4. מנהל ציוד
* מהנדס מכונות או תעשיה וניהול בעל רקע בציוד מכני כבד
5. מנהל עבודה
* לעבודות בטונים מבנים וגשרים
6. מהנדס אזרחי
* לעבודות מים, צנרת ומבנים
לכל המשרות הנ"ל
שליטה בשפה האנגלית – הכרחית
ולעבודה בארץ
מנהלת חשבונות
* נסיון וידע בעבודה על מחשב PC
מועמדים יפנו בכתב יד בצרוף קורות חיים ותמונה לפי הכתובת ת.ד. 4 ... חיפה מיקוד 33123

טלוויזיות

בתי כנסת

סירות

מזגני אויר

מכונות חפירה

מלגזות ושינוע

ריפוי והרזיה

פוליש וקיק

מחשבים

ציוד תקשורת

ציוד בנין

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה בשל מינו או מעמדו האישי ... בהתאם להוראות החוק.

מכונות כתיבה

חיות בית

כלי נגינה

הלוואות

אילן רז השקעות הלוואות לשכירים לפיתוח עסקים ולמימון רכב מ-שומשי 03-285244-5, 04-640768 לשכירים, בחוזות ביטוח, עובדי מדינה ולקבועים במקומות מסודרים עד 24 חודש מימון לרכב מודל 76 עד 80% מערכו (23639)

לשכירים! הלוואה נוחה ומיידית כנגד ערבים ע.ג.ת. בע"מ. 03-450302, (23108) 03-5464012

חקלאות

טרקטורים

רוצים לקנות

רהיטים

ביקוש רכב

השכרת רכב

בתי"ס לנהיגה

בתי"ס ושיעורים

חילופי רכב משומשים

מקררים

"יהושוע" חלפים משומשים קניית רכב לתיקון ולפירוק (7733) 03-370249

וידאו טייפ

מערכות קול

אופנועים וקטנועים

בסוכנות פיאט צפון ת"א באספקה מיידית אונו 70 מיטאלית 24,000.– ש"ח! אונו 60 – 21,500.– ש"ח! אונו 45 – 20,500.– ש"ח מלאי מוגבל, מחירים סופיים! 03-449139 (7943)

סיירה 1300, 1982 305 שניה +טסט +רדיו אורגינלי (7443) 03-5059757

305 1982 1300 ראשונה פרטית 45,000 ק"מ (7819) 03-849783

ביזון

פיאט

דץ

פורד

סוזוקי

בהזדמנות נדירה סובארו 5/ 1600 סוף 1982 מיטאלי +מזגן +טסט +תוספות שנייה חדשה לחלוטין (9800 דולר) אפשרות החלפה למודל נמוך 03-887162 (7661)

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

סימקה–קרייזלר

פולקסווגן

هكذا من الأصل

איש מערב שראה מזרח / ג'וזף קונרד

הו, עמנו האומלל!

1911 – לאחר נסיון הנפל לסילוק הצאר וערב המהפכה שהיתה – יושבת קבוצת גולים רוסים בשווייץ. מהפכנים ומהפכני־נגד, מושכים לא־מושכים בחוטי הסבך שהותירו מאחוריהם. ג'וזף קונרד, הסופר האנגלי, נוסע לרוסיה ולשווייץ ופוגש באנשים שחייהם דרמה, נעשה עד לאירועים דרמטיים. מולדת וגלות, מהפכה ומהפכת־נגד. קונרד כתב את „לנגד עיניים מערביות" ב־1920. השבוע יוצא הספר – הוצאת „מועדון קוראי מעריב" – בעברית, ופרק ממנו, הפגישה עם ראזומוב בז'נווה, מובא כאן.

ג'וזף קונרד. ערב מהפכה

„אפשר שהחיים הם ממש כך", הרהר ראזומוב, בהפסיעו הלוך ושוב תחת צילו של האי הקטן, בידו ורק פסל האדר של רוסו אורח לו לחברה. „חלום ופחד". הדמדומים העמיקו. הדפים שנכתבו ונקרעו מפנקסו היו ביכורי „שליחותו". וזה לא חלום הוא. נאצר בהם הביטחון שהוא עומד על סף תגליות של אמת. „סבורני כי מאום לא יעמוד עוד על דרכי להתקבל בקרבם כאחד מהם לכל דבר".

בדפים אלה תמצת את רשמיו ואת מקצת השיחות. אפילו הרחיק לכת עד כדי לכתוב: „דרך אגב, גיליתי מי הוא אותו נ' נ' איום. בהמה כרסתנית נוראה. אם אשמע דבר על מהלכיו לעתיד לבוא אשלח אתרעה".

העקרות של כל אלה ירדה עליו כקללה. אפילו אז נבצר ממנו להאמין בממשות של שליחותו. הוא הביט על סביבותיו בייאוש, כמחפש איזו דרך לגאול את קיומו מתחושה זו שאין לכובשה. בידו מיעך בזעף את דפי הפנקס. „יש לשולחם בדואר", חשב.

הוא הגיע אל הגשר וחזר אל החוף הצפוני, ששם זכר שראה באחד הרחובות הצדדיים חנות קטנה אפלה מלאה גילופי־עץ זולים, שקירותיה מצופים בספרים בכריכות־קרטון מזוהמות מאוד של ספריית השאלה קטנה. גם צורכי כתיבה נמכרו שם. זקן מרופט בקלסתר זעף נמנם מאחורי הדלפק. אשה צנומה בשחורים, שפניה חולניים, המציאה את המעטפה שביקש מבלי לזכותו במבט. ראזומוב סבר כי אין חשש לשאת ולתת עם הבריות הללו לפי שלא נתנו עוד את דעתם על שום דבר בעולם. על הדלפק מיען את המעטפה לשמו הגרמני של איש אחד שישב בווינה, ואולם ראזומוב ידע כי שדר זה, הראשון בשדריו ליועץ מיקולין, ימצא את דרכו אל השגרירות שם, יועתק בצפון בידי איש מהימן, וישוגר לתעודתו, מוכסה מכל פגע, בדואר הדיפלומטי. זה היה ההסדר להסתיר את נתיב המידע מכל עין לא־נאמנה, מכל אי־זהירות, מכל תקלה ובוגדנות. הוא נועד להבטיח לו ביטחון – ביטחון גמור.

הוא יצא את החנות העלובה והשתרך אל בית הדואר. אז ראיתיו בשנית ביום ההוא. הוא חצה את רחוב מונבלאן ולא היה דבר שיעיד בו שאינו מטייל לו לתומו. הוא לא הכירני, אך אני זיהיתיו בריחוק־מה. טוב־תואר הוא מאוד, חשבתי, ידיד מרשים זה של אחי העלמה האלדין. התבוננתי בו בלכתו אל תיבת הדואר ובשובו על עקבותיו אחרי־כן. שוב עבר בסמוך מאוד אליי, אבל מובטח לי שלא ראני גם בפעם זו. אף שוקף את ראשו כהלכה, עמד בפניו מבע של סהרורי הנאבק בעצם החלום שרחפו לשוטט במקומות של סכנה. מחשבותי נסבו אל נטליה האלדין, אל אמה. הוא היה כל שנותר להן מהבן ומהאח.

איש־המערב שבי נמלא אי־שקט. היה משהו מזעזע במבעו של קלסתר זה. אילו הייתי אני עצמי קשר, גולה פוליטי רוסי, אולי היה בידי להוציא איזו מסקנה מעשית ממבט מקרי זה. כדרך שהתגלגלו הדברים, היה בו רק להטריד את מנוחתי, עד כדי להעיר דאגה לא־מוגדרת ביחס לנטליה האלדין. כל זה הוא חסר־פשר, אך כך נולדה החלטתי בו־ברגע לבקר אצל הגברות האלו בערב, לאחר שאסעד ביחידות. אמת היא שפגשתי את העלמה האלדין רק שעות מספר לפני כן, אך את מרת האלדין עצמה כבר לא ראיתי עת רבה. ניתנה האמת להיאמר שנרתעתי מלבקר שם באחרונה.

מרת האלדין המסכנה! מודה אני שהפחידה אותי במקצת. היא היתה מן הבריות הללו, הנדירים למדי, השבח לאל, שעל־כורחך אתה מגלה בהם עניין לפני שהם מעוררים אימה וחמלה גם יחד. אתה ירא לנפשך מפני פגיעתם, ויותר מכך אתה חרד לאלה היקרים ללבך, לפי שנהיר לגמרי שנולדו לסבול וגם לגרום סבל לזולתם. מוזר לחשוב כי ליברליות של השקפה – לא אפליג עד כדי לומר חירות – שלדידנו היא רק עניין של מלים, של שאיפות, של הצבעה בבחירות (ואם היא מגעת לרגשות, כי אז רק לאותם רגשות שאינם נוגעים בצפונות הנפש) תהיה לבריות אחרים, דומים מאוד לנו עצמנו וחיים אתנו תחת רקיע אחד, מסה כבדה של עודלב, פרשה של דמעות ושל ייסורים ושל דם. מרת האלדין חשה את מכאובי דורה. היה אחיה עזה־נפש – הקצין שנורה בימי ניקולאי. קבלת־דין אירונית במקצת אינה שריון ללב פגיע. מרת האלדין, שהוכתה באמצעות ילדיה, נגזר עליה לסבול מחדש מן העבר, ולחוש את מכאובי העתיד. היא היתה מאלה שאינם יודעים איך יביאו מזור לנפשם, מאלה שמרבים יתר על המידה לתת דעתם על לבם, שבהיותם לא־פחדנים גם לא־אנוכיים, הם מעיינים בשקיקה בפצעיו – ומונים את האבידות.

כאלו היו המחשבות שתיבלו את סעודת הרווקים הצנועה והגלמודה שלי. אם יבוא מי ויטען שהיתה זו דרך עקיפין להרהר בנטליה האלדין, אוכל להשיבו רק שהיתה ראויה למקצת דאגה. כל חייה היו לפניה. הבה נודה אפוא שחשבתי על חייה של נטליה האלדין בהתייחס לאופיה של האם. דרך־מחשבה על נערה המותרת לאיש זקן, שטרם זקן עד כדי לשכוח חמלה מה היא. כמעט כל נעוריה היו עוד לפניה; נעורים ששרירות־לב גולה מהם את הקלות ואת החדווה היאות להם, ושתלוי מעליהם צלה של עריצות לא־אירופית; נעורים קודרים להחריד שנמסרו לסכנותיו של מאבק מתקפף בין יריבים אכזריים במידה שווה.

שקעתי בהגיגי יותר מן הראוי. חשתי הסר־אונים כל־כך, גרוע מכך – לא־שייך, במובן מסוים. ברגע האחרון היססתי אם אלך לשם בכלל. מה טובה תצמח מכך?

היתה כבר שעת ערב מאוחרת כאשר פניתי אל שדרת הפילוסופים וראיתי את האור בחלון אשר בפינה. התריס היה מוגף, אבל נקל היה לי לשוות בנפשי את מרת האלדין מאחוריו יושבת בכורסא, מחכה למישהו בסברה הרגיל, שלבש באחרונה איכות חריפה של ציפייה מטורפת.

סברתי כי האור מתיר לי לדפוק בדלת. הגברות לא עלו עדיין על משכבן. רק קיוויתי שלא ישבו אצלן אורחים מבני־עמן. לעתים ביקר אצלן בערבים פקיד רוסי בדימוס מרושל־למראה. עצם נוכחותו העגומה היה בה דבר־מה עלוב ומייגע לאין־שיעור. סבורני שגברות אלו נשאו באורך־רוח את ביקוריו התכופים בגלל רעות ישנה עם מר האלדין האב, או מעין זה. גמרתי אומר שאם אמצאנו שם מהלך שיממון בקולו החלוש אשאר רק דקות מעטות.

הדלת הפתיעתני בהיפתחה לרווחה בטרם צלצלתי במצילה. מולי ניצבה העלמה האלדין, בכובע ובמקטורן, עומדת לצאת את הבית בעליל. בשעה זו לרופא, חלילה!

קריאת הברכה שלה הרגיעה אותי. זו נצטלצלה כמו הייתי בדיוק האיש שביקשה לראות. סקרנותי ניעורה. היא משכתני פנימה, ואנה הנאמנה, המשרתת הגרמנייה הקשישה, סגרה את הדלת, אבל לא הסתלקה אחר־כך. היא נשארה בסמוך כמו מוכנה ומזומנה להוליכני מן הבית לאלתר. ניכר שהעלמה האלדין עמדה לצאת את הבית למצאני.

דיבורה חפוז היה באופן מאוד לא־רגיל אצלה. אמוד אמרה לילך היישר ולצלצל בדלתה של מרת ציגלר, למרות השעה המאוחרת, לפי שהרגליה של מרת ציגלר...

מרת ציגלר, אלמנתו של פרופסור נודע שהיה ידיד קרוב שלי, הניחה לי להשתכן בשלושה חדרים בדירתה הגדולה והנאה, שהוסיפה להתגורר בה לאחר מות בעלה; אבל לי היתה כניסה פרטית משלי שנתפתחה לאותה מישורת מדרגות. הסדר זה נתקיים זה עשר שנים למצער. הבעתי את שממתי על שהיה ברעתה...

העלמה האלדין לא עשתה כל תנועה להסיר את בגדיה שנועדו ליציאה מן הבית. השגחתי בפניה המלוהטים, בדבר־מה נחוש מאוד בנעימת קולה. הידוע לי היכן מעונו של מר ראזומוב?

היכן מעונו של מר ראזומוב? מר ראזומוב? בשעה זו – בדחיפות כזו? פרשתי את זרועותי לאות של בערות גמורה. לא היה לי שמץ מושג היכן התגורר. אילו צפיתי את שאלתה רק שלוש שעות קודם, אולי הייתי עורב את לבי לשאלו על המדרכה לפני בית־הדואר החדש, ואולי היה משיב על שאלתי, אבל ייתכן מאוד שהיה מורה לי בגסות לא להתערב בעניינים לא־לי. ואפשר גם, חשבתי, לזכר אותו סבר סהרורי, מיוסר ופזור־נפש להפליא, שהיה לוקה בהתקף ונופל תחתיו מן הזעזוע שפנו אליו בדברים. לא הגדתי לעלמה האלדין דבר מכל אלה, אף לא הזכרתי שראיתי את האיש הצעיר לפני זמן קצר כל־כך. הרושם שעשה עלי היה לא־נעים עד כדי כך שאני עצמי הייתי שוכח בחפץ־לב את הפגישה כולה.

„איני יודע היכן אוכל לשאול", מלמלתי בחוסר־ישע. בשמחה הייתי מסייע לה בכל דרך ויוצא להביא כל אדם, אם צעיר אם זקן, לפי שנתתי אמון שאין גדול־ממנו בשכלה הישר. „מה הביאך לחשוב שאוכל להועיל לך בכך?" שאלתי.

„זה לא היה בדיוק לשם כך," אמרה בקול נמוך. עמד בה סבר של מי שניצב לפני משימה לא־נעימה.

„האם עלי להבין שאת צריכה להתקשר עם מר ראזומוב הערב?"

נטליה האלדין הניעה בראשה לאות הן; ולאחר שהעיפה עין בדלת הטרקלין אמרה בצרפתית –

„C'est maman" (זו אמא) והיתה אובדת־עצות לרגע. תמיד היתה מיושבת בדעתה, לא נערה כמותה תיבהל מפני קשיים שבדמיון, ולפיכך נתלתה סקרנותי בשפתיה, שנשארו חתומות לרגע. איך נקשר מר ראזומוב עם האם שהזכירה זה עתה? מרת האלדין לא הודיעו לה כלל על בוא ידיד־בנה לז'נווה.

„שרוי לי לקוות שראה את אמך הערב?" שאלתי.

העלמה האלדין פשטה את ידה כמו לחסום את הדרך.

„היא שרויה בהתרגשות נוראה. הו, לא תוכל להבחין... הכול מתחולל בפנים, אבל אני שיודעת אני את אמא חרדה נוראות. אין בי עוד עוז לעמוד בפניה. אני אשמה בכול: אני משערת שאיני מסוגלת להעמיד פנים: עד כה מעודי לא העלמתי דבר מפני אמא. מעולם לא היתה הזדמנות לדבר אשר כזה בינינו. אבל אתה עצמך הלוא יודע מאיזה טעם לא הגדתי לה מיד על בוא מר ראזומוב לכאן. הבינות, לא כן? בגלל מצבה האומלל. והנה – אין אני שחקנית. מכיוון שמדובר גם ברגשותי שלי, אני איכשהו... איני יודעת. היא השגיחה בדבר־מה במנהגי. חשבה שהסתרתי דבר מפניה. השגיחה בהיעדרויותי הארוכות, ואמנם השתהיתי מחוץ לבית יותר מן הרגיל, שהרי נפגשתי עם מר ראזומוב יום־יום. השד יודע מה החשדות שצצו במוחה. אתה יודע שלא היתה כתמול־שלשום מאז... וכך קרה הערב שהיא – שהיתה שקטה באופן מחריד כל־כך שבועות על גבי שבועות – התחילה מדברת בבת־אחת. אמור אמרה שאין רצונה לגעור בי; שאני בעלת אופי משלי כשם שהיא בעלת אופי משלה; שאין רצונה לחטט בענייני או אפילו במחשבותי; אשר לה, מימיה לא היה לה דבר להעלימו מילדיה... מלים אכזריות שקשה להקשיב להן. וכל אלה בקולה השקט, וקלסתרה העלוב, המדולדל, דמום כאבן. לבלי נשוא היה."

העלמה האלדין דיברה בקול נמוך וחפוז יותר מכפי ששמעתיה מדברת אי־פעם. זה כשלעצמו עורר אי־שקט. בגלל האור החזק בחדר הכניסה, ראיתי תחת הצעיף את פניה המלוהטים. זקופה עמדה לה, ושמאלה נחה קלות על שולחן קטן. היד השנייה נתלתה לצדה ללא־ניע. פה ושם עצרה לשאוף רוח קלות.

„זה היה מבהיל כל־כך. הגע בעצמך! היא חשבה שאני עושה הכנות לעזובה מבלי לומר דבר. כרעתי ברך אצל כורסתה והתחננתי לפניה שתחשוב על מלותיה: היא הניחה ידה על ראשי, אך בכל־זאת המשיכה בשלה. תמיד סברה שהיתה ראויה לאמונם של ילדיה, אך ניכר בעליל שלא כן הוא. בנה לא בטח באהבתה גם לא בהבנתה – ועכשיו אני אומרת לעזובה באותה דרך אכזרית ולא צודקת, וכן הלאה, וכן הלאה. כל שאמרתי לא הועיל. ... קשי־עורף חולני הוא... אמור אמרה שהיא חשה ש־יש דבר מה; איזה שינוי בי... אם אמונתי מצווה עלי ללכת ממנה, למה הסודיות הזאת, כמו היתה מוגת־לב או חלושה שאין לתת בה אמון? ,כאילו חשבת שלבי יוכל לבגוד בילדי,' אמרה... היה קשה־מנשוא. וכל העת ההליכה לי על ראשי... לא היה טעם למחות. חולה היא. נפשה חולה..."

לא נועזתי לקטוע את השתיקה שנפלה בינינו. הבטתי לתוך עיניה, שהתנוצצו מבעד לצעיף.

„אני! נשתניתי!" זעקה באותו קול נמוך. „אמונתי מצווה עלי ללכת ממנה! מלים אכזריות, כי צרתי היא שאני הלכה ואיני רואה מה עלי לעשות. אתה יודע זאת. וכדי לשים קץ לדבר עשיתי מעשה אנוכיי מצדי. יודע אתה, שנהגנו כשורה כשגמרנו אומר להעלים מבנה את הידיעה על בואו. כך היינו צריכים לנהוג. אך הגדתי לה שידידו של ויקטור המסכן שלנו מצוי כאן נוכחתי עד מה צדקנו. הוצרכתי להכין אותה: אבל במצוקתי פסוס פלטתי את הדבר. אמא התרגשה להחריד ברו־ברגע. מאימתי הוא כאן? מה ידוע לו, ולמה זה לא בא לבקרנו לאלתר, ידיד זה של ויקטור שלה? מה פשר הדבר? האין בוטחים בה עד שממאנים להביאה בסוד הזיכרונות שנותרו מבנה?... תאר לך מה הרגשתי למראית, לבנה כסדין, דוממה לגמרי, וידיה הצנומות לופתות את זרועות הכורסא. הגדתי לה שאני אשמה בכול."

שיוויתי בנפשי את הדמות האילמת של האם הישובה לבלי־נוע בכורסתה. מאחורי הדלת ההיא, שאצלה היתה הבת משיחה עמי. בעיני הייתי שהדממה מלגו זועקת בקול לנקמה בעזובה היסטורית ובמעלליה המודרניים. מחשבה זו הבזיקה במוחי, אך לא היה לי שמץ ספק שהעלמה האלדין התייסרה בגינה קשות. ירדתי לסוף דעתה כשאמרה שנבצר ממנה להתייצב מול הלילה כשמעמד זה לנגד עיניה. מרת האלדין נפלה טרף בידי תעתועי־רוח מחרידים ביותר, בידי חשדות דמיוניים ואכזריים להפליא. כל אלה היה צורך לסכלם בכל מחיר וללא דיחוי. לא נרעשתי כלל בשומעי שהעלמה האלדין אמרה לה, „אלך ואביאנו לכאן בזה הרגע". בזעקה זו לא היה דבר מן האבסורד, גם לא מן הרגישה היתרה. לא היססתי בתשובתי „טוב מאוד, אבל איך?"

מן הדין היה שתחשוב עלי. אך מה היה בידי לעשות ואיני יודע דבר וחצי דבר על מעונו של מר ראזומוב?

„והלוא אפשר שהוא מתגורר בקרבת מקום. כמטחווי אבן, אולי" קראה.

ספק הוא, סברתי; ואולם בחפץ־לב הייתי יוצא להביאו מן הקצה השני של ז'נווה. מובטחני שהיתה בטוחה בנכונותי, לפי שכוונתה הראשונה היתה ללכת אליי. אבל הדבר שאמרה בעצם לבקש ממני היה שאלווה אל שאטו בורל.

לעיני רוחי קמה תמונה לא־מיטובבת של הדרך האפלה, של הגנים הקודרים, ושל החזות החשודה והשוממה אשר לאותו משכן של דורשים־אל־המתים ושל תככים ושל הערצה פמיניסטית. טענתי נגדה שמאדאם דה ס' מן הסתם לא תדע ולא כלום על הדבר שביקשנו להבהיר. גם לא סברתי שהאיש הצעיר יימצא שם. זכרתי את קלסתרו שנגלה לי להרף־עין, ואיכשהו דמה עלי שאדם שמראהו כמי שראה עתה זה מת מהלך וגרוע מכך ירצה להסתגר בגפו באחד המקומות. משום־מה הייתי סמוך ובטוח שמר ראזומוב הלך לחדריו לעת שראיתיו.

„בעצם חשבתי על פטר איוואנוביץ'," אמרה העלמה האלדין חרש. אה! הוא ידע, כמובן. עיינתי בשעוני. רק תשע ועשרים... אף־על־פי־כן.

„אם כך מוטב לנסות בבית־מלונו", הצעתי. „הדריז במלון קוסמופוליטן, בקומה העליונה".

לא הצעתי שאסור אליו בעצמי, רק מן החשש מפני קבלת־הפנים הצפויה לי. אך הצעתי לשגר שמה את אנה הנאמנה, עם מכתב בדבר המען.

אנה המתינה עדיין אצל הדלת בקצה החדר הרחוק, ושנינו השחנו על כך בלחישות. העלמה האלדין סברה שעליה ללכת בעצמה. אנה היתה ביישנית ואיטית. עד שובה עם התשובה יאבד זמן, ובמובן זה ייעשה מאוחר, לפי שלא ברי כל־עיקר שמעונו של מר ראזומוב בקרבת מקום.

„אם אלך בעצמי," טענה העלמה האלדין, „אוכל לסור אליו היישר מבית המלון. על כל פנים אוצרך לצאת העירה, כי עלי להסביר למר ראזומוב בעצמי – להכין אותו במידת־מה. אין לך מושג מה הלך־נפשה של אמא".

פניה האדימו והחווירו חליפות. סבור סברה אפילו כי הן למען אמה והן למענה־היא מוטב שייפרדו לשעה קלה. אנה, החביבה על אמה, תהיה בהישג־יד.

„היא תוכל ליטול את מלאכתה אל החדר," המשיכה העלמה האלדין, והיא פוסעת לפני בדרך אל הדלת. ואז פנתה בגרמנית אל המשרתת שפתחה אותה בפנינו. „תוכלי לומר לאמי שאדון זה בא ויצא אתי למצוא את מר ראזומוב. אל לה לדאוג אם אשתהה זמן־מה."

מיהרנו לצאת אל הרחוב, והיא שאפה אוויר לילה קר מלוא החזה. „אפילו לא ביקשתיך," מלמלה.

„לא, איני סבור כן," אמרתי, בצחוק. השאלה איך יקבלני הפמיניסט הגדול ירדה מעל הפרק. ברי היה לי שיתרעם למראי, ומן הסתם ילבין את פני, אך שיערתי שלא ימלאנו לבו להשליכני החוצה סתם כך. וכל השאר לא נחשב. „הלוא תטלי את זרועי?" שאלתי.

היא עשתה כן בדממה, ואיש מאתנו לא אמר דבר ראוי לציון עד שהנחתי לה להיכנס לפני אל המבואה הגדולה של בית־המלון. אור־יקרות זרח באולם, ובריות רבים השתרעו סביב־סביב.

„בקל לי לעלות בלעדיך," הצעתי.

„אין את נפשי להכות ביחידות במקום זה," אמרה בקול נמוך. „אצטרף אליך."

כיוון שכך הולכתיה הישר אל המעלית. בקומה העליונה הדרה לנו נערה־השרת לפנות ימינה: „בקצה המסדרון."

הכתלים היו לבנים, השטיח אדום, אורות חשמל התנוצצו למכביר, והריקנות, הדממה, הדלתות הסגורות שכולן זהות וממוספרות, העלו על דעתי סדר מושלם של בית־כלא אחד, מוסד מפואר לדוגמא המיוסד על עיקרון של מאסר מבודד. למעלה תחת גגו של תל עצום זה לאיכסון נוסעים לא בא באוזנינו רעש מכל סוג. הלבד הארגמני הסמיך עמעם את צעדינו כליל. מיהרנו להפסיע נכחנו, מביטים זה בזה, עד שנמצאנו לפני הדלת האחרונה במסדרון הארוך. אז נפגשו עינינו, וניצבנו שם לרגע מטים אוזן למלמול רפה של קולות מלגו.

„משערני שזהו זה," הלחשתי ללא צורך. ראיתי את שפתי העלמה האלדין נעות בלא קול, ולאחר דפיקתי העזה נדם המלמול מלגו. דממה עמוקה נמשכה שנייה או שתיים, ואז נפתחה הדלת באחת בידי אשה נמוכת־קומה, שחורת־עין, בחולצה ארומה, שלראשה שפעת שיער לבן כמעט לגמרי, מסורק כלאחר־יד ברישול שאינו מטובב־עין. גביניה הדקים, הבולטים, היו מצופפים. אחר־כך נמצאתי למד שהיתה זו סופיה אנטונובנה הנודעת לתהילה – או לשמצה – ואולם לעת ההיא הדהימני טיבו השטני המוזר של מבטה החקרני, לפי שהיה נטול־דועי להתמיה, כה לא־מרושע – יכולני לומר. הוא התרכך אף יותר כשנשאה עיניה אל העלמה האלדין שהביעה בקולה המלא, הרוגע, את משאלתה לראות את פטר איוואנוביץ' לרגע־קט.

„הנני העלמה האלדין," הוסיפה.

לדברים אלה, מצחה חלק עכשיו לגמרי, אך ללא מלה לתשובה, סרה האשה בחולצה הארומה אל ספה אחת והתיישבה לה, ואת הדלת הניחה פתוחה לרווחה.

ומן הספה, ידיה נחות בחיקה, התבוננה בנו בכניסתנו, בעיניה השחורות המתנוצצות.

העלמה האלדין פסעה אל אמצע החדר; אני, בנאמנות לתפקידי, תפקיד של מלווה בלבד, נשארתי אצל הדלת לאחר שסגרתיה מאחורי. החדר, גדול למדי, אך נמוך־תקרה, היה מרוהט בצמצום, ונורה חשמלית בנברשת תרסינה משוכה נמוך מעל שולחן גדול (שמפה גדולה מאוד פרושה עליו) הותירה את חלקיו הרחוקים באור דמדומים מלאכותי, עמום. פטר איוואנוביץ' לא נראה לעין, גם מר ראזומוב לא היה בחדר. אבל על הספה, אצל סופיה אנטונובנה, היה גבר גרום־קלסתר בזקן תיש סרכן נכחו, ידיו על ברכיו, ולטש עיניים באורשת חביבה. בקרן זווית נתגלו קלסתר רחב וחיוור וגו כבד, מגושם, וכמו לא־יציב על המושב הנמוך שעליו נח. רק אדם אחד נודע לי, הוא יוליוס לאספארה הקטן, שנראה מעיין במפה, ורגליו כרוכות סביב כרעי הכיסא. הוא נחפז לרדת וקד קידה לעלמה האלדין, ואגב כך לבש חזות מגוחכת של ילד בעל אף נשרי וזקן אפרפר מזויף לתפארת. הוא סר אליה, הציע את כיסאו. אך העלמה האלדין לא נענתה. רק לרגע באה לומר מלים מספר לפטר איוואנוביץ'.

קולו הגבוה נצטלצל בחדר עד כדי צרימה.

„הפלא ופלא, בזה היום נזכרתי בך, נטליה ויקטורובנה. פגשתי את מר ראזומוב. ביקשתיו לכתוב לי מאמר על כל נושא כראות עיניו. תוכלי לתרגמו לאנגלית – עם מורה כמוך."

הוא הנהן לעברי דרך־מחמאה. לשמע שמו של ראזומוב עלה קול לא־מוגדר, מעין צפצוף חלוש, כשל איזו חיה קטנה מתקצפת, מפינתו של האיש שנראה גדול לכיסא שעליו ישב. לא שמעתי מה אמרה העלמה האלדין. לאספארה דיבר שוב.

„עת לעשות דבר־מה, נטליה ויקטורובנה. אבל משערני שיש לך רעיונות משלך. למה זה לא תכתבי משהו בעצמך? אולי תיכנסי אצלנו בקרוב? נוכל להשיח בכך. כל עצה..."

שוב לא קלטתי את מלותיה של העלמה האלדין. קולו של לאספארה עלה בשנית.

„פטר איוואנוביץ'? הוא פרש לרגע אל החדר השני. כולנו מחכים לו."

האיש הגדול, שנכנס ברו־ברגע, נראה גדול יותר, גבוה יותר, מרשים מאוד בחלוק־בית ארוך מארג כהה. החלוק ירד בקווים ישרים אל כפות רגליו. הוא העלה על הדעת נזיר או נביא, דמות חסונה של תושב־מדבר – אסיאני בטיבו; והמשקפיים הכהים שהצטרפו לתלבושת זו עשאוהו מסתורי מתמיד באור העמום.

לאספארה הקטן שב אל כיסאו לסקור את המפה, עצם מואר־היטב אחד ויחיד בחדר. אפילו ממקומי הרחוק אצל הדלת יכולתי להבחין, על־פי צורת החלק הכחול שייצג את המים, שהיתה מפת המחוזות הבאלטיים. פטר איוואנוביץ' מילט קריאה קלה, הפסיע אל העלמה האלדין, נבלם משחש בי, במעורפל ללא־ספק, והציץ בי במבטו הכהה, מבעד למשקפיים. מן הסתם הכירני על־פי שערי האפור, לפי שמשך בכתפיו הרחבות ופנה אל העלמה האלדין בהתלהבות רבת־חסד. הוא תפס את ידה בכף־ידו העבה והמרופדת ושם עליה כמכסה את כפתו הגדולה והשנייה.

עד ששניים אלה העומדים באמצע החדר החליפו מקצת פסוקים לא־שמיעים לא נע איש זולתם בחדר. לאספארה, גבו אלינו, כורע על הכיסא, מרפקיו סמוכים על המפה הגדולה, הענק האפל בפינה, האיש גלור־המבט בזקן־תיש על הספה, האשה בחולצה הארומה לצדו – איש מהם לא נע ולא זע. משערני שזמנם רחק באמת, לפי שהעלמה האלדין משכה מניה וביה את ידה מפטר איוואנוביץ' ובטרם עמדתי על הנעשה סרה אל הדלת. אנוכי, איש־מערב מזולזל, נחפזתי לפותחה לרווחה ויצאתי אחריה, ומבטי האחרון מניח אותם כולם ללא־ניע בתנוחותיהם השונות: פטר איוואנוביץ' לבדו בקומה זקופה, במשקפיו הכהים כמין מורה עיוור גדל־מידות, ומאחוריו כתם האור המזהיר על המפה הצבעונית, שלאספארה הועיד גוחן עליה.

מקץ ימים רבים, לעת שהעיתונים מלאו שמועות (שהיו מעורפלות וגוועו במהרה) על מרד צבאי ברוסיה שלא עלה יפה, זכרתי אותו מבט חטוף שנתתי בקבוצה הדוממה עם הדמות הניצבת במרכזה. שום פרטים לא דלפו מעולם, אך נודע שהמפלגות המהפכניות בחוץ־לארץ הושיטו את עזרתן, ושיגרו שליחים מראש, שנמצא אפילו ממון לשלוח ספינת־קיטור משאת מטען של נשק וקשרים לפלוש אל המחוזות הבאלטיים. ועד שעיני סקרו את הגילויים הלוקים־בחסר (שהעולם לא מצא בם רוב עניין) אמרתי בלבי כי אירופה הישנה, המיושבת, ניתן לה באמצעותי, כמלווה לנערה רוסיה זו, מעין מבט חטוף אל מאחורי הקלעים. מבט חטוף מוזר בקומה העליונה של בית־מלון גדול מכל המקומות בעולם: האיש הגדול בכבודו ובעצמו; הגוש הכבד הדומם של רוצח המרגלים והז'אנדארמים בפינת החדר; יאקובליץ' ותיק מערכות טרור ישנות; האשה ששערה לבן כשלי ועיניה השחורות מלאות־חיות, כולם באור קלוש ומסתורי, ומפת רוסיה המוארת עזות על השולחן. את האשה נזדמן לי לראות שנית. עד שחיכינו למעלית נזדרזה לבוא אחרינו במסדרון. עיניה נעוצות בפני העלמה האלדין, הצטרדה אתה כמו להמתיק סוד. לא לזמן רב. מלים אחדות בלבד.

ברדתנו במעלית לא קטעה נטליה האלדין את השתיקה. רק כשיצאנו את בית־המלון והפסענו לאורך הרציף בחשכה שירדה־מקרוב מנומרת באורות הרציף, המשתקפים במימיו השחורים של הנמל הקטן משמאלנו, והגושים הנישאים של בית־המלון מימיננו, רק אז פתחה ואמרה –

„זו היתה סופיה אנטונובנה – אתה מכיר את האשה...?"

„כן, אני יודע – המהפכנית הנודעת."

„הא־הא. נראה הדבר כי לאחר צאתנו הגיד להם פטר איוואנוביץ' על שום מה באתי. לכן רצה אותנו. היא התוודעה אלי, ואז אמרה, ,הנה אחות לאיש אמיץ־לב שלא יישכח. לו פרדי ימים טובים מאלה.' הגדתי לה שאני מקווה לראות בבוא היום שכל זה יישכח, אפילו אם יישכח גם שם אחי. משהו דחק בי לומר זאת, אבל אתה מבין?"

„כן," אמרתי, „חשבת על תקופה של פיוס וצדק".

„אמנם כן. מלאכה זו יש בה שנאה ונקמה יתר על המידה. הכרח לעשותה. קורבן היא – לפיכך לו יגרל שבעתיים. התורבן הוא שעל כפיו של העם. לו יישכחו הערוצים הזוהרים גם יחד, ורק הבונים ייזכרו."

„וסופיה אנטונובנה נסכמה אתך?" שאלתי בספקנות.

„היא לא אמרה דבר אלא זאת, ,טוב שתאמיני באהבה.' סבורני שראתה ללבי. אז שאלתני אם אני מצפה לראות את מר ראזומוב במהרה. אמרתי שמובטח לי שיעלה בידי להביאו לראות את אמי הערב, לפי שאמי נודע לה על היותו פה וקצרה רוחה החולה לדעת אם יוכל לספר לנו דבר־מה על ויקטור. הלוא היה החבר האחד של אחי שנודע לנו, וידיד־נפש. היא אמרה, ,הה אותך – כן. בבקשה ממך, אמרי למר ראזומוב שנתתי פומבי לסיפור שהגיעני מפטרבורג. הסיפור נוגע למעצרו של אחיך,' הוסיפה. ,בגד בו איש מבני העם שתלה את עצמו בינתיים. מר ראזומוב יסביר לך הכול. היום גוללתי בפניו את כל הפרטים. היום אחר־הצהריים. ואנא אמרי למר ראזומוב שסופיה אנטונובנה דורשת בשלומו. אני נוסעת בבוקר השכם – למרחקים.'"

והעלמה האלדין הוסיפה, מקץ רגע של שתיקה: „נרעשתי כל־כך לשמע אותו עד שפשוט לא יכולתי לדבר אליך קודם... איש מבני העם! הו, עמנו האומלל!"

שישי־אישי / אהוד מנור

מי יתגעגע

כל כך רחוק, כל כך מזמן,
אפילו זכרונות כבר לא באים לכאן;
מלבד תמונה ושיר אילם
אשר שכחתי את הקשר ביניהם.

ולפעמים אני רוצה להשתתק
אך מי ישאל אז: מה אתה שותק?
ולפעמים אני רוצה להסתלק
אך מי יתגעגע אם אלך.

כל כך רחוק, כל כך מזמן,
אפילו זכרונות כבר לא באים לכאן;
מלבד תמונה ושיר אילם
אשר שכחתי את הקשר ביניהם.